

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

РЕКТОР СумДПУ імені А. С. МАКАРЕНКА

_____ проф. Ю. О. ЛЯННОЙ

« ____ » _____ 20 ____ р.

ІНФОРМАЦІЯ

**ПРО НАУКОВУ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

ЗА 2021 РІК

ЗМІСТ

ДОДАТОК 1	3
I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка	3
II. Результати наукової та науково-технічної діяльності	5
III. Розробки, які впроваджено у 2021 році за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка	10
IV. Список наукових статей, опублікованих та прийнятих до друку у 2021 році у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор	56
V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених	78
VI. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками	83
VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями	122
VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність	135
IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів	147
X. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок	192
XI. Заключна частина	194

Інформація про наукову та науково-технічну діяльність СумДПУ імені А. С. Макаренка за 2021 рік

І. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності

а) Коротка довідка про заклад вищої освіти:

СумДПУ імені А. С. Макаренка є закладом вищої освіти, який здійснює підготовку бакалаврів за 13 галузями знань, 45 спеціальностями, 48 освітньо-професійними програмами, магістрів – за 11 галузями знань і 34 спеціальностями, 34 освітньо-професійними програмами, докторів філософії – за 7 галузями знань, 14 спеціальностями та освітньо-науковими програмами, докторів наук – за 2 галузями знань, 4 спеціальностями. Станом на 01.01.2022 р. в університеті навчається 3569 здобувачів вищої освіти, у тому числі 305 – іноземних громадян, (2453 – денної форми навчання та 1116 – заочної форми навчання). До складу університету входить 4 навчально-наукових інститути та 3 факультети. Наукову діяльність здійснюють: 12 ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, 3 навчально-наукові центри, 2 міжвідомчі, 1 міжуніверситетська, 1 студентська та 25 університетських науково-дослідних лабораторій, а також 1 ботанічний сад, 1 біостанція та 4 музеї.

б) Науково-педагогічні кадри:

Станом на 01.01.2022 р. в СумДПУ імені А. С. Макаренка працювало 329 науково-педагогічних працівників (штатних та зовнішніх сумісників), із них 45 докторів наук і 217 кандидатів наук (2016 р. – 37 і 235, 2017 р. – 44 і 230, 2018 р. – 47 і 231, 2019 р. – 46 і 245, 2020 р. – 43 і 217 відповідно).

В аспірантурі ведеться підготовка докторів філософії за 10 спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки; 014 Середня освіта; 015 Професійна освіта; 016 Спеціальна освіта; 017 Фізична культура і спорт; 025 Музичне мистецтво; 035 Філологія; 051 Економіка; 091 Біологія; 281 Публічне управління та адміністрування. У 2021 році відкрито нові спеціальності: 032 Історія та археологія, 075 Маркетинг. Підготовка аспірантів ведеться за державним замовленням – 73 аспіранти (2016 р. – 50, 2017 р. – 61, 2018 р. – 68, 2019 р. – 82, 2020 р. – 72) та на комерційній основі – 36 аспірантів (2016 р. – 18, 2017 р. – 26, 2018 р. – 33, 2019 р. – 32, 2020 р. – 44). В аспірантурі університету навчається 22 іноземних громадян. У 2021 р. на навчання до аспірантури вступив 1 іноземець (2016 р. – 4, 2017 р. – 4, 2018 р. – 6, 2019 р. – 6, 2020 р. – 10).

З 2018 році відкрито докторантуру. Сьогодні існує можливість навчання в докторантурі за спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки; 014 Середня освіта; 015 Професійна освіта; 025 Музичне мистецтво. Станом на сьогодні навчається 2 докторанти (за спеціальностями 011 та 015) (2019 р. – 2 докторанти: 1 – за спеціальністю 011, 1 – за спеціальністю 015; 2020 р. – 3 докторанти за спеціальністю 011).

У 2021 р. співробітниками університету захищено 6 докторських та 12 кандидатських дисертацій (2016 р. – 1 докторська та 12 кандидатських, 2017 р. – 4 докторські та 4 кандидатські, 2018 р. – 15 кандидатських, 2019 р. – 3 докторських та 15 кандидатських, 2020 р. – 4 докторських та 11 кандидатських).

в) Кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування:

У 2021 році науковцями СумДПУ імені А. С. Макаренка успішно реалізовано річні завдання двох держбюджетних науково-дослідних тем, що виконувались на замовлення МОН України з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, визначених Кабінетом Міністрів України. Це проекти наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених:

– «Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій». Керівник – к.е.н. Нагорний Є. І. Фактичний обсяг фінансування у 2021 р. становив 792,717 тис. грн.

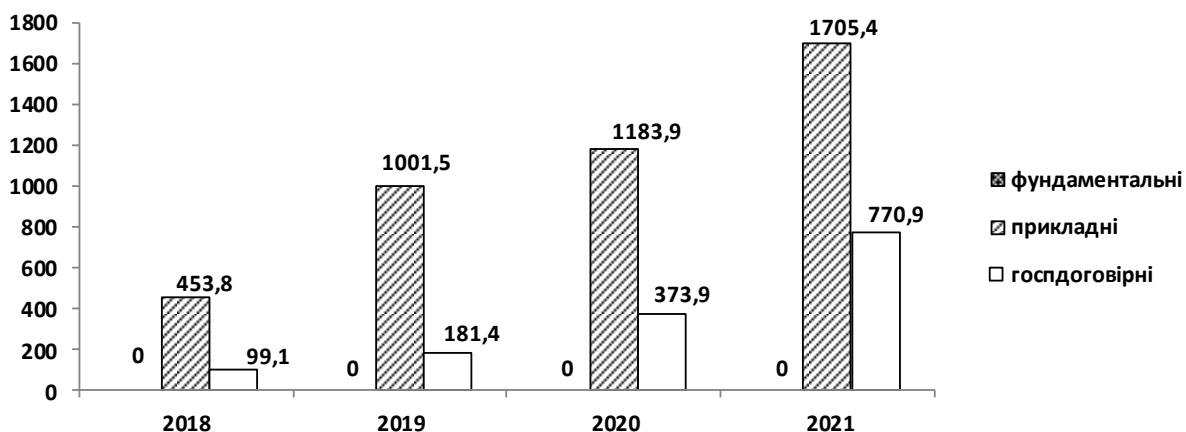
– «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в

інноваційних ландшафтах». Керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А. Фактичний обсяг фінансування у 2021 р. становив 912,700 тис. грн.

Виконано госпдоговірних НДР та надано наукових послуг на суму 770,924 тис. грн.

Категорії робіт	2018		2019		2020		2021	
	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.
Фундаментальні	0	0	0	0	0	0	0	0
Прикладні	1	453,8	2	1001,5	2	1183,9	2	1705,4
Госпдоговірні	13	99,1	24	181,4	26	373,9	69	770,9

Кількість виконаних НДР та обсяги їх фінансування

з) Кількість відкритих у 2021 році спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій, кількість захищених дисертацій:

У 2021 році в СумДПУ імені А. С. Макаренка діяло 3 спеціалізовані вчені ради з присудження наукового ступеня доктора та кандидата наук:

– Д 55.053.01 по захисту докторських дисертацій за спеціальностями 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки», 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання», 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (накази МОН України № 820 від 11 липня 2016 р., № 612 від 7 травня 2019 р.); після перереєстрації у 2019 році станом на 1 січня 2022 року захищено 8 докторських та 34 кандидатських дисертації, з них 5 співробітниками університету (у тому числі 4 докторські), 16 іноземними громадянами (у тому числі 1 докторська) (у 2021 р. – 3 докторських та 12 кандидатських дисертації, з них 1 докторську співробітниками університету, 3 кандидатські іноземними громадянами).

– К 55.053.03 по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)», 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (наказ МОН України № 1413 від 24 жовтня 2017 р.); станом на 1 січня 2022 року захищено 32 кандидатські дисертації, з них 15 співробітниками університету, 1 іноземною громадянкою (у 2021 р. – 6 захистів, з них 3 співробітниками університету);

– К 55.053.04 по захисту кандидатських дисертацій за спеціальністю 17.00.03 «Музичне мистецтво» (наказ МОН України № 1413 від 24 жовтня 2017 р.); станом на 1 січня 2022 року захищено 25 кандидатських дисертацій, з них 3 співробітниками університету, 5 іноземними громадянами (у 2021 р. – 9 захистів, з них 1 співробітником університету).

У 2021 році в СумДПУ імені А. С. Макаренка діяла 41 спеціалізована вчена рада із присудження ступеня доктора філософії (ДФ 55.053.014–55.053.054). Серед 41 особи, які захистили дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (з них 12 осіб за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, 2 – 014 Середня освіта (Фізика), 2 – 015 Професійна освіта, 2 – 016 Спеціальна освіта, 2 – 017 Фізична культура і спорт, 16 – 025 Музичне мистецтво, 3 – 051 Економіка, 2 – 091 Біологія), у тому числі 6 захистів співробітників університету, 18 іноземних здобувачів.

II. Результати наукової та науково-технічної діяльності за науковими напрямками

а) Важливі результати за усіма закінченими у 2021 році науковими дослідженнями і розробками.

У 2021 році СумДПУ імені А. С. Макаренка мав 1 завершену науково-дослідну роботу, що виконувалась коштом державного бюджету, – проєкт наукових робіт, науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених.

Назва роботи: «Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій».

Науковий керівник: к.е.н. Нагорний Є. І.

Номер державної реєстрації: 0119U100179.

Обсяг фінансування на 2021 р. – 792,717 тис. грн. Фактичний обсяг фінансування за 2019–2021 рр. – 2166,288 тис. грн.

Основні наукові результати:

Систематизовано проблеми і причини низької активності та результативності інноваційної діяльності зі створення, впровадження і комерціалізації товарних інновацій. З'ясовано, що низька ринкова адекватність товарних інновацій та ігнорування ринкових тестів з оцінки її рівня, негативно впливають на результати інноваційної діяльності (маємо до 20% не впроваджених та 28% ринково неуспішних впроваджених товарних інновацій).

Розроблено науково-методичний підхід до оцінки величини та визначенні видів комерційних невдач товарних інновацій на ринку, який, на відміну від існуючих, одночасно враховує фінансову, маркетингову, технічну та організаційну складові та дозволяє всебічно проаналізувати та оцінити масштаб і вид можливої невдачі (абсолютна, часткова, відносна), якщо це дійсно матиме місце. Запропонований підхід дозволяє оперативно розробити заходи з підвищення рівня ринкової адекватності інновацій, з метою недопущення можливої невдачі.

Розроблено теоретико-методичний підхід до маркетингового тестування та оцінки ринкових перспектив товарних інновацій, який, на відміну від існуючих підходів, передбачає впровадження процедури такої оцінки на кожному етапі інноваційного циклу, та містить низку методів і інструментів тестування та механізм їх поєднання, що дозволяє ефективно організувати інноваційну діяльність зі створення комерційно успішних товарних інновацій з високим рівнем перспективності.

Удосконалено теоретико-методичний підхід до критеріальної бази оцінки та відбору з ряду альтернатив інноваційних проєктів з розроблення товарних інновацій, що містить різні групи критеріїв та одиничні критерії оцінки, а також методи за допомогою яких відбувається оцінка та відбір інноваційних проєктів, і який, на відміну від існуючих підходів, також передбачає одночасну кількісну багатофакторну оцінку їх рівня ринкових перспектив та комерційного успіху, що підвищує точність вибору найбільш ефективних проєктів.

Удосконалено теоретико-методичний підхід до форсайтних досліджень майбутніх потреб у товарних інноваціях, який, на відміну від існуючих, дозволяє привести у відповідність проєктне завдання на розроблення товарних інновацій з реальними потребами і запитами споживачів у них, з метою максимального їх врахування.

Розроблено методичний підхід, за допомогою якого приймають рішення про готовність товарних інновацій до виходу на ринок та закінчення робіт над процедурою маркетингового тестування, який містить чотири групи оціночних показників, а також алгоритм їх об'єднання в один комплексний показник, що дозволить оцінити ринкові перспективи розроблюваних товарних інновацій та прийняти один з варіантів управлінських рішень з їх комерціалізації за результатами цієї оцінки.

Удосконалено теоретико-методичний підхід до діагностики та посилення споживчого капіталу підприємства, який, на відміну від існуючих підходів, включає відповідні інструменти, що дозволяють створити, ще на ранніх етапах інноваційного циклу, систему взаємовигідних

взаємовідносин із цільовими споживачами з метою оцінки ринкових перспектив розроблюваних товарних інновацій.

Розроблено організаційно-економічний механізм управління ринковими перспективами розроблюваних товарних інновацій промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, включає підсистему маркетингового тестування, яка складається з методичного забезпечення та інструментарію для оцінки ринкових перспектив товарних інновацій на всіх етапах інноваційного циклу їх розроблення; і містить систему взаємозв'язків між підсистемами та елементами механізму (вплив, взаємоузгодження, коригування, зворотного зв'язку) для отримання загального позитивного результату (протестована на ринкову успішність розроблена товарна інновація, яка готова до комерціалізації, якій прогнозується успіх).

Розроблено схему оцінки і прийняття остаточного рішення про доцільність впровадження на етапах інноваційного циклу процедури маркетингового тестування ринкових перспектив товарних інновацій, що розробляються.

Цінність результатів для світової та вітчизняної науки:

Наукові розробки, висновки та рекомендації суттєво доповнюють і розвивають концептуальні засади інноваційного розвитку, розвивають теорію інноваційного менеджменту, зокрема методологічні та теоретико-методичні засади маркетингового тестування ринкових перспектив товарних інновацій в частині формування відповідного організаційно-економічного механізму. Особливий інтерес отримані результати становлять для вітчизняної науки та науки країн, що прагнуть долучитись до європейського та світового співтовариства на правах рівного партнера та конкурента, оскільки формують механізм який дозволить їм визначити, посилити та реалізувати власні відносні конкурентні переваги та підвищити результативність власної інноваційної діяльності в напрямку розроблення ринково успішних товарних інновацій. Отримані результати мають широку географію оприлюднення, не тільки в фахових вітчизняних виданнях, а і у виданнях, що відносяться до міжнародних наукометричних баз даних, тобто просувають вітчизняні нароби в світову науку. Результати проекту використовувались для підготовки наукових кадрів ЗВО.

Цінність результатів для економіки та суспільства:

Отримані результати, на відміну від існуючих закордонних напрацювань, враховують умови ведення господарської діяльності не лише в економічно розвинутих та інноваційно-активних країнах світу, до яких, на жаль, не відноситься Україна, але й вітчизняні реалії. Вони представлені у вигляді конкретних інструментів, методик та процедур, а не переліку рекомендацій.

Результати роботи, на відміну від існуючих вітчизняних аналогів, що стосуються маркетингового тестування ринкових перспектив товарних інновацій, переносять рівень своєї реалізації на всі без виключення етапи інноваційного циклу розроблення товарних інновацій, шляхом впровадження відповідного інструментального забезпечення маркетингового тестування. Інтегральним результатом цього впровадження є підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства у напрямку створення ринково успішних товарних інновацій. Перевагами розроблених науково-методичних підходів до оцінки та вибору альтернативних проєктів з розроблення товарних інновацій, до маркетингового тестування їх ринкових перспектив, до діагностики споживчого капіталу підприємства є такі, що дають принципову можливість інноваційно активним промисловим підприємствам приймати обґрунтовані рішення про готовність їх товарних інновацій до комерціалізації, дозволять оцінити їх ринкові перспективи та комерційний успіх, поліпшити їх ринкову адекватність, зменшити інноваційні ризики, суттєво підвищити свій рівень конкурентоспроможності.

Отримані результати наукової роботи є важливим напрацюванням для промисловості України як провідної галузі національної економіки. Результати дослідження надають принципову можливість оцінити, обирати і реалізовувати найбільш ринково успішні товарні інновації, враховуючи наявний потенціал підприємств-інноваторів, інноваційні ризики суб'єктів інноваційного процесу та ринковий потенціал самих інновацій. Це дозволить вітчизняним промисловим підприємствам посилити свої ринкові позиції, підвищить свою конкурентоспроможність на національному і зарубіжному ринках.

Результати проведених маркетингових досліджень показали, що найбільший інтерес до проекту проявили машинобудівні підприємства, які в зв'язку з прийнятим європейським вектором, вимушені шукати нові напрями розвитку та ринки збуту. Отже, результати досліджень впроваджені на 3 підприємствах України: ТОВ «Сумський машинобудівний завод» (акт від 22.11.2019, акт від 17.11.2020, акт № ОМ11-2445 від 14.12.2021); ТОВ «Технохім» (акт № 144 від 02.12.2019); ТОВ «Турбомаш» (акт № 506 від 24.10.2019).

Впровадження в діяльність вітчизняних промислових підприємств результатів даного наукового проекту дозволить їм підвищити рівень оперативності й точності аналізу та оцінки ринкової адекватності товарних інновацій. Це дозволить підвищити ефективність і знизити ризик інноваційної діяльності, збільшити шанси на ринковий успіх товарних інновацій, уникнути марних витрат часу і коштів (у 2-3 рази), суттєво підвищити рівень конкурентоспроможності підприємств інноваторів і посилити їх позиції на національному і зарубіжному ринках, забезпечити умови переходу на інноваційний науково-технологічний шлях розвитку. Отримане підвищення прибутковості та темпів приросту прибутку інноваційно-активних вітчизняних промислових підприємств (які складають провідну галузь вітчизняної економіки, що визначає темпи НТП в інших галузях) дозволяє збільшити надходження до бюджету, збільшити ВВП України, сформувавши імідж рівного партнера у світовому співтоваристві, скоротити відставання від інноваційно-активних країн світу. Результати наукового проекту відповідатимуть пріоритетам стратегії «Європа-2020» в контексті слідування цілям ініціативи Інноваційного Союзу і тим самим зроблять вклад в її реалізацію.

Кількісні результати: 17 статей у виданнях, що входять до Scopus та Web of Science; 36 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України; 13 колективних монографій, що опубліковано українськими видавництвами державною мовою; 7 розділів колективних монографій, що опубліковано у закордонних виданнях мовами країн, які входять до ОЕСР; захищено 2 докторські і 1 кандидатську дисертації за тематикою роботи; отримано 2 свідоцтва авторського права України; взято участь в роботі 50 наукових конференцій.

б) Важливі результати, отримані під час виконання перехідних науково-дослідних робіт

У 2021 році СумДПУ імені А. С. Макаренка мав 1 перехідну науково-дослідну роботу, яка виконувалась коштом державного бюджету, – проект наукових робіт, науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених.

Назва роботи: «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах».

Науковий керівник: к.е.н., доц. Омеляненко В. А.

Номер державної реєстрації: 0117U003855.

Обсяг фінансування на 2021 р. – 912,700 тис. грн.

Основні наукові результати:

- визначено інноваційний вимір досягнення цілей сталого розвитку на основі розгляду 17 цілей сталого розвитку та розгляду відповідних їм різних класифікацій інновацій, зокрема авторських;
- проведено оцінку стану сталого розвитку старопромислових регіонів України на основі авторської методики;
- визначено стратегічні аспекти використання методів пошуку інноваційних шляхів сталого розвитку старопромислових регіонів України на основі визначення найбільш проблемних вимірів сталого розвитку;
- науково-методичні підходи до визначення сутності інноваційного ландшафту в контексті регіонального розвитку;
- науково-методичні підходи до визначення основних складових інноваційного ландшафту в рамках концепції сталого розвитку;

- науково-методичні підходи до визначення ролі трансферу технологій в рамках концепції сталого розвитку;
- методологічні основи вирішення завдань трансферу технологій в регіональних інноваційних ландшафтах для сталого розвитку;
- карта інновацій для сталого розвитку старопромислових регіонів України;
- методика макроекономічної оцінки економічних втрат конфліктуючих сторін внаслідок сповільнення їх технологічного розвитку під впливом мілітаризації, на основі параметра технологічного прогресу виробничої функції Солоу-Тінбергена;
- методичний інструментарій оцінки рівня та умов індустріальної, постіндустріальної та неоіндустріальної модернізації економіки регіонів на основі врахування кількісних параметрів екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку;
- комплекс рекомендацій щодо активізації міжнародно-публічно-приватного партнерства для реалізації довгострокових інноваційних проектів у старопромислових регіонах шляхом розвитку інструментарію державного регулювання в частині інституціональної політики та правового забезпечення.

Цінність результатів для світової та вітчизняної науки:

Визначено, що основні складові формування інноваційного ландшафту території для кожного регіону мають базуватись на унікальному поєднанні інструментів підтримки (пакет підтримки) залежно від поставлених пріоритетів та інноваційної інфраструктури. Теоретичний базис розуміння інноваційного ландшафту розглянуто як форму партнерської взаємодії держави, науки, освіти та бізнесу в рамках концепції сталого розвитку. На основі аналізу теорій місцевого розвитку та прикладів кращого світового досвіду і практик із залучення громад до вирішень питань локального розвитку обґрунтовано, що найбільш ефективним інструментом розвитку місцевих співтовариств є залучення людей у спільну діяльність, спрямовану на досягнення суспільного блага або користі для всіх учасників. Визначена роль трансферу технологій в інноваційних ландшафтах полягає у розширенні меж інформаційно-мережевої парадигми (становлення мережевого суспільства, електронного уряду, мережевої взаємодії у суспільстві, мережевої освіти). Завдання трансферу технологій та управління відповідними взаємодіями, на відміну від аналогів, визначено на засадах маркетингу в контексті розвитку регіонів і територій на основі класифікації технологій (соціальні, технологічні, інституційні, економічні) та розумного (smart) вибору різних технологій у певний технологічний пакет, що має забезпечити вирішення проблем території. Розроблено методичний інструментарій оцінки рівня та умов індустріальної, постіндустріальної та неоіндустріальної модернізації економіки регіонів на основі врахування кількісних параметрів екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку, що дає можливість сформувати такі технологічні пакети.

Визначено, що з огляду завдань розвитку на рівні регіонів і територій постає завдання вибору найбільш ефективних інновацій (пакетів інновацій) та їх просування через публічно-приватне партнерство. Проаналізовано статистику використання інструментів електронної демократії в Україні як інструменту формування структурно-організованої діяльності органів влади. Удосконалено інституціональну архітектуру реалізації публічно-приватного партнерства у досягненні цілей сталого розвитку з позиції інноваційної складової. Запропоновано механізм реалізації публічно-приватного партнерства для пошуку інноваційних шляхів сталого розвитку, визначеного як систему функціонально об'єднаних процесів (дій) та комплексу підходів, методів, правил, алгоритмів, процедур концептуального, інституціонального і методичного характеру.

Проведені дослідження дали підстави для групування принципів збереження природного капіталу за такими трьома сферами: біологічний (екологічний), економічний, організаційний (управлінський). Обґрунтовано реалізацію принципу сталості (екологічної рівноваги) і розвитку «зеленої економіки». Визначено економічні принципи раціонального використання природного капіталу та детерміновано організаційні принципи реалізації механізмів адміністрування у сфері його збереження в старопромислових регіонах.

Введено в науковій обіг поняття «міжнародно-публічно-приватне партнерство» з позиції

сталого розвитку як стимулюючого регуляторного режиму з такими складовими: цілі, які декларується досягти введенням режиму; суб'єкти, на яких поширюється дія режиму; стимули, пільги та обмеження, необхідні для досягнення декларованих цілей; ресурси, що задіяні у процесі реалізації режиму; алгоритм дій для реалізації режиму. Практична реалізація цього підходу дозволить активізувати процес трансферу результатів досліджень і розробок, комерціалізувати інновації та створити кластери інноваційної спрямованості в старопромислових регіонах. Обґрунтовано публічно-приватне партнерство як форму взаємодії держави, науки, освіти та бізнесу у інноваційному ландшафті з метою створення інновацій за умови їх узгодженості інтересів, цілей і завдань, координації діяльності, обміну та розподілу ресурсів. Запропоновано комплекс рекомендацій щодо активізації міжнародно-публічно-приватного партнерства для реалізації довгострокових інноваційних проєктів у старопромислових регіонах шляхом розвитку інструментарію державного регулювання в частині інституціональної політики.

Цінність результатів для економіки та суспільства:

Керівник проєкту Омеляненко В. А. у 2021 р. входив до складу підгрупи «Розвиток промисловості, інновації, Індустрія 4.0» робочої групи для доопрацювання Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з її реалізації. Також окремо подано пропозиції щодо забезпечення якості життя у регіоні до Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану Заходів на 2021–2023 роки з її реалізації (лист № 1303 від 06.05.2021 р.).

Результати науково-дослідного проєкту у частині визначення інноваційного виміру досягнення цілей сталого розвитку використані у процесах проєктування інновацій для сталого розвитку у місцевих громадах, плануванні соціально-економічних перетворень у довготерміновій перспективі (Поміччянська територіальна громада Кіровоградської області; Білоцерківська територіальна громада Київської області; Ямпільська територіальна громада Вінницької області; Громадська організація «ReSURS»).

Науково-методичні підходи до проведення системного аналізу та визначення основних складових інноваційного ландшафту в рамках концепції сталого розвитку впроваджено в наукові проєкти Міжнародного центру науки і технологій (довідка №2403/21-49 від 24 березня 2021 р.).

Подано 2 науково-доповідні записки:

1. Науково-доповідна записка «Режим активізації міжнародно-публічно-приватного партнерства». Направлено до відділу залучення інвестицій, державно-приватного партнерства та державних інвестиційних проєктів Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України (лист № 127/к-190 від 02.06.2021 р.);

2. Науково-аналітична записка «Концепція інноваційного ландшафту старопромислових регіонів України: інституціональний супровід». Направлено до Департаменту економіки Донецької ОДА (лист № 127/к-391 від 27.10.2021 р.).

Здійснено впровадження результатів у НДР «Дослідження теоретико-методологічних основ розвитку української державності в контексті світових модернізаційних процесів формування національних громадянських суспільств: політичний, юридичний, економічний, соціальний, психологічний та управлінський аспекти» (№ 0119U100492) та «Географія Сумської області: особливості природи, соціально-економічного розвитку та раціонального природокористування» (№ 0117U004980).

Кількісні результати: 9 статей у виданнях, що входять до Scopus та Web of Science; 21 стаття у журналах, що входять до переліку фахових видань України; 4 колективні монографії (розділи монографій), що опубліковані українськими видавництвами державною мовою; 3 розділи колективних монографій, що опубліковані у закордонних виданнях мовами країн, які входять до ОЕСР; захищено 1 докторську дисертацію та 1 дисертацію доктора філософії за тематикою роботи; отримано 2 свідоцтва авторського права України; взято участь в роботі 18 наукових конференцій.

III. Розробки, які впроваджено у 2021 році за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка

№ з/п	Назва та автори розробки (ШБ, науковий ступінь, вчене звання)	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату; переваги над аналогами, економічний, соціальний ефект	Місце впровадження (назва організації, відомча належність, адреса)	Дата акту впровадження	Практичні результати, які отримано ЗВО від впровадження (обладнання, обсяг отриманих коштів, налагоджено співпрацю для подальшої роботи тощо)
Науковий напрям «Суспільні науки»					
<i>Навчально-науковий інститут педагогіки і психології</i>					
1	Мистецтво. 4 клас д.пед.н., проф. Лобова О.В.	Розроблено концепцію підручника, що став переможцем всеукраїнського конкурсу підручників для закладів загальної середньої освіти.	Заклади загальної середньої освіти України	Рекомендовано МОН України (наказ № 53 від 16.01.2021 р.)	Опубліковано підручник, що розповсюджується у ЗЗСО України, використовується у професійній підготовці студентів спеціальності «Початкова освіта».
2	Природознавство для осіб з особливими освітніми потребами (F 70). 8 клас к.пед.н., доц. Косенко Ю.М.	Розроблено концепцію підручника, що містить систематизований виклад навчального матеріалу з природознавства для учнів 8 класу з особливими освітніми потребами, який відповідає Державному стандарту базової та повної загальної середньої освіти та чинній освітній програмі з цього навчального предмета.	Спеціальні заклади загальної середньої освіти України	Рекомендовано МОН України (рішення експертної комісії зі спеціальної педагогіки від 05.04.2021 р., протокол №2)	Опубліковано підручник, що розповсюджується у спеціальних ЗЗСО України, використовується у професійній підготовці студентів спеціальності «Спеціальна освіта».
3	Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці д.психол.н., проф. Кузікова С.Б.	Розроблено концепцію монографічного дослідження, що репрезентує можливості формування суб'єкта особистісного і професійного саморозвитку в процесі	Криворізький державний педагогічний університет, МОН України, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Гагаріна, 54	Довідка № 09/1-601/3 від 23.11.2021 р.	Опубліковано монографію. Викладачі використовують матеріали під час лекційних і практичних занять з курсів «Загальна психологія», «Вікова психологія»,

		фахової підготовки студентів-психологів.			«Педагогічна психологія», «Основи психотерапії», «Основи психологічного консультування». Продовжено співпрацю.
4	Основи психокорекції д.психол.н., проф. Кузікова С.Б.	Розроблено концепцію дослідження. Як варіант інтегративного використання різних методів психокорекції подається авторська програма тренінгу особистісного саморозвитку в психологічній корекції.	Криворізький державний педагогічний університет, МОН України, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Гагаріна, 54	Довідка № 09/1-602/3 від 23.11.2021 р.	Опубліковано навчальний посібник. Викладачі використовують матеріали під час лекційних і практичних занять з курсів «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Основи психотерапії», «Основи психологічного консультування». Продовжено співпрацю.
5	Теоретичні та методичні засади формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів засобами проєктно-тренінгових технологій д.пед.н., доц. Коваленко Н.В.	Здійснено теоретико-методичне обґрунтування, розробку й експериментальну перевірку ефективності педагогічної системи формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів у закладах вищої освіти засобами проєктно-тренінгових технологій. Схарактеризовано сутність і структуру ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів; функції досліджуваного феномену. Визначено критерії, виявлено стан сформованості ранньої професійної ідентичності	ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», МОН України, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19; Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, МОН України, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Винниченка, 31; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, МОН України, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2; Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної	Довідка № 68-21-157/1 від 15.03.2021 р. Довідка № 130/02-13 від 18.03.2021 р. Довідка № 354-33/03 від 23.03.2021 р. Довідка № 255/1/01-16	Опубліковано монографії та статті. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в тренінговій програмі «Професійна ідентичність майбутніх вчителів». Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень практичної підготовки майбутніх педагогів. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики підготовки педагогічних кадрів. Налагоджено співпрацю для

		<p>майбутніх учителів у системі професійно-педагогічної підготовки в закладах вищої освіти та виокремлено чинники формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів. Розроблено та науково обґрунтовано структурно-функціональну модель означеної педагогічної системи, у якій виокремлено концептуально-цільовий, змістовотехнологічний та результативно-прогностичний блоки; схарактеризовано підходи до побудови педагогічної системи та дидактичні принципи. Визначено психолого-педагогічні умови формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів у закладах вищої освіти засобами проєктно-тренінгових технологій. Схарактеризовано організаційно-методичні засади означеної педагогічної системи, етапи її створення й реалізації; етапи здійснення навчально-наукового педагогічного проєкту.</p>	<p>освіти, МОН України, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5; Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, МОН України, Сумська обл., м. Глухів, вул. Києво-Московська, 24; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, МОН України, м. Харків, вул. Алчевських, 29; ДВНЗ «Ужгородський національний університет», МОН України, Закарпатська обл., м. Ужгород, вул. Народна, 3</p>	<p>від 26. 04.2021 р.</p> <p>Довідка № 934 від 25.05.2021 р.</p> <p>Довідка № 01/10-493 від 26.05.2021 р.</p> <p>Довідка № 2729/01-14 від 13.05.2021 р.</p>	<p>подальшої роботи.</p>
6	Теоретичні та методичні	Розроблено й системно	Запорізький державний	Довідка	Опубліковано монографії та

	<p>засади інноваційної діяльності медичних коледжів університетів США к.пед.н., доц., докторант Куліченко А.К.</p>	<p>застосовано авторську методологічну модель порівняльно-педагогічного дослідження, що ґрунтується на теоретичних (філософія, педагогіка, психологія, соціологія, економіка, менеджмент) узагальненнях і врахуванні політичних та соціально-економічних умов, на тлі яких розвивається інноваційна діяльність медичних коледжів університетів США. Висвітлено концептуальні засади інноваційної діяльності медичних коледжів університетів США. Розкрито витoki й виокремлено етапи розвитку інноваційної діяльності медичних коледжів університетів США. Окреслено нормативно-правові засади інноваційної діяльності медичних коледжів університетів США. Висвітлено організаційні, змістові та методичні аспекти інноваційної освітньої діяльності медичних коледжів університетів США. Схарактеризовано напрями наукової діяльності медичних коледжів</p>	<p>медичний університет, МОН України, м. Запоріжжя, пр-т Маяковського, 26; Національний університет «Запорізька політехніка» МОН України, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», МОН України, м. Полтава, вул. Ковалюка, 3; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, МОН України, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 20; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, МОН України, м. Вінниця, вул. Острозького, 32; Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, МОЗ України, м. Львів, вул. Пекарська, 69; ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,</p>	<p>від 17.06.2021 р. Довідка № 37-03/1930 від 01.07.2021 р. Довідка № 45-41/15 від 01.07.2021 р. Довідка № 01-28/785 від 02.07.2021 р. Довідка № 06/32 від 27.08.2021 р. Довідка № 01-15/1536 від 01.09.2021 р. Довідка № 2134/30/3 від 13.10.2021 р.</p>	<p>статті. Представлені матеріали сприяли розвитку у здобувачів вищої освіти здатності до аналізу та порівняння, усвідомлення можливості вивчення успішного досвіду реформування медичної освіти США з метою подальшого його використання в контексті вдосконалення освітньої системи України. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
--	---	---	--	---	--

		університетів США, трансфер продуктів інноваційної діяльності. Визначено інноваційний потенціал творчого використання в національній педагогічній теорії та практиці прогресивного досвіду США в аспекті досліджуваної проблеми на національному, регіональному та інституційному рівнях.	МОН України, м. Одеса, вул. Старопортфранківська, 26		
7	Профілактика професійного вигорання к.філос.н., доц. Дворніченко Л.Л.	Розроблено концепцію майстер-класу, що передбачає розкриття основних факторів, що впливають на рівень психічного здоров'я працівників юридичної галузі. Запропоновано рекомендації, що враховують специфіку професійної діяльності в судовій ситемі.	Господарський суд Сумської області, м. Суми, пр-т Т. Шевченка, 18/1	Довідка № 01-13/754/21 від 27.09.2021 р.	Упровадження матеріалів майстер-класу сприяло вдосконаленню професійного світогляду та підвищенню рівня їхньої життєстійкості. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
8	Основні бар'єри у спілкуванні к.психол.н., доц. Пухно С.В.	Розроблено концепцію лекційного заняття, орієнтованого на підвищення виховного потенціалу прийомних батьків та батьків-вихователів.	Сумський обласний центр соціальних служб, Сумська обласна державна адміністрація, м. Суми, вул.Троїцька, 26	Довідка № 01-17/285 від 04.06.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти відображено в авторських курсах «Психологія сім'ї», «Психологія конфлікту». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
9	Арт-терапевтичні техніки звільнення від емоційного напруження. Техніка «Вулкан» к.філос.н., доц.	Розроблено концепцію майстер-класу з використання арт-терапевтичної техніки «Вулкан», що має на меті	КУ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5	Довідка № 269 / 05-19 від 11.05.2021 р.	Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах «Естетотерапія» та «Арт-терапія».

	Пасько К.М.	звільнення від емоційного напруження. Орієнтовано на роботу з різновіковими групами клієнтів, спрямовано на те, щоб клієнт міг проаналізувати зв'язок між емоціями та образами, звільнитися від емоційного напруження, знайти внутрішні ресурси для вирішення актуальних проблем.			Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх психологів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
10	Арт-терапевтичні техніки в роботі з базовими потребами особистості. Проєктивна методика «Рожевий куц» к.філос.н., доц. Пасько К.М.	Розроблено концепцію майстер-класу, в ході якого розкриваються загальні питання теорії і практики використання арт-терапевтичних технологій у індивідуальній та груповій роботі психолога з клієнтами. Запропонована арт-терапевтична техніка (проєктивна методика «Рожевий куц») дає можливість вивільнити емоції та почуття, що подавляються, налаштовує на виникнення відчуття рівноваги та цілісності, сприяє гармонізації стану особистості.	КУ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5	Довідка № 667 / 05-19 від 15.12.2021 р.	Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах «Естетотерапія» та «Арт-терапія». Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх психологів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
11	Планета толерантності к.психол.н., доц. Щербак Т.І., Скляр В.О.	Розроблено програму психопрофілактичного заходу, що містить вправи на розвиток терпимості до відмінностей інших людей.	КЗ Сумський палац дітей та юнацтва, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Соборна, 37	Довідка № 71/01-18 від 30.11.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти програми відображено в авторських курсах «Загальна психологія», «Психологія освіти». Налагоджено

					співпрацю для подальшої роботи.
12	Тренінг для мам дітей з порушеннями аутистичного спектру к.психол.н., доц. Щербак Т.І., Остапенко А.О.	Розроблено концепцію тренінгу, що містить діагностичний блок, інтерактивні та ігрові методи «Діалог між сторонами мого Я».	КПН «Обласна дитяча клінічна лікарня», Сумська обласна рада, м. Суми, вул. Ковпака, 22	Довідка № 83/02-17 від 30.11.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти програми відображено в авторських курсах «Психодіагностика», «Патопсихологія». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
13	Стежинами до світу дружби к.психол.н., доц. Щербак Т.І., Кривонос Т.А.	Розроблено програму просвітницького заходу, що містить вправи спрямовані на покращення дружніх відносин у групі, профілактику девіантної поведінки у дітей.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-сдок) № 15 «Перлинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Нахімова 17	Довідка № 01-17/68 від 26.11.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти програми відображено в авторських курсах «Вікова психологія». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
14	Мишеня йде до школи к.психол.н., доц. Щербак Т.І., Кіріченко Д.І.	Розроблено програму просвітницького заходу, що містить інтерактивні методи «Першокласник», «Всезнайки та Незнайки» орієнтовані на засвоєння соціальної ролі школяра.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-сдок) № 15 «Перлинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Нахімова 17	Довідка № 01-17/67 від 26.11.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти програми відображено в авторських курсах «Вікова психологія». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
15	Лідерство як складова людини к.психол.н., доц. Щербак Т.І., Рябоконт А.П.	Розроблено концепцію майстер-класу, що містить вправи орієнтовані на пізнання себе як лідера.	КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 1 ім. В. Стрельченка Сумська міська рада, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 136	Довідка № 01-14/58 від 26.11.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти програми відображено в авторських курсах «Соціальна психологія». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
16	Організаційно-педагогічні засади навчання англійської мови учнів початкової школи Польщі Коханова Н.Ю.	Здійснено структурно-логічний аналіз теоретичних, нормативних, організаційних та методичних засад навчання англійської мови учнів початкової школи Польщі.	КЗВО «Луцький педагогічний коледж», Волинська обласна рада, Волинська обл., м. Луцьк, пр-т Волі, 36; Уманський державний педагогічний університет	Довідка № 74/2 від 01.02.2021 Довідка № 196/01 від	Результати дослідження оприлюднено шляхом опублікування розділів у монографіях та статей. Упровадження матеріалів дослідження дало змогу підвищити рівень

		Розроблено методичні рекомендації щодо можливостей використання позитивних концептуальних ідей польського досвіду навчання англійської мови учнів початкової школи.	імені Павла Тичини, МОН України, Черкаська обл. м. Умань, вул. Садова, 2; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, МОН України, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнка, 61	15.02.2021 Довідка № 5/21 від 21.01.2021 р.	теоретичної підготовки майбутніх учителів та збільшити їх обізнаність щодо навчання англійської мови учнів початкової школи Польщі. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
17	Організаційно-педагогічні засади STEM-освіти у старшій середній школі США Бойченко В.В.	Здійснено комплексне дослідження теоретичних, нормативних, змістово-процесуальних та професійно-педагогічних засад STEM-освіти у старшій середній школі США, а саме: розкрито концептуальні засади STEM-освіти; виокремлено передумови й етапи розвитку STEM-освіти у старшій середній школі США; окреслено нормативні та змістово-процесуальні засади STEM-освіти у старшій середній школі США; визначено специфіку професійно-педагогічної підготовки STEM-учителів старшої середньої школи США й схарактеризовано відповідні програми на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти;	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, МОН України, вул. Винниченка, 31, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Винниченка, 31; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, МОН України, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнка, 61; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, МОН України, м. Хмельницьк, вул. Проскурівського підпілля, 139	Довідка № 41/02-13 від 04.01.2021 р. Довідка № 4/21 від 21.01.2021 р. Довідка № 55 від 02.02.2021 р.	Результати дослідження оприлюднено шляхом опублікування розділів у монографіях та статтей. Упровадження матеріалів дослідження дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів та розширити їх поінформованість про феномен STEM-освіти у старшій середній школі США. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		з'ясовано сучасний стан STEM-освіти в Україні й визначено можливості використання прогресивного досвіду STEM-освіти США у вітчизняному шкільництві на державному, місцевому й інституційному рівнях у нормативно-правовому, організаційному, змістовому, методичному та професійно-педагогічному аспектах.			
18	Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки вокалістів у системі вищої музичної освіти Китаю та України Чжан Лянхун	З'ясовано організаційно-педагогічні засади професійної підготовки вокалістів у закладах вищої музичної освіти Китаю та України. Розкрито методологічні підходи професійної підготовки вокалістів у системі вищої музичної освіти Китаю та України та виокремлено етапи розвитку професійної підготовки вокалістів у закладах вищої музичної освіти Китаю. Висвітлено зміст професійної підготовки вокалістів у закладах вищої музичної освіти Китаю та України. Охарактеризовано форми, методи й технології професійної підготовки вокалістів у закладах вищої музичної освіти Китаю та	ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», МОН України, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, МОН України, м.Одеса, вул. Старопортфранківська, 26; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, МОН України, м. Київ, вул. Пирогова, 9	Довідка № 83 від 05.02.2021 р. Довідка № 239/24/2 від 01.02.2021 р. Довідка № 99 від 09.02.2021 р.	Опубліковано статті. Впровадження результатів дослідження сприяло поглибленню знань студентів про особливості професійної підготовки вокалістів у системі вищої музичної освіти, підвищенню ефективності освітнього процесу та ґрунтовній підготовці й перепідготовці. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		України. Виявлено прогностичний потенціал взаємодії систем професійної підготовки вокалістів у закладах вищої музичної освіти Китаю та України.			
19	Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки піаністів-вокалістів у мистецьких закладах вищої освіти Китаю та України Ван Боюань	З'ясовано організаційно-педагогічні засади підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої освіти Китаю та України. Розкрито методологічні засади підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої освіти Китаю та України та виокремлено етапи розвитку підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої освіти Китаю. Висвітлено зміст підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої освіти Китаю та України. Охарактеризовано форми, методи й технології підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої освіти Китаю та України. Виявлено провідні напрями вдосконалення підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої	ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», МОН України, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, МОН України, м.Одеса, вул. Старопортфранківська, 26; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, МОН України, м. Київ, вул. Пирогова, 9	Довідка № 82 від 05.02.2021 р. Довідка № 240/24/2 від 08.02.2021 р. Довідка № 98 від 09.02.2021 р.	Опубліковано статті. Упровадження матеріалів дослідження дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх фахівців та розширити їх поінформованість про концептуальні засади підготовки піаністів-виконавців у мистецьких закладах вищої освіти Китаю та України. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		освіти Китаю та України.			
20	Організація психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в закладах освіти Остапенко Д.А.	Розроблено комплекс діагностичних методик, спрямованих на вивчення компонентів соціально-психологічної компетентності дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в закладах освіти.	Опорний заклад Менська гімназія, Менська міська рада, Чернігівська обл., м. Мена, вул. Шевченка, 56	Довідка № 19-10/246 від 08.09.2021 р.	Упровадження матеріалів в організацію / здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку підтвердило їх ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
21	Активізація розумової діяльності дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з природою Куцай І.М.	Розроблено систему вправ, спрямованих на активізацію розумової діяльності дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з природою.	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Пролісок», Котелевська селищна рада, Полтавська обл., смт Котельва, вул. Полтавський шлях, 210	Довідка № 01-04/73 від 12.11.2021 р.	Використання результатів дослідження в роботі закладів дошкільної освіти свідчить про їх значущість для розвитку дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
22	Дослідна робота з дітьми старшого дошкільного віку з ознайомлення із сезонними явищами під час прогулянок Лебеденко О.М.	Теоретично обґрунтовано і розроблено методичне забезпечення дослідної роботи з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку із сезонними явищами під час прогулянок. Уточнено поняття дослідної роботи дитини старшого дошкільного віку, здійснено теоретичний аналіз базових програм щодо ознайомлення дітей із сезонними природними явищами.	Краснопільський заклад дошкільної освіти № 3 «Дзвіночок», Краснопільська селищна рада, Сумська обл., смт Краснопілля, вул. Мезенівська, 28	Довідка № 114 від 12.11.2021 р.	Використання результатів дослідження в роботі закладів дошкільної освіти свідчить про їх значущість для розвитку дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
23	Формування у дітей старшого дошкільного віку поняття про рідний край засобами	Розглянуто сутність та зміст організаційних аспектів процесу формування поняття про рідний край у	Степанівський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Орлятко», Степанівська селищна рада,	Довідка № 01-52/195 від 02.11.2021 р.	Використання результатів дослідження в роботі закладів дошкільної освіти свідчить про їх значущість

	екскурсійної діяльності Шевченко М.В.	дітей старшого дошкільного віку засобами екскурсійної діяльності, сформульовано методичні рекомендації щодо ефективної організації цього процесу, експериментально перевірена та доведена їх ефективність.	Сумська обл., смт Степанівка, вул. Центральна, 44		для розвитку дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
24	Розвиток критичного мислення молодших школярів засобами міжпредметної інтеграції Керезора К.П.	Розкрито загальні питання теорії і практики розвитку критичного мислення молодших школярів; виявлено і обґрунтовано вплив засобів міжпредметної інтеграції на розвиток критичного мислення учнів.	Сумська початкова школа № 32, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Холодногірська, 47	Довідка № 01-22/367 від 18.11.2021 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи. Матеріали дослідження включено до змісту лекційних і практичних занять курсів «Дидактика», «Педагогічні технології в початковій школі» спеціальності «Початкова освіта»
25	Формування громадянської компетентності молодших школярів засобами фольклору на уроках рідної мови Андрухей М.Р.	Розкрито загальні питання теорії і практики формування громадянської компетентності молодших школярів; теоретично обґрунтовано дидактичні можливості застосування засобів фольклору для формування громадянської компетентності молодших школярів на уроках рідної мови.	КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 1 ім. В. Стрельченка, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 136	Довідка № 01-14/482 від 01.11.2021 р.	Використання в освітньому процесі початкової школи результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики підготовки педагогічних кадрів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи. Матеріали дослідження включено до змісту лекційних і практичних занять курсу «Методика

					навчання української мови» спеціальності «Початкова освіта».
26	Проблемне навчання як засіб розвитку пізнавальної активності молодших школярів Мороз Є.В.	Обґрунтовано дидактичні можливості проблемного навчання як ефективного засобу розвитку пізнавальної активності молодших школярів; узагальнено положення щодо структури, форм прояву та особливостей розвитку пізнавальної активності молодших школярів.	КУ Сумська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 13 ім. А.С. Мачуленка, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Іллінська, 9	Довідка № 405 від 05.11.2021 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи. Матеріали дослідження включено до змісту лекційних і практичних занять курсу «Дидактика» спеціальності «Початкова освіта».
27	Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами фольклору Дитюк Г.В.	Обґрунтовано сутність поняття «комунікативна компетентність». З'ясовано вплив засобів фольклору на сформованість комунікативної компетентності молодших школярів. Подальшого розвитку дістала система методичної роботи над фольклорними зразками в початковій школі.	Ганнівсько-Віривська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів, Білопільська районна рада, Сумська обл., с. Ганнівка-Віривська, вул. Глазуна, 40	Довідка № 103 від 20.11.2021 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи. Матеріали дослідження включено до змісту лекційних і практичних занять курсу «Методика навчання української мови» спеціальності «Початкова освіта».
28	Реалізація діяльнісного підходу в освітньому процесі початкової школи методом проєктів Панкратова А.С.	Розкрито загальні питання теорії і практики реалізації діяльнісного підходу в освітньому процесі початкової школи; обґрунтовано дидактичні можливості методу проєктів для ефективного реалізації	КУ Сумська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 24, Сумська міська рада, м. Суми, вул. С. Табали, 20	Довідка № 283 від 01.11.2021 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи. Матеріали дослідження включено до

		діяльнісного підходу в освітньому процесі початкової школи. Подальшого розвитку набула ідея реалізації діяльнісного підходу до навчання учнів початкової школи.			змісту лекційних і практичних занять курсу «Дидактика» спеціальності «Початкова освіта».
29	Формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти в контексті первинної соціалізації дітей молодшого дошкільного віку Абакумова Т.Ю.	Розроблено комплекс навчальних вправ, спрямованих на формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти в контексті первинної соціалізації дітей молодшого дошкільного віку, що можуть бути використані для розроблення методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 124	Довідка № 01-70/273 від 19.11.2021 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в дошкільній освіті та при підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
30	Формування особистісної ідентичності дітей старшого дошкільного віку в сучасному закладі дошкільної освіти Алексєєва О.М.	Запропоновано педагогічні умови формування особистісної ідентичності дітей старшого дошкільного віку в сучасному закладі дошкільної освіти, що можуть бути використані для розроблення методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти.	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Ромашка» Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 346/01-66-б від 22.11.2021 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в дошкільній освіті та при підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
31	Виховання самостійності дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності Карабець Ю.О.	Запропоновано педагогічні умови виховання самостійності дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності, що	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми,	Довідка № 01-70/276 від 19.11.2021 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в дошкільній освіті та при підготовці

		можуть бути використані для розроблення методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти.	вул. Г. Кондратьєва, 124		майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
32	Формування креативності дітей старшого дошкільного віку в центрах розвитку дитини Жидченко Ю.О.	Запропоновано педагогічні умови формування креативності дітей старшого дошкільного віку в центрах розвитку дитини, що можуть бути використані для розроблення методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти.	Сумський дошкільний навчальний заклад (центр розвитку дитини) № 36 «Червоненька квіточка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Супруна, 12	Довідка № 375 від 24.11.2021 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в дошкільній освіті та при підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
33	Формування основ культури використання медіапродукції в дітей старшого дошкільного віку Романенко А.Л.	Запропоновано педагогічні умови формування основ культури використання медіапродукції в дітей старшого дошкільного віку, що можуть бути використані для розроблення методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 16 «Сонечко», Сумська міська рада, м. Суми, пр-т М. Лушпи, 45	Довідка № 16 від 12.11.2021 р.	Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання в дошкільній освіті та при підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
34	Формування ціннісного ставлення до природи в учнів початкових класів засобами етнопедагогіки Сердюк А.О.	Запропоновано діагностики, які спрямовані на: з'ясування рівня знань молодших школярів про природу рідного краю; емоційне ставлення до об'єктів живої природи; практичну діяльність природоохоронного спрямування; аналіз обізнаності учнів з традиціями українського	КУ Сумська ЗОШ № 15 імені Д Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна, 56	Довідка № 548 від 10.12.2021 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень ціннісного ставлення до природи учнів та ознайомити вчителів, організаторів позакласної роботи під час семінарів, консультацій, тренінгів з організацією ціннісного ставлення учнів початкової школи засобами етнопедагогіки.

		народу та їх ставлення до них. Розроблено методичні рекомендації для вчителів початкової школи з організації ціннісного ставлення учнів початкової школи засобами етнопедагогіки.			Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
35	Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках «Я досліджую світ» засобом гри Василенко А.В.	Розроблено і впроваджено в освітній процес діагностичні методики, спрямовані на визначення рівнів активізації пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках «Я досліджую світ». Вдосконалено форми, методи й ігрові технології природознавчого змісту в процесі активізації пізнавальної діяльності молодших школярів.	КУ Сумська ЗОШ № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна, 56	Довідка № 522 від 02.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
36	Формування екологічної компетентності молодших школярів та майбутніх вчителів початкових класів Романенко К.О.	Запропоновано діагностичні методики, які спрямовані на визначення рівнів розвитку спостережливості та природознавчої компетентності учнів початкових класів та вивчення стану розвитку спостережливості та природознавчої компетентності учнів початкових класів. Апробовано уроки з нетрадиційною структурою з метою розвитку спостережливості та	Охтирська ЗОШ I–III ступенів № 8, Охтирська міська рада, Сумська обл., м. Охтирка, вул. Гоголя, 30а	Довідка № 0132/681 від 07.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		природознавчої компетентності учнів початкових класів.			
37	Формування екологічної компетентності молодших школярів та майбутніх вчителів початкових класів Коробкіна Г.В.	Розроблено комплекс ігор, які згруповано за компонентами творчості, спрямовані на формування екологічної компетентності молодших школярів та майбутніх вчителів початкових класів. Встановлено, що запропоновані ігри створюють сприятливий фундамент для формування творчих здібностей учнів. Такий підхід цілком узгоджується з синкретизмом сприйняття світу, характерним для дітей цього віку і є оптимальним для використання природознавчого потенціалу у навчанні молодших школярів.	Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 20, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Металургів, 71	Довідка № 708 від 13.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
38	Розвиток креативності дітей старшого дошкільного віку засобами нетрадиційного малювання Аузяк Н.В.	Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність моделі розвитку креативності дітей старшого дошкільного віку засобами нетрадиційного малювання, що сприяє підвищенню рівня розвитку загальної розумової здатності дітей старшого дошкільного віку, показником якої є інтерес до	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Ромашка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 349/01-66-6 від 22.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти моделі розвитку креативності дітей старшого дошкільного віку засобами нетрадиційного малювання сприяло підвищенню рівня розвитку загальної розумової здатності дітей старшого дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		інтелектуальних дій; їх творчої активності, показниками якої є неординарність, гнучкість та мобільність; мислення у творчій діяльності дітей, показником якого є оригінальність.			
39	Театралізована діяльність як засіб розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку Демченко Г.О.	Сформульовано, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку через театралізовану діяльність.	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Ромашка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 352/01-66-6 від 22.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес в закладі дошкільної освіти результатів дослідження сприяло позитивному впливу на процес розвитку іншомовного спілкування дітей дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
40	Розвиток творчого потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобами технології розв'язання винахідницьких завдань Борисенко Ю.А.	Розроблено, теоретично обґрунтовано та впроваджено модель розвитку творчого потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобами технології розв'язання винахідницьких завдань.	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Ромашка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 337/01-66-6 від 22.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти моделі розвитку творчого потенціалу дітей старшого дошкільного віку засобами технології розв'язання винахідницьких завдань засвідчило її ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
41	Формування полікультурної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності Кондратюк С.М.	Визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування полікультурної компетентності дітей старшого дошкільного віку	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Ромашка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 343/01-66-6 від 22.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти педагогічних умов формування полікультурної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності засвідчило їх ефективність.

		засобами ігрової діяльності.			Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
42	Формування культури інженерного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами STREAM-освіти Гундар Н.М.	Визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування культури інженерного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами STREAM-освіти.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 16 «Сонечко», Сумська міська рада, м. Суми, пр-т М. Лушпи, 45	Довідка № 14 від 12.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти педагогічних умов формування культури інженерного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами STREAM-освіти засвідчило їх ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
43	Пропаганда здорового способу життя учнів початкових класів засобами мультимедіа Ярошенко В.Л.	Теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність впровадження системи пропаганди здорового способу життя учнів початкових класів засобами мультимедіа.	Степанівська ЗОШ І–ІІІ ступенів, Степанівська селищна рада, Сумська обл., смт Степанівка, вул. Центральна, 70	Довідка № 27 від 22.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес початкової школи системи пропаганди здорового способу життя учнів початкових класів засобами мультимедіа засвідчило їх ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
44	Розвиток «soft skills» здобувачів початкової освіти засобами інноваційних технологій Чепура О.О.	Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність моделі розвитку «soft skills» здобувачів початкової освіти засобами інноваційних технологій.	Улянівський заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів, Миколаївська селищна рада, Сумська обл., смт Улянівка, пл. Колесніка, 20	Довідка № 01-22/275 від 03.12.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти моделі розвитку «soft skills» засобами інноваційних технологій засвідчило їх ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
45	Формування у дітей старшого дошкільного віку поняття про рідний край засобами екскурсійної діяльності Шевченко М.В.	Теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено ефективність методичного забезпечення формування поняття про рідний край у дітей старшого дошкільного віку засобами екскурсійної	Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 «Ромашка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. О. Олеся, 3А	Довідка № 340/01-66-6 від 22.11.2021 р.	Результати педагогічного дослідження можуть бути використані в системі професійної підготовки студентів та в практичній роботі вихователів закладів дошкільної освіти під час підготовки і проведення

		діяльності.			занять. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
46	Інтерактивні технології як засіб розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку Менжун К.О.	Визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами інтерактивних технологій.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, ул. Г. Кондратьєва, 124	Довідка № 01-70/288 від 19.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес дошкільної освіти результатів дослідження сприяло позитивному впливу сформованості зв'язного мовлення дошкільнят, збільшення їх активного словника, на процес підвищення інтересу дітей старшого дошкільного віку до оволодіння вмінням складати описові розповіді без навідних запитань, правильне утворення прийменникових форм та узгодження іменників з прикметниками. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
47	Формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами театральної діяльності Крамаренко Я.В.	Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено методику формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами театральної діяльності.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 124	Довідка № 01-70/285 від 19.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти методики формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами театральної діяльності засвідчило її ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
48	Формування музичної компетентності дітей молодшого дошкільного віку засобами музичної	Визначено та теоретично обґрунтовано методичні аспекти формування музичної компетентності	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 6 «Метелик», Сумська міська рада,	Довідка № 329/01-676 від 22.11.2021 р.	Розроблені конспекти заходів музичного напрямку для дітей молодшого дошкільного віку та інші

	ритміки Словенко Ю.О.	дітей молодшого дошкільного віку засобом музичної ритміки.	м. Суми, вул. Харківська, 10		матеріали проведеного дослідження можуть бути використані музичними керівниками і вихователями закладів дошкільної освіти, студентами педагогічних закладів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
49	Музично-естетичне виховання дітей середнього дошкільного віку за методичною системою Карла Орфа Касьяненко Т.В.	Розроблено концепцію дослідження, в якому схарактеризовано можливості застосування методичною системи Карла Орфа в музично-естетичному вихованні дітей середнього віку.	Охтирський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Орлятко», Охтирська міська рада, Сумська обл., м. Охтирка вул. Пушкіна, 18а	Довідка № 01-30/98-1 від 04.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти методичної системи Карла Орфа в музично-естетичному вихованні дітей середнього віку сприяло стимулюванню дитячої творчості, формуванню естетичного смаку та музично-естетичному вихованню. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
50	Формування музично-естетичної культури дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності Кравченко О.Г.	Визначено та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування музично-естетичної культури дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності.	Заклад дошкільної освіти «Пролісок», Лохвицька міська рада, Полтавська обл., с. Безсали вул. Перемоги, 27-А	Довідка № 10 від 13.10.2021 р.	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти педагогічних умов формування музично-естетичної культури дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності засвідчило їх ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
51	Розвиток творчої уяви обдарованих дітей	Розроблено та експериментально	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-	Довідка № 01-70/279	Упровадження в освітній процес закладу дошкільної

	старшого дошкільного віку в закладі дошкільної освіти Касяненко А.В.	перевірено ефективність програми розвитку творчої уяви обдарованих дітей старшого дошкільного віку.	садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 124	від 19.11.2021 р.	освіти комплексної програми розвитку творчої уяви обдарованих дітей старшого дошкільного віку засвідчило її ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
52	Використання педагогічних ідей С. Русової в процесі морального виховання дітей старшого дошкільного віку в сучасному закладі дошкільної освіти Кошель Т.О.	Розроблено концепцію дослідження, в якому визначено та експериментально перевірено ефективність педагогічних ідей С. Русової.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 3 «Калинка», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 124	Довідка № 01-70/282 від 19.11.2021 р.	Упровадження в освітній процес дошкільної освіти результатів дослідження сприяло позитивному впливу на процес підвищення інтересу дітей старшого дошкільного віку до підтримання позитивних стосунків у групі у різних видах діяльності, вихованню почуття любові до природи, тварин, шанобливого ставлення до батьків, бажання допомагати іншим. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
53	Використання технології «Лепбук» при вивченні математики в початковій школі Бобова В.Є.	Розроблено концепцію дослідження, в якому обґрунтовано і перевірено ефективність використання технології «Лепбук» при вивченні математики для формування умінь здійснювати проєктну діяльність.	Соледарська ЗОШ І–ІІ ступенів № 14, Соледарська міська рада, Донецька обл., м. Соледар, вул. Червонофлотська, 6	Довідка № 194 від 22.11.2021 р.	Здобуті результати можуть бути використані в підготовці здобувачів освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
54	Розвиток креативного мислення учнів початкових класів у процесі позакласної роботи	Теоретично обґрунтовано і розроблено модель розвитку креативного мислення учнів початкових класів у процесі позакласної роботи	Копайгородський заклад загальної середньої освіти І–ІІІ ступенів ім. О.С. Пушкіна, Копайгородська селищна рада, Вінницька обл.,	Довідка № 46 від 19.11.2021 р.	Здобуті результати можуть бути використані в підготовці здобувачів освіти спеціальності 013 Початкова освіта.

	Озджан Л.М.		смт. Копайгород, вул. Центральна, 111		Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури</i>					
55	Корекція фізичного стану дошкільників 5–6 років з використанням елементів легкої атлетики к.фіз.вих., доц. Кулик Н.А.	Розроблено інноваційну методику застосування елементів легкої атлетики у фізичному вихованні дітей 5–6 років, обґрунтовано доцільність розробки і впровадження інноваційної методики, створення педагогічних умов формування методики використання елементів легкої атлетики у фізичному вихованні дошкільників.	КО (установа, заклад) «Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 1 «Дзвіночок», Шосткинська міська рада, Сумська обл., м. Шостка, вул. Шевченка, 2	Довідка від 25.11.2021 р.	Опубліковано монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження застосовуються в роботі дошкільного закладу освіти в якості як самостійного компонента, так і доповнення до існуючих систем навчання та виховання для покращення стану здоров'я дітей старшого дошкільного віку. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
56	Розвиток фізичних якостей футболістів 9–10 років у річному макроциклі Єрмолов Р.О.	Розроблено та впроваджено комплекс вправ для розвитку фізичних якостей футболістів 9-10 років у річному макроциклі.	КЗ ДЮСШ, Степанівська селищна рада, Сумська обл., смт Степанівка, вул. Степанівська, 57	Довідка від 17.01.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
57	Особливості техніко-тактичної підготовки футболістів 15–16 років у річному макроциклі Красюк Я.А.	Розроблено та впроваджено комплекс вправ для удосконалення техніко-тактичної підготовки футболістів 15-16 років у річному макроциклі.	ДЮСШ, Краснопільська селищна рада, Сумська обл., смт Краснопілля, вул. Белгородська, 2а	Довідка від 2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
58	Удосконалення підготовки до змагальної діяльності юних легкоатлетів 13–14 років на основі використання вправ силового спрямування Рубцов Є.Є.	Розроблено та впроваджено у навчально-тренувальний процес комплекс вправ силового спрямування для удосконалення підготовки до змагальної діяльності юних легкоатлетів.	КЗ Роменська ДЮСШ імені В. Гречаного, Роменська міська рада, Сумська обл., м. Ромни, б-р Шевченка, 4	Довідка від 08.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
59	Підготовка юних легкоатлетів у штовханні	Розроблено методику підготовки юних	Обласний КЗ Сумська обласна дитячо-юнацька спортивна	Довідка від № 158/а	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

	ядра на етапі базової підготовки Удовиченко Я.В.	легкоатлетів у штовханні ядра на етапі базової підготовки.	школа, Сумська обласна рада, м. Суми, вул. Привокзальна, 25	від 18.11.2021 р.	
60	Спеціальна фізична підготовка кваліфікованих спортсменів, які спеціалізуються у спортивній ходьбі Радько А.О.	Розроблено комплекс спеціальних вправ для удосконалення фізичної підготовки спортсменів, які спеціалізуються у спортивній ходьбі.	КЗ «Дитячо-юнацька спортивна школа», Степанівська селищна рада, Сумська обл., смт Степанівка, вул. Степанівська, 57	Довідка від 2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
61	Ефективність тренувального процесу в панкратіоні на основі впровадження сучасних фітнес технологій Ємець Д.С.	Розроблено методiku підготовки спортсменів панкратіастів засобами сучасних технологій.	ДЮСШ «Спартаківець», м. Суми, вул. Зеленко, 4	Довідка № 121 від 01.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
62	Удосконалення фізичної та технічної підготовки футболістів групи підвищення спортивної майстерності Лисенко А.А.	Розроблено та впроваджено програму з фізичної та технічної підготовки футболістів групи підвищення спортивної майстерності.	Міський КЗ «Комплексна ДЮСШ «Суми»», м. Суми, вул. Праці, 5	Довідка № 267 від 02.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
63	Особливості удосконалення швидкісно-силових здібностей футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки Сегеда В.Г.	Розроблено та впроваджено методiku удосконалення швидкісно-силових здібностей футболістів в річному тренувальному циклі на етапі спеціалізованої базової підготовки.	Міський КЗ «Комплексна ДЮСШ «Суми»», м. Суми, вул. Праці, 5	Довідка № 268 від 02.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
64	Особливості техніко-тактичної підготовки юних футболістів на етапі попередньої базової підготовки Климок С.Д.	Розроблено та впроваджено комплекс вправ швидкісно-силового характеру юних футболістів на етапі попередньої базової підготовки.	Міський КЗ «Комплексна ДЮСШ «Суми»», м. Суми, вул. Праці, 5	Довідка № 269 від 02.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
65	Навчання техніки	Розроблено та впроваджено	Сумський регіональний центр	Довідка	Налагоджено співпрацю для

	дзюдоїстів з вадами слуху на початковому етапі спортивної підготовки Гарінов О.О.	комплекс вправ на навчання техніки дзюдоїстів з вадами слуху на початковому етапі спортивної підготовки.	з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», м. Суми, вул. Петропавлівська, 86, оф. 62	від 2021 р.	подальшої роботи.
66	Використання новітніх технологій у силовій підготовці футболістів збірної України з футзалу серед спортсменів з порушенням зору Савченко С.В.	Розроблено та впроваджено практичні рекомендації щодо особливостей використання новітніх технологій в тренувальному процесі футболістів.	Сумський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», м. Суми, вул. Петропавлівська, 86, оф. 62	Довідка від 2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
67	Удосконалення фізичних якостей дзюдоїстів 12–14 років груп спеціалізованої підготовки Єрмоленко Д.О.	Розроблено комплекс вправ з загальної та спеціальної фізичної підготовки для удосконалення фізичних якостей борців.	Сумська обласна ДЮСШ «Старт», м. Суми, вул. Іллінська, 12/2	Довідка № 83 від 02.12.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
68	Корекція заїкання у дітей старшого дошкільного віку за допомогою точкового масажу Полуюфта К.О.	Розроблено програму корекції заїкання у дітей старшого дошкільного віку за допомогою точкового масажу, застосування якого сприяє загальному покращенню самопочуття даної категорії дітей, а також оздоровленню та зміцненню всього організму.	Сумський ДНЗ (ясла-садок) № 12 «Олімпійський», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Нижньо-Сироватська, 29	Довідка № 01-13.02/27 від 29.01.2021 р.	Доробок має важливе теоретичне і практичне значення для корекційно-оздоровчого та профілактичного процесу серед осіб з розладами мовлення. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
69	Комплекс турів з водного гребного туризму Носач С.В.	Розроблено туристський продукт «Комплекс турів з водного гребного туризму», що має велике значення для розвитку місцевого туризму та є інноваційним для використання активних турів у територіальних громадах. Запропонований	ГО Федерація спортивного туризму Сумської області, м. Суми, вул. Роменська, 87	Довідка від 2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		комплекс турів з водного гребного туризму підвищує атрактивність області та є інструментом промоції та брендування.			
70	Спортивно-пішохідний тур III категорії складності по Карпатському регіону Клем-Мусатова К.О.	Розроблено спортивно-пішохідний тур III категорії складності по Карпатському регіону, переваги якого полягають у поєднанні оздоровлення та спортивного вдосконалення. Рекомендується туристським групам трекінгового спрямування на самодіяльній і комерційній основі, а також може використовуватися спортивними групами для особистого туристсько-спортивного вдосконалення, отримання спортивних розрядів і інструкторських звань.	ГО Федерація спортивного туризму Сумської області, м. Суми, вул. Роменська, 87	Довідка від 2021 р.	Спортивно-пішохідний тур III категорії складності по Карпатському регіону є ефективним засобом для оздоровлення молоді та виконання спортивних нормативів. Також цей захід пропагує здоровий спосіб життя серед різної категорії споживачів туристсько-спортивних турів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
71	Чарівний Дурмітор Кульченко І.Ю.	Розроблено туристський продукт з активного туризму «Чарівний Дурмітор», який в рамках міжнародного туризму здійснюється на території Чорногорії та сприяє набуттю компетенцій молоді щодо здійснення міжнародних подорожей у сфері активного туризму.	ГО Федерація спортивного туризму Сумської області, м. Суми, вул. Роменська, 87	Довідка від 2021 р.	Впровадження туру «Чарівний Дурмітор» сприяє розвитку молодіжного міжнародного туризму, активного дозвілля та відпочинку, розширенню світогляду, оздоровленню та популяризації активного туризму в формі трекінгового походу на території Чорногорії. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

72	Фестиваль липи Адаменко А.В.	Розроблено захід подієвого туризму «Фестиваль липи», який упроваджено в діяльність Липоводолинської територіальної громади та спрямований на розвиток місцевого туризму в територіальній громаді та як «локальна точка» зростання регіонального туризму.	Липоводолинська селищна територіальна громада, Сумська обл., смт Липова Долина, вул. Роменська, 10	Довідка від 2021 р.	Проект заходу подієвого туризму «Фестиваль липи» сприяє розвитку туризму на території Липоводолинської територіальної громади. Запропонований фестиваль може стати «туристським магнітом» на території ОТГ, що значно підвищить її атрактивність та стане інструментом брендування регіону. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Навчально-науковий інститут культури і мистецтв</i>					
73	Формування досвіду музично-танцювальної діяльності дітей молодшого шкільного віку у позашкільних навчальних закладах PhD Омельяненко З.В.	Розроблено методику формування досвіду музично-танцювальної діяльності дітей та юнацтва у позашкільних закладах освіти. Досліджено еволюцію змісту музично-танцювальної діяльності дітей та юнацтва. Обґрунтовано доцільність формування досвіду музично-танцювальної діяльності дітей та юнацтва у позашкільних закладах освіти. Уточнено психолого-педагогічні основи хореографічного виховання дітей та юнацтва.	ГО «Дитячо-юнацький культурно-мистецький центр Народний ансамбль бального танцю «Конвалія», м. Кропивницький, вул. Федора Романова, 9	Довідка № 68/1_24 від 28.01.2021 р.	Експериментально апробовано ефективність методики. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх учителів мистецтва. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Факультет іноземної та слов'янської філології</i>					
74	Академічна культура дослідника: європейський та національний	Розроблено концепцію навчального посібника. Узагальнено моделі	Університет Константина Філософа, Словаччина, м. Нітра;	Довідка від 07.10.2021 р.	Опубліковано навчальний посібник. Теоретичні положення й висновки

	<p>контексти д.пед.н., проф. Семенов О.М.</p>	<p>класичного університету в контексті академічної культури, академічні традиції університетів України, окреслено сутність, структуру, методи дослідження академічної культури дослідника, особливості лінгвокультурологічного аспекту академічної культури дослідника, з'ясовано особливості академічної доброчесності у вищій освіті, розкрито специфіку лінгвоперсоналогії, культури наукового наставництва.</p>	<p>Донбаський державний педагогічний університет, МОН України, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Генерала Батюка, 19</p>	<p>Довідка від 2021 р.</p>	<p>дослідження відображено в авторських курсах «Академічна культура педагога-дослідника», «Методика навчання української мови». Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Продовжено співпрацю.</p>
75	<p>Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти д.пед.н., проф. Семенов О.М.</p>	<p>Розроблено концепцію монографічного дослідження. Здійснено аналіз концептів «освіта», «учительська праця», «культуромовна особистість фахівця», «академічна культура дослідника» в українському і польському освітньо-педагогічному дискурсах та в освітній практиці на засадах міждисциплінарного підходу, досвіду мовної, риторичної, медіа освітньої підготовки майбутніх учителів української мови і літератури. Окремі розділи</p>	<p>Університет Константина Філософа, Словачина, м. Нітра; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, МОН України, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9</p>	<p>Довідка від 07.10.2021 р. Довідка № 12/01-14Двп від 09.12.2021 р.</p>	<p>Опубліковано монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Продовжено співпрацю.</p>

		присвячено розгляду культуромовної підготовки майбутніх учителів початкової школи, фахівців із журналістики, іноземних студентів медичних спеціальностей.			
76	Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації д.пед.н., проф. Семеног О.М., к.філол.н., доц. Громова Н.В. <i>у співавторстві</i>	Розроблено концепцію навчального посібника. Представлено специфіку організації педагогічної виробничої практики на бакалаврському рівні та фахової практики на магістерському рівні підготовки.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, МОН України, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9; Донбаський державний педагогічний університет, МОН України, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Генерала Батюка, 19	Довідка № 12/01-14Двп від 09.12.2021 р. Довідка від 2021 р.	Опубліковано навчальний посібник. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах, покладено в основу вибіркової дисципліни «Методика проведення педагогічного експерименту в ЗВО» для студентів спеціальності 035 Філологія. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх фахівців. Продовжено співпрацю.
77	Формування мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців з журналістики: теорія і практика Пономаренко Н.П., д.пед.н., проф. Семеног О.М.	Обґрунтовано педагогічні умови формування мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців з журналістики; обґрунтовано й розроблено науково-методичне забезпечення процесу формування мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців з журналістики в умовах закладу фахової передвищої освіти.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, МОН України, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9; Донбаський державний педагогічний університет, МОН України, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Генерала Батюка, 19; Луцький педагогічний коледж, Волинська ОДА,	Довідка № 12/01-14Двп від 09.12.2021 р. Довідка від 2021 р. Довідка від 2021 р.	Опубліковано монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки. Продовжено співпрацю.

			Волинська обл., м. Луцьк, пр-т Волі, 36		
78	Електронні словники Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України в освітньому процесі Пономаренко Н.П., д.пед.н., проф. Семеног О.М. <i>у співавторстві</i>	Розроблено концепцію навчального посібника, що включає вправи та завдання, що стимулюють користувачів розширити використання електронних ресурсів на заняттях з української мови.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, МОН України, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9	Довідка № 12/01-14Двп від 09.12.2021 р.	Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Продовжено співпрацю.
79	Методика використання інтерактивної технології «веб-квест» у формуванні англомовної компетентності в писемному та монологічному мовленні учнів профільної школи к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Приходько О.А.	Розроблено методику використання інтерактивної технології «веб-квест» у формуванні англомовної компетентності в писемному та монологічному мовленні учнів профільної школи на матеріалі тем в рамках календарного планування, що характеризується достатньою кількістю та науково обґрунтованою послідовністю вправ для вдосконалення в учнів старшого ступеня навчання умінь та навичок англомовного говоріння та письма, визначених чинною навчальною програмою. Більшість вправ є комунікативними, рецетивно-продуктивними та продуктивними.	КУ Сумська класична гімназія, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 5	Довідка від 2021 р.	Впровадження методики в освітній процес сприяє підвищенню ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Зокрема, вказана методика сприяє формуванню навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності та компетентності у письмі та говорінні, що підтверджує її ефективність. Продовжено співпрацю.
80	Методика використання блогів для формування	Розроблено методику використання блоків для	КУ Сумська класична гімназія,	Довідка від 2021 р.	Впровадження методики в освітній процес сприяє

	<p>компетентності в англомовному писемному мовленні к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Винниченко О.Б., Строганов І.О., Щербак Є.О.</p>	<p>формування компетентності в англомовному писемному мовленні в учнів 9-го класу закладів загальної середньої освіти, що характеризується достатньою кількістю та науково обґрунтованою послідовністю вправ для формування в учнів середнього ступеня навчання умінь та навичок англомовного писемного мовлення, визначених чинною навчальною програмою. Більшість вправ запропонованої системи є комунікативними.</p>	<p>Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 5</p>		<p>підвищенню ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Зокрема, вказана методика сприяє формуванню англомовної компетентності у писемному мовленні, а також навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності, що підтверджує її ефективність. Продовжено співпрацю.</p>
81	<p>Методика інтерактивного формування англомовної компетентності в техніці письма на засадах гейміфікації із використанням ігрової навчальної платформи «Kahoot» (середній ступінь навчання) к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Баркова Ю.В., Топіліна В.Б.</p>	<p>Розроблено методику інтерактивного формування англомовної компетентності в техніці письма на засадах гейміфікації із використанням ігрової навчальної платформи «Kahoot» для учнів 4-го класу закладів загальної середньої освіти, що характеризується науково обґрунтованою послідовністю етапів формування лексичних навичок. Характер вправ, їх типи та співвідношення виявилися ефективними для формування навичок англомовної лексичної компетентності, визначених</p>	<p>КУ Сумська класична гімназія, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 5</p>	<p>Довідка від 2021 р.</p>	<p>Впровадження методики в освітній процес сприяє підвищенню ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Зокрема, вказана методика є ефективною для формування лексичних навичок, а також сприяє формуванню навчально-стратегічної, граматичної компетентності та підвищує зацікавленість учнів у навчальному процесі, що підтверджує її ефективність. Продовжено співпрацю.</p>

		чинною навчальною програмою. Більшість вправ є умовно-комунікативними, рецептивно-репродуктивними та репродуктивними, що забезпечує міцність та стійкість формування навичок, а ігровий характер забезпечує умотивованість та динамізм навчального процесу.			
82	Методика використання блогів для формування англомовної компетентності у читанні з використанням кейс-технології в учнів 9-го класу закладів загальної середньої освіти к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Шкіль В., Бугасівська В.	Розроблено методику використання блогів для формування англомовної компетентності у читанні з використанням кейс-технології в учнів 9-го класу закладів загальної середньої освіти, що характеризується достатньою кількістю та науково обґрунтованою послідовністю вправ для вдосконалення в учнів середнього ступеня навчання умінь та навичок англомовної компетентності у читанні, визначеного чинною програмою. Більшість вправ є комунікативними, умовно-комунікативними, рецептивними та рецептивно-продуктивними.	КУ Сумська класична гімназія, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 5	Довідка від 2021 р.	Впровадження методики в освітній процес сприяє підвищенню ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Зокрема, вказана методика сприяє підвищенню умотивованості та ефективності формування англомовної компетентності у читанні, також удосконаленню навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентностей, що підтверджує її ефективність. Продовжено співпрацю.
83	Методика інтерактивного формування англомовної компетентності в техніці	Розроблено методику інтерактивного формування англомовної компетентності	КУ Сумська класична гімназія, Сумська міська рада,	Довідка від 2021 р.	Впровадження методики в освітній процес сприяє підвищенню ефективності

	<p>письма на засадах гейміфікації із використанням буквених ігор (середній ступінь навчання) к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Шинкаренко А.О.</p>	<p>в техніці письма на засадах гейміфікації із використанням буквених ігор (середній ступінь навчання), що характеризується достатньою кількістю та науково обґрунтованою послідовністю вправ для вдосконалення в учнів середнього ступеня навчання умінь та навичок англомовної техніки письма, визначених чинною навчальною програмою. Більшість вправ є комунікативними, умовно-комунікативними, рецептивними та рецептивно-продуктивними.</p>	<p>м. Суми, вул. Троїцька, 5</p>		<p>навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Зокрема, вказана методика сприяє формуванню навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності та компетентності у читанні, а також загальній ефективності навчального процесу, що підтверджує її ефективність. Продовжено співпрацю.</p>
84	<p>Методика формування англомовної лексичної компетентності на матеріалі ідіом в учнів 9 класу закладів загальної середньої освіти к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Ковтун Т.В.</p>	<p>Розроблено методику формування англомовної лексичної компетентності на матеріалі ідіом в учнів 9 класу закладів загальної середньої освіти, що характеризується науково обґрунтованою послідовністю, умотивованістю та достатньою кількістю вправ для формування в учнів 9 класу лексичної компетентності згідно змісту навчання, визначеного чинною програмою. Більшість вправ мають</p>	<p>КУ Сумська класична гімназія, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 5</p>	<p>Довідка від 2021 р.</p>	<p>Впровадження методики в освітній процес сприяє підвищенню ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Зокрема, вказана методика є ефективною для формування лексичної компетентності та удосконаленню граматичної та лінгвосоціокультурної компетентностей, що підтверджує її ефективність. Продовжено співпрацю.</p>

		комунікативну спрямованість.			
<i>Фізико-математичний факультет</i>					
85	Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах к.е.н., доц. Омельяненко В.А.	Розроблено рекомендації щодо покращення якості життя громад на основі врахування локального потенціалу та цілей сталого розвитку.	Бушанський старостинський округ № 2, Ямпільська міська рада, Вінницька обл., с. Буша, вул. Гоголя, 18; Управління освіти і науки Білоцерківської міської ради, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Тараса Шевченка, 122	Довідка № 03-07.2/_452_ від 01.11.2011 р. Довідка № 825 від 17.11.2011 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
86	Підготовка бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності PhD Острога М.М.	Розроблено модель підготовки бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, МОН України, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 20; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, МОН України, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2	Довідка № 01-28/235 від 12.02.2021 р. Довідка № 188/01 від 12.02.2021 р.	Експериментально апробовано ефективність навчально-методичного супроводу підготовки бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
87	Професійна підготовка майбутніх бакалаврів спеціальної освіти до використання цифрових технологій в умовах інклюзивного освітнього простору Охріменко О.В.	Розроблено модель професійної підготовки майбутніх бакалаврів спеціальної освіти до використання цифрових технологій в умовах інклюзивного освітнього простору.	ДВНЗ «Ужгородський національний університет», МОН України, Закарпатська обл., м. Ужгород, вул. Підгірна, 46; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, вул. Алчевських, 29	Довідка № 404/01-14 від 12.02.2021 р. Довідка № 01/10-145 від 22.02.2021 р.	Експериментально апробовано ефективність навчально-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх бакалаврів спеціальної освіти до використання цифрових технологій в умовах інклюзивного освітнього простору. Налагоджено співпрацю для

					подальшої роботи.
88	Формування культури енергозбереження учнів основної школи на уроках фізики Цапенко М.В.	Розроблено концепцію дослідження. З'ясовано теоретичні, змістово-процесуальні та педагогічні засади формування культури енергозбереження учнів основної школи на уроках фізики. Виокремлено особливості впровадження методики формування культури енергозбереження учнів, яка супроводжується рекомендаціями щодо: модернізації змісту курсу фізики основної школи, вибору форм, методів і засобів на різних етапах уроків фізики тощо.	ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», МОН України, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, МОН України, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2; Кам'янець-Подільська спеціалізована загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 5 з поглибленим вивченням інформатики, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільськ, вул. Л. Українки, 59; КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 9, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Даргомижського, 3; КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 17, Сумська міська рада, м. Суми, пр-т М. Лушпи, 18	Довідка № 68-21-151 від 11.03.2021 р. Довідка № 332/01 від 11.03.2021 р. Довідка № 52 від 02.03.2021 р. Довідка № 17 від 03.03.2021 р. Довідка № 17 від 10.03.2021 р.	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити показники енергозберезувальної культури учнів основної школи, а саме: когнітивного, діяльнісного та особистісного компонентів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
89	Формування підприємницької культури учнів основної школи на уроках фізики Муха А.П.	Розроблено методику формування підприємницької культури учнів основної школи на уроках фізики. Визначено критерії сформованості підприємницької культури	ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», МОН України, Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19; Уманський державний	Довідка № 68-21-150 від 11.03.2021 р. Довідка	Упровадження матеріалів дало змогу підвищити показники підприємницької культури учнів основної школи на уроках фізики. Використання в освітньому процесі результатів

		учнів та розроблено методичку діагностики рівнів її сформованості.	педагогічний університет імені Павла Тичини, МОН України, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2; Кам'янець-Подільська спеціалізована загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 5 з поглибленим вивченням інформатики, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільськ, вул. Л. Українки, 59; КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 9, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Даргомижського, 3; КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 17, Сумська міська рада, м. Суми, пр-т М. Лушпи, 18	№ 331/01 від 11.03.2021 р. Довідка № 51 від 02.03.2021 р. Довідка № 18 від 03.03.2021 р. Довідка № 18 від 10.03.2021 р.	дослідження, таких як методичні рекомендації для вчителів фізики щодо формування підприємницької культури учнів основної школи дають підстави свідчити про їх доцільність та ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Природничо-географічний факультет</i>					
90	Кімнатні рослини куточка живої природи к.пед.н., доц. Міроненко Л.П.	Розроблені методичні рекомендації є доречними для використання в урочній та позаурочній роботі з біології, сприяють покращенню організації науково-дослідної роботи учнів з біології, підвищенню рівня засвоєння учнями знань з біології рослин та проведенню паспортизації рослин куточка живої природи кабінету біології; використовуються при	Дунаєвський НВК: ДНЗ – ЗОШ І–ІІІ ступенів, Глухівська міська рада, Сумська обл., с. Дунаєць, вул. Сутинська, 4; Привільський ЗЗСО, Черкаська селищна рада, Донецька обл., с. Привілля, вул. Центральна, 23а; Ряснянський НВК «ЗОШ І–ІІІ ступеня – ЗДО», Краснопілська селищна рада, Сумська обл., с. Рясне; Краснопілська ЗОШ	Акт № 11 від 15.02.2021 р. Акт № 19 від 15.04.2021 р. Акт № 117 від 29.04.2021 р. Акт впровадження	Розробку опубліковано та впроваджено в урочній та позакласній роботі з біології в ЗЗСО, а також у ЗВО під час проведення лабораторних і практичних занять з дисциплін: «Методика навчання біології та природознавства», «ШНДГЮБ», «Позакласна робота з біології», «Методика навчання біології у

		підготовці учнів до участі у природничих конкурсах та біологічних олімпіадах.	І–ІІІ ступенів, Краснопільська селищна рада, Сумська обл., смт Краснопілля, вул. Перемоги, 1; Срібнянська ЗОШ І–ІІІ ступенів, Срібнянська селищна рада, Чернігівська обл., смт Срібне, вул. Миру, 51; Старогнатівська ЗОШ І–ІІІ ступенів, Мирненська селищна рада, Донецька обл., с. Старогнатівка, вул. Шкільна, 37	№178 від 19.03.2021 р. Акт від 03.11.2021 р. Акт від 08.12.2021 р.	профільних класах». Продовжено співпрацю.
--	--	---	---	---	---

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Факультет іноземної та слов'янської філології

1	Міжмистецькі контакти українського тексту д.філол.н., проф. Горболіс Л.М.	Запропоновані інтерпретаційні моделі важливі для формування цілісного уявлення про творчість письменників, українського літературного процесу (з характерними ознаками стилю, генологією, наративною специфікою, системою образів тощо), а також для формування теоретико-методологічних основ інтермедіальних досліджень. Результати мають активізувати процес інтеграції літературознавства в міждисциплінарний контекст. За допомогою	Ворожбянський заклад середньої освіти І–ІІІ ступенів, Лебединська міська рада, Сумська обл., вул. Сумська, 1/1	Довідка № 112 від 27.10.2021 р.	Опубліковано монографію. Інтерпретаційні моделі літературних текстів, що мають багатогранні й багаторівневі контакти з різними видами мистецтв, апробовані на лекціях та практичних заняттях при підготовці фахівців із української літератури (ОР Бакалавр, Магістр), у вибіркового освітнього компоненті «Теорія літератури: основні аспекти вивчення в школі», у процесі написання магістерських робіт, дисертаційних досліджень.
---	--	--	---	---------------------------------------	--

		міжмистецького підходу з'ясовується художня самотність, естетична вартість літературних творів українських письменників.			
2	До питання історії однієї відтопонімічної назви: сумчани – сум'яни – сумці к.філол.н., доц. Кумеда О. П.	Узагальнено основні підходи до питання історії відтопонімічної назви сумчани – сум'яни – сумці, представлено авторське бачення.	Університет Константина Філософа, Словаччина, м. Нітра	Довідка від 07.10.2021 р.	Продовжено співпрацю з кафедрою русистики.
Науковий напрям «Біологія та охорона здоров'я»					
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури</i>					
1	Комплексна оцінка репродуктивного потенціалу та сформованості здоров'язбережувальної компетентності жінок раннього фертильного віку v.1 д.мед.н., проф. Калиниченко І.О., к.психол.н., доц. Заїкіна Г.Л., к.б.н., доц. Латіна Г.О. <i>у співавторстві</i>	Розроблено комп'ютерну програму, яка дозволяє здійснювати комплексну оцінку репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку. Ця програма є елементом сучасних комп'ютерних технологій, базується на мові програмування Сішарп з використанням інтерфейса програмування додатків Windows Forms. Основні алгоритми системи були розроблені з використанням методології ООП (об'єктно-орієнтоване програмування). Усі дані зберігаються в системі у вигляді колекції даних.	КУ Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна 56	Акт № 2 від 17.11.2021 р.	Впровадження цієї програми дає можливість для проведення масових досліджень, а також отримувати автоматично результат, що надає велику перевагу означеній програмі над бланковими методиками і опитувальниками у сфері громадського здоров'я. Продовжено співпрацю.
2	Оцінка харчового статусу підлітків в умовах впровадження освітньої здоров'язбережувальної	Представлено спосіб оцінки технологій в умовах реальної здоров'язбережувальної	КУ Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада,	Акт № 3 від 17.11.2021 р.	Опубліковано статтю. Впроваджено в організаційну, методичну роботу «Школи сприяння

	технології за напрямом навчання збалансованому харчуванню в закладі загальної середньої освіти к.б.н., доц. Латіна Г.О. <i>у співавторстві</i>	діяльності закладу освіти з метою корекції впроваджених здоров'язбережувальних технологій.	м. Суми, вул. Пушкіна 56		здоров'ю» КУ Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна. Продовжено співпрацю.
3	Комплексні методики кількісної оцінки здоров'язбережувальної діяльності закладів освіти д.мед.н., проф. Калиниченко І.О., к.б.н., доц. Латіна Г.О., к.фіз.вих., доц. Тонкопей Ю.Л., к.психол.н., доц. Заїкіна Г.Л. <i>у співавторстві</i>	Представлено сучасний підхід щодо комплексних оцінок ефективності впровадження здоров'язбережувальних технологій в умовах реальної здоров'язбережувальної діяльності у закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту населення.	КУ Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна 56	Акт № 1 від 17.11.2021 р.	Опубліковано монографію. Впроваджено в організаційну, методичну роботу «Школи сприяння здоров'ю» КУ Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна. Продовжено співпрацю.
4	Профілактика шкільної дезадаптації у дітей з різним аналізаторним комплексом нервових зв'язків д.мед.н., проф. Калиниченко І.О., Колесник А.С.	Розроблено методичні рекомендації, що містять методики оцінки об'єму зорової, слухової пам'яті, координації рухів, розвитку дрібної моторики рук. Комплекс вправ спрямований на сенсорно-перцептивне виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.	КУ Сумська початкова школа № 28, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Данила Галицького, 22	Акт від 10.12.2021 р.	Практичне впровадження матеріалу дозволить оцінювати підготовку дітей до школи, визначати ризик дезадаптації на початку навчання у закладах загальної середньої освіти. Комплекс вправ розроблений для використання вихователями у дошкільних закладах освіти, вчителями початкових класів, психологами, батьками, фахівцями у галузі громадського здоров'я, освіти, студентами

					педагогічних та медичних спеціальностей. Продовжено співпрацю.
5	Фізична терапія з елементами ерготерапії осіб з порушенням рівноваги внаслідок черепно-мозкової травми Охріменко О.А.	Розроблено комплексну програму фізичної терапії з елементами ерготерапії для осіб з порушенням рівноваги внаслідок ЧМТ, яка базується на науково-доказовій практиці. Розроблена комплексна програма охоплює етапи фізичної терапії та ерготерапії зазначеного контингенту осіб в умовах реабілітаційного відділення.	КНП «Чернігівська міська лікарня № 3», Чернігівська міська рада, м. Чернігів, вул. 1-го Травня, 170	Акт № 01-28/1140 від 22.10.2021 р.	У процесі впровадження вдалося покращити показники психо-емоційного стану; вестибулярні функції, баланс, координацію рухів та просторову орієнтацію, що дозволило усунути такі негативні наслідки як запаморочення, нудота, шум у вухах та значно знизило ризик падіння пацієнтів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
6	Фізична терапія після розриву передньої хрестоподібної зв'язки у спортсменів силових видів спорту Гончаренко В.В.	Розроблено програму фізичної терапії спортсменів силових видів спорту після розриву передньої хрестоподібної зв'язки, яка реалізовувалася в трьох реабілітаційних періодах та базувалася на категоріальному профілі МКФ, включала вирішення поставлених завдань та реалізацію інтервенцій з акцентом на баланс-тренування, які сприяли максимально повному відновленню стабільності колінного суглоба.	ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр «Конча-Заспа»», Міністерство молоді та спорту України, м. Київ, Столичне шосе, 19	Акт від 2021 р.	Впровадження програми сприяло відновленню функції колінного суглоба, нормальної ходи, стимуляції нейромускулярного управління тренуванню силової витривалості м'язів стегна, відновленню загальної працездатності спортсменів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
7	Фізична терапія чоловіків другого зрілого віку після операції з приводу вивиху	Розроблено програму фізичної терапії чоловіків другого зрілого віку після	КНП«Охтирська центральна районна лікарня», Охтирська міська рада,	Акт № 3121 від 09.12.2021 р.	Розроблена програма засвідчила свою ефективність. Налагоджено

	плечового суглоба Винник О.А.	операції з приводу вивиху плечового суглоба. Відмінними особливостями програми є її побудова відповідно до доменів МКФ «структура і функція» та «діяльність та участь». До програми включені засоби фізичної терапії та ерготерапії (на рівні структури і функції: кінезіотерапія, фізіотерапія, лікувальний масаж, самомасаж).	м. Охтирка, вул. Петропавлівська, 15		співпрацю для подальшої роботи.
8	Фізична терапія дітей молодшого шкільного віку зі сколіозом I–II ступеня Терещенко О.О.	Розроблено програму фізичної терапії молодших школярів зі сколіозом I-II ступеня із поєднанням таких засобів, як масаж, кінезіотерапія та футбол-гімнастика та реалізовано в три етапи (ознайомлення з футболом, виконання комплексу спеціальних вправ у різних вихідних положеннях; релаксаційних та дихальних вправ, удосконалення навичок правильної постави).	КНП «Дитяча клінічна лікарня Святої Зінаїди», Сумська міська рада, м. Суми, вул. Троїцька, 28	Акт № 0126-15-952 від 25.10.2021 р.	У процесі впровадження розробленої програми вдалося покращити динаміку показників опорно-рухового апарату та кардіореспіраторної системи в цілому, що свідчить про її дієвість. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
9	Фізична терапія жінок після передчасних пологів у пізній післяродовий період Циба А.С.	Науково обґрунтовано і розроблено програму фізичної терапії жінок після передчасних пологів у пізній післяродовий період, що реалізовувалися в умовах жіночої консультації при перинатальному центрі та в	КНП «Обласний клінічний перинатальний центр», Сумська обласна рада, м. Суми, вул. Санаторна, 3	Акт від 2021 р.	Поетапна програма сприяла поліпшенню кровообігу малого тазу черевної та грудної порожнин, а також нижніх кінцівок; стимуляції інволюції матки та геніталій; нормалізації функції кишечника та

		умовах фітнес-центру. Відмінними особливостями програмного забезпечення фізичної терапії в умовах жіночої консультації стало комплексне застосування спеціальних терапевтичних вправ та вправ Кегеля, лікувального масажу, фізіотерапії та аквааеробіки у фітнес-центрі.			сечового міхура. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Навчально-науковий інститут фізичної культури, Природничо-географічний факультет</i>					
10	Нозогеографічний моніторинг регіону (на прикладі Сумської області, Україна) к.географ.н., доц. Корнус О.Г., к.географ.н., доц. Корнус А.О., к.географ.н., доц. Данильченко О.С., к.б.н., доц. Скиба О.О., к.фіз.вих.н., доц. Тонкопей Ю.Л.	Застосовано методіку нозогеографічного моніторингу, що дає можливість адекватно оцінювати сучасний стан здоров'я населення. Розроблено комплекс організаційно-економічних засад реалізації заходів профілактики неінфекційних захворювань населення для демографічного оздоровлення і забезпечення сталої тенденції підвищення якості демографічного потенціалу.	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», МОН України, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1	Акт № 1268/1 від 07.12.2021 р. Акт № 1/1465 від 09.12.2021 р.	Опубліковано монографію. Впровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх фахівців з біології. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
<i>Природничо-географічний факультет</i>					
11	Ссавці природного заповідника «Михайлівська цілина» к.б.н., доц. Мерзлікін І.Р.	Укладено попередній список видів дрібних ссавців нових ділянок заповідника. Виявлено рідкісні види ссавців, що мають природоохоронний статус.	Природний заповідник «Михайлівська цілина», Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, м. Суми, вул. Першотравнева, 29	Акт № 334 від 07.12.2021 р.	Продовжено співпрацю. Дані включені до Літопису природи (Том 1 за 2021 р.), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України. Дані будуть використані під

					час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни ссавців України».
12	Фауна вогнівок (Lepidoptera, Pyralidae) природного заповідника «Михайлівська цілина» к.б.н., доц. Говорун О.В.	Виявлено рідкісні види комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники.	Природний заповідник «Михайлівська цілина», Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, м. Суми, вул. Першотравнева, 29	Акти №№ 338, 340 від 09.12.2021 р.	Продовжено співпрацю. Дані включені до Літопису природи (Том 1 за 2021 р.), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України. Дані будуть використані під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни комах України».
13	Фауна деяких нічних лускокрилих (Insecta, Lepidoptera) природного заповідника «Михайлівська цілина» к.б.н., доц. Говорун О.В.	Виявлено рідкісні види комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники.	Природний заповідник «Михайлівська цілина», Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, м. Суми, вул. Першотравнева, 29	Акт № 339 від 09.12.2021 р.	Продовжено співпрацю. Дані включені до Літопису природи (Том 1 за 2021 р.), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України. Дані будуть використані під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу

					популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни комах України».
14	Фауна Гетьманського національного природного парку к.б.н., доц. Говорун О.В.	Виявлено рідкісні види комах, що мають природоохоронний статус, а також види – потенційні шкідники.	Гетьманський національний природний парк, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Сумська обл., м. Тростянець, вул. Вознесенська, 53-В	Акт № 571/02-05 від 10.12.2021 р.	Продовжено співпрацю. Дані включені до Літопису природи за 2018-2020 роки, можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно-заповідного фонду України. Дані будуть використані під час роботи науково-дослідної Лабораторії моніторингу популяцій рослин та тварин Сумської області. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Фауни комах України».
15	Гриби та грибоподібні організми Гетьманського національного природного парку к.б.н., доц. Литвиненко Ю.І.	Укладено попередній список видів сумчастих грибів національного природного парку. Виявлено рідкісні та нові для України види.	Гетьманський національний природний парк, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Сумська обл., м. Тростянець, вул. Вознесенська, 53-В	Акт № 570/02-05 від 10.12.2021 р.	Продовжено співпрацю. Дані включені до Літопису природи. Дані будуть використані під час роботи науково-дослідної Лабораторії мікології та мікробіології. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків

					«Флори грибів України».
16	Копрофільні аскоміцети Національного природного парку «Олешківські піски» к.б.н., доц. Литвиненко Ю.І., Романова Д.А.	Виявлено рідкісні та нові для України види грибів. Проаналізовано поширеність видів по території парку.	Національний природний парк «Олешківські піски», Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Херсонська обл., м. Олешки, пров. Ракитний, 16	Акти №№ 01-18/31, 01- 18/30 від 24.02.2021 р.	Продовжено співпрацю. Дані будуть включені до Літопису природи (Том 9 за 2021 р.), можуть бути використані для ведення державного кадастру об'єктів природно- заповідного фонду України. Дані будуть використані під час роботи науково-дослідної Лабораторії мікології та мікробіології. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, чеклистів, визначників та випусків «Флори грибів України».
17	Виділення чистих культур та одержання вітчизняних штамів видів сумчастих грибів к.б.н., доц. Литвиненко Ю.І., Романова Д.А.	Вперше в Україні одержано культури копрофільних сумчастих грибів: <i>Iodophanus carneus</i> (Pers.) Korf, <i>Triangularia setosa</i> (G. Winter) X. Wei Wang & Houbraken та <i>Selinia pulchra</i> (G. Winter) Sacc.; <i>Iodophanus</i> <i>carneus</i> (Pers.) Korf та <i>Hypocopra dolichopoda</i> J.C. Krug & Cain.	ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної Академії наук України», МОН України, м. Київ, вул. Осіповського, 2а	Акти №№ 1-2021, 2-2021 від 08.02.2021 р.	Продовжено співпрацю. Культури передані до лабораторії екстракції рослинної сировини та біоконверсії ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України» і внесені до списку робочих культур грибів Лабораторії. Дані будуть використані під час роботи науково-дослідної Лабораторії мікології та мікробіології. Також одержані дані можуть бути використані при написанні наукових статей, монографій.
18	Морфо-генетичний поліморфізм <i>Trifolium</i> <i>repens</i> L. за рисунком «сивої» плями на листку	Представлено методику ідентифікації фенотипів та генотипів <i>Trifolium repens</i> L. за рисунком «сивої» плями	КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 9, Сумська міська рада, м. Суми, вул.	Акт № 9 від 28.01.2021 р.	Продовжено співпрацю. Матеріали наукового дослідження впроваджено в освітній процес з біології та

	на антропогенно-зміненіх територіях села Житне Роменського району Сумської області Біда Т.М.	на листку.	Даргомижського, 3; КУ Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 25, Сумська міська рада, м. Суми вул. Декабристів, 80	Акт № 01-26/58 від 05.02.2021 р.	екології 10-11 класу. Матеріали використано у позакласній роботі з виконання учнями екологічних проєктів та дослідницьких завдань. Результати впровадження використовуються під час проведення лабораторних і практичних занять з дисциплін у ЗВО: «Генетика з основами селекції», «Антропогенетика з основами медичної генетики», «Методика навчання екології», навчальної (польової) практики з генетики.
19	Географія захворюваності населення Сумської області на хвороби органів травлення Ткаченко Я.Г.	Представлено авторську концепцію по укладанню географії поширення захворюваності населення Сумської області на хвороби органів травлення.	Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, МОН України, м. Харків, пр-т Науки, 9А; Факультет технічних систем та енергоефективних технологій Сумського державного університету, МОН України, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2	Акт Від 18.01.2021 р. Акт № 18 від 21.01.2021 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи. Результати впроваджено в навчальний процес ЗВО при проведенні практичних занять з курсу «Безпека життєдіяльності».

**IV. Список наукових статей,
опублікованих та прийнятих до друку у 2021 році
у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор**

№ з/п	Автори розробки (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки роботи)
1	2	3	4	5
<i>Статті у Scopus</i>				
1.	Popovych I., Kuzikova S., Shcherbak T., Blynova O., Lappo V., Bilous R..	Empirical research of vitality of representatives of parachuting and yoga practice: a comparative analysis	Journal of Physical Education and Sport ® (JPES)	2021. Vol. 21 (1), P. 218-226
2	Popovych I., Shcherbak T., Kuzikova S., Blynova O., Nosov P., Zinchenko S.	Operationalization of tactical thinking of football players by main game roles	Journal of Physical Education and Sport ® (JPES)	2021. Vol 21 (5), P. 2480-2491
3	Hakman, A., Andrieieva, O., Kashuba, V., Dutchak, M., Tomenko, O., Cherednichenko S. Bolshakova, I.	Effect of recreational activities in urban parks on the overall condition of sedentary older adults	Journal of Physical Education and Sport ® (JPES)	2021. Vol. 21 (5), P. 2864-2871
4	Zviriaka O., Rudenko A., Karpenko Yu., Demchenko L., Kuksa N.	Assessment of posture and foot video-computer monitoring dynamics in the implementation of physical therapy program for 5-6-year-old children with hip dysplasia consequences	Journal of the Physical Education and Sports ® (JPES)	2021. Vol 21 (5), P. 3009-3016
5	Artyukhov, A.,	University Technology Transfer Network Structure	TEM Journal	2021. 10 (2),

	Omelyanenko, V., Prokopenko, O.	Development: Education and Research Quality Issues		P. 607-619
6	Rudenko Yu., Naboka O., Korolova L., Kozhukhova Kh., Kazakevych O., Semenikhina O.	Online Learning With the Eyes of Teachers and Students in Educational Institutions of Ukraine	TEM Journal.	2021. 10 (2), P. 922-931
7	Kalynychenko I., Zaikina H., Latina H., Skyba O., Kalynychenko D.	The Use of Methods Mathematical Statistics in Modeling the Psychophysiological «Value» of Cognitive Activity of Students With Different Levels of Academic Success	TEM Journal	2021. 10 (3), P. 1325-1335
8	Bozhkova V., Dovhan V., Hrushchynska N., Kudrina O., Zaporozhets T., Makarenko M.	Innovative Technologies for the Public Administration Transformation	Studies of Applied Economics	2021. Vol. 39, No. 5
9	Kudrina O., Husarina N., Satyvaldieva B., Kopanchuk V., Kopanchuk O., Maievskiy Yu.	Formation of the Regional Marketing Strategy for the Modern Transformation of Public Administration	Studies of Applied Economics	2021. Vol. 39, No. 6
10	Kirichenko-Babko, M., Danko, Y., Danylkiv, J., Majerek, D.	Comparison of the use of species abundance and presence-absence data for diversity assessment.	Journal of Physics: Conference Series (JPCS)	2021. 1736 P. 1–8
11	Drushlyak, M., Semenikhina, O., Proshkin, V., Sapozhnykov, S.	Training pre-service mathematics teacher to use mnemonic techniques	Journal of Physics: Conference Series (JPCS)	2021. 1840, No. 1
12	Kalynychenko I., Latina H., Uspenska V., Zaikina H.,	Physiological and hygienic correlates of teachers' occupational burnout syndrome development	Wiadomoski Lekarskie	2021. Vol. LXXIV, Is. 7. P. 1661–1666

	Kalynychenko D.			
13	Radziejowski, P., Tomenko, O., Bosko, V., Korol, S, Serhiienko, V, Dotsyuk, L, Kushnir, I, Galan, Y, Lohush, L.	Efficiency of the pedagogical model of teaching the basic competitive swimming strokes to children with cerebral palsy	Retos	2021. Vol. 43, P. 728-734
14	Okhrimenko I., Pavlyk O., Tomenko O., Rybalko P., Cherednichenko S., Gvozdetska S., Holovchenko O.	Dynamics of Indicators of Cadets' Physical Development and Functional Status during Pentathlon	International Journal of Human Movement and Sports Sciences	2021. Vol. 9 (4), P. 814-823
15	Kalinkevich O., Sklyar A., Kalinkevich A., Chivanov V., Zinchenko Y., Trofimenko Y., Starikov V., Sofronov D., Holubnycha V.	Preparation and characterization of new biomaterials based on chitosan iodide with biologically active dyes	Progress on Chemistry and Application of Chitin and its Derivatives	2021. Vol. XXVI
16	Bilotserkovets M., Fomenko T., Gubina O., Klochkova T., Lytvynko O., Boichenko M., Lazareva O.	Fostering Media Literacy Skills in the EFL Virtual Classroom: A Case Study in the COVID-19 Lockdown Period	International Journal of Learning, Teaching and Educational Research	2021. Vol. 20, No. 2, P. 251-269
17	Ryzhanova A. O., Potomkina N. Z., Polyanichko A. O.	High School Students' Dependence on Virtual Social Networks: Approaches to Socio-Pedagogical Prevention in Ukraine	Journal of Educational and Social Research	2021. Vol. 11, No. 4. P. 148-160

18	Kuchuk A., Andrusyshyn, B., Bilozorov, Y., Minchenko, O., Filianina, L.	Lawyer's emotional intelligence and professional ethics development: aspects of the widespread introduction of legal clinic	Linguistics and Culture Review	2021. 5 (S2), P. 608-618
19	Kalynychenko I., Latina H., Kopytina Y., Protsenko I., Ivanii I.	Formation of professional-pedagogical culture of future specialists of physical culture and sports specialties	Linguistics and Culture Review	2021. 5 (S3). P. 396-410
20	Kovalenko, O., Yepyk, L., Yeromenko, A., Kashynska, O., Bezruchuk, Y.	Training of the future tourist guides for intercultural communicative interaction within professional activity.	Linguistics and Culture Review	2021. 5 (S4). P. 729-746
21	Kornus O., Kornus A., Skyba O., Mazhak I., Budnik S.	Forecasting the Population Mortality Rate from Cardiovascular Diseases as a Condition of the Economic Security of the State	Estudios de Economía Aplicada. Special Issue: Development of a Market Economy in the context of the Global Financial Crisis	2021. Vol. 39, No. 9
22	Chernysh A., Horbolis L., Pohrebennyk V.	Literary studies and psychoanalysis: methodological aspects of interaction	WISDOM	2021. Vol. 18, No. 2. P. 6-16
23	Dzhagan, V., Shcherbakova, Y., Lytvynenko, Y.	New and noteworthy records of operculate discomycetes of the Pyronemataceae (Pezizales) from Ukraine	Czech Mycology	2021. Vol. 73, Issue 2, P. 137-150
24	Sheverdyukova, H., Merzlikin, I.	Obtaining oviparous grass snake, <i>Natrix natrix</i> (Serpentes, Colubridae), embryos at early developmental stages by caesarean section	Zoodyversity	2021. Vol. 55, Issue 3, P. 217-224
25	Stepanyuk, A., Mironets, L., Olendr, T., Tsidiylo, I.	Methods of Future Natural Sciences Teachers Training to Use Smart-technologies on the Basis of Learning Apps	ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer	2021. 3013, P. 411-418
26	Shpetnyi I., Shkurdoda Y., Saltykov D., Grebinaha V.,	Magnetoresistive and Magnetic Properties of Three-Layer Nanocrystalline Permalloy/Ag/Permalloy Films	Metallofizika i Noveishie Tekhnologii	2021. Vol. 43, Issue 1, P. 129-142

	Vorobiov S.			
27	Mashika H., Kudrina O. , Nurgaliyeva A., Berkova O., Metil T., Novichkov V.	Competitiveness Of Hotel, Restaurant And Tourism Business: Factors And Tools	GeoJournal of Tourism and Geosites	2021. Vol. 36, No. 2 spl, P. 681-687
28	Snahoshchenko, V.	A.V. Dukhnovych and His Cultural and Educational Activities	Rusin	2021. 65, P. 37-54
29	Tatsenko N., Molhamova L.	The concept of DEATH in modern English-speaking discourse: a linguosynergetic perspective	SKASE Journal of Theoretical Linguistics	2021. Vol. 18, No. 2/ P. 51-74
30	Kravchenko, N., Chaika, O., Blidchenko-Naiko, V., Davydova, T.	Polysemantic allusion in a polycultural dimension: Definition, structure and semantics (based on Pratchett's Discworld)	Journal of Language and Linguistic Studies	2021. 17 (4), P. 1907-1919
31	Odynets, T., Briskin, Y., Dolinsky, B., Yefremova, A., Rybalko, P.	The effect of hatha yoga on range of motion and strength in patients with breast cancer	Physiotherapy Quarterly	2021. 29 (1), P. 56-60
32	Pavlova, I. Petrytsa, P. Andres, A. Osip, N. Khurtenko, O. Rudenok, A. Hotsuliak, N. Zlenko, N.	Measuring physical literacy in Ukraine: development of a set of indicators by Delphi method	Physical Activity Review	2021. Vol. 9, Issue 1
33	Yatskevych I., Berdar M., Martyniuk L., Nagornyi Y. , Blynda Y., Huliaieva L.	The Efficiency of the Venture Investment Process	Estudios de Economia Aplicada	2021. 39 (3)
34	Afonin, E., Novachenko, T., Martynov, A.,	Information & analytical support of archetypal methodology application for research of identity dynamics of public servants of Ukraine	Estudios de Economia Aplicada	2021. 39 (5)

	Teleshun, S., Omelyanenko, V.			
35	Prokopenko O., Chechel A., Sotnyk I., Omelyanenko V. , Kurbatova T., Nych T.	Improving state support schemes for the sustainable development of renewable energy in Ukraine.	Polityka Energetyczna – Energy Policy Journal	2021. 24 (1), P. 85-100
36	Hrytsenko P., Voronenko V., Kovalenko Ye., Kurman T., Omelianenko V.	Assessment of the development of innovation activities in the regions: Case of Ukraine	Problems and Perspectives in Management	2021. 19 (4). P. 77-88
37	Chyzhevska, L., Voloschuk, L., Shatskova, L., Sokolenko, L.	Digitalization as a Vector of Information Systems Development and Accounting System Modernization	Studia Universitatis Vasile Goldis Arad, Economics Series	2021. Vol. 31, Issue 4, P. 18-39
38	Dooranov A., Orozalieva A., Parmanasova A., Katan V., Horiashchenko Y., Nagornyi Y.	Estimation and stimulation of export potential of the innovatively active enterprise based on economic and mathematical modelling	Acta Innovations	2021. Issue 41, P. 56-64
39	Lukashova T., Lyman F.	On finite 2-groups with the non-dedekind metacyclic norm of abelian non-cyclic subgroups	Advances in Group Theory and Applications	2021. Vol. 11, P. 45-64
40	Lazorenko S. , Loza T. Samokhvalova I., Khomenko E., Oliinyk N.	Preparation of Future Specialists in Physical Culture and Sports for the Use of Digital Health Technologies in Professional Activity	44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2021	2021. P. 621-625
41	Rudenko Y. , Rozumenko A. , Kryvosheya T., Karpenko O., Semenikhina O.	Online Training during the COVID-19 Pandemic: Analysis of Opinions of Practicing Teachers in Ukraine	44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2021	2021. P. 626-630

42	Omelyanenko V., Prokopenko O., Kudrina O., Petrova I., Biloshkurska N., Biloshkurskyi M. Omelyanenko O.	Digital Component of Innovation Landscapes: Context of Sustainable Development at the Local Level	44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2021	2021. P. 1519-1523
43	Yurchenko, A., Shamonia, V., Udovychenko, O. Momot, R., Semenikhina, O.	Improvement of Teacher Qualification in the Field of Computer Animation: Training or Master Class?	44 International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics, MIPRO 2021	2021. P. 683-687
44	Drushlyak M., Shishenko I., Borozenets N., Nekyslykh K., Semenikhina O.	Computer Probabilistic Models Construction and Analysis of Professional Activity of Their Use by Ukrainian Mathematics Teachers	44nd International Convention on Computers in Education MIPRO 2021	2021, P. 712-717
45	Artyukhov, A., Omelyanenko, V.	Methodical Aspects of Innovation Cooperation Processes Educations and R&D Effects Estimations	11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT	2021. P. 250-254
46	Kharchenko Yu., Babenko O., Kiv A.	Using Blippar to Create Augmented Reality in Chemistry Education	CEUR Workshop Proceedings	2021. 2898, P. 213-229
<i>Статті у Scopus, прийняті редакцією до друку</i>				
1	Danilova T., Shmarhun V., Vertel A., Matushko B., Bondarenko A., Kychkyruk T., Petersen J.	Effect of the Eastern mind-body practices on mental health during the COVID-19 pandemic: When East meets West	Wiadomości Lekarskie	2021. № 10
2	Boriak O., Chobanian A., Kolyshkin O., Kosenko Y., Dehtiarenko T.,	Intellectual disabilities in preschoolers: mental health determinants during the prenatal period of development	Wiadomości Lekarskie	2021. Vol. LXXIV, Issue 11 Part 1

	Kolyshkina A., Itskovich G.			
3	Sokyrskaya V.	Relations between the RSFSR and the Ukrainian SSR in the 1920s: diplomatic and administrative-institutional aspects	Przeegląd Nauk Historycznych	2021. Vol. XX, No. 2
4	Kuchuk A., Alforova T., Koba M., Lehka O.	Right to Freedom of Expression v. Reputation Protection (Based on Ecthr Practice Materials)	The Age of Human Rights Journal	2021
5	Almakaiev M., Sidenko L., Materiienko A., Almakaieva L.	Study of the physicochemical compatibility of active substances and excipients at the pharmaceutical development phase of the original drug in the form of capsules	"Neuronucleos" – Pharmacologyonline	2021
6	Kudrina O., Bilyk V., Petrenko V., Klius Yu., Zihunov V.	The Role Of Innovation Clusters. For The Sustainable Development Of The Region	Studies of Applied Economics	2021. Vol 40, No 10
7	Ivanii O., Aparov A.	Legal regulation of investment and innovation in the tourism sphere	International Journal of Agricultural Extension	2021. Special issue 01
8	Kalinkevich O., Zinchenko Y., Sofronov D., Markina T., Sklyar A., Kalinkevich A., Chivanov V., Gudakov A., Danilchenko O., Starikov V., Pakhucha M.	Insect Chitin Nanofibers for Medical Application: Obtaining and Characterization	2021 IEEE 11th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP)	2021
9	Dekhtyaruk L., Shkurdoda Yu., Shabelnyk Yu., Saltykova A., Chornous A., Kharchenko A.,	Explanation of Giant Magnetoresistance Effect in Magnetic Co/Cu/Co Sandwiches	2021 IEEE 11th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP)	2021

	Virchenko V.			
10	Pazukha I., Saltykov D. , Shkurdoda Yu., Saltykova A. , Loboda V., Shchotkin V., Dolgov-Gordiichuk S.	Magnetoresistive Effect and Magnetic Parameters of Nanocrystalline Thin-film Alloys Based on Co, Fe and Cu	2021 IEEE 11th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP)	2021
11	Shabelnyk Yu., Dekhtyaruk L., Saltykov D. , Shpetnyi I., Chornous A., Shkurdoda Yu., Kharchenko A., Virchenko V.	Dimensional Effect in Magnetoresistance in the Three-Layer Magnetic Films	2021 IEEE 11th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP)	2021
12	Shabelnyk Yu., Chornous A., Dekhtyaruk L., Saltykov D. , Shkurdoda Yu., Pavlov P.	Giant Magnetoresistive Effect in Magnetically Ordered Asymmetric Sandwiches Based on Co and Fe	2021 IEEE 11th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP)	2021
<i>Cmami y Web of Science</i>				
1	Moroz L. , Shabelnyk T., Zelinska-Liubchenko K. , Varakuta V., Push O., Vysochan L., Blahun N.	Modernization of Education in the Context of Informatization and Automation	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (4), P. 41-46.
2	Romanchenko I., Prokopenko A., Zaichko I., Prokopenko L., Rybalko P. , Bobrovytska S. ,	Methods Of Introducing Information Technologies Into The Educational Process Of Higher Education Institutions Of Ukraine	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (5). P. 16-22

	Kyselyova O.			
3	Marchenko, O., Noskova, M., Fedorenko, I., Semenog, O. , Vovk, M., Romanyshyn, R.	IT - Education In The Context Of Educational Activities.	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (6), P. 151-155
4	Chernova, I., Vdovina, O., Dragomyretska, O., Khodykina, Y., Medvedieva, O., Gvozdetska, S.	Features Of Psychological And Pedagogical Conditions For The Development Of Motivation Of Applicants For Higher Education	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (7), P. 82-86
5	Levyk B., Maletska M., Khrypko S. Kryvyzyuk L., Dobrodum O., Pasko K.	Videogames in Cybersecurity: Philosophical and Psychological Review of Possible Impact	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (7), P. 249-256
6	Matveev, V., Nykytchenko O., Stefanova, N., Khrypko, S., Ishchuk, A., Pasko, K.	Cybercrime as a Discourse of Interpretations: the Semantics of Speech Silence vs Psychological Motivation for Actual Trouble	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (8), P. 203-211.
7	Zadorozhnia H., Mykhtunenko V. , Kovalenko H., Kuryliuk Yu., Yurchenko L., Maslennykova T.	Protection of Information Sovereignty as an Important Component of the Political Function of the State	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (9), P. 151-154
8	Dziubenko I., Semenog O. , Lokshyna O., Dzhurylo O., Hlushko O., Starokozhko O.	Pedagogical Innovations: Problems, Tendencies of Development of Modern Education	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (9), P. 173-178

9	Omelyanenko, V., Braslavska, O., Biloshkurska, N., Biloshkurskyi, M., Kliassen, N., Omelyanenko, O.	C-Engineering Based Industry 4.0 Innovation Networks Sustainable Development	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (9), P. 267-274
10	Trachuk M., Rebryna A., Rebryna A., Korzh-Usenko L., Kostiukevych O., Shablii T.	The Current State Of Distance Education In Ukraine: Problems And Development	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (10), P. 324-328
11	Yurchenko, A., Drushlyak, M., Sapozhnykov, S., Teplytska, A., Koroliova, L., Semenikhina, O.	Using Online IT-Industry Courses in Computer Sciences Specialists' Training	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (11), P. 97-104
12	Yurchenko, L, Lazorenko, S., Mnozhynska, R., Tymoshenko, Y., Hatsenko, H., Narozhna, N.	Psychological And Pedagogical Aspects Of Innovation Processes In Educational Activities	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (11), P. 131–134
13	Andrusiv U., Skrypnyk V., Zihunova I., Klochko O., Khutkyy V.	Legal Regulation Of Insurance In Tourism	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (11), P. 189-192.
14	Kirdan, O., Kovalenko, N., Miloradova, N., Sabat, N., Kovalchuk, O., Hirnyak, A.	Psychological and Pedagogical Cooperation as a Factor in Increasing the Level of Tolerance for Innovation	IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security	2021. Vol. 21 (12), P. 684-688
15	Novakivska L., Bialyk O.,	Creative competence in the educational activity of a day-to-day teacher	Laplage em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3, P. 64-70

	Zadorozhna O., Nypadymka A., Kashubiak, I., Kravchenko A.			
16	Averina, K., Hromova, N. , Hornostaieva, O., Kravchenko, H., Volosatykh, O., Shamayeva, K.	Development of professional competence of teachers in the system of continuing education	Laplage em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3, P. 591-597
17	Astremska I., Berezovsk L., Girchenko O., Fihol N., Kondratiuk S. , Sembrat A.	Supervision as an innovative psychological and Pedagogical technology and subject of research.	Laplage em Revista	2021. Vol.7, Issue 3, P. 616-622
18	Sytnik, S., Bilotserkivska, Y., Kozeruk, Y., Skachedub, N., Lapytskyi, V. , Mishchenko, O.	Desenvolvimento das qualidades volitivas e melhora do estado psicoemocional de alunos do ensino superior em processo de pentatlo	Laplage Em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3A, P. 334–339
19	Chychuk, A., Zorochkina, T., Yachmenyk, M., Kyrylenko, N. , Kumeda O. , Mougel, D.	Innovative technologies for the implementation of educational activities in higher education institutions	Laplage em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3A, P. 370-377
20	Sosnich Y., Reida K., Dehtiarenko T. , Kolyshkin O. , Kosenko Y. , Omelchenko I.	Education of children under conditions of distance learning with cognitive development disorder: psychological and pedagogical aspects	Laplage em Revista	2021. Vol. 7 Issue 3B, P. 68-78
21	Chaika O., Poliakova O. , Polishchuk O.,	Intercultural communicative competency formation of degree-seeking students	Laplage em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3B, P. 301-310

	Panarin O., Shepel Y.			
22	Korzh-Usenko L. , Kuznetsova O., Pryma V., Cheryshchuk Y., Riabinina O., Cherniakova O.	Distance learning as an educational technology: development prospects and challenges of today	Laplage em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3B, P. 518-526
23	Anosova, A., Drachuk, O. Semenog, O. , Vaidych, T., Leshchenko, N., Ruskulis, L.	Tendências atuais na formação em educação continuada: princípios teóricos	Laplage em Revista	2021. Vol. 7, Issue 3C, P. 506-511
24	Liannoi M. , Dyshko O., Melnyk S., Chckailo M., Hrybinichenko A., Liakh, M., Illiashenko, A.	Modern sports as an effective means of developing motor skills and the formation of applied skills in higher education	Laplage Em Revista	2021. Vol.7 (Extra B), P.568-574
25	Borbych, N., Stakhova L. , Denisenko N., Pustovalov, S., Marchuk, S., Kovalchuk, I.	Avaliação da eficácia da formação de professores por correspondência	Laplage em Revista	2021. Vol. 7 (Extra-B), P. 511- 520
26	Samoilenko N., Kaliuzhna N., Onyshcenko N., Opachko M., Pustovalov S., Zhukov O.	Technology of design of the pedagogical process, wich is the result of the constructive efficiency of the teacher	Laplage em Revista	2021. Vol. 7 (Extra C), P. 622- 627
27	Bazyma, N., Koropatova, O., Bondarenko, Y. , Forostian, O.,	Characteristics of Language Behavior and Speech Activity in Children with Autistic Disorders: Theoretical Aspect	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2021. Vol. 12, Issue 1. P 1-18

	Sokolova, H., Kovylyna, V.			
28	Tsilmak, O., Shcherbakova, I. , Berezka, S., Formaniuk, Y., Rudenko, L., Mateiko, N.	Classification of Professionally Important Abilities and Skills of a Counseling Psychologist.	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2021. Vol. 12, Issue 1, P. 363-379
29	Chepurna L., Bondarenko Y. , Lisovets O., Kuzava I., Odynchenko L., Dehtiarenko T. (д.пед.н., проф.)	Prerequisites for Creating Textbooks for Auxiliary Schools: Correctional Psychopedagogy for Children with Intellectual Disabilities	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2021. Vol. 12, Issue. 2, P. 78-97
30	Stepanchenko, N., Partyko, N., Rybalko, P. , Bobrovyytska, S., Serdiuk, N., Mudryk, O.	Neuropsychological Support for Teaching Young School-Age Children Annotation	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2021. Vol. 12, Issue 4, P. 250-262
31	Steblyuk, S., Bondarenko, Y. , Torop, K., Yarmola, N., Kuzava, I., Shulzhenko, D.	Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience	2021. Vol. 12, Issue 4, P. 329-345
32	Nikolaienko, V., Maksymchuk, B., Donets, I., Oksom, P. , Verbyn, N., Shemchuk, V., Maksymchuk, I.	Cycles of Training Sessions and Competitions of Youth Football Players	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	2021. Vol. 13, Issue 2, P. 423-441.
33	Semenikhina, O. , Yurchenko, A. ,	Formation of Skills to Visualize of Future Physics Teacher: Results of the Pedagogical Experiment	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	2021. Vol. 13, Issue 2. P. 476-

	Udovychenko, O., Petruk, V., Borozenets, N., Nekyslykh, K.			497
34	Ovcharuk, V., Maksymchuk, B., Ovcharuk, V., Khomenko, O., Khomenko, S., Yevtushenko, Y., Rybalko, P., Pustovit, H., Myronenko, N., Syvokhop, Y.	Forming Competency in Health Promotion in Technical Specialists Using Physical Education	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	2021. Vol. 13, Issue 3. P. 1-19
35	Sarancha, I., Leniv, Z., Androshchuk, L., Bykova, O., Podhorinova, A., Tereshko, I., Ustymenko-Kosorich, O., Doroshenko, T., Matsuk, L	Dance Therapy in the Socialization of Individuals with Musculoskeletal Disorders	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	2021. Vol. 13, Issue 3, P. 211-224
36	Dieniezhnikov S., Pshenychna L., Kozlov D., Kozlova O.	Modern Demands of Education Quality Management in a Higher Education Institution	Amazonia Investiga	2021. Vol. 10. Issue 41, P. 65-73
37	Chernysh A., Horbolis L.	The ukrainian experience of national identity transformation (On the material “under the wings of big mother” by S. Protsiuk	Amazonia Investiga	2021. Vol 10 № 46 (2021), P. 273-280
38	Danylchenko, O., Kornus, A., Kornus, O., Vynarchuk, O.	Assessment of the geo-ecological potential of the landscape districts (on the example of Sumy region, Ukraine)	Journal of geology geography and geocology	2021. Vol. 30, Issue 1, P. 13-24
39	Klok, S., Kornus, A.	Intra-annual and long-periodic components in the changes of precipitation over the Antarctic Peninsula and their possible causes	Journal of geology geography and geocology	2021. Vol. 30, Issue 3, P. 480-490

40	Tkachov, S., Liannoi, M., Shapovalova, O.	Pedagogical aspects of the formation of professional competence among students of physical culture and sports	Revista Tempos E Espaços Em Educação	2021. 14 (33)
41	Boriak, O., Pakhomova, N., Okhrimenko, I., Odynchenko, L., Usyk, D.	Psycholinguistic Research of Speech Activity of Junior Students with Intellectual Disorders	Applied Linguistics Research Journal	2021. 5 (6), P. 104-112
42	Kulichenko A., Boichenko M.	Origins of medical education on the territory of modern Ukraine	Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research	2021. Vol. 11, Iss. 1, P. 157-161
43	Ogienko O., Chugai, O.	Teaching Technical English: Corrective Feedback Basedon Students' and Teachers' Beliefs	Multidisciplinary Journal for Education, Social and Technological Sciences	2021. № 8 (1), P. 1-12.
44	Kuzikova, S., Shcherbak, T., Blynova, O., Pobokina, G., Dyatchenko, D., Mariichyn, A., Popovych, I.	Empirical Research of the Hardiness of the Personality in Critical Conditions of Life	Postmodern Openings	2021. 12 (2), P. 57-77
45	Ivanii O., Aparov A., Shestopalov R., Adashys L., Morozov O.	Right to Education as a Factor of Education Public Administration in the European Court of Human Rights Practice	Journal of law and political sciences	2021. Vol. 29, Issue 4, P. 347-365
46	Budianskyi, D., Drushlyak, M., Semenikhina, O., Kharchenko, I., Horbachuk, V., Chashechnikova, O.	Electronic resources typology in the formation of specialist's rhetoric culture	Information technologies and learning tools	2021, Vol. 81, Issue 1. P. 82-96
47	Todorova V., Rybalko, P., Dubynska, O., Khomenko, O., Gvozdetska S., Krasilov, A.,	Mma Exercises in Physical Education of 17-18-Year-Old Students	Propósitos y representaciones	2021. Vol. 9

	Yevtushenko Y.			
48	Budnyk O., Vasianovych H., Mikulets L., Avkhutska S. , Sinitsyna A., Turkov V. , Nikolaesku I.	Improving a pedagogical image of an educational institution: a case study	Revista Inclusiones	2021. Vol. 8 No. Especial, P. 332-343
49	Artyukhov, A., Omelyanenko, V. , Prokopenko, O.	<i>University Technology Transfer Network Structure Development: Education and Research Quality Issues</i>	<i>TEM Journal</i>	2021. 10 (2), P. 607-619
50	Rudenko Yu., Naboka O., Korolova L., Kozhukhova Kh., Kazakevych O., Semenikhina O.	<i>Online Learning With the Eyes of Teachers and Students in Educational Institutions of Ukraine</i>	<i>TEM Journal.</i>	2021. 10 (2), P. 922-931
51	Kalynychenko I., Zaikina H., Latina H., Skyba O., Kalynychenko D.	<i>The Use of Methods Mathematical Statistics in Modeling the Psychophysiological «Value» of Cognitive Activity of Students With Different Levels of Academic Success</i>	<i>TEM Journal</i>	2021. 10 (3), P. 1325-1335
52	Kuchuk A. , Andrusyshyn, B., Bilozorov, Y., Minchenko, O., Filianina, L.	<i>Lawyer's emotional intelligence and professional ethics development: aspects of the widespread introduction of legal clinic</i>	<i>Linguistics and Culture Review</i>	2021. 5 (S2), P. 608-618
53	Kalynychenko I., Latina H., Kopytina Y., Protsenko I., Ivanii I.	<i>Formation of professional-pedagogical culture of future specialists of physical culture and sports specialties</i>	<i>Linguistics and Culture Review</i>	2021. 5 (S3). P. 396-410
54	Kovalenko, O., Yepyk, L. , Yeromenko, A. , Kashynska, O., Bezruchenkov, Y.	<i>Training of the future tourist guides for intercultural communicative interaction within professional activity.</i>	<i>Linguistics and Culture Review</i>	2021. 5 (S4). P. 729-746

55	<i>Yatskevych I., Berdar M., Martyniuk L., Nagorny Y., Blynda Y., Huliaieva L.</i>	<i>The Efficiency of the Venture Investment Process</i>	<i>Estudios de Economia Aplicada</i>	<i>2021. 39 (3)</i>
56	<i>Afonin, E., Novachenko, T., Martynov, A., Teleshun, S., Omelyanenko, V.</i>	<i>Information & analytical support of archetypal methodology application for research of identity dynamics of public servants of Ukraine</i>	<i>Estudios de Economia Aplicada</i>	<i>2021. 39 (5)</i>
57	<i>Bozhkova V., Dovhan V., Hrushchynska N., Kudrina O., Zaporozhets T., Makarenko M.</i>	<i>Innovative Technologies for the Public Administration Transformation</i>	<i>Studies of Applied Economics</i>	<i>2021. Vol. 39, No. 5</i>
58	<i>Kudrina O., Husarina N., Satyvaldieva B., Kopanchuk V., Kopanchuk O., Maievskiy Yu.</i>	<i>Formation of the Regional Marketing Strategy for the Modern Transformation of Public Administration</i>	<i>Studies of Applied Economics</i>	<i>2021. Vol. 39, No. 6</i>
59	<i>Pavlova, I., Petrytsa, P., Andres, A., Osip, N., Khurtenko, O., Rudenok, A., Hotsuliak, N., Zlenko, N.</i>	<i>Measuring physical literacy in Ukraine: development of a set of indicators by Delphi method</i>	<i>Physical Activity Review</i>	<i>2021. Vol. 9, Issue 1</i>
60	<i>Chernysh A., Horbolis L., Pohrebennyk V.</i>	<i>Literary studies and psychoanalysis: methodological aspects of interaction</i>	<i>WISDOM</i>	<i>2021. Vol. 18, No. 2. P. 6-16</i>
61	<i>Kalinkevich O., Sklyar A., Kalinkevich A.,</i>	<i>Preparation and characterization of new biomaterials based on chitosan iodide with biologically active dyes</i>	<i>Progress on Chemistry and Application of Chitin and its Derivatives</i>	<i>2021. Vol. XXVI</i>

	Chivanov V., Zinchenko Y., Trofimenko Y., Starikov V., Sofronov D., Holubnycha V.			
62	Lukashova T., Lyman F.	<i>On finite 2-groups with the non-dedekind metacyclic norm of abelian non-cyclic subgroups</i>	<i>Advances in Group Theory and Applications</i>	2021. Vol. 11, P. 45-64
63	Radziejowski, P., Tomenko, O. , Bosko, V., Korol, S., Serhiienko, V., Dotsyuk, L., Kushnir, I., Galan, Y., Lohush, L.	<i>Efficiency of the pedagogical model of teaching the basic competitive swimming strokes to children with cerebral palsy</i>	<i>Retos</i>	2021. Vol. 43, P. 728-734
64	Snahoshchenko, V.	<i>A.V. Dukhnovych and His Cultural and Educational Activities</i>	<i>Rusin</i>	2021. 65, P. 37-54
65	Tatsenko N., Molhamova L.	<i>The concept of DEATH in modern English-speaking discourse: a linguosynergetic perspective</i>	<i>SKASE Journal of Theoretical Linguistics</i>	2021. Vol. 18, No. 2. P. 51-74
66	Lazorenko S. , Loza T. Samokhvalova I., Khomenko E., Oliinyk N.	<i>Preparation of Future Specialists in Physical Culture and Sports for the Use of Digital Health Technologies in Professional Activity</i>	<i>44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2021</i>	2021. P. 621-625
67	Rudenko Y. , Rozumenko A. , Kryvosheya T., Karpenko O., Semenikhina O.	<i>Online Training during the COVID-19 Pandemic: Analysis of Opinions of Practicing Teachers in Ukraine</i>	<i>44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2021</i>	2021. P. 626-630
68	Omelyanenko V. , Prokopenko O., Kudrina O. , Petrova I., Biloshkurska N.,	<i>Digital Component of Innovation Landscapes: Context of Sustainable Development at the Local Level</i>	<i>44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology, MIPRO 2021</i>	2021. P. 1519-1523

	<i>Biloshkurskyi M. Omelyanenko O.</i>			
69	<i>Yurchenko, A., Shamonia, V., Udovychenko, O., Momot, R., Semenikhina, O.</i>	<i>Improvement of Teacher Qualification in the Field of Computer Animation: Training or Master Class?</i>	<i>44 International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics, MIPRO 2021</i>	<i>2021. P. 683-687</i>
70	<i>Drushlyak M., Shishenko I., Borozenets N., Nekyslykh K., Semenikhina O.</i>	<i>Computer Probabilistic Models Construction and Analysis of Professional Activity of Their Use by Ukrainian Mathematics Teachers</i>	<i>44nd International Convention on Computers in Education MIPRO 2021</i>	<i>2021, P. 712-717</i>
Статті у Web of Science, прийняті редакцією до друку				
1	Bazyma N., Mamicheva O., Korhun L., Krykunenko Yu., Rozina I., Dehtiarenko T.	Creating the Correctional Environment for Personality Development of Children with Autistic Disorders	BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience.	2021
2	Kovalenko O., Yepyk L., Korzh-Usenko L., Skorobahatska O., Oliinyk O.	Formation multicultural competence of future specialists of tourist support (guides) as a pedagogical problem	AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research	2021
3	Ogienko, O., Lavrysh Y., Lytovchenko I.,	Distance ESP instruction during COVID-19 lockdown at technical university: from perspective of adult learners	Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala	2021
4	Kostiuk O., Vashevich O., Zlenko N., Savitska O., Mykhailova R., Gorbatiuk T.	The Philosophy of Design in the Innovation Space of the Postmodern World: Consciousness of Cultural Practices	Postmodern Openings	2021
5	Zubko K., Samus H., Tsyhanenko O.,	Economic and Environmental Assessment of Environmental Pollution by Construction Companies in Ukraine in the System of Environmental Management in	SHS Web Conf.	2021. Vol. 126

	Troian M., Järvis M.	the Post-Pandemic Period		
<i>Статті у інших зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор</i>				
1	Boriak O., Chobanian A., Kolyshkin O., Kosenko, Y., Dehtiarenko T., Kolyshkina A.	Intellectual disabilities in preschoolers: mental health determinants during the prenatal, natal and postnatal development stages	Mental Health: Global Challenges Journal	2021. № 4 (2).
2	Латіна Г.	Динаміка розумової працездатності під час професійної діяльності вчителів.	Scientific World Journal	2021. № 7, P. 3. C. 57–61.
3	Омельяненко К., Максименко А.	Хореографические сцены в лирической опере Ш. Гуно «Фауст»	The scientific heritage	2021. Vol. 4. № 59. P. 8–11.
4	Харченко Ю.	Використання онлайн-застосунку mentimeter при викладанні хімічних дисциплін.	ΛΟΓΟΣ	2021
5	Dereka T., Sheiko V.	Model of the professional and applied physical training of nurses	University Review journal	2021. Vol. 15, No. 3, P. 12-20
6	Butenko V., Vasko O., Kondratiuk S., Parfilova S.	Methods of using fiction for the development of artistic-speech activity of preschool children	SEPIKE	2021. Edition 29, P. 4–11.
7	Kokhan N.M.	Area of land art. Intersection points with landscape design	Modern engineering and innovative technologies	2021. № 16-05. C. 123–130
8	Atamanyuk S., Semenikhina O., Shyshenko I.	Possibilities of information technologies in training of specialists of physical culture and sport for the use of innovative types of motor activity	International independent scientific journal.	2021. № 29. Vol. 1. P. 34-37.
9	Atamanyuk S., Semenikhina O., Shyshenko I.	Pedagogical conditions of formation of readiness of future specialists of physical culture to use of innovative types of motor activity in professional activity	Norwegian Journal of development of the International Science	2021. № 65. Vol. 2. P. 16-20
10	Божко І.	Квазітопоніми та конотативні топоніми на позначення провінційности	Studia Ukrainica Posnaniensia	2021. Vol. IX (I), C. 35–43
11	Bryzhachenko N., Mironenko N., Verhovodova Ya.	The theatricalisation of object-spatial environment: the kinetic experiments of the twentieth century	European Journal of Arts	2021. № 1. C. 197-200.
12	Bryzhachenko N., Kokhan N.,	The kinetic constructions in the creation of an attractive object-spatial environment	European Journal of Arts	2021. № 3. C. 197-200

	Skorokhodova A., Verkhovodova Ya.			
13	Шаповалова О., Павлушенко Н., Бутенко В., Білер О.	Організаційні засади функціонування загальноосвітніх навчальних закладів у великій Британії та Україні: порівняльний аналіз	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	2021. IX (96), Issue: 245, P. 50-54.
14	Парфілова С., Бутенко В., Білер, О., Харькова Є.	Психолого-педагогічні підходи до проблеми мотивації	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	2021. IX (97), Issue: 246, P. 29-33.
15	Данько Н., Кондратюк С., Білер О., Васько О.	Формування у молодших школярів здорового способу життя: комплексний підхід	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	2021. IX (98), Issue: 247, P. 7-10.
16	Ратов А., Міщенко О., Ворона В., Лапицький В.	Аналіз розвитку гнучкості юних каратистів в залежності від циркадних ритмів.	Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology	2021. IX (99), Issue: 252. С. 52–54.
17	Пшенична Л., Скиба О.	Трансверсальні компетентності як нова форма універсальності підготовки фахівця з вищою освітою.	Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences.	2021. IX (44), Issue 249. P. 39 – 42.
18	Савченко С., Скрипка І., Чхайло М., Кравченко І., Гладов В.	Відновлювальні засоби у підготовці футболістів збірної України з футзалу серед спортсменів з порушенням зору	Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences	2021. IX (32), Issue: 255. P. 17–20.
19	Atamanyuk S., Semenikhina O., Shyshenko I. Okhrimenko O.,	Theoretical fundamentals of innovation of higher education in Ukraine. Future teachers' readiness for the digital modernization of inclusive education.	Pedagogy and Education Management Review (PEMR)	2021. Issue 2 (4). P. 30-36, P. 83-94.
20	Shyshenko I., Kharchenko I.	Formation of information and digital competence of future education specialists as a component of their professional culture.	Pedagogy and Education Management Review (PEMR). (Естонія).	2021. Issue 3 (5). P. 43-49

V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених

Протягом 2021 року до науково-дослідної роботи було залучено 2146 студенти СумДПУ імені А. С. Макаренка, що становить 74% від загальної чисельності студентів університету.

Студенти проводять свої дослідження у науково-дослідних лабораторіях, наукових гуртках та проблемних групах, працюють над науковими проектами. За результатами наукових досліджень студентами опубліковано 1427 статті та тези доповідей на наукових конференціях, з них 818 – самостійно.

Одними з основних показників студентської наукової роботи є перемоги у олімпіадах і конкурсах. У звітний період, у зв'язку з епідеміологічною ситуацією в Україні, спричиною розповсюдженням коронавірусної інфекції, II тур Всеукраїнської студентської олімпіади не відбувся. На Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук було подано 45 наукових робіт. Дипломами переможців і призерів у звітному році відзначено 15 студентів.

На базі університету проведено II тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі «Середня освіта (інформатика)».

Результати участі студентів у *Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук*:

– диплом I ступеня здобуто: з біології Романова Дар'я (науковий керівник – к.б.н., доц. Литвиненко Ю. І.), з фітнесу Беля Анастасія (науковий керівник – к.фіз.вих., доц. Дубинська О. Я.);

– дипломами II ступеня відзначено: з інформатики Чередник Ірина (науковий керівник – к.пед.н., доц. Руденко О. Ю.), з методики навчання природничо-математичних дисциплін Кіблицька Ольга (науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. Одінцова О. О.), з фізичного виховання Коваленко Ольга (науковий керівник – к.пед.н. Леоненко А. В.), з фізичної терапії, ерготерапії Вялков Євген (науковий керівник – к.фіз.вих., доц. Копитіна Я. М.);

– дипломами III ступеня нагороджено: з гендерних досліджень Балишева Крістіна (науковий керівник – к.пед.н., доц. Гончаренко О. В.), з географії Ткаченко Яна (науковий керівник – к.географ.н., доц. Корнус О. Г.), з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті Троценко Дарина (науковий керівник – д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.), з методики навчання природничо-математичних дисциплін Борисова Вікторія (науковий керівник – к.географ.н. Данильченко О. С.), з психології Олійник Олена (науковий керівник – к.психол.н., доц. Мотрук Т. О.), з соціолінгвістики Баранцев Ярослав (науковий керівник – к.філол.н. Божко І. С.), зі спорту Гусак Євгенія (науковий керівник – к.фіз.вих., доц. Ворона В. В.), з транспортного права Черненко Богдана (науковий керівник – к.пед.н., доц. Іваній О. М.), з туризму Адаменко Аліна (науковий керівник – к.пед.н., доц. Зігунов В. М.).

Крім того, студенти університету взяли участь у *Всеукраїнському конкурсі «Здорова дитина – здорова нація»* та здобули II місце (Пилипчук Олександр, керівник – к.фіз.вих., доц. Скрипка І. М.).

За результатами участі у *Конкурсі методичних робіт* наша студентка Полулюфта Катерина нагороджена дипломом I ступеню (керівник – к.пед.н., доц. Мороз Л. В.).

Студенти університету активно долучаються до участі в наукових заходах різного рівня, що проходять не лише на базі університету, але й поза його межами.

Органом самоврядування наукової молоді університету є Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених та його керуючий орган – Рада Наукового товариства, до складу якої входять представники студентів, аспіранти, докторанти та молоді учені університету, які активно займаються пошуковою та науково-дослідною роботою.

Головною метою діяльності Наукового товариства є всебічне сприяння науковій та винахідницькій діяльності студентів, аспірантів та молодих учених Університету, а також

представництво, захист і реалізація професійних, творчих, інтелектуальних, юридичних і соціально-економічних прав та інтересів наукової молоді Університету.

Очолює Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка к.е.н., доц. Омеляненко В. А.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Протягом 2021 року молодими вченими було опубліковано: 20 монографій та розділів монографій, 1 посібник, 72 статті у фахових виданнях України категорії «Б», 26 статей у закордонних виданнях (з них 16 статей у виданнях країн Організації економічного співробітництва та розвитку).

Під керівництвом молодих учених виконувалося 2 проєкти наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок на замовлення МОН України:

– «Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій». Керівник – к.е.н. Нагорний Є. І.

– «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах». Керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А.

У Конкурсі проєктів наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих вчених, подальше виконання яких розпочнеться у 2022 році за рахунок коштів загального фонду державного бюджету, триває конкурсний відбір. Від Університету подано 2 заявки:

– «Демографічне оздоровлення України: пріоритети розвитку громадського здоров'я в умовах пандемії COVID-19 у контексті децентралізації управління» (керівник – к.б.н., доц. Скиба О. О.);

– «Розробка інноваційної моделі інклюзивного екскурсійного історико-архітектурного простору» (керівник – к.пед.н. Никифоров А. М.).

З метою залучення молодих вчених університету до активної проєктної науково-дослідної і пошукової діяльності у процесі навчання та професійної діяльності у 2021 році було започатковано університетську грантову програму, спрямовану на реалізацію проєктів молодих учених. За підсумками Конкурсу перемогу здобув проєкт «Побачити красу рідного міста» (керівник – к.фіз.вих., доц. Копітіна Я. М.), реалізація якого розпочнеться у II семестрі 2021–2022 навчального року.

Також серед вагомих здобутків молодих учених та студентів у 2021 р. виокремлено такі:

– Молодий вчений, доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, голова Наукового товариства Омеляненко В. А. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством».

– Молодий вчений, доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, голова Наукового товариства Омеляненко В. А. отримав грант на участь у міжнародному освітньому проєкті «Школа соціально-орієнтованої ринкової економіки», що реалізується Платформою розвитку демократії за підтримки Фонду Конрада Аденауера та проводиться у формі циклу вебінарів-семінарів за участю провідних німецьких експертів.

– Молодий вчений, доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, голова Наукового товариства Омеляненко В. А. входив до складу робочої групи для доопрацювання Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з її реалізації та окремо подавав пропозиції щодо забезпечення якості життя у регіоні до Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану Заходів на 2021–2023 роки з її реалізації.

– Під керівництвом молодої вченої, начальника центру забезпечення якості вищої освіти, за сумісництвом старшого викладача кафедри української мови і літератури, к.пед.н. Ячменик М. М. у межах програми «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» Ради

міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), завершено реалізацію проєкту онлайн-школа відповідального батьківства «Медіапазли» (мета – за допомогою тем-медіапазлів сформуванню родинний медіаландшафт безпечної взаємодії з медіасвітом; мотивувати та навчити батьків та дітей вибудовувати довірливу комунікацію у процесі користування засобами медіа, оволодіти інструментами медіаграмотності та критичного мислення для безпечного перебування у соцмережах (у т.ч. в епоху інфодемії) мислити критично, застосовувати навички фактчеку, аналізувати медіатексти, використовувати онлайн-інструменти для формування навичок медіагігієни, уникати інформаційного отруєння, створювати якісний медіапродукт/медіатекст (на засадах академічної доброчесності, особистісної етики та толерантності) для соціальних мереж, комунікаційних платформ, дистанційних занять в умовах коронокризи, формувати читацьку компетентність, мовний смак тощо); розпочато реалізацію проєкту «Усеукраїнський медіатурнір шкільних команд прикордонних регіонів».

– Під керівництвом молодшої вченої, начальника центру забезпечення якості вищої освіти, за сумісництвом старшого викладача кафедри української мови і літератури, к.пед.н. Ячменик М. М. оформлено заявку та отримано можливість створення кейс-клубу у закладі вищої освіти від Проєкту USAID «Економічна підтримка Східної України» та програми «Мріємо і діємо», що передбачає безкоштовне навчання для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти у межах проєкту.

– Активними є молоді науковці в опублікуванні статей у виданнях, що індексуються базами Scopus, Web of Science (особливо з економічних наук, фізики).

– Молодими науковцями, зокрема аспірантами, було отримано 13 свідоцтв авторського права на твір з 20 по університету (автори: Омеляненко В. А., Никифоров А. М., Копитіна Я. М., аспіранти Нефедченко О. І., Левенок І. С., Вакал Ю. С., Стома В. М., Шевченко А. С., Пархоменко І. В., Колеснік Ю. І., Курєнкова А. В., Сіденко Ю. О.).

– Молоді науковці Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин, старший викладач кафедри історії України, к.і.н. Оліцький В. О., старший викладач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін, к.і.н. Михтуненко В. В. з 15.11.2021 року по 18.11.2021 року взяли участь у програмі академічної мобільності у рамках Меморандуму по співпраці між Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та Батумським державним університетом імені Шота Руставелі (програма передбачала 180 годин роботи, з яких 80 годин аудиторної та 100 позааудиторної роботи).

– Старший викладач кафедри інформатики, PhD Острога М. М., взяла участь у роботі стратегічної сесії «Творці змін освітнього простору Нової української школи» у рамках Всеукраїнського серпневого форуму «Освіта України 30 без бар'єрів: вектори якості та успіху».

– Для аспірантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки було організовано та проведено Літню наукову школу (аспіранти взяли участь у тренінгах із тайм-менеджменту та академічної української мови, професійного вигорання, подолання страху публічних виступів, дебатному турнірі «Чесна освіта: міф чи реальність», тренінгах «Формування дослідницької компетентності майбутнього доктора філософії», «Оформлення списків літератури», «Швидкий та ефективний пошук інформації для написання наукових робіт», майстер-класі «Ефективні презентації» та квесті «У пошуках скарбів науки»).

– Для молодих учених та аспірантів було організовано та проведено курс підвищення кваліфікації «Основи грантрайтингу та управління науковими проєктами» (викладачі: Омеляненко В. А., к.е.н., доц., запрошені лектори).

– В університеті функціонує студентська наукова лабораторія «Методика навчання іноземних мов і культур».

– В Навчально-науковому інститут історії, права та міжнародних відносин, під керівництвом молодого вченого к.і.н. Михтуненко В. В., функціонує студентський історичний кіноклуб «Люм'єр».

Протягом 2021 року здобувачі вищої освіти університету взяли участь у програмах академічної мобільності:

- відповідно до угоди про подвійне дипломування за спеціальністю Соціальна робота ОР Бакалавр між Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та Університетом гуманітарних і природничих наук імені Яна Длугоша в м. Ченстохові (Польща) маємо першу випускницю Гіленко Дарину; продовжують навчання 3 студенти III курсу 0035 групи (Бриньова Єлизавета, Сальник Ангеліна, Логвиненко Максим), яких було направлено на період з 05.10.2021 року по 30.06.2022 року. Поміж іншого, навчання передбачає проходження практики обсягом 240 годин у польських закладах соціальної допомоги, виконання і захист дипломної роботи українською та польською мовами, в результаті чого студенти отримають диплом бакалавра соціальної роботи польського та українського університетів.

- Черненко Богдана, студентка II курсу 025 групи Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин, у рамках Меморандуму про співробітництво між Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та Варненським вільним університетом імені Чорноризця Храбра (Болгарія) взяла участь у Міжнародній літній школі «Міжнародний захист прав людини», що тривала з 19 по 29 червня 2021 року на базі болгарського ЗВО. Студентка вивчала курси «Права людини та міжнародні механізми їх захисту», «Міжнародне право» (60 годин аудиторної та 120 годин самостійної роботи).

- Ждамірова Богдана та Вірченко Анастасія, студентки 644 групи IV курсу освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності Біологія, взяли участь у програмі академічної мобільності відповідно до загальної угоди про співпрацю між Університетом Олександра Дубчека у м. Тренчин та Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка. Програма здійснювалася у межах проекту Erasmus+. З 13.09.2021 року по 12.12.2021 року студенти вивчали дисципліни «Англійська мова», «Мікробіологія», «Біохімія».

- Дюбченко Євгенія, студентка III курсу спеціальності Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин, взяла участь у міжнародній програмі молодіжного обміну «Ludopedagogy: Play To Change The World» у Мадриді (Іспанія) у період з 25.10.2021 року по 31.10.2021 року. Молодіжний обмін є частиною довготривалого проекту, що реалізується ГО «Центр євроініціатив» (Україна) та Навчальним центром «Sereno Regis» (Італія). Захід відбувався за підтримки програми Erasmus+.

- Кириченко Едуард, студент III курсу спеціальності Фізична терапія, ерготерапія 936 групи, взяв участь у навчальній поїздки до Польщі з 19.09.2021 року по 25.09.2021 року як волонтер у літньому міжнародному проєкті «Шлях для незалежності» для молоді з важкими порушеннями зору. Програма реалізувалася за підтримки фонду «Арі Арі».

- Шкіль Вікторія (студентка V курсу спеціальності Середня освіта (Фізична культура)), Гунько Катерина (студентка IV курсу спеціальності Середня освіта (Фізична культура)), Снагощенко Олеся (аспірантка I року навчання спеціальності Фізична культура і спорт) подали апікаційні заяви на участь у програмі міжнародного волонтерства SPORTUNION.

У 2021 році відбулося 14 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій для студентів, аспірантів докторантів та молодих учених.

В університеті існує практика морального заохочення молодих учених і студентів та система грошових винагород, передбачена колективним договором за наявності коштів. У 2021 р., у зв'язку епідеміологічною ситуацією, особливостями здійснення освітнього процесу та наукової діяльності студентам та аспірантам університету не виплачувалися премії та матеріальні допомоги.

Серед молодих учених університету 2 стипендіати Кабінету Міністрів України для молодих учених – доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, к.е.н., доц. Омеляненко В. А. та старший викладач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та

культурології, к.пед.н. Никифоров А. М. (відповідно до постанов Президії Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки від 29 квітня 2021 року № 1 та 26 жовтня 2021 року № 5).

Молодий учений, к.е.н., доц. Омеляненко В. А. отримував державну іменну стипендію Назарія Войтовича (відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 1449 від 20 листопада 2020 р. «Про призначення державних іменних стипендій найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні на 2021 рік»).

У 2021 році для участі у конкурсі на здобуття державних іменних стипендій найкращим молодим ученим з метою увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні було рекомендовано:

- Омеляненко Олену Миколаївну, аспірантку кафедри бізнес-економіки та адміністрування (стипендія імені Романа Гурика);
- Мельника Сергія Анатолійовича, аспіранта кафедри теорії та методики фізичної культури (стипендія імені Назарія Войтовича);
- Острогу Марію Михайлівну, доктора філософії, старшого викладача кафедри інформатики (стипендія імені Юрія Поправки).

За підсумками року монографію к.пед.н. Никифорова А. М. «Феномен декоративного мистецтва в історії художньої освіти України XIX – початку XX століття» було рекомендовано для участі у конкурсі на здобуття Премії імені Ф. І. Шміта НАН України.

За підсумками міського конкурсу «Молодіжна еліта» доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування Омеляненко В. А. став переможцем у номінації «Наукова діяльність», а студентка природничо-географічного факультету спеціальності 091 Біологія Романова Дарія посіла друге місце у номінації «Екологічна діяльність».

У цьогорічному університетському конкурсі наукових і навчальних видань, опублікованих у 2020 році, монографії молодих учених Омеляненка В. А. і Никифорова А. М. посіли перші місця.

Представники Наукового товариства беруть участь у колегіальних радах молодих учених при державних органах влади:

- доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, к.е.н., доц. Омеляненко В.А. – член Ради молодих учених при Сумській обласній державній адміністрації (протягом року брав активну участь у її засіданнях);
- начальник центру забезпечення якості вищої освіти, за сумісництвом старший викладач кафедри української мови і літератури, к.пед.н. Ячменик М.М. – делеговано представником університету до Ради молодих учених при Сумській районній державній адміністрації.

Статистичні відомості щодо науково-дослідної роботи та інноваційної діяльності студентів та молодих учених представлено в таблиці:

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях та відсоток від загальної кількості студентів	Кількість молодих учених, які працюють у ЗВО	Відсоток молодих учених, які залишаються у ЗВО після закінчення аспірантури
2017	2453 (61%)	56	30,7
2018	2654 (58%)	45	29,6
2019	2188 (61%)	42	28,4
2020	2763 (83%)	44	29,6
2021	2146 (74%)	40	23,1

VI. Наукові підрозділи, напрями їх діяльності, робота з замовниками

Стратегія інноваційного розвитку СумДПУ імені А. С. Макаренка передбачає створення сучасної інфраструктури міждисциплінарних досліджень на основі системи науково-дослідних лабораторій, ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, навчально-наукових центрів та центрів колективного користування. Діяльність цих структур спрямовано на підвищення конкурентоспроможності наукових розробок університету.

У 2021 р. в університеті функціонували

12 ресурсних центрів та центрів трансферу технологій:

- Науково-дослідницький центр гендерної освіти (керівник – к.філос.н., доц. Луценко О. А.; 1998 р.),
- Консультативно-методичний центр «Довіра» (керівник – к.пед.н., доц. Колишкін О. В.; 2010 р.),
- Ресурсний центр «Науково-методичне забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів» (керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С.; 2011 р.),
- Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я» (керівник – д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; 2011 р.),
- Ресурсний центр – центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (керівник – к.пед.н., доц. Косенко Ю. М.; 2017 р.),
- Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури (керівник – д.пед.н., проф. Семенов О. М.; 2018 р.),
- Ресурсний центр з макаренкознавства (керівник – к.пед.н., доц. Осьмук Н. Г.; 2019 р.),
- Ресурсний центр вивчення французької мови (керівник – к.філол.н. Божко І. С.; 2019 р.),
- Ресурсний центр – центр трансферу технологій «Школа тренерської майстерності з елементами інклюзії» (керівник – к.фіз.вих., доц. Скрипка І. М., 2020 р.),
- Ресурсний центр професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти (керівник – к.пед.н., доц. Моцак С. І., 2021 р.),
- Ресурсний центр розвитку природничої освіти (керівник – к.пед.н., доц. Міронєць Л. П., 2021 р.),
- Ресурсний центр освіти дорослих (керівник – д.пед.н., доц. Теренко О. О., 2021 р.);

3 навчально-наукові центри:

- Навчально-науковий центр кафедри логопедії (керівник – к.пед.н., доц. Стахова Л. Л., 2014 р.),
- Навчально-науковий консультаційний центр надання психологічної допомоги населенню (керівник – к.філос.н., доц. Дворніченко Л. Л., 2015 р.),
- Навчально-науковий центр проєктних технологій (керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А., 2021 р.);

2 міжвідомчих лабораторії:

- Міжвідомча наукова лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології (співзасновник – Інститут гігієни та медичної екології імені О. М. Марзасва НАМН України; керівник – д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; 2008 р.),
- Міжвідомча проблемна наукова лабораторія корекційної-реабілітаційних технологій (співзасновник – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; керівник – д.пед.н., доц. Боряк О. В.; 2011 р.);

1 міжуніверситетська лабораторія:

- Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур (співзасновник – Київський національний лінгвістичний університет; керівник – к.пед.н., доц. Подосіннікова Г. І.; 2015 р.);

1 студентська лабораторія:

– Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов (керівник – к.пед.н., доц. Подосиннікова Г. І.; 2014 р.);

25 університетських лабораторій:

– Науково-дослідна лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки (керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва А. А., 1990 р.),

– Науково-дослідна лабораторія «Синхронічних та діахронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти» (керівник – д.філол.н., проф. Школяренко В. І., 2005 р.),

– Наукова лабораторія психології розвитку особистості (керівник – д.психол.н., проф. Кузікова С. Б., 2006 р.),

– Науково-дослідна лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики (керівник – д.пед.н., проф. Чашечникова О. С., 2009 р.),

– Проблемна лабораторія оздоровчо-реабілітаційних технологій (керівник – к.мед.н., доц. Котелевський В. І., 2009 р.),

– Науково-дослідна лабораторія інформаційних технологій в освіті (керівник – д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В., 2010 р.),

– Науково-дослідна лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (керівник – к.пед.н., проф. Кондратюк С. М., 2011 р.),

– Лабораторія трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті (керівник – к.пед.н., доц. Пушкар Л. В., 2012 р.),

– Науково-дослідна лабораторія фізико-хімічних досліджень (керівник – к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я., 2012 р.),

– Науково-дослідна лабораторія «Лабораторія методології практичної психології» (керівник – к.філос.н., доц. Щербакова І. М., 2014 р.),

– Науково-дослідна лабораторія «Нова Макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом» (керівник – к.пед.н., проф. Козлова О. Г., 2016 р.),

– Науково-дослідна лабораторія «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (керівник – д.пед.н., проф. Семенов О. М., 2016 р.),

– Навчально-наукова лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних арт-технологій та ерготерапії (керівник – к.пед.н., доц. Литвиненко В. А., 2016 р.),

– Науково-дослідна лабораторія інноваційних технологій викладання фізики та основ нанотехнологій (керівник – к.пед.н., доц. Каленик М. В., 2016 р.),

– Науково-дослідна лабораторія «Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя» (керівник – к.пед.н., доц. Кривонос О. Б., 2016 р.),

– Науково-дослідна лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень (керівник – к.географ.н., доц. Корнус О. Г., 2017 р.),

– Науково-дослідна лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області (керівник – к.б.н., доц. Говорун О. В., 2017 р.),

– Науково-дослідна лабораторія хіміко-екологічного моніторингу довкілля (керівник – к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я., 2017 р.),

– Науково-дослідна лабораторія проблем інклюзивної освіти (керівник – д.пед.н., проф. Бондаренко Ю. А., 2017 р.),

– Науково-дослідна лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування (керівник – к.е.н., доц. Омеляненко В. А., 2018 р.),

– Науково-дослідна лабораторія краєзнавчих та етнографічних досліджень (керівник – к.і.н., доц. Вовк О. В., 2020 р.),

– Науково-дослідна лабораторія літературного краєзнавства (керівник – к.філол.н., доц. Кириленко Н. І., 2020 р.),

– Науково-дослідна лабораторія археології (керівник – к.і.н., доц. Кедун І. С., 2020 р.),

- Науково-дослідна лабораторія інфомедійної грамотності (керівник – к.пед.н. Ячменик М. М., 2021 р.),
- Науково-дослідна лабораторія мікології та мікробіології (керівник – к.б.н., доц. Литвиненко Ю. І., 2021 р.).

На окрему увагу в ракурсі виконання науково-дослідних робіт заслуговують:

- Науково-навчальний центр «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка», який згідно з рішенням Сумського облвиконкому від 27 вересня 1973 р. – об'єкт природно-заповідного фонду області, що має статус ботанічного саду місцевого значення.
- Біостаціонар «Вакалівщина», постійна база з 1965 р.
- Зоологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 1930 р.
- Музей історії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 1962 р.
- Геологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 2021 р.
- Історичний музей навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, створений на громадських засадах у 2021 р.

Результати роботи наукових підрозділів у 2021 році
у розрізі наукових напрямів та навчально-наукових підрозділів

Науковий напрям «Суспільні науки»

Підрозділи Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Науково-дослідницький центр гендерної освіти

Керівник – к.філос.н., доцент Луценко О. А.

Центр реорганізовано з лабораторії гендерної освіти в 2016 р. Діє при кафедрі соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності.

Мета діяльності – розробка теоретико-методологічних основ дослідження гендерної теорії в сфері освіти і виховання та вдосконалення інноваційної моделі впровадження міжнародних стандартів з гендерних питань в національну систему вищої освіти.

Пріоритетні завдання діяльності: Фундаментальні дослідження з проблем гендерної теорії в сфері освіти і виховання. Впровадження інноваційної освітньої практики (яка передбачає включення гендерної парадигми в освітній процес) з розробкою відповідної моделі забезпечення. Методична підготовка державних службовців регіону до впровадження гендерних підходів в роботу державних установ та органів місцевого самоврядування.

Основні напрями та результати роботи в 2021 р.:

I. Науково-дослідна робота.

- розроблено методологічні та теоретичні засади гендерного підходу до дослідження проблем соціостатевого виховання дітей в історико-педагогічному аспекті;
- виявлено та схарактеризовано основні закономірності процесу соціостатевого виховання сукупністю різних соціокультурних чинників, а саме гендерною стратифікацією, гендерними стереотипами, релігією і віруваннями народу, партійною ідеологією і запитами суспільства;
- схарактеризовано з позиції гендерного підходу досвід статево-рольового виховання дітей у межах виховних напрямів засобами спеціально підібраних методів і форм в українській селянській родині; у середніх навчальних закладах радянської України в 1940-1950-х рр., жіночій гімназійній освіті Північного Сходу України в другій половині XIX – на початку XX століття;

- розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови та методику реалізації гендерного виховання учнів молодшого шкільного віку;
- схарактеризовано засоби формування гендерної чутливості соціального працівника в контексті фахової підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. Удосконалено методику гендерного аналізу у соціальній роботі з клієнтами за допомогою якої висвітлено засоби і форми протидії домашньому насильству, особливості врахування гендерних аспектів у соціальній роботі з сім'єю;
- уточнено і конкретизовано з позиції гендерного підходу сутність поняття гендерного аналізу в культурі, розкрито гендерні аспекти культурних феноменів статі.

Триває робота по удосконаленню моделі гендерної експертизи навчальних посібників і соціальних проєктів.

Здійснено керівництво науковою роботою студентів, що забезпечується роботою наукових гуртків «Гендер і молодь» (керівник – к.пед.н., доцент Кирилюк Г.В.), «Гендерні аспекти соціальної роботи» (керівник – к.пед.н., доцент Гончаренко О.В.) та проблемної групи «Технології гендерних досліджень у соціальній та соціально-педагогічній роботі» (керівник – к.філос.н., доцент Луценко О.А.). Студентка 0015-стг групи Балишева Крістіна зайняла призове місце (диплом III ступеня) у II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із галузі знань «Гендерні дослідження» (Херсонський державний університет; квітень 2021 р.). (Керівник – к.пед.н., доцент Гончаренко О.В.).

II. Навчально-методична робота.

- розробка робочих навчальних програм з гендерних дисциплін за новими вимогами з урахуванням елементів дистанційної освіти;
- удосконалення наочного забезпечення навчально-виховного процесу – підготовка тематичного матеріалу з гендерної проблематики в слайдовому і цифровому форматі;
- удосконалення електронного банку даних, пов'язаного з діяльністю та методичною роботою в сфері гендерної проблематики.

III. Організаційна робота.

- організація і реорганізація роботи бібліотеки центру;
- організація та проведення серії студентських дебатів на теми з гендерної проблематики серед студентів;
- організація постійно діючого циклу лекцій «Гендерна дискримінація в органах місцевого самоврядування» в Центрі підвищення кваліфікацій Сумської обласної державної адміністрації;
- здійснення довгострокового дослідження «Гендерний аналіз конструктів буденної свідомості сучасного держслужбовця» (розпочато у 2004 р.).

IV. Підвищення рівня професійної підготовки.

- здійснено підвищення кваліфікації викладачів кафедри з гендерної проблематики в межах Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні.

Наукова лабораторія психології розвитку особистості

Керівник лабораторії – д.психол.н., професор, академік АН ВШ України Кузікова С. Б. Лабораторію створено у 2016 році. Діє при кафедрі психології.

Тема: «Психологічні чинники і технології самоздійснення особистості в різних умовах життєдіяльності» (номер державної реєстрації 0121U109161).

Мета та завдання – виявити психологічні умови та технології ефективного функціонування і розвитку особистості в генезі її буття; розробити і провести апробацію діагностичного інструментарію вивчення особливостей саморозвитку особистості як актуалізованого, усвідомленого і керованого процесу особистісних змін; вивчити проблему вітальності, суб'єктності, саморозвитку особистості; визначити інваріанти саморозвитку в життєвій кризі особистості, умови та технології збереження психологічного здоров'я у різному віці.

Основні результати роботи у 2021 р.:

1. Продовжено розробку умов і технологій формування особистості як суб'єкта власного життя і саморозвитку. Представлено психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Обґрунтовано дослідницько-тренінгове навчання як засіб активізації саморозвитку студентів-психологів в процесі фахової підготовки. Встановлено взаємозв'язок феноменів життєстійкості та адаптації особистості. Вивчено феномен життєстійкості особистості у критичних умовах життя. З'ясовано можливості саморегуляції психоенергетичних станів особистості в екстремальному середовищі. Проаналізовано вербальні маркери особистісної ідентичності в романі Габріель Роу «La Route D Aaltamont». Розглянуто психологічні ресурси подолання особистісних криз. Доведено значущість узгодженості суб'єктивного переживання часу як психосоматичного ресурсу особистості.

2. Емпірично досліджено особливості підтримки життєздатності представниками парашутного спорту та практики йоги. Простежено операціоналізацію тактичного мислення футболістів за основними ігровими ролями.

3. Уточнено можливості роботи психолога консультанта з категорією «щастя», з'ясовані основні закономірності прояву щастя у жінок та визначені можливості надання психологічної допомоги. Отримані результати ефективно застосовуються в процесі підготовки майбутніх психологів до консультування.

4. Вивчено поняття емоційного напруження, розглянуто його основні причини, досліджено вплив стресу на організм людини, розкрито стадії, особливості протікання, розглянуто різновиди, запропоновано шляхи звільнення від емоційного напруження за допомогою сучасних арт-терапевтичних методів.

5. Проведено компаративістський аналіз проблеми свідомості в психоаналітичних концепціях та феноменології Е. Гуссерля. Експлікована психоаналітична теорія гіпнозу на прикладі класичного психоаналізу З. Фрейда. Уточнена роль порівняльних психофізіологічних експериментів Г. Геллапа та А. Валона для експлікації концепту «стадія дзеркала» в пост психоаналітичній методології.

6. Вивчено особливості мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними розладами. Підготовлено методичний інструментарій для дослідження мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними розладами.

Кількісні результати: опубліковано 3 статті у виданнях, що входять до міжнародної наукової бази даних Scopus; 4 статті у виданнях, що індексуються у міжнародній наукометричній базі даних Web of Science; 1 публікацію у виданнях, що входять до наукової бази даних Scopus; 5 публікацій у фахових виданнях категорії Б в Україні; 22 публікацій закордоном; 1 розділ у колективній монографії, 1 монографію, 2 посібники; організовано та проведено 9 наукових заходів.

Науково-дослідна лабораторія «Лабораторія методології практичної психології»

Керівник лабораторії – к.філос.н., доцент Щербакова І. М.

Лабораторію створено у 2014 році. Діє при кафедрі психології.

Тема: «Психологічні умови та технології збереження здоров'я та підвищення життєдіяльності особистості в умовах кризового сьогодення».

Мета науково-дослідної роботи – проведення досліджень щодо формування і підтримки здоров'я, просоціальних форм поведінки та життєстійкості особистості в кризових умовах сьогодення.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Продовжено дослідження зарубіжної та вітчизняної літератури з питання збереження здоров'я та підвищення життєдіяльності особистості в умовах кризового сьогодення. Визначено теоретико-методологічні засади збереження здоров'я та підвищення життєстійкості особистості. Проаналізовано психологічні особливості формування позитивної мотивації й життєстійкості у осіб з різним рівнем розвитку. Визначено психологічні умови та технології збереження здоров'я суб'єктів життєдіяльності в умовах кризового сьогодення. Проаналізовано особливості спілкування й діяльності суб'єктів життєдіяльності в умовах кризового сьогодення.

Уточнено мотиваційні аспекти збереження працездатності суб'єктів праці в умовах адаптивного карантину. Уточнено науково категоріальні поняття, зокрема «здоров'я», «мотивація», «фізична активність», «конфліктне спілкування», «мотивація стрес-долаючої поведінки». Запропоновано ефективні способи посилення життєстійкості особистості в кризових умовах сьогодення. Уточнено професійно важливі уміння і навички психологів-консультантів.

Актуальність дослідження в 2021 році зумовлена погіршенням розвитку і функціонування особистості в умовах адаптивно-карантинних обмежень кризового сьогодення. Враховуючи соціальну значущість проблеми, досліджувана тема є актуальною як у науковому, так і у широкому суспільному плані. Теоретичні доробки дозволять психологам-практикам здійснювати кваліфіковану допомогу суб'єктам життєдіяльності у збереженні здоров'я, оптимізації професійної й навчальної діяльності в умовах кризового сьогодення.

Кількісні результати: опубліковано 1 статтю у виданні, що індексується базою даних Web of Science; 5 публікації у виданнях, що індексуються базою даних Scopus; 4 статті у фахових виданнях України; 11 публікацій у закордонних виданнях. Взято участь у роботі 14 закордонних, 2 міжнародних, 2 всеукраїнських наукових конференцій. Підготовлено і опубліковано 10 студентських публікацій, з них 4 – за кордоном.

Навчально-науковий консультаційний центр надання психологічної допомоги населенню.

Керівник – к.філос.н., доцент Дворніченко Л. Л.

ННКЦ було створено у 2014 р. Діє при кафедрі психології.

Мета діяльності – розробка теоретичних аспектів і технологій надання психологічної допомоги; підготовка студентів до професійної діяльності; надання психологічної допомоги клієнтам, які опинились у критичних умовах життя.

Пріоритетні завдання діяльності: розробка тренінгових методів і методик; трансфер розроблених тренінгових програм в різні сфери людської активності, зокрема в діяльність організацій державної і недержавної форм власності.

Основні напрями та результати роботи в 2021 р.:

I. Консультування усіх верств населення з особистісних питань та питань міжгрупової взаємодії.

За звітній було надано платні консультативні послуги, проведені безкоштовні консультації, розроблені і проведені навчальні тренінги з арт-терапевтичних технологій. Загальна сума коштів зароблених за звітній період – 4 тис. грн.

II. Психологічний супровід професійної діяльності та психологічна просвіта населення.

Велась просвітницька та консультативна робота з батьками дітей з особливими потребами в рамках соціального проєкту «Відчуваємо ваші серця» (керівник проєкту – Кармазіна Н.).

III. Навчально-методична та практична діяльність.

У зв'язку з веденням дистанційної форми навчання та за запитами освітніх закладів було створено програму «Булінг: особливості, способи діагностики, профілактики та корекції в освітньому середовищі» для психологів та вчителів закладів середньої освіти. Розроблено майстер-класи, воркшопи та авторські лекції з відповідної проблематики, що апробувалися на науково-методичних семінарах та міжнародних та всеукраїнських конференціях: «Молодь в сучасній психології. Етнічна самосвідомість та міжетнічна взаємодія» та «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя».

VI. Профорієнтаційна діяльність.

Відбувається співробітництво з практичними психологами та психотерапевтами. Відбувалася співпраця з Залозною О.В., практичним психологом кабінету екстреної психологічної допомоги «Телефон довіри» КНП СОР «Обласний клінічний центр соціально небезпечних захворювань» та Бублік А.О., психологом, власницю двох дитячих садочків м. Київ, засновницею консалтингової компанії, бізнес-консультантом, коучем.

Міжвідомча проблемна наукова лабораторія корекційно-реабілітаційних технологій

Керівники протягом року – д.пед.н, доцент Боряк О. В.

Лабораторію засновано у 2011 р. та реорганізовано у 2015 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти. Співорганізатор – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України та СумДПУ імені А.С.Макаренка МОН України.

Тема: «Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі» (номер державної реєстрації 0121U109190, термін виконання 2021–2026 рр.).

Пріоритетними завданнями лабораторії є: проведення наукових досліджень з модифікації корекційно-реабілітаційної діяльності; вивчення закономірностей соціодинаміки корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю; проведення дослідження організаційних засад управління корекційно-реабілітаційною діяльністю; розробка та обґрунтування новітніх підходів до управління корекційно-реабілітаційною діяльністю; удосконалення процесу корекційно-реабілітаційної діяльності під час супроводу осіб з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю.

Напрямами діяльності лабораторії є: аналіз сучасних підходів до змісту, організації та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю; видання наукових публікацій за результатами досліджень; підготовка методичних матеріалів для працівників закладів різного відомчого підпорядкування, що здійснюють допомогу особам із різними вадами психофізичного розвитку; розробка і видання навчальних і методичних матеріалів та посібників для студентів.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Продовжувалось вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду корекційно-реабілітаційної діяльності; розроблення та апробація новітніх освітніх, оздоровчих, реабілітаційних, тренувальних технологій та інноваційного навчально-методичного забезпечення.

Було впроваджено: результати дослідження Чеботарьової О.В. на тему «Теорія і методика трудового навчання учнів з порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту» (довідка № 2575 від 26.08.2021 р.); результати науково-дослідної роботи з теми «Формування жестомовної комунікативної компетенції в умовах двомовності» (2018–2020 рр.), виконавець – Кульбіда С.В., д.пед.н., професор, головний науковий співробітник відділу навчання жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (довідка № 882 від 23.11.2021 р.).

За звітний період члени лабораторії прийняли участь і провели два наукові заходи: VIII Міжнародна науково-практична он-лайн конференція студентів та молодих учених «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» (м. Суми, 19 травня 2021 р.); VII Міжнародна он-лайн науково-практична конференція «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (м. Суми, 24 листопада 2021 р.).

Кількісні результати: опубліковано 9 статей у фахових виданнях України, 4 статті у виданнях країн ОЕСР, 3 статті у міжнародній наукометричній базі WoS, 12 статей у міжнародній базі Scopus; захищено 46 магістерських робіт.

Науково-дослідна лабораторія проблем інклюзивної освіти

Керівник – д.пед.н., професор Бондаренко Ю. А.

Лабораторію засновано у 2017 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2021 р.:

На постійній основі здійснюється моніторинг проблем інклюзивного навчання у закладах освіти м. Суми та Сумської області, організовуються і проводяться освітні семінари, тренінгові заняття, вебінари для педагогічних працівників закладів освіти, батьків дітей з ООП, студентів (5 заходів).

На постійній основі здійснюються курси підвищення кваліфікації для асистентів вчителів закладів загальної середньої освіти, асистентів вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів-

дефектологів (за нозологіями), керівників інклюзивно-ресурсних центрів, педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (25 курсів).

У межах діяльності лабораторії працює студентська проблемна група за темою «Теоретичні і практичні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти», укладено 1 угоду про співробітництво, отримано 2 сертифікати членства і співпраці лабораторії з міжнародною лабораторією інклюзивної освіти академічної спілки Modern Education & Research Institute (MERI) (Брюссель. Бельгія) та академічною спілкою Modern Education & Research Institute (MERI) (Брюссель. Бельгія). Організовано 1 online лекцію директора Modern Education & Research Institute (Бельгія) для аспірантів спеціальності 016 Спеціальна освіта (28.09.2021 р., Брюссель. Бельгія). У якості спікера презентовано досвід України на шляху впровадження інклюзивної освіти у межах II зустрічі Міжнародної лабораторії інклюзивної освіти «Вторована дорога до інклюзії в освіті. Україна – історія успіху» (22.04.2021 р., Брюссель-Бельгія). Взято участь у 3-х online-зустрічах Міжнародної лабораторії інклюзивної освіти на платформі Modern Education & Research Institute

Було впроваджено результати науково-дослідної роботи з теми «Психолого-педагогічні засади корекційно-розвивального навчання дітей із порушеннями когнітивного розвитку» (2018–2020 рр.), виконавці – співробітники відділу психолого-педагогічні супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (довідка № 439 від 22.01.2021 р.).

Взято участь в співорганізації 3 наукових заходів: VIII Міжнародна науково-практична онлайн конференція студентів та молодих учених «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» (м. Суми, 19 травня 2021 р.); VII Міжнародна он-лайн науково-практична конференція «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (м. Суми, 24 листопада 2021 року); VII Всеукраїнська наук.-практична конференція «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (м. Умань, 25 березня 2021 р.).

Кількісні результати: опубліковано 16 науково-методичних праць, з яких розділів у колективній монографії – 2; статей – 5 (у вітчизняних фахових періодичних виданнях категорії Б – 2; в інших наукових виданнях України – 2; в періодичних виданнях, яке індексується в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science – 1); тез доповідій – 5; навчально-методичних матеріалів – 4. Здійснено 15 досліджень магістрантів та 3 дослідження аспірантів.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Керівник – к.пед.н., доцент Косенко Ю. М.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій засновано у 2017 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Продовжено впровадження у практику концепції «Нова українська школа», зокрема у частині забезпечення якості надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту у системі спеціальної та інклюзивної освіти.

У межах Ресурсного центру створено базу інноваційних наукових та навчально-методичних ресурсів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, до якої ввійшли навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, підручники, одноосібні та колективні монографії, навчальні програми розроблені професорсько-викладацьким складом кафедри, частина з яких мають гриф Міністерства освіти та науки України й активно впроваджуються в спеціальних та інклюзивних закладах середньої та дошкільної освіти.

Центр долучений до організації та проведення науково-практичних конференцій «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців», «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі», науково-практичних семінарів зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітації «Новітні технології спеціальної педагогіки проблеми, перспективи та шляхи запровадження» та інших науково-методичних заходів. Значна частина учасників конференцій та семінарів є фахівцями-дефектологами тих корекційно-освітніх установ, з якими центр уклав договори про співпрацю.

За звітний період здійснювалося рецензування навчально-методичних посібників спрямованих на підвищення ефективності навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами.

Перспективою діяльності центру є подальше розроблення інноваційних наукових та навчально-методичних ресурсів, залучення до цього виду діяльності представників інших кафедр нашого університету, фахівців споріднених кафедр інших ЗВО, практичних працівників спеціальних та інклюзивних закладів середньої та дошкільної освіти.

Консультативно-методичний центр «Довіра»

Керівник – к.пед.н., доц. Колишкін О. В.

Центр створено у 2010 р. Діє при кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Співробітники Центру проводили консультування батьків, фахівців щодо роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; індивідуальних корекційно-розвиткових занять з дітьми.

Упродовж року проведено 20 індивідуальних занять з дітьми з порушеннями мовлення, розладами спектру аутизму; консультування батьків (осіб які їх заміщують), фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

Науково-дослідна лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки

Керівник – д.пед.н., професор Сбруєва А. А.

Лабораторію засновано в 1990 р. при кафедрі педагогіки.

Метою діяльності є дослідження теоретико-методологічних та організаційно-педагогічних засад реформування, модернізації та інноваційного розвитку освіти розвинених країн, науково-методичне забезпечення підготовки PhD в умовах функціонування докторських програм у Європейському просторі вищої освіти.

Напрями наукових досліджень: Проблеми інноваційного розвитку освіти у розвинених країнах в умовах побудови суспільства знань. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа» (номер державної реєстрації 0118U100337, терміни виконання 2018–2023 рр.).

Основні результати роботи в 2021 р.:

1. Завершено дослідження теми «Організаційно-педагогічні засади STEM-освіти у старшій середній школі США». Членом лабораторії аспірантом Бойченко В.В. захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній педагогічній науці здійснено комплексне дослідження теоретичних, нормативних, змістово-процесуальних та професійно-педагогічних засад STEM-освіти у старшій середній школі США, а саме: розкрито концептуальні засади STEM-освіти; виокремлено передумови й етапи розвитку STEM-освіти у старшій середній школі США; окреслено нормативні (закони, підзаконні акти, освітні стратегії) та змістово-процесуальні (особливості організації STEM-освіти в старших середніх школах різних типів; форми педагогічної підтримки учнів, які обрали STEM-дисципліни як майбутню професію) засади STEM-освіти у старшій середній школі США; визначено специфіку професійно-педагогічної підготовки STEM-учителів старшої середньої школи США й схарактеризовано відповідні програми на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти; з'ясовано сучасний стан STEM-освіти в Україні й визначено можливості використання прогресивного досвіду STEM-освіти США у вітчизняному шкільництві на державному, місцевому й інституційному рівнях у нормативно-правовому, організаційному, змістовому, методичному та професійно-педагогічному аспектах. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що схарактеризовані автором засади STEM-освіти у старшій середній школі США можуть бути використані у процесі формування освітньої політики України в галузі STEM, розроблення відповідних стандартів та методичного забезпечення означеного процесу.

2. Завершено виконання проєкту Жан Моне Модуль «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів» (<https://jmm.sspu.edu.ua/>) за фінансової підтримки Програми Еразмус+ Європейського Союзу. В рамках виконання проєкту було суттєво модернізовано навчальну програму з «Порівняльної педагогіки вищої школи», збагачено методичну базу викладання предмета.

3. Організовано та проведено VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін». Для участі у конференції було зареєстровано заявки більше 200 науковців, викладачів вищої школи, докторантів, аспірантів, студентів, учителів та керівників шкіл, закладів післядипломної та позашкільної освіти. Серед організаторів та учасників конференції – представники закладів освіти з 11 країн Європи та світу.

Науково-дослідна лабораторія «Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя»

Керівник – к.пед.н., доцент Кривонос О. Б.

Лабораторію засновано в 2016 р. при кафедрі педагогіки.

Основні результати роботи в 2021 р.:

Здійснено наукові дослідження з проблематики науково-дослідної лабораторії: висвітлено змістово-процесуальні засади діагностичної діяльності вчителя в умовах розвитку нової української школи; розроблено й теоретично обґрунтовано технологію створення середовища ефективної ранньої професійної ідентифікації майбутнього вчителя в процесі його професійної педагогічної підготовки; окреслено структурно-логічну модель формування готовності майбутнього вчителя Нової української школи до роботи з обдарованими учнями у процесі магістерської підготовки.

Кількісні результати: опубліковано 8 розділів у колективній монографії, 8 статей у фахових виданнях категорії Б в Україні, взято участь у 8 наукових заходах.

Ресурсний центр з макаренкознавства

Керівник – к.пед.н., доцент Осьмук Н.Г.

Центр засновано в жовтні 2019 р. при кафедрі педагогіки.

Основні напрями роботи: вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду макаренкознавчих досліджень; здійснення актуальних макаренкознавчих розвідок, що передбачають застосування методології педагогічної регіоналістики та історико-педагогічної персоналістики пенітенціарної, соціальної та порівняльної педагогіки; створення методичних і освітніх ресурсів у галузі макаренкознавства, їх популяризація серед широкого кола фахівців і педагогічної громадськості; здійснення науково-методичної підтримки професійно-орієнтаційної роботи в процесі підготовки майбутніх учителів.

Основні результати роботи в 2021 р.:

Тривала робота над спільною науковою проблематикою, яка передбачає дослідження різних аспектів спадщини А.С. Макаренка, популяризацію актуального досвіду в галузі соціального виховання, здійснення науково-методичного обґрунтування професійно-орієнтаційної роботи в процесі підготовки майбутніх учителів.

До річниці з дня народження А.С. Макаренка та 97-річниці СумДПУ імені А.С. Макаренка серед студентів і школярів міста були проведені круглі столи, освітньо-навчальні проєкти, екскурсії до кімнати-музею, перегляд кінофільмів тощо.

Було організовано та проведено Всеукраїнський он-лайн семінар «Макаренківські читання» (11.03.2021 р.); Всеуніверситетський конкурс-проєкт «Мій Макаренко», в якому взяли активну участь студенти і магістранти (переможці були визначені у номінаціях «Краще есе», «Кращий вірш», «Буклет», «Презентація» тощо; за результатами конкурсу 22 студенти університету опублікували свої доробки в збірці наукових праць молодих учених «Наукові пошуки»).

Результати досліджень центру використовуються в навчально-виховному процесі з підготовки майбутніх педагогів, зокрема: в навчальних курсах педагогіки, історії педагогіки, педагогічного красномовства тощо.

Науково-дослідна лабораторія «Нова макаренкіана: антикризове управління навчальним закладом»

Керівник – к.пед.н., професор Козлова О. Г.

Лабораторію засновано в 2016 р. Діє при кафедрі менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Основні напрями досліджень: механізм діяльності кафедри; моделювання структури, кваліфікаційних рівнів і процесів підготовки фахівців; організаційні структури і технології управління; маркетинг ринку фахівців; вивчення й узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду з проблем управління кафедрою.

Основні результати роботи в 2021 р.:

Визначено етапи управлінської діяльності А.С. Макаренка в Полтавській трудовій колонії ім. М. Горького. Виокремлено стратегічні орієнтири управлінської діяльності А.С. Макаренка, як антикризового менеджера. Визначено орієнтири діяльності сучасного керівника щодо вирішення управлінських завдань задля забезпечення конкурентоспроможності закладу загальної середньої освіти в ситуаціях невизначеності мінливих соціально-економічних та освітніх умов на основі індивідуальної управлінської концепції А.С. Макаренка.

Члени лабораторії долучилася до організації та проведення Всеукраїнського онлайн семінару «Макаренківські читання». В аспекті організації науково-практичних заходів залучено магістрантів спеціальностей 011 Освітні, педагогічні науки ОП Педагогіка вищої школи та спеціальності 073 Менеджмент ОП Менеджмент освіти до презентацій науково-дослідних досягнень тощо. Результатом проведення семінару стало популяризація роботи лабораторії, налагодження нових наукових зав'язків та видання електронної програми семінару.

Результати роботи науково-дослідної лабораторії відображено у статтях наукових фахових видань, у матеріалах конференції та семінарів.

Науково-дослідна лабораторія з еколого-валеологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Керівник – к.пед.н., професор Кондратюк С. М.

Лабораторію створено у 2011 р. Діє при кафедрі дошкільної і початкової освіти.

Мета – визначити зміст методичної підготовки педагогів до здоров'язбережувального та екологічного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку та вивчення педагогічного досвіду європейських країн з означеної проблеми.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Членами лабораторії (Бутенко В. Г., Васько О. О.) пройдено міжнародне стажування за програмою підвищення кваліфікації «Фандрейзинг та організація проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» для педагогічних та науково-педагогічних працівників з 11 вересня 2021 р. по 17 жовтня 2021 р. (Польща – Україна).

Крім того, Васько О. О. успішно завершила онлайн-курс «#blend_ІТ: Опануємо змішане навчання» для викладачів, керівників та працівників адміністрації закладів вищої освіти, сертифікат виданий «Едюкейшнал Ера» (16.05.2021).

Протягом року члени лабораторії були організаторами 4 міжнародних і 3 всеукраїнських конференцій та стали учасниками 17 міжнародних (Білорусь, Польща, Греція, Нідерланди, Італія, Угорщина) і 12 всеукраїнських конференцій, а також закордонного проєкту.

Взято участь у:

- роботі журі обласного етапу Всеукраїнського конкурсу керівників гуртків позашкільної освіти «Джерело творчості» (з еколого-натуралістичного напрямку);
- редакційній раді фахового видання, категорія Б «Актуальні питання природничо-математичної освіти»;

- редакційній раді міжнародного наукового видання «Наукові праці академії імені Яна Длугоша в Ченстохові. Педагогіка» (Польща);
- у редакційних колегіях нефармових видань та матеріалів конференцій.

У межах діяльності центру працює 6 проблемних груп та студентський науковий гурток. Під керівництвом членів лабораторії захищено 17 магістерських робіт. Результати досліджень студентів представлено у кваліфікаційних роботах та у статтях в наукових виданнях. Під керівництвом викладачів студентами написано і опубліковано 40 наукових публікацій у збірниках статей та матеріалів конференцій.

Кількісні результати: опубліковано 1 колективну монографію, 3 розділи колективних монографій, опублікованих за кордоном; надруковано 47 публікацій, з них 2 статті у виданнях, що індексуються базою Scopus/Web of Science, 18 статей у виданнях наукової бази Scopus (з них 16 статей у фармових виданнях України і 2 – в закордонних), 3 – в зарубіжних виданнях; 11 – у інших наукових виданнях України, 13 тез в матеріалах конференцій; 2 навчально-методичних і 2 методичних посібника.

Лабораторія трансферу естетичних технологій у дошкільній та початковій освіті

Керівник – к.пед.н., доцент Пушкар Л. В.

Лабораторію створено у 2012 р. Діє при кафедрі дошкільної і початкової освіти.

Мета – проведення і впровадження у педагогічну практику закладів дошкільної освіти та початкових шкіл наукових досліджень з проблем естетичного виховання дітей та молодших школярів; аналіз теоретико-методичних основ і передової вітчизняної та закордонної практики професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи з впровадження в освітній процес естетичних технологій.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Члени лабораторії були організаторами та учасниками 10 міжнародних, 6 всеукраїнських конференцій (з яких 1 – закордонна та 1 – з міжнародною участю). Прийнято участь у 4 науково-практичних семінарах.

Укладено договори про співробітництво з 12 закладами освіти України.

Впроваджено в освітній процес підручник «Мистецтво. 4 клас» д.пед.н., професора Лобової О.В. (Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2021 р. № 5).

Крім того, О. В. Лобова реалізовувала проєкти академічної мобільності: проводила онлайн лекції з методики музичного виховання та навчання дітей в 3 закладах вищої освіти – Криворізький державний педагогічний університет; Мукачівський державний університет; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського.

Під керівництвом викладачів захищено 2 кандидатські дисертації, 26 кваліфікаційних магістерських робіт; викладачами написано 46 рецензій. У межах діяльності лабораторії працює 5 проблемних груп, та 1 студентський науковий гурток. Результати досліджень студентів представлено у випускних роботах освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» та у статтях в наукових виданнях. Під керівництвом викладачів студентами написано 70 наукових праць, які надруковано у збірниках студентських наукових робіт.

Кількісні результати: опубліковано 26 статей, з них, що входять до міжнародних наукових баз даних Scopus та Web of Science – 3, до міжнародної наукової бази даних Scopus – 13, у фармові видання – 10. Взято участь у роботі міжнародних та всеукраїнських конференцій, надруковано тез – 19. Видано 6 розділів колективних монографій; підручників (рекомендовано МОН) – 1; модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» для ЗЗСО (рекомендовано МОН); методичних рекомендацій – 3, робочих програм та силабусів – 27.

Підрозділи Факультету іноземної та слов'янської філології

Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур

Керівник – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г. І.

Міжуніверситетську лабораторію створено у 2015 р. Діє при кафедрі англійської філології та лінгводидактики. Співзасновник – Київський національний лінгвістичний університет.

Комплексна наукова тема міжуніверситетської лабораторії: «Інноваційні технології навчання іноземних мов і культур».

Основні результати роботи у 2021 р.:

Протягом звітнього періоду науково-дослідну роботу проводили викладачі університетів-партнерів: Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Київського національного лінгвістичного університету, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського.

Реалізовано співпрацю з організаціями за фахом: Всеукраїнська асоціація дослідників освіти (UERA), Українське відділення Міжнародної асоціації викладачів англійської мови як іноземної (IATEFL).

Взято участь у конкурсному відборі педагогічних Університетів для партнерства в рамках Проєкту «Методики для професійної майстерності майбутніх вчителів англійської мови», що здійснюється МБО «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» за підтримки Посольства США в Україні. У результаті к.пед.н. Подосиннікову Г.І. та к.пед.н. Коробову Ю.В. запрошено до участі в проєкті.

Члени лабораторії (к.пед.н. Подосиннікова Г.І. та к.пед.н. Коробова Ю.В.) були включені до реєстру експертів НАЗЯВО за спеціальністю 014. Освіта за результатами успішного закінчення курсу «Експерт з акредитації освітніх програм», що було засвідчено сертифікатом, наданим Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

За звітний період здійснювалося: рецензування статей до наукових видань (зокрема науково-методичного журналу «Іноземні мови» (КНЛУ), категорія Б, Index Copernicus); надавались відгуки на автореферати дисертацій (Матіюк Д. В. «Розвиток неперервної освіти в німецькомовних країнах Європи (кінець ХХ – початок ХХІ століття)», подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки), рецензування праць (Чехратова О. А. дисертація «Формування навчальної автономії майбутніх учителів іноземних мов у фаховій підготовці», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»; Методичні рекомендації з курсу практичної граматики англійської мови для студентів, які вивчають англійську мову на рівні А1-В1. / уклад. В. К. Ситнікова. Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 47 с.; Методичні рекомендації з практичної граматики англійської мови «The Suppositional Mood and Subjunctive I in complex sentences» для студентів факультету іноземної філології / С. В. Смелова. Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021).

Було взято участь в організації та проведенні 2 наукових заходів: ІV Всеукраїнська наукова інтернет конференція «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі», І Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії».

Проведено міжуніверситетський методичний тренінг «English Teacher's Film Club: Fantastic Beasts and Where to Find Them» для студентів, магістрантів, аспірантів; міжуніверситетську гостьову лекцію к.пед.н., доцента Подосиннікової Г.І. для студентів магістратури «Інтерактивна технологія «English Teacher's Film Club» у навчанні іноземних мов»; науково-методичні та практичні семінари, тренінги для студентів у межах довгострокових проєктів: проєкт «Future Teachers' Movie Club» (проведення відкритих он-лайн занять-тренінгів професійної спрямованості); проєкт «Student-Led Lectorium» (проведення он-лайн лекцій з проблем методики викладання іноземних мов і культур); проєкт «First Steps to Teaching» (проведення науково-практичних семінарів з питань сучасних технологій методики навчання іноземних мов і культур).

Кількісні результати: опубліковано 3 статті у фахових виданнях, 8 тез конференцій, 1 методичні рекомендації.

Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов

Керівник – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г. І.

Студентську лабораторію створено у 2014 р. Діє при кафедрі англійської філології та лінгводидактики.

Протягом 2021 р. у студентській лабораторії працювали 25 студентів III–VI курсів факультету іноземної та слов'янської філології.

Основні результати роботи у 2021 р.:

У роботі лабораторії були задіяні науковці та вчителі.

Протягом року роботу було спрямовано на пропаганду науково-методичної діяльності серед студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка, залучення студентів до участі у науково-методичній діяльності, підготовку студентів до самостійної науково-дослідної діяльності.

Студенткою Ковтун Т. було підготовлено роботу, що посіла 2 місце у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (керівник – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г.І.).

Також у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт взяли участь роботи студенток Баркової Ю.В., Топиліної В.Б. «Формування англійської лексики компетентності учнів 4-го класу закладів загальної середньої освіти з використанням ігрової навчальної платформи «КАНООТ»»; Виниченко О.Б., Строганова І.О., Щербак Є.О. «Формування компетентності в англійській мові писемному мовленні з використанням блогів в учнів 9-го класу школи з поглибленим вивченням іноземних мов»; Бугаєвської В., Шкіль В. «Використання кейс-технологій для формування англійської компетентності у читанні в учнів 9 класу закладів загальної середньої освіти» (керівник – к.пед.н., доцент Подосіннікова Г.І.).

Роботи Ковтун Т., Панченко Ю., Виниченко О.Б., Строганова І.О., Щербак Є.О. отримала особливу відзнаку журі у II турі – запрошення до публікації у фаховому виданні «Іноземні мови».

Студентами під керівництвом викладачів проведено 13 занять-тренінгів методичної майстерні «English Movie Club», 3 інтерактивні лекції-тренінги («Технологія Google Classroom у навчанні іноземних мов», «Web-quest technology in Forming English Communicative Competence», «Interactive teaching»), методична студія-практикум «Innovations in Foreign Language Teaching: Try and Share Mosaic», круглий стіл магістрантів-практикантів «New Dimensions of Teaching Foreign Languages and Cultures», майстер-клас «Mind Mapping And Language Education», тренінг «Interactive technologies. Case study».

Серед студентів було проведено конкурс на найкращий художній переклад, у межах надання можливостей неформальної освіти за дисциплінами «Виробнича практика» (керівник практики – доцент Подосіннікова Г. І.) та «Художній переклад з англійської мови» (керівник курсу – доцент Багатська О. В.).

У навчальний процес закладаів загальної середньої освіти впроваджено 10 методик навчання іноземної мови, що довели свою ефективність.

Кількісні результати: студентами у співавторстві з науковим керівником опубліковано 3 статті у фахових виданнях, 3 тез конференцій; самостійно опубліковано 2 статті у наукових виданнях, 27 тез конференцій.

Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури

Керівник – д.пед.н., професор Семенов О. М.

Ресурсний центр створено у 2018 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Мета і завдання діяльності – з урахуванням кращих практик національного та зарубіжного досвіду («Artes Liberales», Варшавський ун-т; Ягеллонський ун-т) розробити комплекс нормативного, інформаційно-дидактичного забезпечення розвитку ключових компетентностей педагога-дослідника в умовах міждисциплінарного освітнього середовища на

рівнях: бакалаврат – магістратура закладів вищої педагогічної освіти – аспірантура – освіта упродовж життя на засадах цінностей педагогіки партнерства і наставництва; здійснювати освітню, освітньо-консультативну, інформаційно-дидактичну, дослідницьку підтримку розвитку ключових компетентностей учителя-словесника як наставника молоді, мешканця міста, громадянина України; сприяти поширенню функціонування і популяризації вживання української мови в різних сферах суспільного життя міста Суми і Сумської області.

Основні результати роботи у 2021 р.:

1. Виконано грантові проекти «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус», «МЕДІА&КАПСУЛИ», які фінансувалися Радою міжнародних досліджень та обмінів (IREX) у межах проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США.

2. Акредитовано ОПП Середня освіта (Українська мова і література) за першим (бакалаврським) рівнем.

3. Триває виконання спільних проектів:

– з ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» – «Медіакультура вчителя»;

– з науково-дослідною лабораторією «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини – «Етнолінгвістична культура»

– з кафедрою сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – «Інфомедійна грамотність студентів-філологів»;

– з філологічним факультетом Донецького національного університету імені Василя Стуса – «Культуромовна особистість фахівця».

4. Проведено 5 майстер-класів.

5. Організовано і проведено наукові заходи: Міжнародна науково-практична конференція «Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті» (10-11.12.2021 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника» (26.10.2021 р.).

6. Опубліковано 12 статей у фахових виданнях, збірниках наукових статей і матеріалах конференцій.

У межах ресурсного центру функціонує «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» (керівник – д.пед.н., професор Семенов О.М.).

Результати:

– 400 учасників, 7 вебінарів з 25 закладів загальної середньої, фахової передвищої, вищої освіти;

– створено Віртуальну лабораторію «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності», що представлена на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Освіта і наука» (31.05.2021 р.);

– створено Ютуб-канал «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус»;

– проведено низку наукових та навчально-методичних заходів: конкурс на кращий конспект уроку з інфомедійним компонентом для учнів; онлайн-зустріч «Уміти бути українцями» із заступницею голови Української центральної репрезентації в Аргентині Марією Христіною Зінько (21.05.2021 р.); всеукраїнський майстер-клас «Досвід Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка щодо інтеграції інфомедійної грамотності в освітній процес» для ЗВО України (29.05.2021 р.), майстер-клас «Ефективні практики навчання на уроках української мови і літератури» Оксани Кузьменко, учительки української мови та літератури Кириківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів (4.10.2021 р.); круглий стіл «Україна – Польща. Міжшкільний пункт навчання української мови» (квітень 2021 р.).

Науково-дослідна лабораторія «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»

Керівник – д.пед.н., професор Семеног О. М.

Лабораторію створено у 2016 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Основний напрям діяльності – здійснення наукових досліджень та прикладних розробок з питань формування академічної культури дослідника в системі: загальноосвітній навчальний заклад – бакалаврат – магістратура – аспірантура педагогічних ЗВО.

Основні результати роботи у 2021 р.:

1. Участь у виконанні грантового проєкту «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів», що реалізується в межах програми Еразмус+ Жан Моне Модуль.

2. Участь у виконанні грантових проєктів «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується International Research and Exchanges Board (IREX) /Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США:

- «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» (12.11.2021 р. – 28.02.2022 р.);
- «МЕДІА&КАПСУЛИ» (12.11.2021 р. – 28.02.2022 р.).

3. Читається 2 дисципліни для аспірантів, 2 дисципліни для магістрантів, 1 дисципліна для бакалаврів з проблем академічної культури дослідника. Питання академічної доброчесності включені до робочих програм.

4. Участь у тижні академічної доброчесності; проведено лекцію на відповідну проблематику (07-11.09.21).

5. Опубліковано посібник «Академічна культура дослідника: європейський та національний досвід».

6. Закінчено розробку проєкту та захищено докторську дисертацію Майковської В. І. на тему «Теорія і практика формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування у закладах вищої освіти» (науковий консультант – д.пед.н., професор Семеног О. М.).

7. Закінчено розробку проєкту та захищено кандидатську дисертацію Діхнич К. на тему «Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики» (науковий керівник – д.пед.н., професор Семеног О. М.).

8. Проведено гостьові лекції:

– «Сучасні тренди публікаційної діяльності дослідника» для магістрантів та аспірантів Хмельницького національного університету спеціальностей 014 «Середня освіта. Мова і література (англійська)», 011 «Освітні, педагогічні науки», 053 «Психологія» (26.10.2021 р.);

– «Терміносистема наукового дослідження (на прикладі аналізу лексем, що позначають родинні стосунки)» для студентів бакалавріату спеціальностей «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта» КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (10.11.2021 р.);

– «Академічна культура дослідника в освітньому процесі як складова національної безпеки» для здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти ОПП 013 Початкова освіта Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка (24.11.2021 р.).

9. Виконуються спільні проєкти з:

– кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», відділом теорії і практики педагогічної освіти імені академіка ПООД імені Івана Зязюна НАПН України з актуальних проблем педагогічної майстерності;

– Загальноукраїнським центром словникарства УМІФ НАН України – проєкт «Словникова культура дослідника»; поведено семінар-практикум «Сучасні словникові системи у роботі вчителя-словесника» за ініціативи Українського мовно-інформаційного фонду НАН України (26.11.2021 р.).

10. Організовано та проведено наукові заходи: міжнародні конференції «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (14.05.2021р.), «Культуромовна особистість фахівця у ХХІ столітті» (10-11.12.2021 р.), «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» (21.02.2021 р.), «Філологія, лінгводидактика, професійна комунікація в науковому дискурсі» (9.11.2021 р.); усеукраїнську конференцію «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника» (26-27.10 2021 р.); майстер-клас «Академічна культура педагога-дослідника» (14-15.05.2021 р.); вебінар «Працелюбність – основа академічної доброчесності у навчанні».

11. Презентовано роботи слухачів МАН України (Сумське територіальне відділення) (керівник – Герман В., к.філол.н., доцент).

Кількісні результати: виконуються 2 магістерські роботи; опубліковано монографій – 1, розділів монографій – 3, збірників наукових конференцій – 3.

Науково-дослідна лабораторія інфомедійної грамотності

Керівник – к.пед.н. Ячменик М. М.

Лабораторію створено у 2021 р. при кафедрі української мови і літератури.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та прикладних розробок з актуальних проблем формування інфомедійної грамотності здобувачів освіти у системі заклада загальної середньої освіти – бакалаврат – магістратура – аспірантура – неперервна освіта.

Основні результати роботи у 2021 р.:

У межах участі у виконанні грантових проєктів «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується International Research and Exchanges Board (IREX) /Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США, було здійснено:

- Введення у підготовку майбутніх учителів дисциплін «Медіаграмотність майбутніх учителів-словесників», «Основи риторики», «Методика навчання української мови у ЗЗСО».
- Проведення майстер-класів для учнів МАН, учнів 1-4 класів ЗЗСО №25 м. Суми, студентів та учителів, для бакалаврів із проблем інфомедійної грамотності та медіакультури майбутнього вчителя за сертифікованими програмами Ради міжнародних досліджень та обмінів (IREX).
- Організація та проведення Всеукраїнського медіатурніру шкільних команд прикордонних регіонів.
- Організація та проведення на базі університету Міжнародного тижня інформаційної та цифрової грамотності (жовтень 2021 р.)
- Організація та проведення Всеуніверситетського тренінгу з медіаграмотності для майбутніх учителів.
- Функціонування наукового гуртка «Медіакультура вчителя-словесника».
- Упорядкування методкуточку «Інфомедійна грамотність вчителя» на основі інструктивно-методичних матеріалів Ради міжнародних досліджень та обмінів (IREX).
- Керівник лабораторії, к.пед.н. Ячменик М.М. здобула кваліфікацію тренера із медіаграмотності за результатами навчання від АУП.
- Систематичне висвітлення діяльності на головній сторінці університету, а також на сайті «Освітній простір медіаграмотності» та у ФБ-сторінці «Медіакультура вчителя-словесника».

Ресурсний центр вивчення французької мови

Керівник – к.філол.н. Божко І. С.

Центр засновано у 2019 р. при кафедрі теорії та практики романо-германських мов.

Пріоритетні завдання: утворення баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів; забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для всіх суб'єктів освітньої діяльності; проведення спільної з іншими навчальними закладами регіону

академічної та наукової політики, спрямованої на інноваційний розвиток соціально-економічної сфери регіону; трансфер інноваційного наукового та науково-методичного продукту, створеного співробітниками Центру в соціально-економічну сферу регіону та країни; виховання нової інтелектуальної еліти – інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни.

Основні результати роботи у 2021 р.:

У звітному періоді центр зосередив всі зусилля на налагодженні формальних та неформальних взаємин із закладами освіти та культури, проведенні міжінституційних заходів:

1. Підписано угоду про співпрацю з Сумською обласною універсальною науковою бібліотекою (29.10.2021 р.). У рамках цієї угоди проведено спільний захід – віртуальний бібліомікс «Габріель Шанель – дизайнер-легенда, що надихає сучасність».

2. Розпочато неформальну співпрацю з Institution Saint Jude, Armentières, France. Проведено захід-знайомство (лютий 2021 р.); у рамках курсів «Французька мова» з українського боку «Англійська мова» з французького боку проведено спільний захід, присвячений захисту довкілля та сталому розвитку міст. До співпраці залучено здобувачів освіти, які навчаються за ОПП Середня освіта (Французька та англійська мови), Середня освіта (Англійська та французька мови), Міжнародні відносини.

3. Налагоджено взаємовигідну співпрацю з Лисичанським багатoproфільним ліцеєм. Проведено профорієнтаційний захід, студенти брали участь у проведенні елементів уроку французької мови.

4. Проведено конкурс читання віршів та окрему відеозустріч-знайомство зі студентами INALCO, Sorbonne, Paris, France.

5. Проведено серію онлайн-зустрічей з викладачкою французької мови Ерін Джойс та її студентами з Baker University, Kansas, USA.

6. На постійній основі ведеться робота щодо підготовки студентів до участі в наукових та творчих конкурсах. Так, Анна Лобченко стала фіналісткою всеукраїнського конкурсу перекладачів «Львів Європейський 2021».

7. Налагоджено співпрацю з Alliance française de Kharkiv, досягнуто домовленості з керівником альянсу Фабрісом Дісдьє щодо його візиту в лютому 2022 р.

8. Систематично оновлюються сторінки ресурсного центру у соціальних мережах. На сторінці в Instagram (https://www.instagram.com/fr_centre_sspu/) регулярно проводяться флешмоби та конкурси.

Ресурсний центр освіти дорослих

Керівник – д.пед.н., доц. Теренко О. О.

Центр засновано у вересні 2021 р. при кафедрі практики англійської мови.

Мета діяльності – здійснення порівняльного аналізу сучасних систем освіти дорослих та підготовка пропозицій щодо можливих шляхів удосконалення системи освіти дорослих в Україні.

Основні напрями роботи в 2021 р.:

Вивчення та узагальнення вітчизняного досвіду створення та діяльності ресурсних центрів. Створення методичних і освітніх ресурсів з освіти дорослих, їх популяризація серед широкого кола фахівців і педагогічної громадськості. Здійснення науково-методичної підтримки професійно-орієнтаційної роботи в процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. Налагодження ділових контактів, підписання договорів про співпрацю.

Підрозділи Фізико-математичного факультету

Ресурсний центр «Науково-методичне забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів»

Керівник – д.пед.н., професор Чашечникова О. С.

Ресурсний центр створено у 2011 р. Діє при кафедрі математики, фізики та методики їх навчання.

Мета науково-дослідної роботи – удосконалення методики навчання дисциплін природничо-математичного циклу та інформатики у вищій та середній школах в умовах впровадження НУШ.

Основні результати роботи в 2021 р.:

- Проаналізовано специфіку компетентнісного навчання математики у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та коледжах в сучасних умовах.
- Здійснено аналіз результатів впровадження дистанційного навчання математики студентів коледжів; педагогічний експеримент у Сумському будівельному коледжі, у ВСП Березнівський лісотехнічний фаховий коледж НУВГП.
- Здійснено аналіз нових програм з математики для основної школи.
- Здійснено аналіз проведення онлайн майстер-класів для вчителів математики.
- Зроблено порівняльний аналіз вивчення математичних курсів дистанційно в закладах вищої освіти України, США, Латвії, Узбекистану.

Практичну цінність мають:

- Виданий навчальний посібник «Професійне спрямування вивчення математики в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Дидактичні матеріали» (проф. Чашечникова О.С., Лабудько В.С., вчитель ССШ №26 Бондаренко А.Ю.).
- Створені та удосконалені матеріали для дистанційного навчання математики в основній школі (8 клас), у закладах вищої освіти для проведення лекцій та практичних занять.
- Проаналізовані результати діагностичного експерименту щодо впровадження проходження педагогічної практики в умовах змішаного навчання.
- Розроблені дидактичні матеріали для впровадження дистанційних курсів з предметів фахової підготовки.
- Організовані стажування вчителів та викладачів математики з метою впровадження розробок у навчальний процес.

Науково-дослідна лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики

Керівник – д.пед.н., професор Чашечникова О.С.

Лабораторію створено у 2009 р. Діє при кафедрі математики, фізики та методики їх навчання.

Тема: «Розвиток інтелектуальних вмінь та творчого мислення учнів та студентів при вивченні математики».

Мета науково-дослідної роботи – удосконалення методики навчання дисциплін природничо-математичного циклу та інформатики у вищій та середній школах в умовах впровадження НУШ.

Основні результати роботи в 2021 р.:

- Проаналізовано сучасні тенденції у формуванні математичної грамотності в умовах дистанційного навчання математики.
- Вироблено критерії вдосконалення змісту навчання математики із врахуванням специфіки дистанційного навчання у закладах середньої освіти, передвищої та вищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти.
- Визначено основні напрямки удосконалення підготовки майбутніх вчителів математики до роботи у коледжах та ЗПТО.
- Визначено напрямки вдосконалення підготовки студентів до проходження педагогічної практики у закладах середньої освіти в умовах дистанційного навчання.
- Визначено етапи формування математичної культури учнів в сучасних умовах.

- Зроблено порівняльний аналіз змісту модульних програм з математики для основної школи різних авторських колективів.
- Удосконалено структуру міжпредметних зв'язків змісту шкільного курсу математики та фізики основної та старшої школи.
- Проаналізовано ефективність дистанційних форм проведення математичних олімпіад та конкурсів для школярів; розглянуто специфіку проведення творчих конкурсів та олімпіад з математики в умовах дистанційного навчання.
- Розглянуто етапи реалізації принципів мультикультурної освіти в умовах навчання математики.
- Розглянуто особливості навчання математики студентів спеціальності «Туризм» в умовах дистанційного навчання.
- Вдосконалено методичну систему змішаного навчання предметів фізико-математичного циклу студентів-іноземців.

Практичну цінність мають:

- Розроблені програма вибіркового курсу «Евристика у навчанні математики» для майбутніх вчителів математики, фізики, інформатики, дисциплін природничого циклу, програма «Основи творчої роботи вчителя математики»; удосконалена програма «Олімпіадна математика».
- Впроваджений у роботу закладів професійної (професійно-технічної освіти) навчальний посібник: Чашечникова О.С., Лабудько В.С., Бондаренко А.Ю. Професійне спрямування вивчення математики в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Дидактичні матеріали. Суми: ФОП Цьома, 2021. 88 с.
- Створені матеріали для дистанційного навчання математики (для проведення лекцій та практичних занять); щодо проходження педагогічної практики; для впровадження дистанційних курсів з предметів фахової підготовки.
- Організована робота творчої групи студентів з проблем розвитку інтелектуальних здібностей та творчого мислення учнів/ студентів процесі навчання математики / дисциплін математичного циклу.
- Організована та проведена IV Міжнародна науково-методична конференція «Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс - 2021» (11-12.11.2021 р.).

Кількісні результати: захищено 8 магістерських та 10 курсових робіт; опубліковано 2 розділи у колективних монографіях; 3 навчальних та навчально-методичних посібники; 31 публікацію, що входить до наукометричних баз дани, 1 методичні рекомендації; зроблено наукових доповідей – 26.

Науково-дослідна лабораторія інноваційних технологій викладання фізики та основ нанотехнологій

Керівник – к.пед.н., доцент Каленик М. В.

Лабораторію засновано у 2016 р. Діє при кафедрі математики, фізики та методики їх навчання.

Основні напрями та результати роботи у 2021 р.:

- організація впровадження результатів досліджень і розробок у навчальний процес, сприяння підвищенню якості підготовки кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів;
- підтримка наукових досліджень молодих учених та обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності;
- проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, педагогічних читань, дискусій тощо з актуальних питань методики навчання фізики, астрономії та основ нанотехнологій для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів ЗВО I–II рівня акредитації та педагогічних ЗВО;

– апробація отриманих наукових висновків та навчально-методичних розробок в межах курсів підвищення кваліфікації вчителів;

– проведення інформаційно-просвітницьких заходів (лекцій, турнірів, конкурсів, тренінгів тощо) для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, з метою поліпшення якості шкільної фізико-математичної освіти, а також, виявлення та підтримки обдарованої молоді;

Протягом року було організовано та проведено такі наукові заходи:

1. VII Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених з міжнародною участю «Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики» (на базі СумДПУ імені А.С.Макаренка та Інституту прикладної фізики НАНУ 12–14 квітня 2021 р.).

2. VI Всеукраїнська науково-методична конференція «Теоретико-методичні засади вивчення сучасної фізики та нанотехнологій у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах», (24 листопада 2021 р.).

3. Online-інтенсив практичних занять для учнів 9–11 класів в розрізі VII науково-методичної сесії фізико-математичного фестивалю «Актуальні питання фізико-математичної освіти» в рамках концепції «Нова українська школа».

Результати досліджень висвітлено у наукових статтях та матеріалах науково-практичних конференцій.

Науково-дослідна лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Керівник – к.е.н., доцент Омельяненко В. А.

Лабораторію засновано у 2017 р. Діє при кафедрі бізнес-економіки та адміністрування.

Мета науково-дослідної роботи – розробка методологічних основ стратегічного управління інноваційним розвитком в умовах глобальних трансформацій.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Здійснено теоретичне узагальнення та наукове розв'язання проблеми визначення інноваційних стратегій управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва.

З метою підвищення ефективності бізнес-процесів необхідно розглядати їх відповідність інноваційним напрямкам розвитку, для чого потрібне визначення бізнес-тенденцій.

Проведений аналіз дозволив уточнити сутнісні характеристики таких понять:

– цифрова економіка – новий уклад економіки, заснований на діяльності зі створення, поширення та використання знань, цифрових технологій і пов'язаних з ними товарів і послуг в рамках мережевих бізнес-моделей;

– цифровізація – трансформація всієї бізнес-моделі, за якої головним завданням стає забезпечення гнучких та швидких її змін з урахуванням особливостей сфери діяльності та умов функціонування бізнесу на основі використання новітніх досягнень ІКТ з урахуванням специфіки бізнесу (продукту, послуги, портфелю продуктів, послуг);

– бізнес-модель підвищення економічної ефективності діяльності – структура бізнес-процесів і зв'язків між ними, які використовуються для планування, контролю та корекції діяльності підприємства з метою максимізації використання наявного потенціалу та стратегічних ресурсів, що пов'язані з стратегічними векторами трансформації бізнес-моделі, з метою створення продукту (послуги) з високою цінністю, що відповідає пріоритетам споживачів і забезпечує зростання прибутку. Це вносить вклад у розвиток теорії та розроблення наукових основ формування інноваційних стратегій забезпечення готовності бізнесу до роботи в нових умовах.

Інноваційні, креативні послуги є частиною креативної економіки як економіки знань, творчості та інновацій. Креативні індустрії являють собою сферу підприємництва, яка поєднує організації та підприємства, що використовують працю значної частини творчих працівників, результати якої перебувають у прямій залежності від постійного впровадження інновацій. Науково-методичний підхід до визначення особливостей бізнесу креативних підприємств та класифікації креативних послуг ґрунтується на розгляді креативної послуги як продукту та його інноваційного циклу.

Інноваційні стратегії спрямовані на підвищення ефективності бізнес-процесів за допомогою пілотного впровадження нових рішень дозволяють забезпечити формування умов для появи нових бізнес-моделей та нових товарів і послуг (у т.ч. у цифровому форматі).

Організаційно-економічні підходи до аналізу особливостей інноваційної трансформації бізнес-процесів орієнтовані на комплексний підхід до вирішення клієнтських завдань через аналітичну складову й використання фізичних і цифрових каналів комунікацій.

Результати дослідження можуть бути використані в бізнес-структурах при визначенні напрямків інноваційного розвитку, а також, при розробленні та втіленні заходів з підвищення ефективності управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва.

Науково-дослідна лабораторія інформаційних технологій в освіті

Керівник – д.пед.н., професор Семеніхіна О. В.

Лабораторію засновано в 2010 р. при кафедрі інформатики.

Напрямок роботи – використання ІТ в освіті.

Мета науково-дослідної роботи – уточнити теоретико-методичні засади використання засобів комп'ютерної візуалізації в освітньому процесі ЗЗСО та ЗВО.

Основні результати роботи у 2021 р.:

- теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність моделі підготовки бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності;

- визначено типологію цифрових ресурсів для формування риторичної культури фахівців;

- визначено модель формування медіаосвітніх умінь майбутніх учителів у процесі їхньої професійної підготовки;

- схарактеризовано психолого-педагогічні аспекти впровадження онлайн-навчання в закладах освіти України та наслідки такого навчання.

Підрозділи Навчально-наукового інституту фізичної культури

Навчально-науковий центр кафедри логопедії

Керівник – к.пед.н., доцент Стахова Л. Л.

Лабораторію засновано в 2014 р. при кафедрі логопедії.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Протягом року у межах діяльності центру було здійснено роботу за такими напрямками:

- 1) Забезпечення умов для оволодіння студентами вміннями та навичками дослідницької роботи та застосування набутих знань на практиці в процесі вивчення базових дисциплін та написання кваліфікаційних магістерських та бакалаврських робіт: на базі центру здійснено дослідження однієї наукової теми («Формування фразового мовлення в дітей із алалією»), підготовлено до захисту 11 кваліфікаційних робіт за ОКР «Магістр».

- 2) Участь у підготовці кваліфікованих фахівців у галузі корекційної педагогіки: студенти, які навчаються за ступенем «Магістр» денної та заочної форми навчання спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія), відвідують заняття спеціалістів центру та самостійно здійснюють корекційну роботу з дітьми дошкільного та шкільного віку з порушеннями мовлення.

- 3) Забезпечення проведення психолого-педагогічних досліджень викладачами: спеціалістами центру узагальнено та представлено результати роботи в 2 наукових статтях.

- 4) Упровадження в навчальний процес нових технологій навчання: на практичних заняттях відбувається ознайомлення студентів з методами та прийомами корекційної роботи, показ відеоматеріалів на практичних та лекційних заняттях;

- 5) Надання логопедичної та психологічної допомоги особам із різними категоріями мовленнєвих і психофізичних порушень:

- на сьогодні послуги психолого-педагогічного напрямку дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку та інших складових психічного розвитку надають 4 спеціалісти;
- на базі центру функціонують два спеціально обладнаних кабінети для логопедичної роботи та один – для надання психологічної допомоги. Кабінети забезпечені спеціальним обладнанням відповідно до положення про логопедичні пункти системи освіти, затверджені наказом Міністерства освіти України від 13.05.1993 р. №135, додаток 5, та положенням про психологічні кабінети в дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів від 19.10.2001 р. № 691;
- здійснюється оснащення кабінетів обладнанням для впровадження елементів сенсорної інтеграції у корекційно-розвиткову роботу;
- за рік отримали консультацію близько 40 осіб, відвідували/відвідують заняття 35 дітей, які мають наступні мовленнєві порушення: ЗНМ I рівня, алалія; ЗНМ II рівня, дизартрія; ЗНМ III рівня, дизартрія; ФФНМ, дизартрія; ЗНМ III рівня, дислалія; ФФНМ, дислалія; заїкання; порушення писемного мовлення. Надання допомоги дітям спрямоване на формування мовленнєвих засобів спілкування, достатніх для самостійного розвитку мовлення в процесі спілкування і навчання дітей з особливими потребами, становлення гармонійної особистості. Логопедична робота будується залежно від типу мовленнєвого порушення та його тяжкості.

Ресурсний центр – центр трансферу технологій «Школа тренерської майстерності з елементами інклюзії»

Керівник – к.фіз.вих., доцент Скрипка І. М.

Центр засновано в 2020 р. при кафедрі теорії та методики спорту.

Мета діяльності – закріплення наукового співробітництва кафедри теорії та методики спорту СумДПУ імені А. С. Макаренка з науковцями інших структурних підрозділів університету, тренерами і керівництвом СДЮСШ, ШВСМ, СОДЮСШ та Сумського регіонального центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», СДЮСШ інвалідів для покращення координації виконання наукових досліджень за спільними науково-дослідними темами, підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, ефективного використання наукового потенціалу і ресурсів для виконання пріоритетних наукових досліджень та впровадження наукових розробок у різні галузі їх використання.

Основні результати роботи у 2021 р.:

У 2021 році укладено угоду про співробітництво із Responsible for implementing programs International Relations FISPIC F.I.S.P.I.C. – Italian Paralimpic Sports Federation for the Blind and Visually Impaired Mrs. Alena Kurlovich.

Тривало підписання угод про співпрацю та підвищення кваліфікації тренерів ДЮСШ, СДЮШОР та ШВСМ з метою професійного розвитку тренерів відповідно до державної політики в галузі освіти.

Члени ресурсного центру удосконалили програму курсів підвищення кваліфікації, яка має обсяг 2,5 кредити Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), з урахуванням самостійної (позааудиторної) роботи. Очікувані результати: опанування програми підвищення кваліфікації тренерів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка дасть можливість тренерам знати сучасні тенденції розвитку того чи іншого виду спорту, останні досягнення спортивної науки; поглибити знання та уміння використовувати сучасні методологічні, теоретичні та практичні прийоми в роботі зі спортсменами різного віку, статі, кваліфікації, а також сприятиме: проведенню спільної навчально-виховної, методичної, наукової, фізкультурно-оздоровчих робіт у сфері фізичного виховання спорту дітей; наданню допомоги у підвищенні наукової кваліфікації кадрів обох сторін; обміну науковою інформацією; організації наукових конференцій, семінарів, майстер-класів, спільній публікації результатів наукових досліджень тощо.

За звітний період проведено: I регіональний науково-практичний семінар «Інклюзія в спорті» (16.03.2021 р.), круглий стіл для тренерів Сумської області «Формування фахової

компетентності щодо проведення навчально-тренувальних занять для дітей з особливими освітніми потребами» (22.10.2021 р.).

Членами ресурсного центру пройдено підвищення кваліфікації: від Національного олімпійського комітету України для наукових, науково-педагогічних працівників ЗВО та працівників закладів освіти «Значення різнобічної рухової підготовки в спорті» (23.03.2021 р.), для наукових, науково-педагогічних працівників ЗВО та працівників закладів освіти «Організаційно-методичні основи фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи в закладах освіти» (22.03.2021 р.).

Кількісні результати: опубліковано 2 статті у фахових виданнях, 1 – за кордоном, 3 тез конференцій; взято участь у 6 конференціях (з них 4 – за кордоном).

Підрозділи Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин

Ресурсний центр професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти

Керівник – к.пед.н., доц. Моцак С. І.

Центр засновано у 2021 р. при кафедрі всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

Мета діяльності – проведення наукових досліджень актуальних проблем історичної, правової та суспільствознавчої освіти, обґрунтування шляхів підвищення її ефективності, науковий супровід навчального процесу, розробка навчально-методичного забезпечення, інноваційних методик навчання історії, правознавства, громадянської освіти інших суспільствознавчих дисциплін у середній та вищій школі регіону та країни загалом.

Основні напрями роботи в 2021 р.:

1. Співпраця з Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Сумській області:

– Робота творчої групи викладачів предмета «Громадянська освіта» на тему «Викладання громадянської освіти в умовах дистанційного навчання». Було проведено майстер-клас «Медіаосвіта як процес розвитку та саморозвитку особистості». Результатом роботи стало визначення нових підходів до викладання предмета «Громадянська освіта» як предмета суспільствознавчого циклу Нової української школи в умовах змішаного та дистанційного навчання».

– Проведено вебінар для викладачів предмета «Громадянська освіта» на тему «Впровадження в освітній процес методичних добірок, напрацювань з предметів суспільствознавчого циклу в умовах сьогодення».

– Організовано та проведено методичний дайджест для викладачів історії, громадянської освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Результатом стало визначення особливостей викладання історії, громадянської освіти у 2021/2022 навчальному році. Проаналізовано підсумки ЗНО-2021. Визначено нові можливості та інструменти професійного зростання вчителя історії та ГО в умовах сучасного освітнього середовища.

2. Виконання дослідницького проєкту «Червона точка пам'яті»; залучення студентів спеціальності 1-2 курсів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) до Всеукраїнського краудсорсингового історичного проєкту «Червона точка пам'яті», метою якого є зібрати та оцифрувати унікальні історії очевидців через дослідження їх нащадків. Участь у проєкті дозволила вивчити і відтворити історію на різних рівнях – від сімейного дослідження до дослідження історії рідного краю. Відбулась презентація студентських проєктів.

3. У межах міжнародної співпраці було проведено он-лайн зустріч студентів-істориків з віце-президенткою Світового конгресу українців в Австралії, головою відділу «Мальви» Союзу українок в Австралії Наталією Пошивайло-Таулер (28.09.2021 р.). Результатом стало ознайомлення студентів з дослідженнями авторки на тему української імміграції до Нової Зеландії, зокрема його розділом «Українська культура у листівках і платівках діаспори» та ін.

4. Члени центру взяли участь в позаплановому інституційному аудиті закладів загальної середньої освіти (доцент Моцак С.І. з 06.12-16.12.2021 р) з метою оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

5. На базі центру було організовано підвищення кваліфікації за програмою «Актуальні проблеми методики навчання історії та громадянської освіти в умовах сучасного освітнього середовища» для викладачів закладів перед вищої освіти. Результатом є: розвиток фахових компетентностей педагогічних працівників щодо викладання історичних дисциплін в умовах дистанційного та очного навчання, надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти.

6. Протягом року було організовано та проведено науково-практичні заходи:

– III Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні музеї – центри збереження і використання історико-культурної спадщини» (21-22.10.2021 р.).

– VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи» (25-26.03.2021 р.).

– Круглий стіл у музейно-виставковому центрі «Тростянецький», в ході якого проаналізовано стан музейної справи в Україні та світі та визначено перспективи щодо удосконалення професійної підготовки студентів-істориків спеціальностей 014 Середня освіта (Історія) та 032 Історія та археологія.

– Науково-методичний семінар «Подолання історичних міфів у вивченні та викладанні історії».

7. Відбулась онлайн зустріч зі студентами-істориками з питань розвитку інформаційного простору в Україні та Сумській області та забезпечення конституційного права на інформацію (2.11.2021 р.) у співпраці зі спеціалістами Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Сумської обласної державної адміністрації.

8. Проведено Вікітренінг з написання статей до Вікіпедії для студентів 1-4 курсів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) (17.11.2021 р.).

9. Здійснювалось рецензування навчально-методичної літератури, зокрема посібника Маринченко Г.М. Методика викладання історії у закладах вищої освіти. Миколаїв: МНУ, 2021. 190 с. (доцент Моцак С.І.).

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Ресурсний центр розвитку природничої освіти

Керівник – к.пед.н., доц. Міронь Л. П.

Центр засновано у 2021 р. при природничо-географічному факультеті.

Мета діяльності – сприяти поширенню та популяризації природничих наук та освіти серед дорослого та дитячого населення м. Суми та Сумської області шляхом надання дослідницької, освітньої, освітньоконсультативної та інформаційно-дидактичної підтримки.

Основні результати роботи в 2021 р.:

За підсумками року було організовано і проведено:

– 38 заходів із учнями закладів загальної та професійно-технічної освіти, із учителями природничих дисциплін м. Суми, Сумської області та України;

– 7 семінарських занять із учителями біології, хімії, географії та природознавства з питань організації освітнього процесу в закладах освіти: вимоги сьогодення, вивчення географії Сумської області (особливості природи, соціально-економічного розвитку та раціонального природокористування), обговорення актуальних питань та методичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу, підготовки учасників освітнього процесу до ЗНО;

– для учнів ЗЗСО та ПТО проведено Всеукраїнську наукову конференцію-конкурс «Молодь. Наука. Природа», відкритий природничий турнір, бьордвотчінг, хімічний

експериментаріум, онлайн тренінг для учнів – слухачів відділення наук про Землю МАН України «Використання кількісних методів дослідження в географії»;

– для усіх бажаючих проведено екскурсії до геологічного музею, музею зоології, на кафедрі природничо-географічного факультету СумДПУ імені А. С. Макаренка, по території ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А. С. Макаренка».

– Велася активна робота з обдарованими учнями: проведені тренувальні збори для слухачів Малої академії наук України, природничі квести, виконання науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України на базі навчальних приміщень та з використанням спеціального лабораторного обладнання природничо-географічного факультету.

Загальноуніверситетські підрозділи

Навчально-науковий центр проєктних технологій

Керівник – к.е.н., доц. Омельяненко В. А.

Центр засновано у 2021 р.

Центр функціонує на принципах проєктного офісу, що забезпечує методологічне та організаційне забезпечення інноваційного розвитку Університету та управління проєктами з метою розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності науково-педагогічних, наукових працівників, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Для молодих учених університету було організовано та проведено курс «Основи грантрайтингу та управління науковими проєктами», метою якого було визначено забезпечення базової підготовки науково-педагогічних працівників в галузі управління проєктами, формування уявлень про існуючі методології управління проєктами і вироблення практичних навичок щодо їх застосування. 25 з 26 слухачів курсів успішно завершили навчання та отримали сертифікати.

З ініціативи та активної участі керівника центру було започатковано Конкурс наукових проєктів молодих учених Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. У конкурсі взяли участь 4 проєкти:

1. Зелінська-Любченко К. О. Виявлення передумов порушень письма і читання у першокласників.
2. Копитіна Я. М. Побачити красу рідного міста.
3. Салтиков Д. І. Дослідження спін-залежного розсіювання електронів у плівкових нанорозмірних системах на основі феромагнітних сплавів.
4. Страх О. П. Покращення якості математичної освіти студентів.

За підсумками перемогу здобув проєкт «Побачити красу рідного міста». Керівник – к.фіз.вих., доцент Копитіна Я.М., доцент кафедри здоров'я, терапії, фізичної реабілітації та ерготерапії. Реалізація запланована на 2022 рік.

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Підрозділи Факультету іноземної та слов'янської філології

Науково-дослідна лабораторія «Синхронічних та діяхронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти»

Керівник – д.філол.н., професор Школярєнко В. І.

Лабораторію засновано у 2005 р. та реорганізовано у 2016 р. Діє при кафедрі теорії та практики романо-германських мов.

Напрямок роботи: вивчення лінгвокультурологічного і соціолінгвістичного аспектів синхронічного та діяхронічного дослідження різнорівневих одиниць німецької мови.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Члени лабораторії активно співпрацюють з Гете-Інститутом (Німеччина) у рамках проєкту «Вчимося навчати німецької». Протягом 2020–2021 н.р. відповідні стажування пройшли: проф. Школярєнко В.І., ст. викл. Оробінська Р.В., викл. Шевцова Н.О., студенти 341 групи, які отримали міжнародні сертифікати Гете-Інституту.

Викладачі здійснюють керівництво науково-дослідною роботою студентів. У межах діяльності лабораторії діють постійні студентські проблемні групи: «Актуальні питання германської фразеології» – керівник д.філол.н., професор Школярєнко В.І.; «Лексико-граматичні особливості сучасної німецької мови» – керівник к.філол.н., ст. викладач Оробінська Р.В.; «Організація та забезпечення навчання іноземної мови у загальноосвітніх навчальних закладах» – керівник викл. Шевцова Н.О.; «Лінгвістичний аналіз медіатекстів» – керівник к.філол.н., доцент Христенко О.С.

Науково-дослідна лабораторія літературного краєзнавства

Керівник – к.філол.н., доцент Кириленко Н. І.

Лабораторію створено у 2020 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Основні напрями діяльності:

– Вивчення особливостей становлення та розвитку літературного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України. Популяризація ідей і традицій літературного краєзнавства.

– Створення теоретико-методологічних засад, що передбачають удосконалення наукового апарату краєзнавства, та інтеграційних, які полягають у збагаченні зв'язків краєзнавства з іншими науками. Посилення наукової роботи з краєзнавства.

– Організація пошуково-дослідницької роботи. Систематична робота по збиранню фольклору рідного краю. Організація фольклорних експедицій. Робота в архівах.

– Формування фондів краєзнавчої літератури. Організація фонду літературно-краєзнавчих документів. Популяризація краєзнавчих документів. Виставкова робота. Поширення краєзнавчої літератури.

– Координування краєзнавчої роботи із загальноосвітніми закладами, із краєзнавчими музеями, будинками культури, істориками-краєзнавцями, із комітетами у справах молоді, спорту та туризму, громадськими організаціями. Створення літературно-краєзнавчих осередків.

– Розробка регіональних програм із літературно-краєзнавчої роботи, створення навчально-методичних посібників, написання наукових монографій, статей, видання наукових і літературних збірників.

– Консультативно-просвітницька робота з педагогами. Залучення викладачів-філологів до комплексних лінгвістичних, історико-літературних, етнографічно-культурних наукових досліджень, пов'язаних із рідним краєм. Упровадження в навчально-виховний процес літературно-краєзнавчих матеріалів.

– Проведення науково-практичних конференцій, круглих столів, майстер-класів, лекцій, бесід, виставок, творчих зустрічей, вечорів, уроків пам'яті, краєзнавчих читань, літературних конкурсів, вернісажів, літературно-краєзнавчих годин.

– Залучення студентів і учнів до проблемно-пошукової дослідницької роботи, літературно-краєзнавчих екскурсій із метою вивчення історії рідного краю. Активізація, формування й розвиток творчого потенціалу та соціальної активності особистості, формування системи її гуманістичних і моральних цінностей, сприяння збереженню культурної спадщини, вихованню національної гордості, формуванню в майбутніх громадян національної самосвідомості через любов до рідного краю, патріотизм, краєзнавчу діяльність особистості. Створення координаційної системи підготовки майбутніх учителів-предметників із метою забезпечення їхньої професійної компетентності, що активізує впровадження компетентісного підходу до літературно-краєзнавчої освіти.

– Проведення кар'єрного консультування.

– Розвиток масового туристсько-краєзнавчого руху серед студентів та учнів.

– Організація польових досліджень фольклору Сумщини.

Основні результати роботи у 2021 р.:

- 1) Участь у виконанні проєкту Ради міжнародних досліджень та обмінів (IREX) «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США.
- 2) Дослідження краєзнавства Сумщини в контексті опанування дисципліни «Літературне краєзнавство» та «Фольклористика Сумщини».
- 3) Організація діалектологічної практики студентів 3 курсу, результатами якої стало обстеження діалектів Сумщини, зокрема за запропонованими питальниками було обстежено говірки населених пунктів Сумського, Білопільського, Липоводолинського, Конотопського, Охтирського, Путивльського р-в, також окремих говірок Львівщини (керівник – к.філол.н., доцент Кумеда О.П.).
- 4) Співпраця з сумськими краєзнавчим та художнім музеєм; організація екскурсій на виставки музеїв.
- 5) Співпраця з обласною спілкою письменників та обласною спілкою краєзнавців; організація зустрічей із письменниками та поетами Сумщини.
- 6) Надання консультацій вчителям і учням Сумщини з літературного краєзнавства.
- 7) Співпраця з МАН: консультування наукових робіт переможців 1 та 2 етапу з фольклору, української мови та української літератури; робота у складі журі конференції «Перший крок у науку», у складі журі під час захисту науково-дослідницьких робіт МАН; керівництво слухачами МАН, які посіли призові місця в обласному конкурсі наукових робіт із фольклористики та літератури (Сергєєва Карина – 2 місце; Перерва Діана – 1 місце).
- 8) Опублікування результатів науково-дослідної роботи з фольклору та краєзнавства. Зокрема, колективної монографії: Сумщина в історико-філологічному вимірі: монографія / авт. кол. В. Владимірова, В. Герман, Н. Кириленко, О. Кумеда, С. П'ятаченко, О. Рудь, З. Савченко, М. Ячменик; за заг. ред. Н. І. Кириленко. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 268 с.
- 9) Організація та проведення I етапу XII Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Т. Г. Шевченка на базі університету; підготовка 5 студентів до участі у II етапі; участь у журі обласного етапу конкурсу.
- 10) Організація обласного конкурсу «Кращий філолог-краєзнавець».
- 11) Організація та проведення наукових заходів: щорічної наукової конференції «Шляхами легенд»; Всеукраїнської інтернет-конференції «Сумщина в історико-літературному вимірі»; Міжнародної конференції «Філологія, лінгводидактика, професійна комунікація в науковому дискурсі».
- 12) Організація та проведення навчально-методичних заходів: майстер-класів для учнів, студентів та учителів (наприклад, для студентів 2 курсу «Поезія Сумщини 2 половини XIX століття: імперативи етнонаціонального»); відкритих лекцій («Українська мова на карті мов світу: історія та сьогодення»; «Сучасні тенденції розвитку української культури»).
- 13) Організація та проведення творчих і мистецьких заходів: регіональних Шевченківських читань; заходів до 150-річчя Лесі Українки; обласного творчого конкурсу «Студліт», обласного мистецького конкурсу «Осінні акварелі», літературно-мистецького заходу «Ми є. Були. І будемо» до ювілею І. Багряного, літературно-мистецького заходу «Наша думка, наша пісня...», присвячений М. Мошику; поетичного пленеру «Є вірші-квіти» в Ботанічному саду; щорічного міжуніверситетського флешмобу «Українська – мова єднання».
- 14) Керівництво кваліфікаційними роботами (2), студентськими науковими статтями (16) та доповідями (50) з літературного краєзнавства.
- 15) Участь у наукових конференціях, студентському фестивалі «Суми – місто, що єднає».
- 16) Систематичне висвітлення діяльності на офіційній сторінці університету.

Підрозділи Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин

Науково-дослідна лабораторія краєзнавчих та етнографічних досліджень

Керівник – к.і.н., доц. Вовк О. В.

Лабораторію засновано у 2020 р. при кафедрі історії України.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками краєзнавства, історичної регіоналістики, етнографії (етнології) України, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з етнографії.

Основні завдання: проведення краєзнавчих досліджень; вивчення регіональної історії; проведення етнографічних досліджень з галузі етнографії (етнології) України; організація та проведення етнографічної практики студентів навчально-наукового інституту історії та філософії Університету; розробка рекомендацій, навчально-методичної бази етнографічних (етнологічних) досліджень; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань зі збереження національної культурної спадщини українського народу; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Проведено етнографічну експедицію «Сакральна та світська архітектура Гуцульщини» до Верховинського району Івано-Франківської області. У результаті було зібрано етнографічний матеріал (фото, аудіо записи), що готується до наукового впровадження.

Здійснено дослідження проблеми гуцульського житла як елемента матеріальної та духовної народної культури. Опубліковано наукові статті відповідної проблематики.

Результати досліджень опубліковано у збірнику V Міжнародної наукової конференції «Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації» (11-12 листопада 2021 р.).

До захисту було підготовлено студентські наукові роботи, що відповідають завданням лабораторії.

Науково-дослідна лабораторія археології

Керівник – к.і.н., доц. Кедун І. С.

Лабораторію засновано у 2020 р. при кафедрі історії України.

Мета діяльності – широке залучення професорсько-викладацького складу, співробітників та здобувачів освіти до розробки фундаментальних теоретичних і експериментальних досліджень у галузі археології, створення наукової та матеріально-технічної бази для підготовки кадрів вищої кваліфікації.

Основні завдання: сприяння підвищенню якості підготовки фахівців і науково-педагогічних кадрів, зростанню кваліфікації викладачів та співробітників навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин; виконання студентами курсових, бакалаврських, магістерських та аспірантами дисертаційних досліджень; створення бази для візуалізації результатів археологічних досліджень; проведення охоронних та наукових археологічних досліджень; розробка рекомендацій, навчально-методичної бази археологічних досліджень; організація та проведення археологічної практики для студентів навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин; проведення експериментальних археологічних досліджень.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Співробітники лабораторії забезпечили діяльність Воронізької археологічної експедиції, в рамках проведення археологічної практики. На даний час йде процес обробки матеріалів, підготовка наукового звіту та публікація матеріалів.

Також проведено серію археологічних експериментів з відновлення давніх гончарних технологій.

Триває процес розробки цільової програми по археологічному дослідженню Сумської області.

Історичний музей Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин

Створений на громадських засадах у 2021 році.

Мета діяльності – залучення студентської та учнівської молоді до вивчення і збереження культурної, археологічної, етнографічної, історичної спадщини, проведення науково-освітньої, популяризаторської та культурно-просвітницької роботи історико-археологічного спрямування.

Загальноуніверситетські підрозділи

Музей історії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Керівник – Куш Я. М.

У 1962 році на підставі рішення вченої ради було оснащено та відкрито «Музей історії бойової та трудової слави», реорганізований у «Музей історії університету» у 1992 році.

Основні напрями та результати діяльності:

Сьогодні музейна колекція налічує 6423 зареєстрованих одиниць зберігання, 794 з яких представлені в експозиції. Також в експозиції музею відображено історію та розвиток університету від початку створення до сьогодення. Широко експонуються досягнення наших викладачів і студентів у науці, вихованні, спорті, художній самодіяльності, волонтерстві та інше. Особливу увагу приділено національно-патріотичному вихованню студентської молоді.

З метою збереження та популяризації історичної спадщини університету, музей співпрацює з Державним архівом Сумської області.

Активно підтримуються та налагоджуються партнерські зв'язки, з метою обміну досвідом та інформацією з краєзнавцями, пошуковцями, колекціонерами та іншими музеями міста, області та України. Надаються консультації та матеріали з історії університету студентам, викладачам, співробітникам, представникам преси, телебачення та радіо.

Науковий напрям «Біологічні науки та охорона здоров'я»

Підрозділи Навчально-наукового інституту фізичної культури

Міжвідомча наукова лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології

Керівник – д.мед.н., професор Калиниченко І. О.

Лабораторію створено в 2008 році. Діє при кафедрі громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури, співзасновник – Інститут гігієни та медичної екології імені О. М. Марзєєва НАМН України.

Мета діяльності – закріплення наукового співробітництва кафедри СумДПУ імені А. С. Макаренка з науковцями інших структурних підрозділів університету, ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМУ» для покращення координації виконання наукових досліджень за спільними науково-дослідними темами, підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, ефективного використання наукового потенціалу і ресурсів для виконання пріоритетних наукових досліджень та впровадження наукових розробок у різні галузі їх використання.

Пріоритетні завдання діяльності: Фізіолого-гігієнічний супровід здоров'язбережувальної діяльності закладів освіти. Виконання науково-дослідної теми «Комплексне дослідження функціонального стану, адаптаційних можливостей організму та ризику розвитку захворювань у різних групах населення» (номер державної реєстрації 0120U100799, термін виконання 2020–2025 рр.).

Основні результати роботи у 2021 р.:

– Спільно з науковцями ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМУ» підготовлено комп'ютерну програму «Комплексна оцінка репродуктивного потенціалу та сформованості здоров'язбережувальної компетентності жінок раннього фертильного віку v.1».

Автори: Сурін Д. О. – інженер-програміст, Калиниченко Д. О. – к.б.н., старший викладач кафедри громадського здоров'я та МБОФК, Калиниченко І. О. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та МБОФК, Антомонов М. Ю. – д.б.н., ст.н.с., ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМН України», Заїкіна Г. Л. – к.психол.н., доцент кафедри громадського здоров'я та МБОФК, Латіна Г. О. – к.б.н, доцент кафедри громадського здоров'я та МБОФК.

Комп'ютерна програма дозволяє здійснювати комплексну оцінку репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку. Дана програма є елементом сучасних комп'ютерних технологій, базується на мові програмування Сішарп з використанням інтерфейса програмування додатків Windows Forms. Основні алгоритми системи були розроблені з використанням методології ООП (об'єктно-орієнтоване програмування). Усі дані зберігаються в системі у вигляді колекції даних.

– Науковцями кафедри здійснено нозогеографічний моніторинг регіону (на прикладі Сумської області).

Автори: к.б.н., доцент Скиба О. О., к.фіз.вих., доцент Тонкопей Ю. Л.

В основи розробки нова теорія методологічних і прикладних основ щодо формування передумов покращання соціально-економічних детермінант стану здоров'я населення на регіональному рівні та рівні ОТГ. Розроблено комплекс організаційно-економічних засад реалізації заходів профілактики неінфекційних захворювань населення для демографічного оздоровлення і забезпечення сталої тенденції підвищення якості демографічного потенціалу. Метою проведення нозогеографічного моніторингу є покращення стану здоров'я, зниження показників неінфекційної патології серед населення в контексті досягнення сталого демографічного розвитку.

– Розроблено та опубліковано методичні рекомендації «Профілактика шкільної дезадаптації у дітей з різним аналізаторним комплексом нервових зв'язків».

Автори: Калиниченко І. О. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та МБОФК, Колесник А. С. – викладач кафедри громадського здоров'я та МБОФК.

Методичні рекомендації містять методики оцінки об'єму зорової, слухової пам'яті, координації рухів, розвитку дрібної моторики рук. Комплекс вправ спрямований на сенсорно-перцептивне виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Практичне впровадження даного матеріалу стане доречним як у підготовці дітей до школи, так і на початку навчання у закладах загальної середньої освіти. Комплекс вправ розроблений для використання вихователями у дошкільних закладах освіти, вчителями початкових класів, психологами, батьками, фахівцями у галузі громадського здоров'я, освіти, студентами педагогічних та медичних спеціальностей.

Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я».

Керівник – д.мед.н., професор Калиниченко І. О.

Центр засновано у 2011 р. та реорганізовано у 2017 р. Діє при кафедрі громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури.

Пріоритетні завдання діяльності: Супровід навчальної і науково-дослідної діяльності в СумДПУ імені А. С.Макаренка та ЗЗСО регіону, впровадження результатів НДР в соціально-економічну сферу. Поширення інноваційного досвіду, наукових розробок кафедри шляхом проведення конференцій, семінарів, тренінгів.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Основним напрямом роботи є поширення інноваційного досвіду, наукових розробок шляхом проведення конференцій, семінарів, тренінгів.

Проведені заходи:

1). XI Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Освіта і здоров'я» (15-16.04.2021 р.).

Напрями роботи конференції: Фізичне, психічне, соціальне і духовне здоров'я дітей, підлітків та молоді. Донозологічна діагностика як засіб оцінки та прогнозування індивідуального та популяційного здоров'я. Гігієнічні аспекти організації освітнього процесу в закладах освіти. Медико-біологічні та психолого-педагогічні аспекти фізичного виховання дітей та молоді. Сучасні підходи до створення здоров'язбережувального середовища у закладах освіти. Гігієнічні та психолого-педагогічні засади формування здорового способу життя.

У конференції брали участь, у різних форматах, 166 фахівців з 35 навчальних закладів та установ у галузі освіти, охорони здоров'я, гігієни, з них – 5 докторів наук.

2). V Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання охорони праці та здоров'язбереження у галузі освіти» (25-26.11.2021 року)

Секції конференції: Здоров'язбережувальні технології та формування здорового способу життя в умовах сучасних закладів освіти. Правове регулювання професійної педагогічної діяльності. Психофізіологічні засади охорони праці в галузі освіти.

В конференції взяли участь у різних форматах 126 осіб із 62 установ на закладів освіти.

3). VI Всеукраїнська електронна науково-практична конференція студентів та молодих учених «Здоров'язбережувальна компетентність у структурі безпеки життєдіяльності людини» (29.11.2021 р.).

Проблематика конференції: Наукові засади безпеки життєдіяльності в освітньому просторі. Характеристика джерел небезпечних та шкідливих факторів освітнього середовища. Принципи та методи організації безпечного середовища у закладі освіти. Оцінка умов життєдіяльності учнів, студентської молоді та педагогічних працівників. Особливості праці та відпочинку осіб розумової діяльності. Гігієнічні, фізичні, медико-біологічні та психологічні методи відновлення працездатності у спорті.

4). Науково-практичний семінар «Фітнес-школа» (16.02.2021 р.).

Навчально-наукова лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних, арт-технологій та ерготерапії

Керівник – к.пед.н., доцент Литвиненко В. А.

Лабораторію засновано у 2016 р. Діє при кафедрі здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Основні напрями роботи:

- організація та контроль за проведенням пошукових науково-дослідних робіт;
- розробка інноваційних проєктів за напрямками діяльності лабораторії;
- розробка необхідної документації для забезпечення трансферу інноваційних корекційно-розвивальних арт-технологій;
- пошук та підтримка талановитих дослідників серед студентів (магістрантів);
- підготовка комплексних дипломних проєктів та магістерських робіт;
- впровадження інноваційних технологій в освітній процес, у тому числі розробка і застосування тренажерних комплексів навчання;
- організація та проведення науково-практичних заходів;
- забезпечення взаємодії наукової діяльності з навчальним процесом на усіх його стадіях, у тому числі використання результатів досліджень під час викладання лекційних курсів, використання експериментальної бази для виконання курсових та кваліфікаційних робіт, проєктів;
- сприяння залученню кваліфікованих фахівців організацій та установ для участі у науково-практичній роботі лабораторії;
- співпраця з навчально-науковими лабораторіями та центрами закладів вищої освіти України, громадськими організаціями, реабілітаційними центрами тощо;
- надання корекційно-розвивальних та ерготерапевтичних послуг особам з порушеннями психофізичного розвитку та/або з інвалідністю на базі лабораторії.

Основні результати роботи у 2021 р.:

За звітний період було розроблено та впроваджено спецкурс «Арт-терапевтичний підхід у роботі з клієнтами, що схильні до аутодеструктивної поведінки» у співпраці з Українською асоціацією арт-терапії.

Також було організовано та проведено низку наукових заходів: Всеукраїнський науково-практичний семінар, присвячений Дню Українського добровольця та 40-річчю навчально-наукового інституту фізичної культури «Фізична терапія, ерготерапія та психологічна реабілітація військовослужбовців, учасників антитерористичної операції і бойових дій» (16.03.2021 р.); Міжкафедральний круглий стіл «Інноваційні технології в ерготерапії, фізичній терапії, логопедії та спеціальній психології» (16.06.2021 р.); студентський круглий стіл «Адаптація житлових приміщень та об'єктів загального користування для осіб з інвалідністю» (6.10.2021 р.); майстер-клас «Розвиток дрібної моторики засобами арт-технологій» на логопедичному фестивалі «ЛОГОФЕСТ-2021» (22.05.2021 р.).

Проблемна лабораторія оздоровчо-реабілітаційних технологій

Керівник – к.мед.н., доцент Котелевський В. І.

Лабораторію засновано у 2009 р. Діє при кафедрі здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Напрями роботи:

1. Теоретико-методичні основи формування здорового способу життя школярів та молоді.
2. Програмування та методики фізичної реабілітації осіб різних нозологічних та вікових груп (номер державної реєстрації 01111U0011737).

Основні результати роботи у 2021 р.:

Науково-дослідну роботу лабораторії було спрямовано на виконання науково-дослідних тем, а саме обґрунтування й розробку концепції превентивної фізичної реабілітації вертебральної патології студентської молоді (що стало частиною докторського дисертаційного дослідження керівника лабораторії).

За звітний період на базі лабораторії проведено дослідження по трьом магістерським роботам (Нестеренко Є.А., Поплавський В.В., Тищенко А.А).

На базі лабораторії організовано круглий стіл «Тайський масаж. Історія виникнення, різновиди, сучасні технології застосування тайського масажу у фізичній терапії» (20.02.2021 р.).

Члени лабораторії приймали участь у роботі I регіональної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми фізичної терапії: теорія і практика» (30.09.2021 р.), VII Всеукраїнської дистанційної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми здоров'я людини, фізичної терапії, реабілітації і ерготерапії» (3.12.2021 р.).

На базі лабораторії було організовано курси «СПА технології масажу» та «Основи вертебромедичності».

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Науково-дослідна лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області

Керівник – к.б.н., доц. Говорун О. В.

Лабораторію створено у 2017 р. Діє при кафедрі біології та методики навчання біології.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Здійснено моніторинг сучасного стану популяцій рослин і тварин, занесених до «Червоної книги України» та «Офіційного переліку видів регіонально рідкісних рослин Сумської області».

Доцентом Говоруном О.В. спільно з науковцями Інституту зоології НАН України проведено експедиційні дослідження біологічного різноманіття тварин північної частини Харківської області у вересні 2021 року. Разом з науковцями Природного заповідника та

студентами природничо-географічного факультету проведено 6 експедиційних виїздів до території «Михайлівської цілини», де проводили дослідження різноманіття безхребетних тварин заповідної території, результати буде включено до другого тому «Літопису природи» заповідника.

Разом з науковцями з Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зібрані матеріали, що можуть слугувати науковим обґрунтуванням створення ландшафтного заказника місцевого значення «Нова Січ», де на сьогодні збереглися лучні та лучно-степові угруповання на схилах балкової екосистеми. Територія з системою балок, що розташована в околицях с. Нова Січ Юнаківської сільської територіальної громади Сумського району є потенційний для заповідання об'єктом.

Доцентом Мерзлікіним І.Р. спільно з науковцями Інституту зоології НАН України імені І. І. Шмальгаузена та Мезінського національного природного парку проведено спільні експедиційні дослідження біологічного різноманіття деяких рослин та тварин на території «Мезінського національного природного парку», Сеймського регіонального ландшафтного парку, «Гетьманського національного природного парку», Національного природного парку «Нижньодніпровський», Природного заповідника «Михайлівська цілина», Ворожбянського гідрологічного заказника та деяких інших місцевостях Чернігівської, Херсонської, Сумської областей та м. Суми. Було продовжено вивчення рідкісних, малочисельних та фонових видів рослин, птахів та ссавців цих територій. Результати досліджень опубліковані у «Літопису природи» та низці публікацій.

Доцентом Вакалом А.П. проведено вивчення поширеності рідкісних видів рослин на території об'єктів ПЗФ Сумської області. У гідрологічному заказнику «Миколаївський» виявлені місця зростання 2 видів рослин занесених до Червоної книги України – *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo та *Gladiolus tenuis* M.Bieb, і 2 видів занесених до офіційного переліку регіонально рідкісних рослин Сумської області – *Nymphaea alba* L. та *Iris sibirica* L. У межах заказника також охороняються рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України, зокрема, типові для України реліктові угруповання заростей формацій латаття білого і глечиків жовтих. Встановлене зростання на території ботанічного заказника місцевого значення «Борозенківський» 4 видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Сумської області – *Corydalis marshalliana* Pers, *Dentaria quinquefolia* Bieb, *Pyrethrum corymbosum* L., *Scilla bifolia* L. Також виявлені – типове для України рослинне угруповання звичайнодубових лісів з домінуванням у травостой зубниці п'ятилистої, яке включене до Зеленої книги України, і один тип природних середовищ, що перебувають під загрозою зникнення, а саме – термофільні дубові і мішані термофільні ліси. На основі отриманих даних розроблено рекомендації спрямовані на мінімізацію впливу антропогенних чинників на рослинний світ, збереження різноманіття флори *ex situ*.

Навчально-науковий центр «Ботанічний сад Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка»

Керівник – Будник С. А.

Об'єднує навчальні, науково-дослідні і природоохоронні функції. Входить до складу природно заповідного фонду Сумщини як об'єкт місцевого значення.

Відділи: дендрарій, експозиції квітково-декоративних рослин, систематики лікарських рослин, інтродукції плодово-ягідних культур, методики викладання біології.

Колекція ботсаду налічує понад 1000 видів, таксонів і форм, що відносяться до 106 родин, трьох відділів, з них 85 видів занесено до Червоної книги України, 53 види – до переліку регіонально-рідкісних рослин Сумської області, 7 видів – до Європейського червоного списку.

Мета діяльності – створення і підтримка колекції та експозиції світової флори, її вивчення задля збереження біологічного різноманіття рослинного світу, збагачення та відновлення ресурсів флори України та світу шляхом інтродукції та реінтродукції.

Основні напрями та результати роботи:

Ботанічний сад проводить просвітницьку діяльність, яку спрямовано на поширення ботанічних та екологічних знань. З цією метою щорічно проводяться дні відкритих дверей, які відвідують тисячі мешканців та гостей міста. Особливий інтерес серед студентів, викладачів та жителів міста викликає щорічний традиційний мистецький захід «Бузковий блюз», що об'єднує напрацювання біологів і художників, вокалістів і музикантів, хореографів і спортсменів. Співробітники Ботанічного саду регулярно проводять екскурсії для школярів, студентів та інших груп населення.

У структурі Ботанічного саду – науково-дослідні відділи і лабораторії природничо-географічного факультету: дендрології, культурної флори та озеленення, тропічних і субтропічних рослин, фізіології та біохімії рослин. Їхню діяльність спрямовано на збереження, вивчення, акліматизацію, розмноження (в спеціально створених умовах) та ефективного використання рідкісних і типових видів місцевої й світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій.

Навчально-освітня робота у Ботанічному саду проводиться під час навчальних, навчально-виробничих практик, практичних занять, підготовки курсових та магістерських робіт студентів і наукових робіт аспірантів. Студенти беруть участь у виконанні науково-дослідних тем, в експедиціях та зборі рослинного матеріалу для досліджень і поповнення колекційних фондів. За результатами роботи студенти у співавторстві з викладачами готують статті та тези для виступу на конференціях.

Працівники Ботсаду спільно з науково-педагогічними працівниками природничо-географічного факультету, окрім пропагування знань про рослини та наукової роботи, постійно працюють над покращенням експозиційних ділянок та розвитком колекційного фонду.

Біологічний стаціонар «Вакалівщина»

Заснування біостаціонару нерозривно пов'язано з історією проведення польових практик студентів із зоології. З 1965 р. біостаціонар, розташований в урочищі Вакалівщина Сумського району, стає основним навчальним і дослідницьким «полігоном» студентів і викладачів.

Основні напрями та результати роботи:

Основними напрямками роботи є польові практики студентів, зоологічні та біологічні екскурсії, наукові дослідження вчених зоологічного і ботанічного профілів – гідробіологів, ентомологів, арахнологів, орнітологів, теріологів, геоботаніків, флористів, екологів.

З 2014 р. на базі біостаціонару, зусиллями викладачів та студентів природничо-географічного факультету, проводиться літня біологічна школа. Слухачами школи є учні 7–11 класів шкіл м. Суми та області, деякі з яких є учасниками і переможцями Всеукраїнських учнівських біологічних олімпіад і турнірів. Біологічна школа «Вакалівщина» сприяє професійній орієнтації школярів, пошуку талановитих юних біологів, а відтак – формуванню нового покоління науковців.

Значна перевага стаціонару – можливість збирати багаторічний матеріал. Підсумки досліджень у Вакалівщині відображено у збірниках наукових праць, десятках статей у різних наукових журналах, декількох кандидатських дисертаціях, численних студентських курсових і дипломних роботах.

Зоологічний музей Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Створено на громадських засадах у 1930 р.

Кількість музейних предметів основного фонду – понад 21750.

Музей включає такі відділи: «Безхребетні тварини», «Нижчі хребетні тварини», «Птахи», «Ссавці», «Гнізда та яйцекладки птахів» «Історія розвитку тваринного світу. Палеонтологія».

Експозиція представлена змістовним зібранням коралів, колекцією мушель молюсків, колекціями комах (у тому числі тропічних), вологими препаратами безхребетних тварин, колекцією викопних тварин, колекцією опудал птахів, їх яєць та гнізд, опудал інших тварин.

Має в розпорядженні велику фільмотеку (понад 500 фільмів) біологічного спрямування.

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Підрозділи Природничо-географічного факультету

Науково-дослідна лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень

Керівник – к.географ.н., доцент Корнус О. Г.

Лабораторію створено у 2017 р. при кафедрі загальної та регіональної географії.

Тема: «Географія Сумської області: особливості природи, соціально-економічного розвитку і раціонального природокористування» (номер державної реєстрації 0117U004980),

Основні результати роботи у 2021 р.:

Дослідження виконувалися у рамках колективної тематики та індивідуальних 4 науково-дослідних тем.

За результатами колективної теми опубліковано колективну монографію.

У ході виконання НДР «Нозогеографічний моніторинг стану здоров'я населення» (№ 0121U100538) створено серію тематичних картосхем для території Сумської області. Виконано оцінку територіальних відмінностей у рівні захворюваності населення на хвороби оки та придаткового апарату та виділено групи адміністративних районів за рівнем захворюваності на дану групу патологій. Здійснено прогнозування смертності населення області від серцево-судинних захворювань.

В межах виконання науково-дослідної теми «Річки Сумської області: гідроекологічний моніторинг» (№ 0121U107526) була проведена комплексна наукова експедиція з вивчення р. Ворскли к.географ.н. Данильченко О.С. з 19 по 23 липня 2021 р. Оцінено екологічний стан річки Ворскли у межах Сумської області. Удосконалено методику оцінки екологічного стану річки для малої річки, а для середньої річки адаптовано з подальшою апробацією на річках регіону. Оцінено екологічний стан р. Реть та р. Стрілки у межах міста Суми. Створено акти обстеження екологічного стану річок та листи-звернення до органів влади щодо покращення їх стану.

Результатами виконання теми «Географічні аспекти сучасних трансформаційних процесів у соціально-економічних системах» (№ 0121U112794) стало обґрунтування пропозицій щодо раціональної територіальної організації господарських комплексів мезорегіонального масштабу (на прикладі Полтавської і Сумської областей).

У ході виконання «Використання географічних інформаційних систем (ГІС) в освітньому процесі підготовки студентів географічних спеціальностей» (№ 0120U104914) виконано аналіз сучасних ГІС та мережевих програм та впроваджено в освітній процес дисципліни «Геоінформаційні системи і бази даних» програмне забезпечення ArcGis Desktop, а також введено використання геопорталів та хмарних геосередовищ на прикладі ArcGis online, EO-browser та EARTHDATA Giovanni.

Одним із напрямів діяльності стала організація наукової роботи зі студентами у складі 5 проблемних груп та підготовки студентів до участі Всеукраїнських конкурсів наукових робіт. У 2021 році студенти стали переможцями на Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт з географії та методики навчання географії: Борисова В.В. (керівник к.географ.н. Данильченко О.С.) на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт в галузі знань «Методика навчання природничо-математичних дисциплін» нагороджена дипломом III ступеня у секції методики навчання географії; Ткаченко Я.Г. (керівник к.географ.н., доц. Корнус О.Г.) на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт в галузі знань «Географія» нагороджена дипломом III ступеня.

Кількісні результати: опубліковано 1 колективну монографію, 2 розділи монографії за межами університету, 4 розділи у закордонних монографіях, 5 методичних вказівок, 1 статтю, що індексуються у базі Scopus, 3 статті, що індексуються у базі Web of Science, 11 фахових статей, 4 статті у виданнях країн Організації економічного співробітництва та розвитку,

2 статті в інших закордонних виданнях, 11 статей у виданнях, що індексуються базою Scopus, 45 статті у наукових збірниках та матеріалах наукових конференцій. Видано збірник наукових праць «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. Географічні науки» що входить до міжнародної наукометричної бази даних Index Scopus.

За результатами наукових досліджень захищено 14 кваліфікаційних робіт, опубліковано 4 статті самостійно та 27 статей – у співавторстві з викладачами, у т.ч. 2 – за кордоном.

Науково-дослідна лабораторія хіміко-екологічного моніторингу довкілля

Керівник – к.х.н., доцент Касьяненко Г.Я.

Лабораторію створено у 2017 р. Діє при кафедрі біології людини, хімії та методики навчання хімії.

Мета діяльності – моніторинг рівня забруднення об'єктів довкілля за показниками хімічного складу поверхневих вод та ґрунту.

Основні результати роботи у 2021 р.:

Науково-дослідна робота здійснювалася відповідно до колективної теми «Гідрохімічний моніторинг поверхневих природних вод Сумщини» (№ 0120U100761) та плану роботи студентської наукової проблемної групи «Проблеми екологічного моніторингу довкілля» (науковий керівник – Касьяненко Г. Я., к.х.н., доцент).

Протягом звітнього року здійснені моніторингові дослідження вмісту флуоровмісних сполук (у формі флуорид-іонів) та сполук окремих важких металів (Fe, Mn, Cu, Zn, Ni, Co) у водних об'єктах м. Суми: рр. Стрілка, Сумка, Псел, оз. Чеха, Блакитні озера, оз. Витязь, а також у 23 зразках ґрунту, які знаходяться у промисловій зоні хімічного виробництва ПАТ «СумиХімпром». Проаналізований вміст флуоридів у снігових опадах, взятих у точках відбору проб ґрунту. Дані порівняні із фоновим вмістом на чистій території – ґрунти заповідника «Михайлівська цілина» (Лебединський район Сумської обл.).

За результатами експериментальних досліджень встановлений високий вміст флуорид-іонів у досліджених водоймах м. Суми, що у більшості зразків перевищує ГДК.

Вміст рухомих форм флуоридів у зразках ґрунтів, відібраних в зоні впливу ПАТ «СумиХімпром», стабільно перевищує допустимі норми незалежно від сезону спостережень. Вміст сполук більшості визначених важких металів у ґрунтах не перевищує ГДК. Виключенням є Нікол (Ni), для якого знайдено перевищення норми у всіх проаналізованих зразках.

Інформаційно-аналітичні матеріали щодо флуоридного забруднення довкілля м. Суми можуть бути передані для використання Департаменту охорони природи Сумської обласної державної адміністрації, іншим суб'єктам національної системи екологічного моніторингу для прийняття регуляторних рішень.

Результати наукового дослідження використані при оновленні курсу лекцій з навчальної дисципліни «Аналітична хімія довкілля» з наголосом на регіональний аспект. Також вони можуть бути використані при вивченні навчальних дисциплін «Основи екології», «Хімія довкілля» за спеціальностями природничо-географічного факультету.

Кількісні результати: опубліковано 2 фахові статті (одна – у виданні категорії «Б»); зроблено наукових доповідей на конференціях – 3.

Науково-дослідна лабораторія фізико-хімічних досліджень

Керівник – к.х.н., доцент Касьяненко Г.Я.

Лабораторію створено у 2012 р. Діє при кафедрі біології людини, хімії та методики навчання хімії.

Основні напрями та результати роботи у 2021 р.:

Роботи проведені згідно індивідуально плану роботи керівника лабораторії доцента Касьяненка Г.Я. та виконання студентами курсових робіт із фізичної хімії.

Мета – розробити високотемпературний йон-селективний електрод для контролю активної концентрації флуорид-йонів у йонних розплавах, що є перспективними як теплоносії ядерних реакторів 4-го покоління. Світові аналоги такого пристрою відсутні.

Дослідження проведені у декілька етапів: синтез важкоплавких оксофлуоридних сполук Цирконію; розробка йонселективного електроду; функціональність флуорид селективного електроду у хлоридній евтектиці FLiNAK.

Відповідно до отриманих результатів потенціал розробленого електроду в умовах експерименту дійсно є функцією активності флуорид-йонів, яка при концентраціях $c_{(F^-)} > 0,1$ моль/кг розплаву є практично лінійною і добре підкоряється рівнянню Нернста. Відхилення значень електродної функції від теоретичних в області відносно низьких концентрацій флуорид-йонів ($0,01$ моль/кг $< c_{(F^-)} < 0,1$ моль/кг) є результатом наближення до концентраційної межі визначення потенціалвизначальних йонів. Підвищити чутливість електроду можна шляхом збільшення кількості активних центрів на поверхні мембрани, зокрема за рахунок збільшення її питомої поверхні. Вирішення такого типу технологічних завдань може стати предметом окремого пошукового дослідження у майбутньому.

Отримані висновки:

- Високотемпературним синтезом отриманий кристалічний матеріал на основі важкоплавких оксофлуоридних сполук цирконію.
- Досліджена стійкість синтезованого продукту у флуоридних і хлоридних розплавах. Встановлено, що у хлоридних розплавах цей матеріал не розчиняється та є хімічно інертним.
- Створена полікристалічна мембрани для йонселективного електроду на основі синтезованих оксофлуоридних сполук цирконію.
- Встановлено що приріст електродної функції розробленого датчика лінійно залежить від активності флуорид-йонів і задовільно підкоряється рівнянню Нернста.
- Розроблений хімічний сенсор може використовуватись на практиці для встановлення активної концентрації флуорид-йонів у хлоридних розплавах.

Результати досліджень оформлені у вигляді наукової публікації і надіслані до «Українського хімічного журналу», фахового видання, категорія «Б» (ІЗНХ ім. В. І. Вернадського НАН України).

Науково-дослідна лабораторія мікології та мікробіології

Керівник – к.б.н., доцент Литвиненко Ю. І.

Лабораторію створено у 2021 р. Діє при кафедрі біології та методики навчання біології.

Основний напрям роботи – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками з біорізноманіття, систематики та екології грибів, культивування та біотехнологія аскоміцетів.

Основні напрями та результати роботи у 2021 р.:

Вперше досліджено видовий склад копрофільних аскоміцетів національних природних парків Херсонської області: «Олешківські піски» та «Джарилгач».

Складено анотований список грибів, який включає 60 видів з 22 родів, 15 родин, 8 порядків і 4 класів.

За період досліджень відмічено чотири нових для України види – *Coniochaeta hansenii*, *Preussia tetramera*, *Hypocopra lojkaeana* та *Hypocopra merdaria*.

Вперше в Україні одержано чисті культури *Iodophanus carneus*, визначено особливості їх росту на агаризованих середовищах, описано морфологію їх міцеліальних колоній та мікроструктур на стандартних твердих середовищах.

Геологічний музей

Музей створено у 2021 р. Діє при кафедрі загальної та регіональної географії.

Метою діяльності музею є залучення учнівської та студентської молоді до вивчення і збереження геологічних пам'яток природи, аналізу їх сучасного стану, дослідження мінералогічних, петрографічних та палеонтологічних зразків, створення, збагачення та

збереження фондкових колекцій та експозицій, проведення науково-освітньої, популяризаторської та культурно-просвітницької роботи з природничої тематики.

Музей об'єднує 7 тематичних експозицій: Фізичні властивості мінералів (47 зразків); Морфологія мінералів (55 зразків); Класифікація мінералів (101 зразок); Гірські породи (173 зразки); Палеонтологічні зразки (110 зразків); Цікаві та унікальні мінерали та гірські породи (82 зразки); Гірські породи Сумської області (72 зразки).

У музеї експонуються 730 зразків мінералів, гірських порід, скам'янілих решток фауни і флори, серед яких чимало унікальних. Всього ж у фондах музею понад 3500 зразків.

Експозиції музею ілюструють багатства надр Землі, зокрема України та Сумської області та сприяють популяризації природничих наук. Але унікальність і цінність колекції мінералів, гірських порід, палеонтологічних зразків полягає не тільки у тому, що в ній зібрані якісь рідкісні зразки, а й у тому, що це робоча колекція (вітринні зразки для споглядання, робочий матеріал для визначення, матеріал для поповнення колекцій), що використовується при проведенні лабораторних занять з таких навчальних дисциплін як «Геологія», «Геологія з основами геохімії». Також, слід зазначити, що колекція мінералів, гірських порід, палеонтологічних зразків використовується під час підготовки учнів та студентів до олімпіад з географії, науково-дослідної роботи учасників МАН.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями

У 2021 році міжнародну діяльність університету було спрямовано на урізноманітнення форм співробітництва, поглиблення його змісту та підвищення результативності міжнародної наукової співпраці університету із зарубіжними закладами освіти, міжнародними організаціями.

Співробітництво СумДПУ із закордонними організаціями реалізувалося шляхом:

1. Розробки та підписання угод про співробітництво:

- укладено угоди про співробітництво в освітній та науковій сфері з Таджикицьким державним педагогічним університетом імені С. Айні, Таджикицьким державним інститутом фізичної культури, Лодзьким університетом (Польща), Батумським державним університетом імені Шота Руставелі (Грузія), Екзаменаційним тест-центром Кембриджського університету, Хубейським університетом наук і технологій (КНР), Міжнародною лабораторією інклюзивної освіти академічної спілки Modern Education & Research Institute (MERI) (м. Брюссель, Бельгія);

- у рамках співробітництва з Північним національним університетом (КРН) діє спільна програма «студентської мобільності 3+1», а також проводиться реалізація освітніх програм «академічної мобільності 3+1 та 2+1», «скорочений термін навчання 3+2», «обмін студентами та викладачами», «програма підготовки магістрів 4+1,5»;

- у рамках програми Еразмус+ діє програма академічної мобільності для студентів та викладачів спільно з Академією імені Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща), Тренчинським університетом Олександра Дубчека (Словаччина);

- створено програми подвійних дипломів з Варненським вільним університетом ім. Чорноризця Храбра (Болгарія), Університетом суспільних наук (м. Лодзь, Польща), Вищою школою навчання та терапії (м. Познань, Польща).

- на постійній основі ведеться співпраця з такими міжнародними організаціями як: Фонд імені Роберта Боша (Німеччина); Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» (Німеччина); Німецька служба академічних обмінів (DAAD), Програма імені Фулбрайта (США), Корпус Миру (США), Французький центр мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез» (Франція) та ін.

2. Запрошення іноземних фахівців до проведення науково-педагогічної діяльності:

Змістовними були зустрічі та лекції фахівців з США, Великої Британії, Данії, Польщі, Німеччини, Естонії, Грузії, Аргентини та інших країн світу.

Наприклад:

- академічний директор мовної школи Лондонської школи англійської мови Кейт Ллойд провела зустріч-семінар з магістрантами та студентами спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) факультету іноземної та слов'янської філології;

- викладачка із Лондонської королівської академії Ніхад Халаф Аль-Хашимі провела онлайн семінар на тему «Мікробіологія та інфекція IV: Епідеміологія та інфекції» для студентів природничо-географічного факультету;

- професор Інноваційного університету «Колегіум Мазовія» (Польща), керівник науково-видавничої фірми TEADMUS (Естонія) О. Прокопенко провела гостьову лекцію для слухачів курсу «Основи грантрайтингу та управління проектами»;

- лектор DAAD Карстен Грюнвальдт проводила кіноклуби німецькою мовою, а також національні, тематичні свята іноземною (німецькою) мовою.

3. Організації та участі у міжнародних наукових заходах:

- проведення на базі СумДПУ наукових заходів: 26 міжнародних конференцій (з них 5 – для молодих вчених);

- участь у наукових заходах міжнародного рівня, зокрема за кордоном – конференції і семінари, конгреси, симпозіуми, міжнародні літні школи.

Наприклад:

- за програмою Британської Ради «Активні громадяни»;

- за українсько-фінським проектом «Навчаємось разом» у межах Осінньої школи творців сучасних освітніх матеріалів для Нової української школи;

- у напрямках фандрейзингу та організації проектної діяльності в закладах освіти, ефективних методик викладання у галузі біології, екології, географії, геології, хімії та фізики, інноваційних форм сучасної освіти з використанням інтернет-платформ та ін.

4. Стажування на базі закордонних закладів.

За звітний період 8 осіб пройшли стажування за кордоном:

- представник природничо-географічного факультету у Словаччині (Університет Олександра Дубчека у м. Тренчин);

- представники кафедри права та методики викладання правознавства у Болгарії (Варненський вільний університет імені Чорноризця Храбра) та Хорватії (Пульський університет імені Юрая Добріле);

- представники навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин у Грузії (Батумський державний університет імені Шота Руставелі).

40 осіб пройшли стажування за кордоном у форматі онлайн:

- Північний національний університет м. Інчуань (Китай),

- ІСМА Університет прикладних наук (Рига, Латвія),

- Відділення польсько-українських студій Ягеллонського університету у Кракові (Польща),

- Куявський університет (Польща),

- Вища технологічна школа в Катовіцах (Польща),

- Наукове об'єднання компанії InterIntel d.o.o. (Словенія).

5. Залучення науковців університету до викладацької діяльності за кордоном:

- викладач кафедри української мови і літератури провела гостьову лекцію в Українському фонді слов'янської писемності і культури «Мова Калинова» у Братиславі (Словаччина).

6. Учасності здобувачів вищої освіти у програмах академічної мобільності.

У 2021 році відповідно до угоди про подвійне дипломування за спеціальністю «Соціальна робота» освітнього рівня бакалавр між Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка та Академією імені Яна Длугоша в м. Ченстохова (Польща) маємо першу випускницю. Продовжують навчання ще 3 студенти.

Крім того, за підсумками року:

- студенти спеціальності «Біологія» брали участь у програмі мобільності у Словаччині (Університет Олександра Дубчека у м. Тренчин);

- студенти спеціальностей «Середня освіта (історія)», «Історія та археологія» – у Польщі (Академія імені Яна Длугоша в м. Ченстохова);

- студентка спеціальності «Право» – у Болгарії (Варненський вільний університет ім. Чорноризця Храбра);

- студентка спеціальності «Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації» – в Іспанії (Міжнародна програма молодіжного обміну «Ludopedagogy: Play To Change The World»);

- студент спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» – у Польщі (Міжнародний проєкт «Шлях для незалежності» для молоді з важкими порушеннями зору).

Студенти та науково-педагогічні працівники університету були залучені до реалізації проєкту «Вчимося навчати німецької», що стало можливим завдяки договору про співпрацю з Гьоте-Інститут (Німеччина).

7. Навчання іноземних громадян:

Станом на 01.01.2021 р. в університеті навчається 384 іноземці. В основному це представники Туркменістану та Китайської Народної Республіки. Другий рік поспіль маємо у складі 5 здобувачів вищої освіти з країн ОЕСР. У 2021 році це представники США, Греції, Ізраїлю, Туреччини.

Такі показники дозволяють університету займати 36 місце серед 489 закладів вищої освіти України (3 місце серед педагогічних) за кількістю іноземців та осіб без громадянства.

8. Реалізації грантово-пошукової діяльності:

<i>Розпочато реалізацію у 2021 р.</i>			
Організація-грантодавець	Реципієнт гранту	Грантова програма	Результат гранту
Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX	Семенов О. М., д.пед.н., проф.	Проект «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»	Виконання програми «МЕДІА&КАПСУЛИ»
Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX	Ячменик М. М., к.пед.н.	Проект «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»	Започаткування Усеукраїнського медіа турніру шкільних команд прикордонних регіонів
Проект USAID «Економічна підтримка Східної України»	Ячменик М. М., к.пед.н.	Програма «Мріємо і діємо»	Безкоштовне навчання для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти щодо створення кейс-клубу у закладі вищої освіти.
Платформа розвитку демократії за підтримки Фонду Конрада Аденауера	Омельяненко В. А., к.е.н., доц.	Міжнародний освітній проект «Школа соціально-орієнтованої ринкової економіки»	Взято участь у циклі вебінарів-семініарів за участю провідних німецьких експертів.
Фонд збереження видів Мохамеда бін Заїда	Мерзлікін І.Р., к.б.н., доц.	Тематичні дослідження	Участь у виконанні проекту: «Russian desman conservation in Ukraine: inventory of critical habitats and increasing local capacity to monitor species occurrence».
<i>Продовжено реалізацію у 2021 р.</i>			
Європейський Союз	СумДПУ А.С. Макаренко Керівник – д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.	Еразмус + Напрям Жан Моне	Викладання курсів Європознавчої спрямованості для студентів аспірантури спеціальності 011 Науки про освіту протягом 2019–2021 рр.
Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX	Семенов О. М., д.пед.н., проф.	Проект «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»	Виконання програми «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус»
Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX	Ячменик М. М., к.пед.н.	Проект «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»	Створення та розвиток онлайн-школи відповідального батьківства «Медіапазли»
Фонд Міхаеля Зуккова (MSF)	Коваленко Н. В., к.пед.н., доц.	Тематичні дослідження	Участь у виконанні проекту «Ecosystem adaptation and regional development through empowerment of Ukrainian biosphere reserves».

Тематика співробітництва з зарубіжними партнерами

Країна Партнер	Установа партнер	Тема співробітництва	Документальне підтвердження	Практичні результати
Бельгія	Міжнародна лабораторія інклюзивної освіти Modern Education & Research Institute (Брюсель)	Інклюзивна освіта	Сертифікат членства і співпраці № 2004202118 з 29.05.2021р. по 28.05.2022р.	<ul style="list-style-type: none"> - Членство лабораторії інклюзивної освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка у міжнародній лабораторії; - Участь бельгійських колег у наукових і науково-методичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макаренка; - Обмін досвідом з питання розвитку інклюзивної освіти; - Партнери є стейкхолдерами ОП та ОНП підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.
Болгарія	Варненський вільний університет ім. Чорноризця Храбра м. Варна	Співпраця в галузі історії, права, прав людини, міжнародного розвитку	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> - Програма подвійних дипломів на юридичному факультеті вказаного університету для студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка спеціальності «Право»; - Міжнародна академічна мобільність викладачів і студентів (участь представників навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин у програмі мобільності за підсумками року); - Організація та проведення спільних наукових та освітніх заходів.
	Великотирнівський університет імені Св. Кирила та Мефодія	Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів у початковій школі.	Угода від 20.03.2011 р.	<ul style="list-style-type: none"> - Вдосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі педагогіки, психології та методики початкового навчання, обмін науковою інформацією, науковими, навчальними виданнями у галузі початкової освіти; - Обмін досвідом з організації навчального процесу і використанню сучасних освітніх технологій у початковій та вищій школах; - Участь у наукових і науково-методичних конференціях; - Сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох вишів

	Міжнародний коледж індустріалізації та захисту населення від лих і аварій (м. Варна)	Співпраця у галузі туризму та охорони здоров'я	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> – Обмін досвідом з організації навчальної та наукової роботи, сприяння у підготовці та підвищенні кваліфікації кадрів, академічний обмін студентами, викладачами; – Можливість стажування на об'єктах готельно-ресторанної інфраструктури Республіки Болгарія
	Пловдивський університет імені Паїсія Хилендарського	Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів у початковій школі. Удосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі методики навчання математики, інформатики, інформаційних технологій та дисциплін фізико-математичного циклу	Угода від 22.05.2013 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Вдосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі педагогіки, психології та методики початкового навчання, математики та інформатики, обмін науковою інформацією, науковими, навчальними виданнями у галузі початкової та фізико-математичної освіти; – Обмін досвідом з організації навчального процесу і використанню сучасних освітніх технологій у початковій та вищій школах; – Участь болгарських колег у наукових і науково-методичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макарєнка; – Сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох вишів
Вірменія	Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Єреван)	Логопедія	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> – Участь вірменських колег та студентів у наукових і науково-методичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макарєнка; – Обмін досвідом з організації наукових досліджень та освітнього процесу.
Грузія	Батумський університет імені Шота Руставелі	Співпраця у сфері освіти і науки	Угода від 07.06.2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень; – Реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією; – Організація і проведення спільних історико-культурних заходів; – Академічна мобільність викладачів і студентів (4 представники навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин взяли участь у програмі стажування на базі університет-партнера).

Італія	Італійська федерація паролімпійського спорту для людей із проблемами із зором (F.I.S.P.I.C.)	Інклюзія в спорті	Лист підтвердження про співробітництво від 26.04.2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Участь у наукових і науково-практичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макаренка; – Виконання спільних програм і проєктів, направлених на удосконалення інклюзивної освіти в спорті. – Запрошення викладачу навчально-наукового інституту фізичної культури к.фіз.вих., доц. Скрипці І. М. до участі спільному проєкті.
Казахстан	Казахський національний педагогічний університет імені Абая (м. Алмати)	Актуальні питання психології.	Угода від 2015 р. з автоматичним подовженням	<ul style="list-style-type: none"> – Участь болгарських колег у наукових і науково-методичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макаренка; – Публікація статей представників професорсько-викладацького складу СумДПУ імені А. С. Макаренка у збірнику наукової установи-партнера
Китай	Ланьчжоуський університет	Науково-дослідна співпраця з формування мережевої взаємодії для розв'язання наукових, науково-методичних і прикладних завдань у галузі гуманітарної освіти	Договір від 31.08.2018 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Участь китайських колег у наукових і науково-методичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макаренка; – Публікація статей представників професорсько-викладацького складу СумДПУ імені А. С. Макаренка у збірнику наукової установи-партнера
	Північний національний університет (м. Інчуань)	Співпраця у сфері освіти і науки, зокрема музичної та хореографічної освіти	Угода від 2016 р. Дійсна до 2026 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалення підготовки фахівців у сфері музичної та хореографічної освіти, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – Виконання спільної програми академічної мобільності
	Хубейський університет наук і технологій	Співпраця у сфері освіти і науки	Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво від 2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалення підготовки фахівців, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – Виконання наукових проєктів; – Створення стипендіальної програми «Стипендія дружби між Китаєм та Україною «Один пояс – один шлях»».
	Цюнтайський педагогічний	Співпраця у сфері освіти і науки	Угода від 2017 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалення підготовки фахівців, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ;

	інститут		Дійсна до 2022 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Виконання спільної програми академічної мобільності; навчання студентів з КНР на ОП Середня освіта (Фізична культура); – Виконання наукових проєктів, направлених на удосконалення процесу фізичного виховання
Литва	Каунаський технологічних університет	Співпраця у галузі удосконалення навчання математики, фізики, інформатики.	Угода від 2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Співорганізатори наукових заходів на базі СумДПУ імені А. С. Макаренка; – Участь литовських колег у редакційній раді збірника «Актуальні питання природничо-математичної освіти»
Молдова	Державний університет фізичного виховання та спорту	Співробітництво у галузі фізичної культури та спорту	Угода від 2017 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Спільна організація та проведення наукових семінарів, науково-практичних конференцій, симпозіумів; – Обмін результатами наукових досліджень і розробок, публікаціями навчальних матеріалів; – Обмін досвідом у реалізації передових технологій та методів навчання, надання взаємної допомоги у підготовці наукових кадрів. – Обмін досвідом у розробці та впровадженню системи менеджменту якості.
Німеччина	Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» Forderkreis «Sumy – Hilfe» (м. Люкау)	Виконання міжнародного проєкту «Життя людей з розумовими обмеженнями».	Угода від 04.10.2010 р. з автоматичним продовженням	<ul style="list-style-type: none"> – Участь НПП університету у міжнародному проєкті «Життя людей з розумовими обмеженнями в м. Суми: стан, перспективи, результати»; – Обмін науковою інформацією та науковими досягненнями; – Організація сумісних семінарів, конференцій тощо; – Обмін практичним досвідом роботи.
	Німецька служба академічних обмінів (DAAD) (м. Бонн)	Мовна освіта майбутніх фахівців освітньої галузі	Договір про співробітництво з лектором німецької служби академічних обмінів від 27.03.2017 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Проведено кілька робочих зустрічей викладачів кафедри теорії та практики романо-германських мов з лектором DAAD; – Відбувався обмін інформацією щодо навчально-методичного забезпечення викладання німецької мови.

	Німецький культурний центр Гьоте-інститут при Посольстві ФРН в Україні	Інтеграція узгоджених блоків серії «Вчимося навчати німецької» у робочі програми дисциплін кафедри германської філології	Безстроковий Угода про кооперацію від 20.11.2020 р. Дійсна до 20.11.2023 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Покращення німецькомовної компетенції студентів німецької мови. – Популяризація фаху «Німецька мова як іноземна» в Україні. – Покращення німецькомовної компетенції студентів німецької мови. – Навчання та підвищення кваліфікації викладачів німецької мови. – Розробка програм підготовки мультиплікаторів з високою німецькомовною та міжкультурною компетенцією для подальшого поглиблення співробітництва обох закладів
Польща	Вармінсько-Мазурський університет (м. Ольштин)	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи	Лист-згода доктора гуманітарних наук, Цезаря Курковського на рецензування статей у журналі «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології»	<ul style="list-style-type: none"> – Рецензування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології»
	Вища лінгвістична школа у Ченстохові	Впровадження програм дистанційної освіти (E-learning) у освітній процес, шляхом використання сучасних інтерактивних технологій	Угода від 2017 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Програма подвійних дипломів. – Проведення спільних заходів у науковій, освітній, культурній сферах.

Вища технічна школа в Катовіцах	Спільна участь в організації і роботі науково-практичних конференцій і семінарів, в тому числі студентських; підготовка і видання спільних наукових праць	Договір від 01.10.2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Проведення двосторонніх наукових стажувань викладачів, аспірантів і студентів; – Участь у підготовці і виконанні спільних наукових проєктів; – Обмін науково-технічною літературою, що видається викладачами і співробітниками університетів.
Вища школа навчання та терапії (м. Познань)	Спільна участь у дидактичній, науково-дослідній, адміністративній сфері, обмін досвідом	Угода від 2019 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Спільне проведення наукових досліджень, обмін досвідом. – Програма подвійних дипломів. – Спільна участь у міжнародних наукових проєктах.
Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова)	Підготовка соціальних працівників в Україні і Польщі. Порівняльна педагогіка. Науково-дослідна співпраця з проблеми підготовки фахівців у галузі природничих наук.	Договір від 2016 р. Дійсний до 2021 р. Договір від 2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Подвійний диплом для студентів спеціальності «Соціальна робота» (1 студентка отримала диплом, 3 – продовжують навчання); – Співзасновники міжнародного наукового видання «Future Science: Youth Innovations Digest». – Участь у редакційній колегії польського наукового журналу «Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Crestochowie. Pedagogika» д.пед.н., проф. Сбруєвої А.А., к.пед.н., проф. Кондратюк С. М. – Академічна мобільність викладачів і студентів (студенти навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин взяли участь у мобільності).
Лодзький університет	Співробітництво у сфері освіти і науки	Угода від 11.05.2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень; – Реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією; – Організація і проведення спільних історико-культурних заходів; – Участь у редакційній колегії наукового журналу університета-партнера «Przegląd Nauk Historycznych». Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego (RP). (Scopus) д.іст.н., проф. Сокирської В.В.

	Сілезький університет в Катовіцах	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи	Лист-згода доктора хабілітований Мирослава Кісель на рецензування статей у журналі «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології»	– Рецензування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології»
	Університет імені Адама Міцкевича	Спільна робота в напрямку проведення наукових заходів.	Договір від 2020 р. Дійсний до 2025 р.	– Програма подвійних дипломів; – Обмін викладачами з метою викладацької діяльності.
	Університет імені Яна Кохановського в Кельцях	Інноваційні технології в підготовці вчителів музики. Модернізація підготовки вчителів музики в контексті інтеграційних процесів. Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи	Угода від 21.02.2012 р. Лист-згода кандидата інженерних наук, доцента Павла Пласкури на участь у редакційній колегії журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології»	– Обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – Організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів; – Обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – Обмін художніми колективами. – Редагування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології»

	Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін)	Підготовка вчителів музики у постсоціалістичних країнах Східної Європи: компаративний аналіз. Методика викладання шовкографії.	Угода від 05.06.2012 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – Організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів; – Обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – Обмін художніми колективами і працівниками навчальних закладів.
	Університет суспільних наук (м. Лодзь)	Співробітництво у галузі суспільних наук	Угода від 2018 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Програма подвійних дипломів; – Спільна розробка освітніх та наукових проєктів на замовлення зацікавлених відомств України, Польщі та ін. – Спільна участь у міжнародних освітніх та наукових проєктах.
	Фонд «Ari Ari»	Робота над спільними проєктами соціальної спрямованості.	Угода від 04.10.2021 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Вирішення проблем соціально мало захищених верств населення. – Студент СумДПУ імені А. С. Макаренка взяв участь у міжнародному проєкті.
Сербія	Університет міста Ніш	Удосконалення підготовки фахівців у сфері музичної та хореографічної освіти	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> – Стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; – Виконання спільної програми академічної мобільності
Словаччина	ГО «Європейський фонд слов'янської писемності та культури»	Філологія	Угода про співпрацю	<ul style="list-style-type: none"> – Організація спільних семінарів, конференцій, наукових заходів.
	Тренчинський університет Олександра Дубчека	Науково-дослідна співпраця з проблеми підготовки фахівців у галузі природничих наук	Угода від 2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Виконання спільної програми академічної мобільності студентів та викладачів (декан та 2 студентки природничо-географічного факультету взяли участь у програмах мобільності).
	Університет Святих Кирила та Мефодія в Трнаві	Науково-дослідна співпраця з проблеми підготовки фахівців у галузі природничих наук	Угода від 2020 р.	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка до виконання спільної програми академічної мобільності студентів та викладачів

Словенія	Мариборський університет	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи	Лист-згода доктора педагогічних наук, професора Едварда Протнера на участь у редакційній колегії журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології»	– Редагування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології»
США	Державний університет Кенесо	Удосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в області методики навчання дисциплін фізико-математичного циклу	Договір від 01.03.2013 р.	– Спільна робота зі створення і публікацій матеріалів навчально-методичного і науково-дослідного характеру; – Співорганізатори наукових заходів на базі СумДПУ імні А. С. Макаренка; – Участь литовських колег у редакційній раді збірника «Актуальні питання природничо-математичної освіти»
Таджикистан	Таджицький державний інститут фізичної культури (Душанбе)	Співпраця у сфері освіти і науки	Угода від 2021 р.	– Удосконалення підготовки фахівців; – Обмін досвідом, розширення професійних та особистісних зв'язків.
	Таджицький державний педагогічний університет імені С. Айні (Душанбе)	Співпраця у сфері освіти і науки	Угода від 2021 р.	– Удосконалення підготовки фахівців; – Обмін досвідом, розширення професійних та особистісних зв'язків.
Узбекистан	Національний університет	Менеджмент освіти та педагогіка вищої школи	Угода від 2021 р.	– Спільна робота зі створення і публікацій матеріалів навчально-методичного і науково-дослідного характеру;

	Узбекистану імені Мірзо Улугбека (Ташкент)			<ul style="list-style-type: none"> - Участь колег із Узбекистану у наукових і науково-практичних конференціях СумДПУ імені А. С. Макарєнка; - Спільна участь у міжнародних освітніх та наукових проєктах.
Франція	Французький центр мовного та культурного співробітництва «Альянс Франсез»	Використання сучасних методик для підвищення рівнів мовленнєвої компетенції.	Угода від 17.01.2002 р. з автоматичним продовженням терміну дії	<ul style="list-style-type: none"> - Обмін науково-організаційною інформацією; - Спільне проведення науково-практичних заходів; - Виконання спільних робіт, програм і проєктів, спрямованих на вдосконалення гуманітарної освіти.
Хорватія	Пульський університет імені Юрая Добріле	Право	Договір від 19.10.2020 р. Дійсний до 19.10.2025 р.	<ul style="list-style-type: none"> - Мобільність викладачів та студентів (участь представників інституту історії, права та міжнародних відносин у програмі мобільності).
Чорногорія	Університет Чорногорії	Актуальні дослідження з проблеми порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогіки вищої школи	Лист-згода доктора педагогічних наук, професора Вучіна Зоріч на участь у редакційній колегії журналу «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології»	<ul style="list-style-type: none"> - Редагування статей у журналі категорії «Б» «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології»

VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність

Науково-інформаційна діяльність наукової бібліотеки

Діяльність Наукової бібліотеки СумДПУ імені А. С. Макаренка спрямовано на якісне інформаційне забезпечення наукового, навчального і виховного процесів університету, впровадження нового спектра послуг у контексті сучасних інформаційних потреб освітянської галузі, розвиток інституціональних політик, підтримку фахової комунікації, аналіз та інтеграцію результатів досліджень наукової спільноти університету до світового наукового простору.

Універсальний фонд бібліотеки нараховує 900 698 примірників, з них книги становлять 501329 документів. В складі фонду: 467228 одиниць навчальної літератури, 314800 або (35%) наукових видань, 52874 або (6%) літературно-художніх. Фонд рідкісних та цінних видань нараховує близько 5 тисяч документів.

За 2021 рік на потреби комплектування фонду бібліотеки друкованими виданнями було виділено 34902,9 грн., на передплату електронних баз даних – 48 тис. грн. Сума передплати періодичних видань склала – 65 тис. грн. Це дало можливість отримувати 87 назв фахових періодичних видань. Всього за рік бібліотечні ресурси поповнилися на 3551 новий документ.

Доступ до електронних ресурсів бібліотеки забезпечував власний web-сайт, адаптований під мобільні пристрої та версії різних браузерів. У 2021 році бібліотекою на системній основі продовжувались роботи з його розбудови та вдосконалення. За сучасних умов сайт бібліотеки функціонує як електронний ресурс, канал доступу до ресурсів, послуг та сервісів, платформа для комунікації в режимі 24/7. За даними статистичного модулю WP Statistics-Version кількість звернень до інформаційних ресурсів та сервісів web-сайту бібліотеки протягом року становить 102158.

З метою якісної інформаційної підтримки освіти та досліджень університету під час дистанційного навчання бібліотека спрямовувала свою діяльність на розвиток онлайн сервісів та послуг, які представлені на web-сайті: сервіси електронного каталогу; електронне замовлення; електронний формуляр; аналіз інформаційного забезпечення освітніх програм для акредитації відповідно критеріям оцінювання НАЗЯВО (модуль «Книгозабезпеченість»); віртуальна бібліографічна довідка; визначення індексів УДК; замовлення на комплектування; перевірка академічних текстів на плагіат з використанням інтернет-системи StrikePlagiarism; електронна доставка документів; розміщення публікацій в репозитарії; замовлення занять з інформаційної культури користувачів.

Основним електронним інформаційним продуктом та найбільш затребуваним бібліографічним ресурсом бібліотеки залишався Електронний каталог (ЕК) (<https://library.sspu.edu.ua>), від організації якого залежить повнота й оперативність задоволення запитів користувачів. ЕК створено та підтримується АБІС «УФД/Бібліотека». Ресурс доступний в режимі 24/7, розкриває бібліотечний фонд із значним хронологічним охопленням, надає інформацію про його склад та зміст. Також ЕК служить джерельною базою для формування додаткових програмних модулів та БД, орієнтованих на тематику освітніх програм, навчальних дисциплін, тем наукових досліджень університету. На базі електронного каталогу функціонують сервіси, направлені на забезпечення інформаційних потреб користувачів, а саме: електронне замовлення; перегляд електронного формуляру; електронна доставка документів; модуль «Книгозабезпеченість» навчальних дисциплін, що набуває особливої актуальності у контексті впровадження карантинних обмежень та переходу на дистанційну або змішану форми навчання. Станом на 1 січня 2022 року загальний обсяг ЕК налічує 239 500 назв документів (281 350 примірників), містить посилання на 14 548 повнотекстових документів. Всього за рік створено 11 936 бібліографічних записів. Кількість звернень до електронного каталогу та його сервісів становить 32 978.

Важливою частиною електронної колекції бібліотеки виступає інституційний репозитарій, який надає відкритий доступ до навчально-методичних і наукових матеріалів,

створених університетською спільнотою. Репозитарій – один із ефективних інструментів інтеграції інтелектуальних результатів університетської спільноти до світового дослідницького простору. Доступ до eSSPUIR (<https://repository.sspu.edu.ua/>) організовано через веб-сайти університету та Наукової бібліотеки. Міжнародний класифікаційний індекс ISSN 2522-1531 надає архіву статусу повноцінного електронного видання з правом публікації результатів досліджень як першоджерел, нарівні з друкованими періодичними виданнями. Репозитарій зареєстровано у міжнародних реєстрах: Open DOAR (Directory of Open Access Repositories), ROAR (Registry of Open Access Repositories), ROARMAP (Registry of Open Access Repository Mandates and Policies), BASE (Bielefeld Academic Search Engine) та відкритому реєстрі репозитаріїв України SSM (Simple Search Metadata in Open Ukraine Archives).

За результатами TRANSPARENT RANKING: Institutional Repositories by Google Scholar (станом на серпень 2021 р.) репозитарій наукових та освітніх матеріалів СумДПУ імені А. С. Макаренка посідає 689 позицію із 3803 в світовому рейтингу Institutional Repositories (інституційних архівів), 723 місце із 3942 в загальному рейтингу All Repositories за кількістю документів, проіндексованих Google Scholar (6680). Серед українських архівів – 38 позиція.

Протягом року приділялась увага політиці покращення наповнення репозитарію, проводився вебметричний рейтинг та оцінка ефективності діяльності науковців університету, щоквартально складався рейтинг публікаційної активності науковців. За звітний рік обсяг репозитарію збільшився на 1987 документів, кількість звернень до ресурсу склала 850494. На початок року в архіві представлено 6857 авторів та 29685 – тем.

Науковий напрямок діяльності бібліотеки університету забезпечував якісний інформаційний супровід освіти та досліджень, удосконалення форм організації ресурсної бази, системне вивчення інформаційних потреб користувачів, підтримку актуалізації колекцій, модернізацію програмно-технічних засобів доступу, аналітико-сентитичну обробку документів, каталогізацію документальних та електронних ресурсів.

У звітний період бібліотека провела повний аудит тематичних колекцій електронних ресурсів власної генерації. Серед критеріїв оцінки – актуальність, структуризація вмісту, організація доступу, затребуваність. За результатами аналізу виконувалися роботи із впорядкування вмісту тематичних БД та вдосконалення форм і засобів їх подання.

На кінець року бібліотека підтримує 5 власних баз даних, у тому числі 4 повнотекстових: «Наукові періодичні видання СумДПУ»; «База дисертацій, захищених в СумДПУ»; «Краєзнавча база статей», «Бібліографічні покажчики».

У звітний період продовжувалась робота з підтримки в актуальному стані бібліографічного ресурсу «Праці науковців СумДПУ», що презентує науковий доробок професорсько-викладацького складу університету і слугує джерельною основою для укладання тематичних, бібліографічних, біобібліографічних покажчиків та інформаційних списків. На 31.12.2021 року інформаційний ресурс нараховує 13 тис. бібліографічних записів.

Продовжувалась робота над наповненням повнотекстової бази «Дисертації, захищені в СумДПУ», на кінець звітного року обсяг бази склав 157 документів.

На кінець 2021 року загальний обсяг власних БД бібліотеки нараховує 258680 бібліографічних записів, з них 27861 повнотекстових електронних документів.

Одним із пріоритетних напрямів науково-бібліографічної роботи бібліотеки у звітному році було інформаційно-документальне забезпечення потреб науки та навчального процесу університету, інформування про інновації в освітньому процесі, інформаційна підтримка колективних наукових тем кафедр.

В напрямку інформаційної підтримки науково-дослідної роботи та навчального процесу університету бібліотекою було здійснено:

- інформаційне забезпечення користувачів в системі ВРІ (116 абонентів за 116 темами), в системі ДОК (16 абонентів за 18 темами);
- масове інформування (проведено Днів інформації – 5, відкритих переглядів профільної літератури – 2);
- групове інформування (проведено Днів кафедр – 1);

- інформаційне забезпечення колективних наукових тем кафедр (інформувались 17 кафедр за 42 науковими темами в кількості 1 912 джерел інформації);
- укладання щоквартальних тематичних інформаційних списків («Здійснюємо реформи – змінюємо Україну»; «Компетентність та компетенція як орієнтація педагога на професіоналізм»; «Нова українська школа»; «Навчально-виховний процес у вищій школі»; «Сумщина на сторінках періодичної преси»);
- створення Бюлетеня нових надходжень (4 бюлетеня в електронному та паперовому варіантах);
- електронна розсилка інформаційної продукції бібліотеки до структурних підрозділів університету.

Протягом 2021 року бібліотекою було виконано:

- бібліографічних довідок – 7 650, з них в автоматизованому режимі – 7 322;
- віртуальних бібліографічних довідок – 58;
- визначення шифру УДК – 328 документів.

Традиційно бібліотека долучилася до проведення Тижня науки. В рамках заходу Науковою бібліотекою організовано 2 розгорнуті книжкові експозиції «Наукові горизонти Сумського педагогічного» (експоновано 547 документів), презентацію інформаційної книжкової виставки «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (з використанням інноваційних PR-елементів – айстоперів); книжкову виставку «Інноваційний потенціал педагогічної науки університету»; віртуальну інформину «Академічна доброчесність як основа сталого розвитку університету».

Бібліотека учасник науково-практичних конференцій, семінарів та читань, що проводились в університеті. Здійснювався інформаційний супровід шляхом організації книжкових експозицій та тематичних виставок за тематикою заходів. У 2021 році Наукова бібліотека взяла участь у 9 конференціях та семінарах.

На допомогу науковому та навчальному процесу університету впродовж року бібліотекою підготовлено 183 тематичні виставки та перегляди, на яких експоновалось 7992 документи; 18 культурно-просвітницьких заходів; 69 віртуальних виставок та оглядів літератури, на яких представлено 931 документ.

В рамках науково-дослідної роботи бібліотека продовжувала роботу за темою «Наукове бібліографування праць вчених СумДПУ імені А. С. Макаренка». В 2021 році укладено 4 покажчики: 2 біобібліографічних та 2 науково-допоміжних. Видання створені в електронному та паперовому варіантах.

Сприяючи підвищенню публікаційної активності науковців університету у міжнародному науковому просторі, бібліотека здійснювала інформаційну підтримку та консультування в роботі з сервісами Web of Science та Scopus. Минулого року розпочато розробку комплексного е-ресурсу «Інформаційна культура дослідника: наукометричний вимір». На допомогу науковцям підготовлено слайд-презентації: «Ідентифікація вченого в наукометричному просторі», «Наука світового масштабу: принципи роботи Web of Science», «База даних Scopus: принципи роботи, вміст, основні показники». За ініціативи бібліотеки науковці університету мали можливість долучатися до освітніх вебінарів компанії Clarivate, присвячених можливостям та методиці використання ресурсів.

Для науковців університету на сайті бібліотеки в рубриці «Досліднику» розміщені блоки: «Академічна доброчесність», «Академічне письмо», «Організація наукового дослідження», «Публікаційна діяльність», «Бібліометрія», «Інформаційний супровід наукового дослідження».

Інноваційним аспектом діяльності бібліотеки стала наукометрична аналітика – у звітному році фахівці бібліотеки продовжували активну роботу в напрямку бібліометричного моніторингу: відслідковували бібліометричні профілі науковців університету у ORCID, Google Scholar, Scopus та Web of Science, проводили кількісний аналіз публікацій вчених, готували щоквартальний наукометричних рейтинг щодо показників університету, факультетів, кафедр, окремих авторів.

Задля наукометричного просвітництва науковців і формування цифрової компетентності аспірантів та студентів бібліотека проводила різноманітні інформаційно-бібліографічні заходи: консультації, тренінги, презентації, інтерактивні лекції.

Упродовж року бібліотека активно залучалась до університетського процесу формування та розвитку культури академічної доброчесності. У межах університетської декади академічної доброчесності проведено серію тренінгів: «Наукова робота без плагіату»; «Репозитарій eSSPUIR: особливості наповнення та пошукові можливості»; «Принципи роботи антиплагіатної системи Strikeplagiarism.com»; «Міжнародні стилі цитування».

З метою популяризації принципів і норм академічної доброчесності та дотримання наукової етики серед здобувачів вищої освіти Наукова бібліотека на власному сайті продовжувала наповнення постійної сторінки «Академічна доброчесність». Серед рубрик сторінки: «Законодавчі та нормативні документи», «Поняття академічної доброчесності», «Інструменти перевірки на плагіат», «Національний репозитарій академічних текстів». На сторінці представлена серія вебінарів «Академічна доброчесність» від SAIP.

З 14 по 30 грудня 2021 року на сайті бібліотеки розміщувались матеріали онлайн-опитування з академічної доброчесності та відкритих наукових практик, організованого в рамках проєкту OPTIMA за підтримки програми Erasmus+ Європейського Союзу. Метою опитування стало дослідження ставлення українського студентства й академічної спільноти до цінностей академічної доброчесності та відкритих наукових практик, а також виявлення типових прикладів недоброчесності.

Бібліотека продовжувала здійснювати роботу з перевірки академічних текстів на ознаки плагіату за допомогою онлайн-сервісу антиплагіатної інтернет-системи StrikePlagiarism. Загальна кількість виконаних перевірок за рік склала 1038. Співробітниками бібліотеки було надано 515 консультацій із різних питань використання антиплагіатної системи та інтерпретації звіту подібності.

В своїй науковій діяльності бібліотека активно застосовувала методи соціологічних та моніторингових досліджень. У 2021 році проводилось соціологічне дослідження для студентів 1-х курсів «Бібліотека і нове покоління: очікування один від одного». Задля охоплення більшого кола респондентів анкетування відбувалось безпосередньо під час обслуговування користувачів у відділах бібліотеки, а також он-лайн на web-сайті бібліотеки та в соціальній мережі Facebook. Результати опитування узагальнені та підготовлений аналітичний звіт.

Також бібліотека долучилася до участі у Міжнародному Тижні Відкритого Доступу. В рамках цієї події проводився ряд консультацій щодо використання авторитетних міжнародних інформаційних ресурсів для дослідження, навчання, викладання; роз'яснення принципів відкритого доступу; забезпечення доступу до результатів досліджень, оприлюднених в журналах; як обрати видання відкритого типу для публікації; презентацію власних бібліотечно-інформаційних ресурсів, сервісів і продуктів на сайті бібліотеки.

Протягом року директор бібліотеки брала активну участь у он-лайн засіданнях експертних комісій з акредитування освітніх програм спеціальностей бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти. Були підготовані довідки та презентації, щодо забезпечення спеціальностей фаховими періодичними виданнями, друкованими та електронними навчальними посібниками, електронними базами даних, надання сервісних послуг користувачам, перевірки на плагіат тощо.

Доступ до наукових електронних колекцій наукової періодики, електронних баз даних та фондів

Надання доступу до міжнародних баз даних важливий напрямок наукової роботи наукової бібліотеки. У 2021 році науковці університету мали доступ до:

– *Scopus* (видавнича корпорація Elsevier) – реферативна база даних і наукометрична платформа, що забезпечує облік публікацій науковців і установ, у яких вони працюють, та статистику їх цитованості. На 1 січня 2021 року індекс Гірша СумДПУ в Scopus дорівнює 13, в

базі представлено 227 робіт наших науковців-авторів, які цитуються 694 рази (в 2021 році 166 разів). В звітному періоді в Scopus було додано 50 робіт наших авторів.

– *Web of Science* (видавнича корпорація Thomson Reuters) – на 1 січня 2021 року індекс Гірша СумДПУ в *Web of Science* дорівнює 8, в базі представлено 298 робіт наших науковців-авторів, які цитуються 437 разів (без самоцитування 384 рази). Середня кількість цитувань на одну статтю дорівнює 1,47. В звітному періоді в базу *Web of Science* було додано 61 роботу.

– «*Бібліометрика української науки*» – створена на платформах Google Scholar як проєкт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського онлайн база, в якій СумДПУ імені А. С. Макаренка широко представлено на рівні профілів університету, кафедр, університетської наукової періодики та персональних профілів науковців.

– *Index Copernicus* – міжнародна наукометрична онлайн база, створена в 1999 році в Польщі. Містить внесену користувачем інформацію, в тому числі профіль вченого (науковця), а також перелік наукових установ, друковані видання (журнали) та інші проєкти. 5 наукових журналів СумДПУ індексуються в *Index Copernicus*.

– *ScienceDirect* (міжнародне видавництво Elsevier) – провідна колекція наукових електронних книг All Access Books та журналів повнотекстової бази. Це колекція з 39 тисяч видань та 2088 електронних монографій;

– повнотекстових публікацій провідного міжнародного видавництва *Springer Nature*, має високі індикатори авторитетності та впливовості, відповідає провідним напрямкам наукової та освітньої діяльності СумДПУ. Колекція електронних книг бази нараховує 9 478 назв.

У напрямі якісного інформаційного супроводу процесів навчання, викладання та наукової діяльності бібліотека університету передплачувала ресурси вітчизняного сегменту:

– пакет *ЮРИСТ ПРОФ* (від ЛІГА:ЗАКОН) – інформаційно-правова система, що охоплює законодавство України, судова практика, коментовані кодекси, Європейське законодавство, мистецтво оборони, судові прецеденти тощо. Унікальність ресурсу полягає у використанні спеціальної технології обробки документів, установленні зв'язків між усіма видами інформації, словнику синонімів, а також інтелектуальному пошуку;

– повнотекстовий ресурс сучасних україномовних підручників та посібників видавництва «*Центр учбової літератури*». Колекція включає близько 1 300 найменувань навчальних видань різноманітної тематики.

Впродовж року було організовано тестові доступи до повнотекстових, реферативних, бібліографічних баз даних та сервісів:

– інтерактивної довідково-бібліографічної системи *EBSCOhost*, яка складається з повнотекстових та реферативних баз даних від провідних постачальників інформації. Інформаційні ресурси мають широке тематичне охоплення: від бізнесу та гуманітарних наук до медицини та екології;

– ресурсів *Bentham Science* – видавця рецензованої наукової літератури в галузях фармакології та медицини, технічних та суспільних наук. На рахунку видавництва 130 назв наукових рецензованих журналів, переважна більшість яких індексуються провідними наукометричними базами даних та понад 800 книг;

– онлайн-сервісу з оформлення бібліографічних посилань «*Grafiati*». Програмне забезпечення розроблено командою філологів і програмістів, а його функціонал пристосований безпосередньо до потреб українських науковців. «*Grafiati*» надає можливість генерувати бібліографічні посилання та створювати списки використаної літератури за українськими та міжнародними стандартами в найновіших редакціях;

– науково-освітніх ресурсів *Learning Lab* на платформі Edanz від представників видавництва *Bentham Science*, що включають: повний доступ до навчальних курсів, вебінарів з актуальних тем, інструментів для публікаційної діяльності, е-книг, інфографіки та шаблонів.

Редакційно-видавнича діяльність

Діяльність редакційно-видавничого відділу в звітний період спрямовано на поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності професорсько-викладацького складу та студентів СумДПУ, зокрема, публікацію результатів їх наукових досліджень.

У 2021 р. тривала публікація періодичних наукових видань:

фахових категорії «Б», що індексуються

міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus

- «Фізико-математична освіта». Головний редактор: д.пед.н., проф. Семеніхіна О.В.
- «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології». Головний редактор: д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.
- «Актуальні питання природничо-математичної освіти». Головний редактор: д.пед.н., проф. Чашечникова О.С.

міжнародних наукових

- «Future Science: Youth Innovations Digest» (засновники – Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща), Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка). Члени редакційної колегії: д.пед.н., проф. Лянной Ю.О., д.б.н., проф. Шейко В.І., д.економ.н., проф. Кудріна О.Ю., д.пед.н., проф. Семеніхіна О.В., к.е.н., доц. Омельяненко В.А.

наукових, що індексуються

міжнародною наукометричною базою даних INDEX Copernicus

- «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки». Головний редактор: к.географ.н., доц. Корнус А.О.
- «Освіта. Інноватика. Практика». Голова редакційної ради: д.пед.н., проф. Семеніхіна О.В.

наукових

- «Природничі науки». Відповідальний редактор: к.б.н., доц. Данько Я.М.
- «Теорія та методика навчання суспільних дисциплін». Головний редактор: д.пед.н., проф. Михайличенко О.В.
- «Мистецькі пошуки». Голова редакційної колегії: д.пед.н., проф. Устименко-Косоріч О.А.

наукових для студентів та молодих учених

- «Наукові пошуки». Головний редактор: д.пед.н., проф. Сбруєва А.А.
- «Магістр». Головний редактор: к.пед.н., проф. Козлова О.Г.
- «Студентська наука». Відповідальний редактор: к.пед.н., проф. Кондратюк С.М.
- «Актуальні питання філології та методології». Головний редактор: к.філол.н., доц. Герман В.В.
- «Філологічні студії». Головний редактор: к.філол.н., доц. Герман В.В.

Науковці університету входять до редакційних колегій провідних закордонних та вітчизняних наукових журналів та збірників:

– професор Сокирська В. В. – міжнародного наукового журналу «Przegląd Nauk Historycznych» (засновник – Інститут історії Університету міста Лодзь; індексується Scopus та іншими базами); фахового видання з історичних наук «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія»; збірника наукових праць «Грані історії» (засновник – ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»).

– професор Огієнко О. І. – міжнародного наукового журналу, фахового видання з педагогічних наук «Advanced education» (засновник – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; індексується Web of Science та іншими базами); фахових видань з педагогічних наук «Порівняльна професійна педагогіка» (засновники – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України,

Хмельницький національний університет), «Порівняльно-педагогічні студії» (засновник – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).

– професор Сбруева А. А. – міжнародних наукових видань «Erasmus Dialogue» (засновник – Університет Олександра Іоан Куза, (м. Ясси Румунія)), «Prace Naukowe Akademii im. Jana Dlugosza w Crestochowie. Pedagogika» (засновник – Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща)), фахових видань з педагогічних наук «Порівняльно-педагогічні студії» (засновник – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології», «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).

– професор Устименко-Косоріч О. А. – щорічника Академії наук і мистецтв Воєводини «GODISNJAK» [VANU] (засновник – Воєводинська академія наука і мистецтво, Сербія); міжнародного наукового видання «Методичка пракса: часопис за наставу и учење» (засновник – Об'єднання учительських факультетів Сербії, учительський факультет в Белграді).

– професор Томенко О. А. – міжнародного наукового видання «Вестник физической культуры» (засновник – РДКП «Національний науково-практичний центр фізичної культури» МОН Республіки Казахстан); фахового видання з фізичного виховання і спорту «Слобжанський науково-сортівний вісник» (засновник – Харківська державна академія фізичної культури); фахового видання з фізичного виховання і спорту, з педагогічних наук «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)», «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві» (засновник – Волинський національний університет імені Лесі Українки).

– професор Кондратюк С. М. – міжнародного наукового видання «Prace Naukowe Akademii im. Jana Dlugosza w Crestochowie. Pedagogika» (засновник – Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща)), фахового журналу з педагогічних наук «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).

– професор Семенов О. М. – фахових видань з педагогічних наук «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки» (засновник – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), «Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського», «Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти» (засновник – ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»), «Академічні студії. Серія: Педагогіка» (засновник – КЗВО «Луцький педагогічний коледж»), «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології», «Фізико-математична освіта» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).

– професор Кузікова С. Б. – фахових видань з психологічних наук «Психологія і особистість» (засновники – Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України), «Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія», «Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки».

– професор Бондаренко Ю. А. – фахових видань з педагогічних наук «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія», «Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)» (засновники – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка), «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).

– професор Потехін О. В. – фахових видань з історичних наук «Проблеми всесвітньої історії» (засновник – ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»), «Американська історія та політика» (засновник – Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

- професор Апаров А. М. – фахових видань з юридичних наук «*Dictum Factum*» (засновник – Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ), «Держава та регіони. Серія: Право» (засновник – Класичний приватний університет).
- професор Кудріна О. Ю. – фахового видання з економічних наук «Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки»; фахового видання з педагогічних наук «Фізико-математична освіта» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- професор Зав'ялова О. К. – фахового видання з мистецтвознавства «*Fine Art and Culture Studies*» (засновник – Волинський національний університет імені Лесі Українки).
- професор Божкова В. В. – фахового видання з економічних наук «Вісник соціально-економічних досліджень» (засновник – Одеський національний економічний університет).
- професор Лобова О. В. – фахового видання з педагогіки «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі» (засновник – Київський університет імені Бориса Грінченка).
- професор Горболіс Л. М. – фахового видання з філологічних наук «Філологічні трактати» (засновник – Сумський державний університет).
- професор Семеніхіна О. В. – фахових видань з педагогічних наук «Фізико-математична освіта», «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- професор Чашечникова О.С. – фахових видань з педагогічних наук «Актуальні питання природничо-математичної освіти», «Фізико-математична освіта» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- професор Бойченко М. А. – фахового видання з педагогічних наук «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- професор Михайличенко О. В. – фахового видання з педагогічних наук «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- професор Пшенична Л. В. – фахового журналу з педагогічних наук «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- доцент Омеляненко В. А. – міжнародних наукових журналів відкритого доступу «*SCIREA Journal of Economics*», «*SCIREA Journal of Management*»; фахових видань з економічних наук «Економічні горизонти» (засновник – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), «Економічний вісник Донбасу» (засновники – Інститут промисловості НАН України, Луганський національний університет імені Т. Шевченка);
- доцент Друшляк М.Г. – фахових журналів з педагогічних наук «Фізико-математична освіта», «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- доцент Лукашова Т.Д. – фахового журналу з педагогічних наук «Фізико-математична освіта» (СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- доцент Щербак Т. І. – фахових журналів з психологічних наук «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки», «Інсайт: психологічні виміри суспільства» (засновник – Херсонський державний університет), «Теоретичні і прикладні проблеми психології» (засновник – Волинський національний університет імені В. Даля).
- доцент Корнус А. О. – міжнародного мультидисциплінарного наукового онлайн-журналу «ΛΟΓΟΣ» (засновник – ГО «Європейська наукова платформа»).
- доцент Шищенко І. В. – фахового журналу «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».
- доцент Шамоля В. Г. – фахового журналу з педагогічних наук «Фізико-математична освіта» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- доцент Одінцова О. О. – фахового журналу з педагогічних наук «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).

- доцент Міронєць Л. П. – фахового журналу з педагогічних наук «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- доцент Бабенко О. М. – фахового журналу з педагогічних наук «Актуальні питання природничо-математичної освіти» (засновник – СумДПУ імені А. С. Макаренка).
- доцент Панасюк В. А. – наукового вісника «Курбасівські читання» (засновник – Національний Центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса).
- доцент Луценко О. А. – наукового журналу «Гендерна парадигма освітнього простору» (засновник – Криворізький державний педагогічний університет).

Діяльність Центру інформаційно-телекомунікаційних технологій

1. Матеріально-технічна база

Комп'ютерний парк університету налічує близько 350 персональних комп'ютерів, 150 принтерів, 50 сканерів та 80 копіювальних апаратів. Крім комп'ютерів, що використовуються безпосередньо в навчальному процесі, комп'ютерна техніка та периферійне обладнання використовуються в підрозділах університету. Протягом року близько 20 застарілих комп'ютерів було замінено новими.

З метою якісного забезпечення освітнього процесу в університеті використовується 19 комп'ютерних класів. Понад 50 навчальних аудиторій університету обладнано мультимедійними системами.

Роботу університету забезпечують 4 сервери: «Інтернет», «Бухгалтерія», «Деканат», «УДФ-Бібліотека».

2. Локальна комп'ютерна мережа

Майже всі комп'ютери університету об'єднані в локальну комп'ютерну мережу, що дає змогу використовувати мережеве програмне забезпечення, спільні принтери і мережеві ресурси та доступ до глобальної мережі Інтернет. Корпуси університету, а саме: центральний навчальний корпус, корпус факультету іноземної та слов'янської філології, корпус фізико-математичного факультету, «майстерні», спортивний і 4-й навчальний корпуси, гуртожитки з'єднані за допомогою високошвидкісних оптоволоконних ліній зв'язку.

Протягом року частина мережевого обладнання локальної мережі була замінена на нове, більш потужне зі швидкістю портів до 1 Гбіт/с, що дало змогу розвантажити основні її напрямки і збільшити швидкість роботи локальних сервісів.

3. Інтернет

Доступ до мережі Інтернет університету забезпечують два інтернет-сервіс провайдери по двом незалежним оптоволоконним лініям передачі даних. Загальна швидкість доступу до глобальної мережі становить 500 Мбіт/с. Наявність двох незалежних каналів збільшує надійність підключення Університету до мережі Інтернет та, у разі потреби, дасть змогу оперативно змінювати його швидкість. Всі комп'ютери, які входять до локальної мережі мають доступ до мережі Інтернет та електронної пошти.

Протягом останніх років ведеться робота по покриттю території університету бездротовим доступом до Інтернету за допомогою Wi-Fi, завдяки чому студенти і співробітники університету мають змогу вільно підключитись до мережі Інтернет у всіх корпусах університету.

Всі підрозділи університету мають електронні поштові скриньки в корпоративному домені ssru.edu.ua, який був перенесений на сервіси Google, завдяки чому у поштових відправленнях, що надходять, значно зменшилась кількість небажаних повідомлень «Спаму», збільшилась надійність захисту електронних скриньок, з'явилась можливість користуватися корпоративною поштою з будь-якого місця та будь-якого мобільного пристрою.

4. Автоматизація управління діяльністю університету

Для автоматизації планування та обліку навчального процесу в Університеті використовується пакет програм «Деканат» розробки ПП «Політек-СОФТ». Він дозволяє: створити структуру навчального процесу ЗВО (факультети, кафедри, спеціальності, спеціалізації, навчальні плани, академічні та збірні групи, підгрупи, лекційні потоки);

обробляти дані щодо навантаження кафедр; вести базу всіх викладачів ЗВО, їх планового навантаження, розклад їх роботи; вести базу всіх студентів ЗВО та подій, що відбуваються з ними під час навчання (оцінки, відвідування занять, рух студентів); розподіляти аудиторний фонд ЗВО, його використання, розклад занять.

Для автоматизації бухгалтерського та фінансового обліку в Університеті використовується програмний комплекс UA-Бюджет. Він дає змогу оперативного ведення господарської діяльності за такими напрямками: фінансовий облік; облік договорів; облік грошових коштів, зобов'язань; облік матеріальних цінностей; облік послуг; бухгалтерський облік взаєморозрахунків; заробітна плата та кадри; звітність; стипендія.

Для комплексної автоматизації діяльності бібліотеки в Університеті використовується Автоматизована інформаційно-бібліотечна система «УФД/Бібліотека». Вона забезпечує автоматизацію основних виробничих циклів бібліотеки: каталогізація видань, створення аналітичних описів, підготовку бібліографічних довідок та показників; відбір документів за різними ознаками, перегляд бібліографічних описів, відомостей про наявність та електронних копій; – комплектування бібліотеки, облік та аналіз стану бібліотечного фонду; обслуговування читачів: замовлення, видача та повернення літератури.

5. Сайт

Офіційний веб-сайт СумДПУ імені А. С. Макаренка, розроблений згідно з сучасними стандартами та з використанням новітніх технологій, розміщений на окремому фізичному сервері (адреса веб-сайту – sspu.edu.ua). Оригінальна мова сайту – українська. Для іноземних громадян створена система автоматичного штучного перекладу будь-якої сторінки сайту (крім текстових файлів) на зрозумілу для них мову.

Веб-сайт забезпечує можливість переходу до усіх внутрішніх інформаційних ресурсів університету, таких як навчально-наукові інститути та факультети, розклад занять, система дистанційного навчання, наукова бібліотека й електронний каталог, внутрішній документообіг, електронна пошта, електронний довідник тощо, являючи, таким чином, єдину точку входу для всіх інформаційних систем університету. Постійно ведеться робота з вдосконалення та оновлення нових функціональних можливостей веб-сайту.

6. Технології дистанційного навчання.

Протягом останніх років в освітньому процесі в університеті при підготовці фахівців всіх рівнів вищої освіти, у тому числі і третього (освітньо-наукового) рівня, активно використовуються технології дистанційного навчання та впроваджується модель змішаного навчання. З цією метою використовується безкоштовне спеціалізоване програмне середовище Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище). Навчальна платформа Moodle встановлена на сервері університету та забезпечує постійний (24/7) доступ до навчальних матеріалів. У 2021 році було оновлено програмне забезпечення платформи Moodle (на сервері університету встановлено більш сучасну версію програми 3.11, що дозволило поліпшити її функціонал).

Всі дисципліни відповідно до навчальних планів спеціальностей та освітніх програм за всіма освітніми рівнями забезпечені дистанційними курсами. Наразі на платформі Moodle успішно функціонує більше 2300 активних дистанційних курсів, доступ до яких мають відповідно до своїх навчальних груп всі здобувачі освіти нашого закладу денної та заочної форм навчання (більше 3300 користувачів). Для проведення онлайн-занять викладачами активно використовуються засоби відео- та аудіо комунікації, переважно Zoom і Meet, а також Skype і Viber.

Супровід навчання з використанням дистанційних технологій здійснює Лабораторія дистанційного навчання СумДПУ імені А. С. Макаренка, що активно співпрацює із структурними підрозділами університету (аспірантура та докторантура, навчальний відділ, кафедри університету).

Патентно-ліцензійна діяльність науковців СумДПУ

У 2021 році політику адміністрації СумДПУ імені А. С. Макаренка в науково-дослідницькій галузі було спрямовано на підтримку створення об'єктів інтелектуальної власності, набутті прав на них, використанні та захисті цих прав, удосконаленні системи патентно-інформаційного забезпечення.

За звітний період науковці університету подали заявки та стали власниками і співвласниками свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір:

1) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Розвиток технологій евристичної освіти в українській вищій педагогічній школі (кінець ХХ – початок ХХІ століття)» (№ 101935 від 21.01.2021 р.). Автор: асп. Нефедченко Оксана Іллівна.

2) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей закладів вищої освіти» (№ 102151 від 29.01.2021 р.). Автор: асп. Левенок Інна Сергіївна.

3) Монографія «Феномен декоративного мистецтва в історії художньої освіти України ХІХ – початку ХХ століття» (№ 102217 від 01.02.2021 р.). Автор: к.пед.н. Никифоров Андрій Михайлович.

4) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Формування аналітичної компетентності майбутніх магістрів освіти у процесі вивчення фахових дисциплін» (№ 102359 від 05.02.2021 р.). Автор: асп. Вакал Юлія Сергіївна.

5) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей у процесі професійної підготовки» (№ 102453 від 09.02.2021 р.). Автор: асп. Стома Валентина Миколаївна.

6) Літературний письмовий твір наукового характеру «ADL/IDL профіль слабозорих та незрячих осіб» (№ 102599 від 16.02.2021 р.). Автор: к.фіз.вих., доц. Копитіна Яна Миколаївна.

7) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Формування вокально-джазової культури підлітків на заняттях з естрадного співу» (№ 102783 від 23.02.2021 р.). Автор: асп. Шевченко Анастасія Сергіївна.

8) Навчальний посібник «Ціла та дробова частини числа в завданнях елементарної математики» (№ 103082 від 10.03.2021 р.). Автор: к.ф.-м.н., доц. Одінцева Оксана Олександрівна.

9) Навчальний посібник «Теорія організації» (№ 103321 від 22.03.2021 р.). Автор: к.е.н., доц. Ксенофонтowa М. М. у співавторстві.

10) «Природознавство» підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 8 клас (№ 103665 від 31.03.2021 р.). Автор: к.пед.н., доц. Косенко Юрій Миколайович.

11) Комп'ютерна програма «Комплексна оцінка репродуктивного потенціалу та сформованості здоров'я збережувальної компетентності жінок раннього фертильного віку v.1» (№ 104216 від 22.04.2021 р.). Автори: д.мед.н., проф. Калиниченко Ірина Олександрівна, к.психол.н., доц. Заїкіна Ганна Леонідівна, к.б.н., доц. Латіна Ганна Олександрівна у співавторстві.

12) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Розвиток історико-краєзнавчої роботи в закладах позашкільної освіти Північно-Східної України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» (№ 104255 від 23.04.2021 р.). Автор: асп. Пархоменко Ірина Володимирівна.

13) Словник для студентів ЗВО «Термінологія сучасних силових одноборств та спортивної боротьби» (№ 104915 від 27.05.2021 р.). Автор: д.пед.н., доц. Лазоренко Сергій Анатолійович, к.пед.н., доц. Балашов Дмитро Іванович, асп. Лазоренко Станіслав Сергійович.

14) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Стан системного імунітету та психофізіологічних функцій в умовах набутої короткозорості різного ступеня» (№ 105299 від 07.06.2021 р.). Автор: асп. Колесник Юлія Іванівна.

15) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Формування соціально-комунікативної компетентності дошкільників з порушеннями інтелектуального

розвитку засобами сюжетно-рольової гри» (№ 105251 від 04.06.2021 р.). Автор: асп. Куренкова Анна Володимирівна.

16) Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Педагогічні умови формування пізнавальної готовності старших дошкільників з розладами аутистичного спектру до навчальної діяльності» (№ 105614 від 18.06.2021 р.). Автор: асп. Сіденко Юлія Олександрівна.

17) Навчально-методичний посібник «Робочий зошит з математичного аналізу. Числові та функціональні ряди» (№ 106285 від 15.07.2021 р.). Автор: к.ф.-м.н., доц. Чкана Ярослав Олегович, к.ф.-м.н., доц. Мартиненко Олена Вікторівна.

18) Наукова стаття «Socio-cultural basis of communities innovation development» (№ 108243 від 27.09.2021 р.). Автор: к.е.н., доц. Омеляненко Віталій Анатолійович.

19) Наукова стаття «Концептуалізація інноваційного ландшафту в контексті сталого розвитку регіону» (№ 108244 від 27.09.2021 р.). Автор: к.е.н., доц. Омеляненко Віталій Анатолійович.

20) Монографія «Корекція фізичного стану дошкільників 5–6 років з використанням елементів легкої атлетики» (№ 109054 від 03.11.2021 р.). Автор: к.пед.н., доц. Кулик Ніна Анатоліївна.

IX. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

Науковий напрям «Суспільні науки»

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Тема: «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах». Державний реєстраційний номер 0121U107883. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Сбруєва А. А.; кафедра педагогіки.

Науковий результат та його значимість:

- розроблено структурно-функціональну модель формування підприємницької компетентності школярів у закладах позашкільної освіти на основі узагальнення та творчої екстраполяції прогресивного європейського досвіду;
- визначено чинники, етапи та перспективи подальшого розвитку реформи докторської підготовки у європейському просторі вищої освіти;
- визначено сутність принципів соціальної та академічної інклюзії як важливих засад перебудови культури докторської освіти у межах ЄПВО. З'ясовано структурні складові соціальної та академічної інклюзії, що забезпечують перетворення здобувачів PhD на повноцінних суб'єктів виконання завдань освітньо-наукової програми;
- окреслено принципи та змістові пріоритети нової стратегії ЄС у сфері досліджень та інновацій, що визначають перспективи подальшого міжнародного співробітництва України у відповідній сфері.

Отримані наукові результати відповідають сучасному рівню досліджень в галузі теорії і методики професійної освіти та порівняльної педагогіки.

У дослідженні використано сучасні методологічні підходи (системно-синергетичний, особистісно орієнтований, культурологічний, порівняльний) та методи дослідження (теоретичні: теоретичне моделювання, класифікація, наукова екстраполяція, структурно-логічний аналіз; емпіричні: діагностичні, обсерваційні, прогностичні).

Результати, досягнуті у роботі, містять у собі теоретичне обґрунтування досліджуваних підходів до розвитку освіти, що базується на актуальних працях вітчизняних та зарубіжних науковців, власних теоретичних узагальненнях авторів дослідження.

Практична цінність.

Предметом поглибленого наукового інтересу стала проблема формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів у вітчизняному та зарубіжному контекстах, охарактеризовано організаційно-методичні засади та наведено результати експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів засобами проєктно-тренінгових технологій в системі професійно-педагогічної підготовки закладів вищої освіти майбутніх учителів.

Визначено специфічні особливості професійної підготовки фахівців економічного профілю у розвинених країнах, зокрема, США, Великобританії, Німеччині. Проаналізовано та визначено провідні тенденції, специфічні особливості структури, організації, змісту професійної підготовки фахівців економічного профілю у зазначених країнах.

Окреслено методологічні, організаційні, змістові й методичні підходи до формування порівняльно-педагогічної компетентності майбутніх докторів філософії за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки», що використано у процесі модернізації викладання курсів «Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти» «Порівняльна професійна педагогіка», «Актуальні питання порівняльної педагогіки» на засадах принципів міждисциплінарності та інклюзивності.

Тема: **«Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі»**. Державний реєстраційний номер 0121U109190. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Боряк О. В.; кафедра спеціальної та інклюзивної освіти.

Науковий результат та його значимість.

Розроблено експериментальні методики урочних занять, комплексні методики позаурочних занять із дітьми з обмеженими можливостями різних вікових груп засобами адаптивної фізичної культури, спрямованих на корекцію рухових порушень і вдосконалення роботи рухового аналізатора дітей різних нозологічних груп за допомогою засобів адаптивного фізичного виховання, адаптивного спорту, адаптивної фізичної реабілітації, які містять відповідно розроблені комплекси фізичних вправ корекційно-оздоровчої спрямованості з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня, рівня розвитку його основних фізичних якостей; педагогічні прийоми проведення спільних занять із однолітками, які навчаються в масових освітніх закладах; методику розвитку мовлення на підставі засвоєння фізкультурно-спортивної термінології у процесі корекційних фізкультурно-оздоровчих занять; досягнуто раціонального поєднання засобів, що сприяють адаптації до фізичних навантажень та розвитку основних фізичних якостей дітей з обмеженими можливостями різних вікових груп.

Зміст досліджень спрямовано на розробку сучасних продуктивних технологій розвитку та корекції рухової сфери і забезпечення професійної адаптації та соціальної інтеграції дітей з обмеженими можливостями різних вікових груп у процесі застосування засобів адаптивної фізичної культури, які були впроваджені в практику роботи спеціальних шкіл та шкіл-інтернатів для дітей різних нозологічних груп, навчально-реабілітаційних закладів з метою покращення процесу розвитку рухової сфери дітей з особливостями психофізичного розвитку; використовувались в процесі підготовки студентів напряму підготовки Спеціальна освіта.

Практична цінність.

Оновлено курси лекцій з навчальних дисциплін за ОПП 16 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка): «Логопедія з історією», «Анатомія, патологія дітей з ООП з основами генетики та валеології», «Фізіологія вищої нервової діяльності та здоров'я дитини з психофізичними порушеннями», «Спеціальна дошкільна педагогіка», «Діагностико-консультативна діяльність». перелік вибіркового дисциплін для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія).

Матеріали науково-дослідної роботи може бути використано у практиці фізичного виховання спеціальних шкіл та шкіл-інтернатів для дітей різних нозологічних груп, центрах паралімпійського спорту, в процесі підготовки майбутніх вчителів-дефектологів, вихователів, вчителів фізичної культури під час вивчення навчальних дисциплін «Адаптивна фізична культура», «Теорія і спеціальна методика виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку», «Корекційно-реабілітаційні служби», «Фізична реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку», «Фізична реабілітація», «Паралімпійський спорт», «Спортивно-масова та оздоровча робота з різним контингентом населення».

Тема: **«Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи»**. Державний реєстраційний номер 0121U109189. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.пед.н., проф. Козлова О. Г.; кафедра менеджменту освіти та педагогіки вищої школи.

Науковий результат та його значимість.

Визначено поняттєво-категоріальний апарат дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи. Узагальнено джерельну базу дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи; обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти та педагогів вищої школи.

Розроблено поняттєво-термінологічний апарат дослідження проблеми розвитку інноваційної культури майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти у процесі

магістерської підготовки. Розкрито нову стратегію ЄС у сфері досліджень та інновацій. Виявлено особливості трансформації педагогічної практики в європейському освітньому просторі. Визначено нормативно-правові засади розвитку вищої освіти в Україні в умовах євроінтеграції. Окреслено тенденції та особливості розвитку недержавної вищої школи у світовому освітньому просторі. Схарактеризовано проблему соціальної функції університету в умовах інформаційного суспільства. Розроблено та науково обґрунтовано основи професійної культури та діловий етикет менеджера освіти. Узагальнено історичні аспекти розвитку вищої освіти в Україні. Окреслено розвиток коучингових компетенцій майбутніх менеджерів організації. Розкрито психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх педагогів до організації виховної роботи з дітьми покоління Z.

Практична цінність.

Результати дослідження доцільно використовувати для подальшого розвитку теоретичних основ проблеми фахової підготовки магістрів в умовах університету, а саме: а) розроблення теоретичної концепції поетапної професійної підготовки магістрів як компетентнісно-концентричної цілісності; б) досягнення переваг у змісті професійної підготовки бакалаврів та магістрів в умовах університету; в) створення індивідуально й соціально зорієнтованої організаційно-функціональної моделі поетапної професійної підготовки магістрів в умовах університету та регіонального соціально-педагогічного комплексу для її експериментальної перевірки.

Тема: «Психологічні чинники і технології самоздійснення особистості в різних умовах життєдіяльності». Державний реєстраційний номер 0121U109161. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.психол.н., доц. Щербак Т. І.; кафедра психології.

Науковий результат та його значимість.

Продовжено розробку умов і технологій формування особистості як суб'єкта власного життя і саморозвитку. Представлено психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Обґрунтовано дослідницько-тренінгове навчання як засіб активізації саморозвитку студентів-психологів у процесі фахової підготовки. Встановлено взаємозв'язок феноменів життєстійкості та адаптації особистості. Вивчено феномен життєстійкості особистості у критичних умовах життя. З'ясовано можливості саморегуляції психоенергетичних станів особистості в екстремальному середовищі. Проаналізовано вербальні маркери особистісної ідентичності в романі Габріель Роу «La Route D Aaltamont». Розглянуто психологічні ресурси подолання особистісних криз. Доведено значущість узгодженості суб'єктивного переживання часу як психосоматичного ресурсу особистості.

Емпірично досліджено особливості підтримки життєздатності представниками парашутного спорту та практики йоги. Простежено операціоналізацію тактичного мислення футболістів за основними ігровими ролями.

Уточнено можливості роботи психолога консультанта з категорією «щастя», з'ясовано основні закономірності прояву щастя у жінок та визначені можливості надання психологічної допомоги. Отримані результати ефективно застосовуються в процесі підготовки майбутніх психологів до консультування.

Вивчено поняття емоційного напруження, розглянуто його основні причини, досліджено вплив стресу на організм людини, розкрито стадії, особливості перебігу, розглянуто різновиди, запропоновано шляхи звільнення від емоційного напруження за допомогою сучасних арт-терапевтичних методів.

Проведено компаративістський аналіз проблеми свідомості в психоаналітичних концепціях та феноменології Е. Гуссерля. Експлікована психоаналітична теорія гіпнозу на прикладі класичного психоаналізу З. Фрейда. Уточнена роль порівняльних психофізіологічних експериментів Г. Геллапа та А. Валона для експлікації концепту «стадія дзеркала» в пост психоаналітичній методології.

Вивчено особливості мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними розладами. Підготовлено методичний інструментарій для дослідження мовленнєвої діяльності молодших школярів з інтелектуальними розладами.

Отримані результати науково-дослідної роботи відповідають критеріям та вимогам, що пред'являються до сучасних розробок в галузі сучасної психологічної науки. Усі означені практичні розробки базуються на засадах сучасної світової психології, але містять оригінальний авторський внесок. Розробки прикладного спрямування, ефективність яких підтверджена під час апробації, можуть використовуватися в навчально-виховному процесі закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної та вищої освіти; медицині (психологічна реабілітація осіб з психосоматичними станами). Соціально-психологічна підтримка населення (психотерапевтична, психоконсультативна, тренінгова допомога особам різних соціальних груп і віку). Отримані результати ефективно застосовуються в процесі підготовки майбутніх психологів до консультування. Їх реалізація не передбачає значних матеріальних витрат, отже, забезпечує їх конкурентоспроможність. Результати НДР кафедри є конкурентноспроможними на ринку психологічних послуг як Сумської області, так і України загалом.

Практична цінність.

Оновлено курс «Естетотерапія», доповнено отриманими результатами НДР лекційні заняття, вдосконалено практичні заняття, на яких використовуються апробовані авторські техніки з арт-терапевтичного напрямку роботи психолога, психології конфлікту. Вдосконалено план тренінгових занять у центрі психологічної допомоги «Психолог і Я».

Оновлено курси лекцій та практичних занять з дисциплін «Філософія психоаналізу» та «Основи психологічного консультування», Сучасні технології психологічного консультування», «Психофізіологія», «Порівняльна психологія», «Основи психосоматики», «Основи клінічної психології», «Клінічна психологія», «Використання прикладного програмного забезпечення в психології», «Життєві кризи особистості», «Психологічна допомога в кризових ситуаціях», «Короткотривале кризове консультування», «Психологія спорту», «Психологія конфлікту».

Тема: «Теорія та методика формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі освіти». Державний реєстраційний номер 0121U108279. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Кондратюк С. М.; кафедра дошкільної і початкової освіти.

Науковий результат та його значимість.

Уперше виокремлено та науково обґрунтовано як самостійну дидактичну проблему теоретико-методичні та організаційно-процесуальні засади формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі фахової освіти; розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено базові моделі, які реалізують положення безперервності освіти як пріоритетного напрямку підвищення професійної компетентності фахівців.

Виділено і обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, які забезпечують комплексний вплив на: формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів.

Визначено форми, методи, технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів з урахуванням сучасних запитів практики; ефективні способи активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вчителів початкових класів в умовах дистанційного навчання; форми і методи формування екологічної компетентності майбутніх вчителів початкових класів; методи та прийоми роботи з творами художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності майбутніх вихователів ЗДО; структуру, функції та дидактичні можливості навчально-пошукової діяльності у процесі формування пізнавальної мотивації здобувачів вищої освіти.

Виявлено суперечності готовності та можливостей включення майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів до інноваційної освітньої діяльності; основні напрями

інноваційної діяльності здобувачів педагогічної освіти; передумови застосування дистанційного і змішаного навчання в підготовці майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів.

З'ясовано компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі освіти; принципи інноваційної діяльності майбутнього педагога.

Охарактеризовано інноваційні педагогічні технології та сучасні методики формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів; вимоги до майбутніх фахівців інноваційного спрямування.

Установлено антиінноваційні бар'єри та стереотипи у формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів та шляхи їх подолання.

Скороговано зміст освітніх компонентів освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка відповідно до нових тенденцій модернізації загальної середньої освіти.

Подальшого розвитку набули ідеї щодо: формування професійних компетентностей майбутніх вихователів ЗДО і вчителів початкових класів в інноваційному просторі освіти.

Практична цінність.

Здобуті результати може бути використано викладачами закладів вищої освіти при розробці навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» і 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти, а також для розробки підручників, навчально-методичних посібників, методичних комплексів, дидактичних матеріалів тощо для майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти.

Оновлено зміст лекційних і практичних занять навчальних дисциплін «Методика навчання математичної освітньої галузі», «Технології вивчення математичної освітньої галузі» і «Актуальні питання математичної освіти в початковій школі» з урахуванням парадигми НУШ. Оновлено окремі розділи навчальних дисциплін «Сучасні інформаційні технології навчання» відповідно до нових тенденцій в сучасному інформаційному просторі. Розроблено робочі програми, створено методичне забезпечення нових навчальних дисциплін «Створення сучасних засобів розвитку дітей дошкільного віку за допомогою інформаційних технологій», «Використання хмарних технологій в освітньому процесі початкової школи», «Використання хмарних технологій в ЗДО». Розроблено силабуси навчальних дисциплін таких як: Математика», «Методика навчання математичної освітньої галузі», «Сучасні інформаційні технології навчання», «Використання хмарних технологій в освітньому процесі початкової школи», «Актуальні питання математичної освіти в початковій школі», «Технології вивчення математичної освітньої галузі», «Сучасні інформаційні технології», «Використання хмарних технологій в ЗДО», «Створення сучасних засобів розвитку дітей дошкільного віку за допомогою інформаційних технологій» для студентів денної і заочної форм навчання.

Розроблено і впроваджено лекційні і практичні заняття з таких дисциплін «Моніторинг якості дошкільної освіти», «Менеджмент у системі дошкільної освіти», «Комп'ютерні технології у роботі з дітьми» «Художня праця та основи дизайну», «Основи сімейної педагогіки», «Дошкільна освіта в зарубіжних країнах», «Управління у системі ДНЗ».

Розроблено силабуси та робочі програми обов'язкових ОК, зокрема: «Сучасна українська мова з практикумом», «Актуальні проблеми сучасної початкової школи», «Культура мовлення та виразне читання», «Дитяча література», «Теорія та методика виховання», «Основи культури і техніки мовлення» для студентів спеціальностей 012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта ОС Бакалавр, Магістр.

Розроблено тренінг «Екологічний клас – екологічна родина». Додані теми до лекційного курсу «Методика навчання природничої освітньої галузі», а саме: «Формування загальних та предметних компетентностей учнів початкової школи», «Умови формування природознавчої

компетентності учнів початкових класів»; до курсу «Технології природничої освітньої галузі», а саме: «Технології формування екологічної компетентності учнів початкових класів».

Розроблено та впроваджено лекційні і практичні заняття з дисциплін «Теорія та методика проведення свят і розваг», «Музично-терапевтичні технології» з використанням комплексу методів, прийомів, форм і засобів залучення майбутніх вихователів та вчителів до елементарного музикування, релятивного співу, опанування основами музично-ритмічної діяльності, активного слухання музики, інсценізації музичних творів з опорою на ігрові підходи.

Впроваджено у навчальний процес підготовки здобувачів вищої освіти навчально-методичний посібник «Анатомія, патологія дітей з основами валеології», який покликаний надати майбутнім педагогам загальні знання про анатомо-морфологічні особливості будови дитячого організму, сформувати поняття про взаємозумовленість будови та функції органу (системи), про механізми регулювання фізіологічних процесів зростаючого організму. Представлено основні поняття про хвороби, закономірності, причини і механізми перебігу патологічних процесів у дитячому віці з метою збереження здоров'я і життя підростаючого покоління.

Тема: «Теоретико-методичні основи застосування технологій соціальної роботи і соціокультурної діяльності в умовах трансформаційного періоду». Державний реєстраційний номер 0120U100459. Термін виконання: 2020–2023 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Полянничко А. О.; кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

Науковий результат та його значимість.

- досліджено специфіку соціальної і соціокультурної роботи в умовах децентралізації; гендерну складову соціальної і соціокультурної діяльності;
- актуалізовано гендерні аспекти соціальної роботи та соціальної допомоги, соціокультурної діяльності, що уможливило аналіз питань, пов'язаних з кількісною та якісною характеристикою чоловічих і жіночих соціальних та культурних практик;
- висвітлено особливості розвитку творчої особистості засобами проєктної діяльності; специфіку здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей в умовах закладу дошкільної освіти; взаємозв'язок категорій «соціальна робота», «соціальна допомога», «соціокультурна діяльність»; комплекс технологій анімаційної діяльності, застосовуваних у процесі соціальної і соціокультурної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО; специфіку здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей в умовах закладу дошкільної освіти, що являє собою систему професійної діяльності суб'єктів, спрямовану на створення соціально-педагогічних умов для ефективного навчання, виховання та розвитку дітей у середовищі ЗДО; особливості формування гендерної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери – соціальних працівників і інспекторів з питань надання соціальної допомоги;
- схарактеризовано соціокультурну анімацію як соціальну і соціокультурну технологію та етапи її впровадження в Україні;
- розкрито специфіку процесу формування здорового способу життя підлітків засобом соціально-педагогічного тренінгу; динаміку змісту поняття «шкільний булінг», «сім'ї, які перебувають в СЖО», «важковиховувані діти» та схарактеризовано сутність їх інтегративності;
- застосовано індивідуальний підхід у роботі з різними категоріями населення в ОТГ та різні технології роботи з важковиховуваними дітьми; гендерний підхід в теорії і практиці соціальної роботи, що дозволяє піддати аналізу причини домашнього насильства, бідності, нерівності і дискримінації за статевою та расовою ознакою, гендерні особливості сфери зайнятості, зв'язок соціально-економічного розвитку, соціальних реформ і гендерних відносин, становища жінок і чоловіків у різних країнах, способи просування ідеалів гендерної рівності та реалізації на практиці принципів соціальної справедливості;
- розроблено й упроваджено в освітні заклади тренінги та ігрові технології профілактики насильницької поведінки; комплекси тренінгів соціально-педагогічної спрямованості для членів громад щодо шляхів впровадження інституту наставництва в об'єднаних територіальних громадах, а також для громадських організацій щодо підвищення їх

інституційної спроможності; технології соціально-педагогічного супроводу дітей в умовах закладу дошкільної освіти;

- проаналізовано та поглиблено гендерні та психолого-педагогічні аспекти виховання ціннісного ставлення дітей молодшого шкільного віку до представників протилежної статі; гендерні аспекти соціальної та соціокультурної (дозвільної) сфери; наукові розвідки у дослідженні соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки підлітків «групи ризику»;

- визначено і теоретично обґрунтовано шляхи підвищення соціально-педагогічної допомоги важковиховуваним дітям і підліткам, сім'ям, які перебувають в СЖО, а також залучення різноманітних суб'єктів соціальної роботи і соціальної допомоги в громадах (в тому числі і об'єднаних територіальних громад) для розвитку соціальних послуг; інноваційні підходи до організації соціальної роботи з важковиховуваними дітьми та підлітками, які перебувають у конфлікті із законом; шляхи підвищення компетентності громад (в тому числі і об'єднаних територіальних громад) для розвитку соціальних послуг; інноваційні технології профілактики насильницької поведінки в закладах освіти; удосконалено методичне забезпечення розвитку компетентності шкільних соціальних педагогів та соціальних працівників, які працюють в об'єднаних територіальних громадах;

- удосконалено технологічне забезпечення соціально-педагогічної роботи в освітніх закладах; методичне забезпечення розвитку професійної компетентності соціальних працівників, які працюють в об'єднаних територіальних громадах.

Практична цінність.

Розроблено нові та оновлено курси лекцій, їх розділи, практичні та лабораторні роботи, які створено на основі результатів НДР, зокрема:

- впроваджено соціокультурний та гендерний підходи в освітній процес, а саме розроблено навчальний курс «Анімаційні технології в соціальній роботі», «Гендерні практики в соціальній роботі», «Гендерна культура дітей та молоді»;

- висвітлено гендерні аспекти дозвілля у навчальних курсах «Соціальна робота у сфері дозвілля», «Педагогіка дозвілля»; технології ненасильницької поведінки та особливості гендерної соціалізації особистості у навчальному курсі «Соціалізація особистості», висвітлено гендерні аспекти різних напрямів медико-соціальної роботи – в онкології, фтизіатрії, кардіології, наркології, геріатричних закладах;

- оптимізовано викладання дисциплін «Вступ до спеціальності (Соціальна робота і Соціальне забезпечення) та деонтологія»;

- запроваджено інноваційні підходи у викладання дисциплін «Соціокультурна діяльність», «Інституційне забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги», «Інноваційні моделі надання соціальних послуг»;

- оновлено курси лекцій з навчальних дисциплін: «Соціокультурне проектування», «Менеджмент у соціальній роботі та в системі соціального захисту», «Інституційне забезпечення соціальної роботи і соціальної допомоги», «Теорія і практика соціокультурного менеджменту», «Соціокультурне проектування», «Соціальна робота з різними типами сімей», «Соціальна робота у територіальній громаді» та «Реклама та зв'язки з громадськістю у соціальній сфері»; «Актуальні проблеми соціальної роботи в Україні» (ОКР «Магістр» за спеціальністю «Соціальна робота»).

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Тема: **«Стратегія формування туристських кластероутворень в регіональній інфраструктурі»**. Державний реєстраційний номер 0121U108259. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Зігунов В.М.; кафедра туризму та готельно-ресторанного сервісу.

Науковий результат та його значимість.

Досліджено, що на сьогодні територіальні громади Сумського регіону знаходяться у пошуках джерел надходження фінансування до місцевих бюджетів, залишаючи поза увагою доцільність використання унікальних туристських пам'яток та об'єктів історико-культурної спадщини, які знаходяться на території громад. Під час дослідження було визначено, що ці об'єкти можуть виступити «магнітами розвитку» місцевого туризму і джерелом поповнення бюджету громад, а також умовою для створення робочих місць і покращення соціально-економічних показників місцевої економіки.

Проведено аналіз туристського потенціалу територіальних громад Сумської області, а також стану розвитку регіонального туризму. Досліджено сучасні проблеми, які гальмують розвиток туризму в туристських дестинаціях територіальних громад, визначено стратегічні «магніти» та «драйвери» розвитку туризму в Сумській області.

Також охарактеризовано стратегічні умови та напрями створення кластерів у туристській галузі Сумського регіону. Основними проблемами, які гальмують розвиток регіонального туризму з використанням кластерного підходу виступають:

- Відсутність на рівні Сумської області та у більшості територіальних громад регіону стратегічних нормативно-правових документів з розвитку місцевого туризму на основі використання кластерного підходу.
- Недостатнє приділення уваги керівниками територіальних громад значенню розвитку місцевого туризму в структурі економіки громади.
- Відсутність у громадах дієвих організаційних структур, які б могли займатися стратегічним розвитком туризму.
- Відсутність комплексної системи брендування регіонального та місцевого туризму.

Кафедрою туризму і готельно-ресторанного сервісу налагоджено співробітництво з представниками територіальних громад щодо розвитку туризму на територіях ОТГ. У поточному році підготовлено проекти угод щодо співпраці кафедри та Сумської, Роменської, Путивльської, Липоводолинської ОТГ.

Практична цінність.

За підсумками НДР до навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з туризму за освітньою програмою «Туризм» ОР Бакалавр до вибіркових компонентів включено навчальні дисципліни «Туристські кластери», «Стратегічне управління в туризмі»; за освітньою програмою «Туризмознавство» ОР Магістр – навчальні дисципліни «Туристські дестинації», «Стратегія сталого розвитку туризму», «Управління розвитком національного і регіонального туризму», «Туристська політика», «Туристські дестинації».

Вивчення зазначених навчальних дисциплін розширило компетентості майбутніх фахівців у сфері стану та перспектив розвитку регіонального туризму, сприяючи практичному виконанню науково-дослідної теми кафедри.

Тема: «Теоретичні і методичні засади загальної та професійної фізкультурної освіти різних груп населення». Державний реєстраційний номер 0121U107786. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.фіз.вих., проф. Томенко О. А.; кафедра теорії та методики фізичної культури.

Науковий результат та його значимість.

Вперше: розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено систему професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з ФКіС на акме-культурологічних засадах, яка включає цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, організаційно-процесуальний та критеріально-оцінювальний блоки, де увиразнені провідні підходи (акме-культурологічний, системний, синергетичний, аксіологічний, екзистенційний, діяльнісний), загальнодидактичні й специфічні принципи фізичного виховання і спорту (всебічного гармонійного розвитку особистості; зв'язку з життєдіяльністю; оздоровчої, лікувальної та адаптивної спрямованості; доступності та індивідуалізації; систематичності; вікової адекватності фізичного навантаження; поступового збільшення фізичного навантаження; чергування навантаження й відпочинку) та акме-культурологічні принципи (спадкоємності трьох рівнів

освіти; цілісності формування фахівця; формування особистості у різноманітній діяльності; професійно-педагогічної спрямованості; єдності теорії і практики; педагогічної рефлексії; соціальної обумовленості), модернізація змісту професійно-педагогічної підготовки (з акцентами на ціннісних професійних орієнтаціях молоді), педагогічні умови, форми, методи й засоби; виявлено синергетичний зв'язок акмеологічного та культурологічного підходів як ефективної основи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з ФКіС та введено у науковий обіг категорію «акме-культурологічний підхід», представлено її авторське трактування; обґрунтовано педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, побудовану на акме-культурологічних засадах (посилення уваги до гуманістичних цінностей фізичної культури у змісті освітніх компонентів для розвитку ціннісних орієнтацій та мотивації до професійно-педагогічної діяльності; збільшення значущості активних методів навчання для розвитку педагогічної майстерності; нарощення віртуальної присутності студентів у освітньому, спортивному та соціальному просторах для сприяння розвитку в них здатності до самоосвіти та професійного самовдосконалення; насичення педагогічним змістом науково-дослідної діяльності студентів для культивування схильності до професійно-педагогічної діяльності); теоретично й експериментально обґрунтовано експериментальну програму професійно-прикладної фізичної підготовки студентів будівельних спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; систематизовано форми, засоби та методи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів будівельних спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; розроблено систему вправ для розвитку фізичних якостей студентів будівельних спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні на акме-культурологічних засадах системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту та відповідного навчально-методичного супроводу, який включає: монографію «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту: акмекультурологічні засади»; оглядові статті у колективних монографіях «Професійна культура: сутність, фахові особливості, розвиток»; «Theoretical and practical mechanisms of development of legal science at the beginning of the third millennium», «Information and Innovation Technologies in the Life of Society»; навчальні посібники «Фізична культура особистості фахівця фізичної культури і спорту», «Основи професійно-педагогічної культури фахівця фізичної культури і спорту», «Моніторинг та самооцінка якості професійно-педагогічної підготовки студентів фізкультурних спеціальностей»; методичні рекомендації «Здоров'язбережувальна компетентність фахівця фізичної культури і спорту», «Комунікативна компетентність фахівця фізичної культури і спорту», «Соціокультурна компетентність фахівця фізичної культури і спорту», «Розвиток професійної самосвідомості майбутнього фахівця фізичного виховання»; навчально-методичні комплекси на друкованих та електронних носіях з дисциплін «Фізична культура особистості фахівця фізичної культури і спорту», «Основи професійно-педагогічної культури фахівця фізичної культури і спорту»; комп'ютерну програму «Моніторинг стану сформованості професійнопедагогічної культури майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №179257 від 10.09.2017, видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України).

Результати дослідження упроваджено в освітній процес Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Сумського державного університету, факультету фізичного виховання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, факультету фізичного виховання і спорту Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Волинського національного університету імені Лесі Українки, Бердянського державного педагогічного університету, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Тема: «Теоретико-методичні засади підготовки спортсменів в олімпійських і неолімпійських видах спорту». Державний реєстраційний номер 0121U108246. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Бермудес Д. В.; кафедра теорії та методики спорту.

Науковий результат та його значимість.

Здійснено теоретичне узагальнення й практичне вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів на засадах холистичного підходу. Визначено структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів на засадах холистичного підходу, яка розкривається у емоційно-вольовому, пізнавальному, діяльнісному та особистісному компонентах. Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів на засадах холистичного підходу.

На основі експериментальних досліджень і практичного досвіду здійснено теоретичний аналіз сучасних проблем організації дошкільного фізичного виховання та з'ясовано ступінь вивчення питання щодо впливу легкої атлетики на фізичний стан дітей дошкільного віку; визначено рівень фізичного стану; встановлено взаємозв'язок і визначено факторну структуру показників фізичного розвитку та рухової підготовленості; розроблено та експериментально обґрунтовано методику комплексного використання елементів легкої атлетики в системі дошкільного фізичного виховання.

Здійснено теоретичне узагальнення й практичне вирішення проблеми акмеологічних засад організації професійно-орієнтованого фізичного виховання студентів аграрних спеціальностей. Визначено структуру організації професійно-орієнтованого фізичного виховання студентів аграрних спеціальностей. Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність моделі організації професійно-орієнтованого фізичного виховання студентів аграрних спеціальностей.

Досліджено розвиток вольових якостей та психоемоційного стану студентів ЗВО у процесі занять легкою атлетикою.

Досліджено дефініції сучасного спорту як ефективного засобу розвитку рухових навичок та формування прикладних умінь у вищій школі.

Практична цінність. Вперше доведено ефективність впливу фізичної культури та спорту на розвиток вольових якостей та психоемоційного стану студентів ЗВО в процесі занять легкою атлетикою. Вперше обґрунтовано застосування сучасного спорту як ефективного засобу розвитку рухових навичок та формування прикладних умінь у вищій школі.

Розробки впроваджено в практичну діяльність, а саме: Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 1 «Дзвіночок» Шосткинської міської ради Сумської області, Сумська область, м. Шостка, вулиця Шевченка, будинок № 2, № 158/а від 25 листопада 2021 р.; впровадження результатів наукового дослідження у навчально-тренувальний процес Обласного комунального закладу Сумської обласної дитячо-юнацької спортивної школи № 158/а від 18 листопада 2021 р.; впровадження результатів наукового дослідження у навчально-тренувальний процес Комунального закладу «Дитячо-юнацької спортивної школи» Степанівської селищної ради Сумського району, Сумської області від 25 листопада 2021 р.; впровадження результатів наукового дослідження у навчально-тренувальний процес Комунального закладу Роменської «ДЮСШ імені В. Гречаного» м. Ромни, Сумської області.

Упровадження результатів досліджень дозволило удосконалити зміст обов'язкових дисциплін, дисциплін вільного вибору студентами та практичної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Також результати досліджень дали можливість оновити та доповнити зміст освітніх дисциплін кафедри теорії та методики спорту, розширити та поглибити знання новим змістом лекційних, семінарських та практичних занять та

підвищити рівень знань студентів щодо підготовки спортсменів в олімпійських і не олімпійських видах спорту.

Тема: «Застосування інноваційних та оздоровчих технологій у фізичному вихованні різних груп населення та підготовці спортсменів». Державний реєстраційний номер 0121U108203. Термін виконання: 2021–2023 рр. Керівник роботи: д.пед.н., доц. Лазоренко С. А.; кафедра спортивних дисциплін і фізичного виховання.

Науковий результат та його значимість.

Експериментально обґрунтовано ефективність авторських методик, щодо розвитку гнучкості, шляхом впровадження у тренувальний процес дівчат груп базової підготовки другого року навчання. Пошук інноваційних шляхів розвитку силових здібностей армспортсменів юнацького та юніорського віку, що на протигагу традиційним методикам, є перспективним у теоретичному забезпеченні боротьби на руках та є актуальним і своєчасним для сучасної тренувальної практики.

Обґрунтовано сутнісні характеристики формування готовності фахівців фізичного виховання і спорту до використання методики кінезіотейпування в системі багаторічної підготовки спортсменів, які спеціалізуються в одноборствах. Враховуючи той факт, що тренувальна та змагальна діяльність спортсменів може бути припинена на певний термін через отримання ними травми, відзначено актуальність організації відповідних заходів із фізичної терапії та ерготерапії, які забезпечать прискорене їх відновлення. Відповідно до вищезазначеного, підкреслено необхідність розроблення і впровадження в освітній процес майбутніх тренерів, а також діючих тренерів (фахівців фізичної підготовки і спорту) в системі підвищення їх кваліфікації прикладних методик фізичної терапії (ерготерапії), що передбачають використання засобів кінезіологічного тейпування як особистісного утворення, що формується засобами цілеспрямованого та акцентованого педагогічного впливу на формування у тренерів (фахівців фізичного виховання і спорту) готовності швидко відновлювати атлетів на різних етапах фізичної терапії (ерготерапії) після травм, хвороб опорно-рухового апарату тощо з використанням сучасних методик кінезіологічного тейпування), а також до організації системи багаторічної підготовки спортсменів із урахуванням позитивного ефекту сертифікованих аплікаційних стрічок. Формування готовності тренерів, що спеціалізуються в одноборствах, до використання методики кінезіотейпування в системі багаторічної підготовки спортсменів забезпечує узгодження ними знань про зміст і структуру професійної тренерської діяльності, вимог цієї діяльності до рівня володіння методикою кінезіологічного тейпування різних частин тіла спортсмена на етапі його фізичної терапії, сформованих компетентностей до організації навчально-тренувального процесу, а також змагальної діяльності зі сформованими та усвідомленими спортсменом під час професійного розвитку можливостями й потребами. Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є визначення критеріїв та рівнів сформованості готовності фахівців фізичного виховання і спорту (на прикладі тренерів, які спеціалізуються в одноборствах) до використання методики кінезіологічного тейпування у професійній діяльності.

Виконано дослідження, яке передбачало використання методів теоретичного аналізу і узагальнення даних науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, метод антропометрії, функціональні методи дослідження, педагогічний експеримент, педагогічне тестування, методи математичної статистики. Протестовано студентів першого курсу Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, які відносяться до основної медичної групи і не мають відхилень у стані здоров'я. В результаті дослідження визначено способи оптимізації процесу фізичного виховання студентів засобами Body-Sculpt. Визначено, що на сьогодні серед причин кризового стану здоров'я є: соціально-економічна та екологічна криза, неефективна стратегія охорони здоров'я та недоліки в системі освіти, які визначають значне психоемоційне навантаження та недостатню рухову активність молоді. Намічено необхідність фундаментальних наукових досліджень щодо таких перспективних напрямів – це систематизація структури та змісту процесу вдосконалення системи фізичного виховання

студентів, а також розробка та експериментальне обґрунтування методики застосування засобів Body-Sculpt у процесі фізичного виховання студентів.

У контексті професійної підготовки майбутнього вчителя в системі вищої педагогічної освіти досліджено проблему здоров'язбереження студентів в освітньому процесі з фізичного виховання. Розроблено та науково обґрунтовано елементи оздоровчої практики – оздоровчу ходьбу, окреслено загальні теоретичні основи та практичні особливості занять оздоровчою ходьбою, визначено концептуальні підходи до системи організації здоров'язбережувальної освіти у педагогічних закладах вищої освіти. Експериментально доведено ефективність впровадження інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій у фізичне виховання студентів.

Здійснено аналіз впровадження принципу гейміфікації освітнього процесу з дисципліни «Фізичне виховання» для студентів у закладах вищої освіти, як засобу мотивації до занять. Гейміфікація розглядається як невід'ємна складова освітнього процесу, що сприяє збільшенню інтересу до означеної дисципліни. Експериментально обґрунтовано ефективність використання онлайн ресурсів на заняттях із фізичного виховання для студентів ЗВО.

Практична цінність.

Опубліковано навчально-методичні матеріали. Підготовлено курси лекцій у вигляді презентаційних матеріалів. Всі робочі програми викладачів кафедри оновлено та доповнено відповідно вимогам.

Тема: «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації, ерготерапії та спеціальної освіти». Державний реєстраційний номер 0120U100803. Термін виконання: 2020–2025 рр. Керівник роботи: к.фіз.вих, доц. Звіряка О. М.; кафедра здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Науковий результат та його значимість.

Вперше розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що складається з цільового, теоретико-методологічного, процесуального й критеріально-оцінювального блоків та базується на методологічних підходах й принципах, описує форми, методи, засоби й етапи.

Обґрунтовано педагогічні умови ефективної реалізації моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах (оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням специфіки професійної діяльності в реабілітаційних центрах; використання інноваційних технологій в освітньому процесі: інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик у реабілітаційних центрах).

Визначено критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, професійно-особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах і розкрито діагностичний інструментарій їх вимірювання.

Уточнено сутність понять «реабілітаційний центр», «готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах» та формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах».

Виявлено структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісно-практичний, особистісний).

Експериментально перевірено ефективність моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Подальшого розвитку набули зміст, форми, методи і засоби формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах, що охоплює: навчально-методичний посібник «Технічні засоби реабілітації».

Практична цінність.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці навчально-методичного забезпечення формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Розробка методів, форм та засобів організації виробничої практики, діагностичного апарату для визначення рівнів готовності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії до фізичної реабілітації дітей дошкільного віку; навчально-методичного забезпечення виробничої практики.

Результати може бути використано для організації і проходження майбутніми бакалаврами фізичної терапії, ерготерапії виробничої практики. Зміст, форми і методи проведення виробничої практики можуть бути використані у системі підвищення кваліфікації і перепідготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії.

Результати впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти – Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Харківської державної академії фізичної культури, Класичного приватного університету, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Тема: «Психолого-педагогічні засади корекції психо-фізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами» Державний реєстраційний номер 0118U100353. Термін виконання: 2018–2022 рр. Керівник роботи: к.пед.н., проф. Кравченко А. І.; кафедра логопедії.

Науковий результат та його значимість.

Проаналізовано: вітчизняну та зарубіжну літературу з питань: етіології, патогенезу та корекції моторної алалії; логопедично-реабілітаційного супроводу дітей із порушеннями психофізичного розвитку; щодо корекційно-педагогічного впливу кінезіотерапії на розвиток мовлення дітей дошкільного віку; взаємозв'язок розвитку мовлення і дрібної моторики рук у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення; наукові дослідження: в галузі спеціальної (корекційної) педагогіки та психології, нейропсихології спрямовані на діагностику, корекцію, попередження вторинних і третинних порушень у дітей раннього віку із ЗМР та молодших школярів із порушеннями мовлення; характеристики лексики дітей з нормотиповим розвитком передшкільного віку; характеристики лексики та її особливості у дітей з ЗНМ; проблеми розвитку зв'язного мовлення та письмового мовлення в дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку; логопедичної роботи з немовленнєвими дітьми; наукові погляди щодо значення природничо-наукової освіти у формуванні майбутнього фахівця; особливості дистанційної освіти на сучасному етапі розвитку освіти.

Висвітлено: питання корекційної роботи в умовах науково-практичного центру кафедри логопедії та організації «спеціальної освіти», як напряму навчання в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка; особливості використання методу сенсорної інтеграції в логопедичній роботі загалом та у роботі з дітьми із моторною алалією; науково-теоретичні засади застосування: технік психологічної нейродіагностики та нейрокорекції, методів арт-терапії, біхевіористичної психології, гешталь-психології в процесі психокорекційної роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями та засобів ігрової діяльності для формування достатнього рівня довільності уваги та всіх пізнавальних процесів і довірливої соціально-нормативної поведінки. сучасне розуміння щодо інтеграції осіб з особливими освітніми потребами в соціум та освітній простір, враховуючи умови пандемії та її вплив на свідомість особистості; проблеми застосування дидактичних та сюжетно-рольових ігор у корекційно-педагогічній роботі з дітьми старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення; поняття народної казки, та особливості її застосування; практичну підготовку спеціальних педагогів в Україні (зокрема логопедів); погляди науковців щодо сутності, структури, змісту та особливостей професійної діяльності бакалавра спеціальної освіти (вчителя-дефектолога);

Виокремлено та схарактеризовано: основні професійні функції вчителя-дефектолога: діагностичну, корекційно-розвивальну, навчально-виховну, консультативну, профілактичну, які зумовлюють специфіку його професійної діяльності та визначають головне діяльнісне спрямування – допомогу дитині з порушенням у розвитку;

Виокремлено: провідні тенденції та особливості психологічної підтримки особливих дітей в освітніх установах, із врахуванням сьогоденних умов пандемії.

Узагальнено: особливості розвитку дрібної моторики у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення;

Визначено: умови формування фразового мовлення в дітей із алалією засобом предметно-ігрової діяльності; сутність природничо-наукової підготовки на сучасному етапі розвитку суспільства; підходи до розуміння психологічного супроводу дітей раннього віку із ЗМР та молодших школярів із порушеннями мовлення у спеціальній науково-методичній літературі; зміст і особливості проведення кінезіологічних вправ;

Схарактеризовано: різний стан розвитку дрібної моторики у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ, запропоновано використання дидактичних та сюжетно-рольових ігор, що ефективно сприяють розвитку дрібної моторики у старших дошкільників із ЗНМ.

Практична цінність:

- обґрунтовано позитивний вплив методу сенсорної інтеграції на результати логопедичної роботи з формування мовлення у дітей із алалією, активне включення сенсорних систем, особливо на мотиваційному та сенсомоторному рівні мовленнєвої діяльності;

- описана надзвичайно актуальна в сучасних умовах проблема психолого-педагогічного супроводу осіб із мовленнєвими порушеннями в умовах практичних центрів, що обумовлена збільшенням кількості людей із порушеннями мовленнєвої діяльності та неможливістю надання їм комплексної психолого-педагогічної допомоги у закладах дошкільної та шкільної освіти, соціально-реабілітаційних та медичних закладах;

- визначено, що в системі підготовки майбутніх бакалаврів спеціальної освіти природничо-наукова підготовка формує систему методологічних знань у контексті майбутньої професії та створює базу для наукових досліджень, а також виступає необхідним фундаментом для засвоєння ними дисциплін професійної і практичної підготовки й оволодіння майбутньою професією; природничо-наукова підготовка майбутніх бакалаврів спеціальної освіти повинна враховувати специфіку їх майбутньої професійної діяльності та бути орієнтованою на її належне забезпечення;

- розкрито, що освітньому суспільству потрібна людина, здатна до самоосвіти; забезпечення безперервності освіти є соціальним замовленням суспільства; дистанційне навчання здатне забезпечити безперервне освітнє зростання особистості; дистанційне навчання є формою навчання, орієнтованою на студента; на відміну від заочної форми, засоби спілкування в дистанційному навчанні максимально ефективні, навчальні програми та курси гнучкі та індивідуальні;

- з'ясовано, що характеристиками творчого продукту педагогічної діяльності вчителя, вихователя є незвичність, новизна, корисність прийнятих рішень, а також, загалом, продуктивність педагогічної діяльності, що виражається в оптимальній організації діяльності;

- представлено специфіку психологічного супроводу дошкільників, молодших школярів з порушеннями мовлення в умовах науково-практичного центру кафедри логопедії, дошкільних установах, школах, сімейному центрі психології та розвитку «ГородОК» м. Суми; особливості самооцінки та саморегуляції поведінки молодших школярів з порушеннями мовлення; особливості уваги та психологічної корекції неухважності дітей раннього віку із затримкою мовленнєвого розвитку (ЗМР); особливості отримання освіти дітей з особливими освітніми потребами в умовах пандемії; виникнення невротизму, як психічного наслідку пандемії;

- встановлено взаємозв'язок між подоланням пізнавальних, психологічних, особистісних, комунікативних та поведінкових труднощів у розвитку дітей з порушеннями мовлення, що відбувався в процесі психокорекційної роботи та покращенням їх мовлення;

- розкрито роль та значення комплексного застосування психологічних, логопедичних, педагогічних, реабілітаційних засобів у системі корекційно спрямованої роботи серед дітей з мовленнєвими порушеннями;
- виокремлено й систематизовано основні проблеми розвитку дрібної моторики в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення: труднощі при здійсненні тонких рухів, недостатня координація та чіткість виконання, труднощі переключення з одного руху на інший, хаотичність, неузгодженість;
- доведено, що кінезіологічні вправи вдосконалюють механізми адаптації дитячого організму до зовнішнього середовища, знижують захворюваність, утому і роблять життя дитини безпечнішим завдяки таким якостям, як спритність, сила, гнучкість, готують дитину до школи, поступово привчають її витримувати навантаження, проявляти волю, синхронізують роботу півкуль, здатні допомогти дитині впоратися зі стресовими ситуаціями, при регулярному виконанні, підвищують розумову і фізичну активність, що призводить до покращення психомовленнєвого розвитку; у результаті підвищується рівень емоційного благополуччя, поліпшується зорово-моторна координація, формується здатність до просторового орієнтування, удосконалюється регулююча і координуюча роль нервової системи;
- висвітлено експериментальну методiku збагачення експресивного та імпресивного словника дітей передшкільного віку з ЗНМ, зокрема, представлено її структуру з урахуванням перспективного планування та планування логопедичної роботи, опорні конспекти занять з використанням сюжетів народних казок;
- представлено методiku використання «кубиків історії» як засобу техніки сторітелінгу для удосконалення зв'язного мовлення дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Тема: **«Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи»**.
 Державний реєстраційний номер 0121U109188. Термін виконання: 2021–2023 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Петренко М. Б.; кафедра хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання.

Науковий результат та його значимість.

Розкрито особливості мистецько-педагогічної освіти в контексті вивчення теоретико-методологічних та практичних аспектів музично-виконавської (диригентсько-хорової, вокальної), мистецтвознавчої, звукорежисерської та методичної підготовки майбутніх музикантів-виконавців та вчителів музичного мистецтва.

У площині вокальної, зокрема вокально-естрадної підготовки фахівців обґрунтовано естрадне вокальне мистецтво в системі масової культури, конкретизовано сучасний стан підготовки фахівців у музично-естрадній діяльності та організаційні засади підготовки естрадних співаків; визначено взаємозв'язок особистості з різними видами суспільно-значущої діяльності, висвітлено авторську модель підготовки майбутніх фахівців у системі музично-естрадної діяльності; конкретизовано основи розвитку виконавської майстерності естрадного співака, висвітлено методичне забезпечення розвитку виконавської майстерності у процесі професійної підготовки; виявлено, що складовими виконавської майстерності естрадного співака є володіння як естрадними техніками звуковидобування (субтоною та мікстовою), так і традиційними техніками академічного співу; володіння навичками співацької постави, вокального дихання, звукоутворення, інтонування, артикуляції; вокально-виконавськими прийомами бендінг, шаут, скет, «блюзове інтонування», «ранс», «ду-бап», «офф-біт», «даун-біт» та використання музично-технічних засобів.

У контексті диригентсько-хорової підготовки майбутніх майстрів хороуправління і вчителів музичного мистецтва розроблено і апробовано методiku формування вмінь опрацювання хорових партитур будь-якого рівня складності (глибинного осмислення і освоєння художньо-образного змісту вокально-хорових творів, високомайстерного відтворення на

фортепіано (одночасно зі співом будь-якої хорової партії) різних видів хорових партитур, поєднання хорової партитури з фортепіанним супроводом і партією соліста, спрощення фактури хорових зразків, здатності до їх транспонування та читання з аркуша), вміння опрацювання різноманітного хорового репертуару у напрямку симультанного охоплення авторських варіантів хорової творчості у єдності образної сфери, драматургічного та динамічного розвитку; продукування музично-слухових уявлень звучання хорової партитури у повноті інтонаційних, темброво-динамічних, ритмічних, ладо-гармонічних і рельєфно-фонових переймань.

Розроблено модель розвитку виконавсько-ансамблевої майстерності майбутніх диригентів хору та вчителів. З'ясовано, що виконавсько-ансамблева майстерність є інтегрованим складнофункціональним утворенням, складники якої реалізуються на концептуальному (єдність розуміння художньо-образного змісту хорового твору); психологічному (взаємодія емоційних сфер співвиконавців з метою досягнення психологічного контакту) та технічно-ансамблевому (узгодженість, єдність художньо-технічних прийомів усіх учасників спільно-виконавського процесу) рівнях. Експериментально перевірено методичний інструментарій формування зазначеного конструкту.

У ракурсі методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та музикантів-виконавців з'ясовані програмні результати навчання за навчальними дисциплінами виконавського блоку підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та вчителів інтегрованого курсу «Мистецтво» у відповідності до загальних та професійних компетентностей, визначених освітньо-професійною програмою за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) першого бакалаврського рівня вищої підготовки; обґрунтовано шляхи розвитку інтерпретаційних умінь майбутніх музикантів-педагогів у річищі герменевтичного підходу, який інтерпретовано як індивідуально-поліваріантне тлумачення музичного твору з урахуванням його контекстуальних зв'язків; єдність об'єктивного й суб'єктивного, емоційного й інтелектуального, ретроспекції й актуалізації у цьому процесі, а також урахування особистісного художньо-творчого досвіду суб'єкта.

У контексті мистецтвознавчої підготовки фахівців музичного мистецтва досліджено камерно-вокальна спадщина українського композитора Віталія Губаренка 60–80-х років ХХ століття. З'ясовано, яке місце займала камерно-вокальна творчість у його композиторському доробку, проаналізовані чинники, що безпосередньо вплинули на її становлення та подальше формування, розглядається процес взаємодії музики, слова та вокального виконавства, простежується розвиток музично-драматургічної лінії у вокальних циклах композитора.

У площині звукорежисерської освіти майбутніх спеціалістів обґрунтовано теоретико-методичні засади звукорежисерського аналізу музичних творів, а також конкретизовано його складові та методичне забезпечення здійснення звукорежисерського аналізу. Висвітлено аналіз фонокомпозиції музичного твору, об'єктивні та суб'єктивні компоненти звукорежисерського аналізу, етапи звукорежисерського аналізу музичних творів та методичні засади їх реалізації, основні засоби здійснення звукорежисерського аналізу музичних творів.

Практична цінність.

Матеріали дослідження використано в навчальному процесі під час викладання оновлених курсів: «Методика музичного виховання», «Хорознавство», «Хорове аранжування», «Практикум зі шкільного репертуару», «Диригування», «Виконавська інтерпретація».

Тема: «Україна у світовому мистецькому просторі: діалог культур». Державний реєстраційний номер 0119U103419. Термін виконання: 2019–2021 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Єременко О. В.; кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства.

Науковий результат та його значимість.

Схарактеризовано специфіку підготовки та становлення фахівців з музичного мистецтва, розкрито зміст та сутність інноваційних досягнень у музичній освіті, зокрема під час підготовки вчителя музичного мистецтва. Висвітлено теоретичне та методологічне підґрунтя підготовки

хореографів у ЗВО; реалізацію методико-практичних надбань у сфері мистецької освіти. Підкреслено провідну роль консолідаційних процесів та інтеграційних принципів задля забезпечення ефективності освітнього процесу в контексті діалогу культур у світовому мистецькому просторі.

Проаналізовано процес навчання майбутніх хореографів на основі інтеграційних підходів у мистецькій освіті. Окреслено цілі та зміст навчання та розглянуто майстер-клас як вид професійної діяльності майбутніх хореографів. Систематизовано критерії відбору дидактичного матеріалу для навчання майбутніх хореографів та здійснено відбір. Розроблено підсистему вправ. Розкрито етапи розвитку вищої хореографічної освіти в Німеччині (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Висвітлено значення занять з гімнастики у підготовці фахівців з хореографії; оздоровче значення занять з гімнастики та хореографії у підготовці фахівців у галузі фізичної культури; оздоровче значення партерної гімнастики для студентів-хореографів.

Розглянуто поняття «музична присвята» як засіб актуалізації діалогічної природи культури. Музичні композиції-присвяти видатному українському композитору Станіславу Людкевичу сучасних українських композиторів Валерія Кікти, Євгена Станковича та Богдани Фільц трактуються як діалог митців у просторі-часі культури. «Романтичні варіації на тему С. Людкевича» для арфи (1979); «Хова прелюдія пам'яті С. Людкевича» для чоловічого хору на народні тексти (1979) В. Кікти; «Елегія пам'яті С. Людкевича» для струнного оркестру (1979) Є. Станковича; вокальний цикл «Срібні струни» на слова О. Олеса (1969) та фортепіанна п'єса «Пам'ять» із циклу «Музичні присвяти» (1993) Б. Фільц – це твори, які свідчать про різноманітність творчі та людські стосунки між митцями, їхнє спілкування про загальнолюдські цінності та важлива роль мистецьких комунікацій в організації культурного простору.

Обґрунтовано перспективні напрями розвитку вітчизняного музичного мистецтва та освіти в контексті світових тенденцій.

Практична цінність.

У навчальний процес підготовки майбутніх фахівців спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) впроваджено результати дисертаційного дослідження «Формування досвіду музично-танцювальної діяльності дітей молодшого шкільного віку у позашкільних навчальних закладах», зокрема у зміст навчально-виховного процесу громадської організації «Дитячо-юнацький культурно-мистецький центр Народний ансамбль бального танцю «Конвалія» у м. Кропивницький. Під час проведення експериментальної роботи здійснювалося ознайомлення викладачів та керівників народного ансамблю бального танцю «Конвалія» з авторською методикою, що дало змогу визначити різні розвиненості досвіду музично-танцювальної діяльності дітей молодшого шкільного віку у процесі індивідуальних та групових занять з бального танцю. Проведено констатувальний та формувальний експерименти і здійснено статистичний аналіз, який засвідчив ефективність запропонованої методики.

Навчально-науковий інститут історії та філософії

Тема: «Актуальні питання всесвітньої історії та методики викладання суспільних дисциплін». Державний реєстраційний номер 0120U100570. Термін виконання: 2020–2022 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Михайличенко О. В.; кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

Науковий результат та його значимість:

Проведено дослідження конкретних питань всесвітньої історії: Досвід соціально-економічного реформування Китаю (II пол. ХХ – початок ХХІ ст.), Економічна експансія США на Далекий Схід в 1895-1897 рр., Становлення українсько-турецьких відносин в кінці ХХ – на початку ХХІ ст., Правові аспекти Столипінської реформи на початку ХХ століття, Проблема будівництва Панамського каналу в зовнішній політиці США на початку ХХ століття, Початок суспільних трансформацій у КНР у 80-х рр. ХХ ст., Радянсько-польські відносини напередодні Другої Світової війни, Особливості діяльності міжнародних організацій в сучасних політичних

умовах , Європейський монетарний союз: історія і тенденції розвитку, Міжнародні відносини на Далекому Сході у 30-і – 80-і рр. XIX ст. Викладачі, аспіранти, магістранти підготували і опублікували розвідки з проблем: Становлення державної церкви в Англії за правління Генріха VIII, Діяльність, роль та місія ОБСЄ в Україні та на Донбасі, Сирійський конфлікт та геополітичні інтереси його учасників, Дистанційне навчання у системі Moodle, Музейна педагогіка як шлях формування історичної освіти в новій українській школі, Позакласна робота з історії: особливості та форми, Формування медіакомпетентності в процесі вивчення шкільного курсу всесвітньої історії та методики його навчання, Формування критичного мислення студентів під час дистанційного навчання, висвітлили малознані або незнані аспекти цих проблем. Результати робіт представлені у доповідях на наукових конференціях, у наукових публікаціях, застосовані у навчальному процесі.

Проаналізовано сучасні аспекти теорії, історії, філософії, суспільствознавства та міжнародних відносин в кафедральній монографії: Философские аспекты современной науки и международных отношений: монография / Общая редакция – проф. Олег Михайличенко. Бо Бассен / Германия: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2021. 234 с.

Розкрито теоретичні і практичні основи методики навчання всесвітньої історії в контексті сучасних вимог; критерії відбору і принципи структурування змісту навчальних курсів; закономірності, принципи, методи, форми і засоби навчання та виховання студентів; види пізнавальних умінь і можливостей учнів з всесвітньої історії, методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів та студентів; зміст інтегрованого навчання історії; технології інтегрованого навчання історії.

Визначено методичні засади розробки підручників з інтегрованого навчання всесвітньої історії та принципи їх конструювання; методичні умови та етапи ефективного запровадження інтегрованого навчання всесвітньої історії у практику Нової української школи.

Проаналізовано актуальність і зміст наукового доробку науковців, методистів, вчителів-практиків, практичні прийоми роботи з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами та з'ясовано їх значення для формування інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вчителя історії.

Практична цінність.

В рамках грантового проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» оновлено форми і методики викладання та сертифіковано навчальні програми курсів: «Історія слов'янських народів», «Шкільний курс всесвітня історія та методика його навчання» та впроваджено елементи методичної системи інтегрованого навчання всесвітньої історії в освітній процес студентів 2–3 курсів.

Апробовано результати досліджень на конференціях, семінарах та опубліковано у наукових, науково-методичних виданнях.

Впроваджено здобуті результати до широкого історіографічного вжитку, застосовано у навчальному процесі в ході викладання нормативних та спеціальних курсів, підготовці студентами кваліфікаційних робіт.

Тема: «Проблеми формування правової держави в Україні в умовах глобалізації». Державний реєстраційний номер 0120U100544. Термін виконання: 2020–2023 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Іваній О. М.; кафедра права та методики викладання правознавства.

Науковий результат та його значимість:

Встановлено значимість висвітлення процесів генези прав людини як фундаментальної, основоположної цінності правової держави (Висвітлюючи тематику людських прав, доцільно розкривати процес підготовки і прийняття Загальної декларації прав людини, що дозволить системно і чітко розуміти природу людських прав, відмінності у діяльності різних держав щодо забезпечення людських прав, створюючи міжнародний акт, який мав закріпити людські права, втілити ідеї рівності людей у правах, універсальний і усезагальний їх характер. До Комісії з людських прав були залучені представники різних груп населення, включаючи відмінності у

політичних, релігійних та ін. поглядах. Однак, при прийнятті Загальної декларації прав людини не усі держави голосували за її прийняття).

Означено особливості реалізації в правовій державі права на свободу вираження поглядів через призму його контрадикції з правом на захист репутації в аспекті практики Європейського суду з прав людини (право на свободу вираження поглядів передбачає можливість вираження власної думки; можливість поширювати інформацію та ідеї; можливість отримувати інформацію та ідеї. Дія ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод поширюється: а) на будь-яку форму вираження поглядів; б) як на одного суб'єкта, так і на групу осіб чи засоби масової інформації; в) на будь-який зміст, за винятком певних обмежень, наприклад, не захищається мова ворожнечі. Свобода вираження поглядів не може використовуватися з метою скасування прав і свобод, що гарантовані Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод. Легітимною метою обмеження права на свободу вираження поглядів є необхідність забезпечення права на захист репутації. Тому необхідним є віднаходження балансу між цими правами. Репутація розглядається Європейським судом з прав людини як складова ідентичності людини, її психологічної цілісності, а тому коли репутації людини наноситься наскільки значна шкода, що це впливає на особисте життя людини, то репутація потрапляє під захист ст. 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

Уточнено методологічні засади пізнання правової держави та інших правових явищ, відзначено невиконання методами, які означаються вітчизняними юристами-науковцями при проведенні наукових розвідок в царині права, функції забезпечення верифікації отриманих знань. У правових дослідженнях важливе значення має, у першу чергу, ментальна (ідеологічна) складова, яка є фактором отримання вченим відповідних результатів. На сьогодні, урахуовуючи специфіку права як явища соціокультурного, існує необхідність у переосмисленні сутності та ролі методології у вивченні правових явищ і процесів.

Практична цінність.

Впровадження отриманих результатів у освітній процес сприяли підготовці висококваліфікованих правників, які можуть ефективно працювати в межах правової системи, заснованої на правовладді. Ці результати є основою удосконалення навчально-методичних матеріалів з таких дисциплін як «Загальна теорія права», «Конституційне право», «Міжнародне право».

Факультет іноземної та слов'янської філології

Тема: «Змістові та процесуальні особливості підготовки вчителя англійської мови».
Державний реєстраційний номер 0121U109341. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.філол.н., доц. Ключко Л. І., кафедра практики англійської мови.

Науковий результат та його значимість.

Розроблено теоретико-методологічні засади організаційно-методичної системи підготовки майбутніх учителів іноземної мови в цілісному культурно-виховному просторі вищого педагогічного навчального закладу, що відповідають сучасним світовим тенденціям професійної підготовки та виховання майбутнього вчителя іноземної мови в контексті діалогу культур й охоплюють такі рівні: методологічний (концепцію, наукові підходи, закономірності, принципи); теоретичний (зміст і структурні компоненти, функції, методи, педагогічні умови, етапи); методичний (діагностичний інструментарій і моніторинг), якими забезпечується результативність освітньо-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах; конкретизовано поняття «культура майбутнього вчителя іноземної мови» як інтегровану властивість, що містить компоненти когнітивної, афективної, комунікативної, саморегуляційної та поведінкової сфер, що взаємозумовлюють, взаємодоповнюють і надають особистості можливості взаємодіяти з представниками інших культур на всіх рівнях міжкультурної комунікації; визначено критерії й показники, за якими забезпечується високий рівень білінгвального розвитку майбутніх учителів англійської мови: пізнавально-світоглядний

(сформованість лінгвокультурологічних знань; обізнаність у галузі мови і культури, історії мовознавства; усвідомлення оригінальності іншомовної культури, готовність до міжкультурної взаємодії, рівень володіння іноземною мовою та лінгвістичні здібності студентів-філологів); емоційно-ціннісний (система загальнолюдських цінностей; толерантність як прийняття цінностей іншої людини, іншої культури; емпатія як готовність сприйняття людини іншої культури як рівноправної, налаштованість на діалог і співпрацю; налагодження і підтримка емоційного контакту зі співрозмовником; мотиваційно-комунікативний (пізнавальна мотивація, прагнення постійного вдосконалення рівня володіння рідною та іноземною мовами; ступінь потреб у професійному мовленнєвому та культурному розвитку, прагнення послуговуватися іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування; вміння вибрати адекватний стиль мовної поведінки за міжособистісного і міжкультурного спілкування; професійно-рефлексивний (сформованість знань про способи діагностики особистісного розвитку; здатність до професійно-педагогічної рефлексії, умотивованість на постійну самоосвіту, культурний, професійний та особистий розвиток педагога); художньо-естетичний (сформованість естетичних почуттів, художньо-естетичного смаку; стійкий інтерес до мистецтва, художніх традицій свого народу й досягнень світової культури; вміння аналізувати художньо-естетичні цінності, художньо-естетично оцінювати літературні іншомовні тексти); на підставі системно-синергетичного крос-культурного, діяльнісно-рефлексивного та суб'єктно-середовищного підходів обґрунтовано, розроблено й поетапно реалізовано модель організаційно-методичної системи виховання білінгвальної культури майбутніх учителів англійської мови, що складається з цільового (соціальне замовлення, мета, завдання, нормативно-правове забезпечення та теоретико-методологічні засади) змістового (організаційно-педагогічні умови, зміст виховної роботи: аудиторна, позааудиторна, педагогічна практика, самовиховання), технологічного (методи, форми, засоби) та результативного блоків (критерії, показники та їх змістові рівні); визначено комплекс педагогічних умов (дидактичних, виховних, акмеологічних) ефективного функціонування організаційно-методичної системи виховання білінгвальної культури майбутніх педагогів.

Уточнено в контексті досліджуваної проблеми зміст понять «білінгвізм» та «білінгвальна особистість».

Удосконалено діагностичний інструментарій, науково-методичний супровід і технологічне забезпечення функціонування організаційно-методичної системи виховання білінгвальної культури майбутніх учителів в практиці вищих освітніх закладів.

Подальшого розвитку набули дослідження актуальних проблем професійного виховання за умов діалогу культур; узагальнення досвіду виховання студентів педагогічних закладів освіти.

Практична цінність.

Результати наукової роботи використовувались при оновленні робочих програм з лексикології, теоретичної граматики, теоретичної фонетики, історії мови, практичної фонетики, практичної граматики, загальнотеоретичного курсу з англійської мови.

Тема: «Інтернаціоналізація університетської освіти в німецькомовних та франкомовних країнах світу». Державний реєстраційний номер 0119U100002. Термін виконання: 2020–2023 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Солощенко В. М., кафедра теорії та практики романо-германських мов.

Науковий результат та його значимість.

Охарактеризовано, що проблема формування соціокультурної іншомовної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є міждисциплінарною і займає одне з головних місць серед завдань вищої освіти в Україні, що потребує першочергового розв'язання; з'ясовано, що соціокультурна іншомовна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови є складним, цілісним, індивідуально-психологічним, інтегративним утворенням, яке об'єднує соціокультурні знання, особистісне ставлення до іншомовних культур, дає змогу успішно спілкування з їхніми представниками, почуватися впевнено та комфортно в іншомовному

соціокультурному середовищі завдяки володінню способами застосування іноземної мови; характеризує теоретичну і практичну готовність до соціокультурної діяльності й розвитку відповідних якостей в учнів під час вивчення іноземної мови. Так, у структурі соціокультурної іншомовної компетентності майбутніх учителів іноземної мови доцільно виокремити інформаційно-когнітивний, мотиваційноціннісний та практико-діяльнісний компоненти.

Доведено, що нині предметно-мовне інтегроване навчання (англ. Content and language integrated learning (CLIL)) під тлумаченням якого вбачається існування дидактичної методики, що дозволяє сформувати лінгвістичні і комунікативні компетенції студентів іноземною мовою у тому ж навчальному контексті, у якому у них відбувається формування загальних знань та умінь є актуальним та передбачає вивчення немовних предметів іноземними мовами. Продемонстровано, що у процесі використання CLIL відбувається взаємодія когнітивних процесів, що застосовуються при вивченні іноземної мови та дисципліни немовного циклу. Визначено, що предметно-мовне інтегроване навчання іноземною мовою стає інноваційним сегментом до ефективного викладання навчальних дисциплін шляхом їх вдалого поєднання. Кооперативні форми співпраці, використання іноземної мови на практиці, візуалізація, методичне та медіальне розмаїття істотно підвищують у молодого покоління мотивацію до навчання в цілому та опанування іноземної мови зокрема.

Уточнено зміст інтерпретації положення про інтернаціоналізацію університетської освіти як об'єктивний, складний та багатовимірний процес; систематизовано за хронологічним принципом погляди науковців різних країн щодо сутності інтернаціоналізації вищої освіти, академічної мобільності, інтернаціоналізації навчальних програм, мовних стратегій; окреслено витоки інтернаціоналізації університетської освіти, якими стали однорідність академічного простору Середньовічної Європи, глобальне розповсюдження гумбольдтіанської моделі університетської освіти та реформування вищої освіти в німецькомовних країнах у другій половині ХХ ст.; визначено провідні детермінанти розвитку інтернаціоналізації університетської освіти (конкуренція університетів на міжнародному ринку вищої освіти).

Практична цінність.

Результати виконання НДР впроваджено в навчально-виховний процес підготовки вчителів іноземних мов, зокрема розроблено:

- програму завдання фахового вступного випробування з другої іноземної мови (німецької) для вступу на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів зі спеціальності 014 Середня освіта (англійська мова);
- програму комплексної співбесіди з німецької мови для іноземців та осіб без громадянства, які вступають на основі повної загальної середньої освіти до СумДПУ імені А. С. Макаренка;
- програму комплексної співбесіди з німецької мови з пільговими категоріями населення, які вступають на основі повної загальної середньої освіти до СумДПУ імені А. С. Макаренка;
- програму співбесіди з німецької мови (ступінь бакалавр);
- програму вступного випробування з німецької мови (ступінь бакалавр) на основі ОКР молодший спеціаліст (перехресний вступ);
- програму вступного випробування з німецької мови (ступінь бакалавр) на основі ОКР молодший спеціаліст;
- робочі навчальні програми за ОПП Середня освіта (німецька та англійська мови) спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) «Практика усного та писемного німецького мовлення», «Практична граматики німецької мови», «Практична фонетика німецької мови»; «Аналітичне читання німецькою мовою»;
- оновлено зміст робочих навчальних програм за ОПП Середня освіта (німецька та англійська мови) спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) «Друга іноземна мова (німецька)» для студентів першого та другого курсу факультету іноземної та слов'янської філології, «Країнознавство Німеччини»;

– оновлено тексти лекцій з навчальної дисципліни «Країнознавство» для студентів 3 курсу факультету іноземної та слов'янської мов.

Так, фактичний матеріал і теоретичні висновки колективної науково-дослідної роботи – щодо історії розвитку європейських університетів, витоків інтернаціоналізації вищої освіти та її специфіки в Німеччині, Австрії, Швейцарії, Ліхтенштейні, Люксембурзі та Іспанії – можуть застосовуватися у порівняльних дослідженнях для оновлення існуючих навчальних курсів та у підготовці спецкурсів із країнознавства німецькомовних та франкомовних країн «Розвиток університетської освіти в Європі», «Інтернаціоналізація вищої освіти в німецькомовних та франкомовних країнах».

Фізико-математичний факультет

Тема: **«Науково-методичне забезпечення якості навчання фізики в закладах освіти»**. Державний реєстраційний номер 0121U107495. Термін виконання: 2021–2023 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Каленик М. В.; кафедра математики, фізики та методики їх навчання.

Науковий результат та його значимість.

Узагальнено досвід та запропоновано нові підходи до організації роботи студентів над курсовим роботами, сформульовано основні вимоги до їх структури, змісту і обсягу, виокремлено рекомендації з організації діяльності по її виконанню, оформленню і захисту; наведено критерії оцінювання роботи і процедури захисту. Особливу увагу приділено якісній презентації результатів роботи. Використання розроблених методичних рекомендацій дозволить покращити організацію та підвищити якість виконання студентами курсових робіт з фізики та методики навчання фізики.

Показано, що педагогічна практика є важливим етапом підготовки майбутніх учителів фізики та виділено умови, реалізація яких сприяє удосконаленню її організації; виокремлено принципи організації педагогічної практики, спираючись на які можливе підвищення ефективності її проведення.

Показано місце педагогічної практики майбутніх вчителів фізики в системі вищої педагогічної освіти. Наголошено, що вона є необхідним компонентом підготовки студентів до інноваційної професійної діяльності. Сформульовано мету, завдання практики, виділено умови та принципи вдосконалення організації педагогічної практики. Проаналізовано навчальні плани університетів України та визначено систему знань та умінь, яких набувають студенти при проходженні практики.

Визначено, що у процесі проектної діяльності учнів для обґрунтування окремих істотних ознак компонента змісту шкільного курсу фізики, а також формуванні цілісного уявлення про компоненти, можна обмежитися системою запитань, які відіграють роль пізнавальних завдань, розв'язуючи які в малих групах, учні отримують одну або декілька істотних ознак компонента. Розроблено найбільш раціональні шляхи формування й використання у процесі навчання узагальнених систем самостійних робіт учнів, спрямованих на розвиток їх творчої активності, самостійності, мислення.

Проаналізовано програми початкової школи, 5–6 класів, програми з фізики 7–11 класів та змістову класифікацію між предметами. Запропоновано відповідні методичні вдосконалення щодо ліквідації розриву між початковою та старшою ланками освіти, в контексті вивчення окремих фізичних понять, зокрема, при переході від окремих питань з курсів математики, природознавства та інших до курсу фізики, де і відбувається реалізація предметної компетентності. Запропоновано вчителям початкової та середньої ланок навчання, при вивченні компонентів змісту шкільного курсу фізики, дотримуватися узагальнених планів їх вивчення, як і в самому шкільному курсі фізики.

Розглянуто питання методики організації дистанційного навчання студентів педагогічних спеціальностей в курсі методики навчання фізики. Запропоновано шляхи ліквідації розмежування між сучасним рівнем викладання фізики й дидактичними

можливостями сучасних технологій інформаційного суспільства через використання можливостей дистанційного навчання не окремо (розподілено), а інтегровано.

Практична цінність.

Запропоновані способи використання в освітньому процесі підготовки майбутнього вчителя фізики 3D моделювання з метою попереднього відпрацювання низки експериментальних дій та операцій, формування загальних підходів до планування та проведення окремих етапів експериментального дослідження, а також збільшення рівня сформованості умінь та навичок у виконанні фізичного експерименту.

Тема: «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва». Державний реєстраційний номер 0121U109191. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.е.н, проф. Божкова В. В.; кафедра бізнес-економіки та адміністрування.

Науковий результат та його значимість:

Здійснено теоретичне узагальнення та наукове розв'язання проблеми визначення інноваційних стратегій управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва.

З метою підвищення ефективності бізнес-процесів необхідно розглядати їх відповідність інноваційним напрямкам розвитку, для чого потрібне визначення бізнес-тенденцій.

Проведений аналіз дозволив уточнити сутнісні характеристики таких понять:

- цифрова економіка – новий уклад економіки, заснований на діяльності зі створення, поширення та використання знань, цифрових технологій і пов'язаних з ними товарів і послуг в рамках мережевих бізнес-моделей;

- цифровізація – трансформація всієї бізнес-моделі, за якої головним завданням стає забезпечення гнучких та швидких її змін з урахуванням особливостей сфери діяльності та умов функціонування бізнесу на основі використання новітніх досягнень ІКТ з урахуванням специфіки бізнесу (продукту, послуги, портфелю продуктів, послуг);

- бізнес-модель підвищення економічної ефективності діяльності – структура бізнес-процесів і зв'язків між ними, які використовуються для планування, контролю та корекції діяльності підприємства з метою максимізації використання наявного потенціалу та стратегічних ресурсів, що пов'язані з стратегічними векторами трансформації бізнес-моделі, з метою створення продукту (послуги) з високою цінністю, що відповідає пріоритетам споживачів і забезпечує зростання прибутку. Це вносить вклад у розвиток теорії та розроблення наукових основ формування інноваційних стратегій забезпечення готовності бізнесу до роботи в нових умовах.

Інноваційні, креативні послуги є частиною креативної економіки як економіки знань, творчості та інновацій. Креативні індустрії являють собою сферу підприємництва, яка поєднує організації та підприємства, що використовують працю значної частини творчих працівників, результати якої перебувають у прямій залежності від постійного впровадження інновацій. Науково-методичний підхід до визначення особливостей бізнесу креативних підприємств та класифікації креативних послуг ґрунтується на розгляді креативної послуги як продукту та його інноваційного циклу.

Інноваційні стратегії спрямовані на підвищення ефективності бізнес-процесів за допомогою пілотного впровадження нових рішень дозволяють забезпечити формування умов для появи нових бізнес-моделей та нових товарів і послуг (у т.ч. у цифровому форматі).

Організаційно-економічні підходи до аналізу особливостей інноваційної трансформації бізнес-процесів орієнтовані на комплексний підхід до вирішення клієнтських завдань через аналітичну складову й використання фізичних і цифрових каналів комунікацій.

Практична цінність.

Результати дослідження може бути використано в бізнес-структурах при визначенні напрямків інноваційного розвитку, а також, при розробленні та втіленні заходів з підвищення ефективності управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва.

Забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів підприємництва є важливою проблемою

сучасної української економіки, яка зумовлює необхідність поглиблених удосконалень стратегічного управління. Початковим етапом у цьому напрямі є стратегічний аналіз та планування. Вирішення зазначеної проблеми в умовах інноваційно-структурної перебудови економіки України пов'язане з подальшими дослідженнями механізму стратегічного управління, який має враховувати постійні зміни мікро- і макросередовища суб'єктів підприємництва.

Оновлено курси лекцій з дисциплін «Стратегії підприємства», «Сучасний стратегічний аналіз», «Інноваційно-інвестиційна політика».

Тема: «Стратегічні аспекти трансформації публічного управління та адміністрування в Україні». Державний реєстраційний номер 0121U113610. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.е.н, проф. Божкова В. В.; кафедра бізнес-економіки та адміністрування.

Науковий результат та його значимість:

Компаративно-декомпозиційний аналіз дефініцій понять, які використовуються при дослідженні трансформацій публічного управління та адміністрування в Україні, дозволив визначити місце, роль та значення чинників впливу на публічну діяльність та запропонувати такі визначення:

- стратегічні вектори трансформацій публічного управління – такі комплексні напрямки концептуальних, інституційних, методологічних (у т.ч. інструментальних) та інших перетворень у сфері публічної влади, що ґрунтуються на суспільних, освітніх, культурних та загальнолюдських цінностях і спрямовані на забезпечення сталого розвитку країни;

- механізм забезпечення інноваційних трансформацій публічного управління – комплексна система управлінського впливу на громадянське суспільство, яка забезпечує реалізацію інновацій у публічному управлінні на основі використання здобутків культурно-освітнього простору з метою досягнення прогресивного коеволюційного суспільного розвитку.

Систематизація нормативно-правових документів, що регламентують питання професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого управління й самоврядування, дозволили окреслити прогалини й слабкі місця у регламентуючій підсистемі реформ публічної влади та запропонувати напрямки вдосконалення законодавчої й нормативно правової бази.

З використанням компетентісного підходу визначено стратегічні вектори культурно-освітнього забезпечення інноваційних трансформацій публічного управління, уточнено їх сутність. Реалізація окреслених векторів забезпечує досягнення інтегральних результатів у проведенні реформ на основі посилення мотивації персоналу та інтеграції всіх видів освітньої, професійної й культурно-творчої діяльності виконавців.

Визначено місце культурно-освітньої складової у забезпеченні інноваційних трансформацій публічного управління, що надає можливість в подальшому підвищити ефективність публічного управління, у т.ч. рівень якості публічних послуг, завдяки урахуванню та приділенню додаткової уваги до культурно-освітніх змін.

Деталізовано елементи механізму культурно-освітнього забезпечення інноваційних трансформацій публічного управління в розрізі теоретичного, методологічного і практичного аспектів. Реалізація уточненого механізму забезпечення інноваційних трансформацій публічного управління дозволяє:

- перейти від традиційних (забюрократизованих) процедур управління до сучасних (на основі цифровізації) технологій електронного урядування;

- підвищення ефективності роботи органів влади і самоврядування (у т.ч. якості публічних послуг) завдяки децентралізації повноважень.

Уточнено практичні аспекти реалізації механізму трансформацій публічного управління.

Запропоновано удосконалити модель організаційної культури державної служби України, яка, на відміну від існуючих, включає: орієнтацію на суспільні цілі і цінності; формування ефективних управлінських зразків поведінки; високий правовий і соціальний

статус державних службовців; управління персоналом державних органів шляхом формування і розвитку системи цінностей, найважливішими серед яких є законність, професіоналізм, ініціатива, гласність, неупередженість при виконанні службових обов'язків.

Практична цінність.

Результати дослідження може бути впроваджено в діяльність органів публічної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення успішної реалізації реформаційних змін.

Публічне адміністрування є частиною соціально-економічних і політичних процесів в сучасному світі, яка включає інституційну діяльність публічної влади, виконання нормативно-правових актів, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції і законодавства. Стратегічні аспекти трансформацій публічного адміністрування, одними з основних елементів яких є інноваційні інструменти, розробляються однією із змістовних теорій області наукового знання – теорією державного менеджменту. Практична значущість і нагальність цих питань зумовлює необхідність швидкого поглиблення теоретичних основ трансформаційних процесів та формалізації планованих удосконалень публічного адміністрування.

Тема: «Професійне становлення фахівця в умовах цифрового освітнього середовища». Державний реєстраційний номер 0120U100572. Термін виконання: 2020–2024 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.; кафедра інформатики.

Науковий результат та його значимість:

- схарактеризовано теоретико-практичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; вперше теоретично обґрунтовано, змодельовано та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності;

- схарактеризовано теоретико-практичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах змішаного навчання; вперше теоретично обґрунтовано, змодельовано та експериментально перевірено ефективність педагогічної системи формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах змішаного навчання; уточнено зміст поняття «формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців ФКіС в умовах змішаного навчання»;

- теоретично обґрунтовано, змодельовано та експериментально перевірено модель розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей у процесі професійної підготовки та експериментально перевірено її ефективність, уточнено сутність і структуру поняття «інформаційно-цифрова компетентність майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей»;

- вперше розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування аналітичної компетентності майбутніх магістрів освіти у процесі вивчення фахових дисциплін, уточнено сутність і структуру поняття «аналітична компетентність магістрів освіти»;

- вперше розроблено та теоретично обґрунтовано модель підготовки бакалаврів середньої освіти до використання цифрових технологій у профорієнтаційній діяльності;

- визначено типологію цифрових ресурсів для формування риторичної культури фахівців;

- визначено модель формування медіаосвітніх умінь майбутніх учителів у процесі їхньої професійної підготовки;

- схарактеризовано психолого-педагогічні аспекти впровадження онлайн-навчання в закладах освіти України та наслідки такого навчання.

Практична цінність.

Розроблено навчально-методичне забезпечення процесу формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців ФКіС в умовах змішаного навчання; удосконалено навчальні плани підготовки фахівців ФКіС, де поглиблено зміст фахових, інформатичних і мовних дисциплін у напрямі опанування методів оброблення інформації та використання цифрових технологій загального й спеціалізованого спрямування, розроблено спецкурси з

розвитку критичного мислення, опанування технологій цифрового здоров'я, укріплення гуманістичних цінностей фізичного виховання на засадах ретроспективи розвитку ФКіС, що може знайти використання у процесі складання навчальних планів, програм, підручників і навчальних посібників, розробленні методичних матеріалів, що підтримують різні форми навчання (очна, заочна, дистанційна) майбутніх фахівців ФКіС;

Розроблено методичний супровід спецкурсу „Комп’ютерна інфографіка у роботі вчителя”; навчально-методичні матеріали до дисциплін „Інформаційні технології в освіті”, „Організація наукових досліджень”, „Методика наукового дослідження”, що може бути використані науково-педагогічними працівниками для формування аналітичної компетентності магістрів освіти та фахівців інших спеціальностей, організації самостійної, індивідуальної роботи, при створенні методичних рекомендацій з професійно орієнтованих дисциплін, студентами у процесі підготовки науково-дослідних та кваліфікаційних робіт, наукових і творчих проєктів, а також у системі підвищення кваліфікації магістрів освіти;

Розроблено супровідні методичні матеріали для ефективного розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей: навчально-методичний комплекс з дисципліни «Цифрові технології в освіті», авторські методики для визначення рівнів розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей; Розроблені матеріали можуть бути використані в системі професійної підготовки студентів закладів вищої педагогічної освіти і неперервної післядипломної освіти педагогічних працівників, у навчанні нормативних та варіативних дисциплін і спецкурсів інформатичного спрямування, підготовці кваліфікаційних робіт, у підготовці підручників, методичних посібників і рекомендацій, на курсах підвищення кваліфікації вчителів, у загальноосвітніх школах, гімназіях, ліцеях, а також під час дистанційного навчання.

Природничо-географічний факультет

Тема: «Методологічні засади формування професійних компетентностей майбутніх вчителів біології, географії та хімії». Державний реєстраційний номер 0121U109984. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.пед.н., доц. Генкал С. Є.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість.

Виокремлено категоріальний апарат дослідження проблеми формування професійних компетентностей майбутніх вчителів біології, географії та хімії в умовах університету.

Визначено джерельну базу дослідження професійної підготовки фахівців в умовах навчання на природничо-географічному факультеті.

Схарактеризовано проблему формування професійних компетентностей майбутніх вчителів біології, географії та хімії у процесі бакалаврської та магістерської підготовки в теорії та практиці вітчизняної та зарубіжної освіти, зокрема, визначено компоненти готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності: аксіологічний, мотиваційно-цільовий, когнітивний, праксеологічний

Визначено показники готовності майбутніх фахівців до здійснення біологічної, географічної, хімічної освіти учнів, зокрема, знання методологічних засад педагогічної науки, особистісно орієнтованого, розвивального, діяльнісного, компетентнісного підходів до організації освітнього процесу; державних документів, що встановлюють навчальний процес у закладах загальної середньої освіти; концептуальних основ науки; закономірностей та дидактичних принципів навчання біології; концепції природничої освіти; сучасної природничо-наукової картини світу; шляхів удосконалення змісту шкільної освіти; актуальних питань шкільної освіти та способів їх розв’язання; сучасних педагогічних технологій та методик навчання; засобів активізації пізнавальної діяльності школярів; принципів та ідей педагогіки успіху та співробітництва.

На основі аналізу напрямів реформування освіти в Україні висвітлено сучасні підходи до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів біології, географії, хімії. З урахуванням інноваційних перетворень сучасних закладів загальної середньої освіти виокремлено та схарактеризовано технології професійної підготовки майбутніх учителів біології, географії, хімії: інформаційно-комунікативні, проєктні, особистісно орієнтовані, технології особистісного зростання.

З'ясовано програмні результати навчання за навчальними дисциплінами «Методика навчання біології та природознавства», «Методика навчання біології в профільних класах», «Педагогічні технології в біологічній освіті», «Методика організації еколого-педагогічної діяльності», «Методика навчання хімії», «Методика навчання географії», «Сучасні технології навчання географії» відповідно до загальних та спеціальних (фахових) компетентностей майбутнього вчителя біології, географії, хімії, визначених освітньо-професійними програмами.

Розроблено теоретичну складову формування професійної компетентності майбутніх учителів біології, географії, хімії у контексті Нової української школи під час проходження педагогічної практики.

Створено новий методичний підхід до організації освітнього процесу з біології в умовах дистанційного навчання, визначено роль застосування інформаційних технологій з метою підвищення мотивації учнів та формування пізнавального інтересу до біології; проаналізовано різні платформи для дистанційного навчання та визначено їх переваги і недоліки.

Теоретично обґрунтовано й експериментально апробовано методика застосування навчальних ігор у процесі навчання біології.

Розглянуто види інформаційно-комунікаційних технологій та обґрунтовано напрями їх використання на уроках географії. Вивчено особливості використання дистанційних платформ на уроках географії (Googlemeet, Moodle, e-schools.info (Всеукраїнська школа онлайн), Zoom, Microsoft Teams, Skype, Google Hangouts, Webex). Розроблена та запропонована «Онлайн-вікторина», як форма профорієнтаційної діяльності та інтерактивні методи навчання. Впровадження цих технологій, методів і форм навчання сприяє підвищенню якості навчання географії та допомагає демонструвати географічні явища та процеси, а також опрацьовувати картографічний матеріал онлайн. Описано дистанційні технології: Яндекс.Диск, Google Диск, Microsoft OneDrive, Dropbox, Mega, eDisk, сервіс Office 365. Проаналізовано особливості застосування в дистанційному навчанні Google Classroom, який Google Docs, Google Drive і Gmail. Для підвищення якості вивчення географії під час дистанційного навчання рекомендовано використовувати в освітньому процесі сервіси Blogger, GoogleMaps, GoogleEarth, інтерактивні цифрові географічні карти, Ethermap, QR-коди, Google форми, Flubaroo, Kahoot, QUIZZ, Plickers, LearningApps.org, Jigsaw Planet, Classtime, MS PowerPoint MS Office, Canva, Prezi, Glogster тощо.

Практична цінність.

За результатами дослідження оновлено курси лекцій, практичні та лабораторні роботи «Методика навчання біології та природознавства», «Методика навчання біології в профільних класах», «Педагогічні технології в біологічній освіті», відповідно до визначених компонентів, показників, підходів та технологій професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців. Теоретичні розробки включені у вище зазначені дисципліни та застосовуються під час дистанційного навчання на платформі Moodle. Оновлено лекції, практичні та лабораторні роботи з теми «Впровадження ІКТ технологій на уроках біології» з навчальної дисципліни «Методика навчання біології та природознавства», зокрема, використання різноманітних дистанційних платформ та технологій на уроках біології (LearningApps, WordWall, Quizizz, Mentimeter, Kahoot, Jamboard, Liveworksheets, Wizer.me).

В навчальний курс «Методика навчання біології в профільних класах» включено методологічні підходи, що дозволяють формувати природничо-наукову картину світу майбутніх фахівців.

Результати роботи представлені в науковій розробці «Інтерактивні методи навчання в освітньому процесі з географії у 7 класі» і використовуються в освітньому процесі при

викладанні дисципліни «Методика навчання географії» як приклад проведення уроків географії у 7 класі, в частині інтерактивні методи навчання, що сприяє підвищенню якості уроків географії. Результати роботи включені у практичний курс «Сучасні технології навчання географії» в тематиках, що торкаються роботи з інформаційно-комунікативними технологіями на уроках географії, а також в питаннях застосування форм навчання, а саме: використання онлайн-вікторин як форми профорієнтаційної діяльності та дистанційної форми навчання. Результати роботи включені у практичний курс «Метеорологія та кліматологія» і «Гідрологія» в питаннях, що торкаються інтерактивних методів навчання при викладанні цих дисциплін.

За результатами дослідження оновлено лекції та практичні роботи з теми «Використання комп'ютерних технологій і мультимедіа на уроках географії» з навчальної дисципліни «Методика навчання географії». Матеріали наукової роботи мають інтерес для майбутніх бакалаврів-географів, вчителів географії, методистів, учителів та викладачів географії.

Оновлено робочі програми, конспекти лекцій, завдання до лабораторних і практичних робіт, методичні рекомендації до самостійної роботи, поточні та підсумкові контрольні завдання дисциплін: «Лабораторно-хімічна практика» із використанням технологій доповненої реальності на заняттях, «Методика навчання хімії», «Органічна хімія» із використанням технологій доповненої реальності на заняттях. Робоча програма «Основи наукових досліджень», у березні 2021 року отримала сертифікат у рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність». Проєкт виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (International Research & Exchanges Board, IREX) — міжнародною некомерційною організацією, яка спеціалізується на сприянні міжнародному сприянні освіти та розвитку та підтримується Посольствами США та Великої Британії у партнерстві з Міністерством освіти та науки України та академією Української преси. Навчальна програма дисципліни спрямована на формування та розвиток критичного мислення студентів, їх компетентностей критичного сприйняття й аналізу інформації; розроблено навчальні дисципліни для платформи дистанційної освіти Moodle «Сучасні технології навчання хімії», «Хімія біологічно активних речовин».

Матеріали НДР можуть бути використані вчителями під час підготовки до уроків біології, географії, а також в освітньому процесі у закладах вищої освіти в навчальних курсах «Методика навчання біології та природознавства», «Методика навчання географії», «Сучасні технології навчання географії», «Педагогічні технології в біологічній освіті», «Інформаційні технології в освіті», «Методика навчання хімії» тощо.

Створено Ресурсний центр розвитку природничої освіти на природничо-географічному факультеті Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Тема: «Використання географічних інформаційних систем (ГІС) в освітньому процесі підготовки студентів географічних спеціальностей». Державний реєстраційний номер 0120U104914. Термін виконання: 2020–2022 рр. Керівник роботи: к.пед.н. Король О. М.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

У дослідженні висвітлено світовий досвід, розвиток та становлення геоінформаційних-технологій. Встановлено, що в Україні він розпочався лише в останні роки. Це відставання великою мірою зумовлене відсутністю необхідних технічних засобів, а також неусвідомленням тих можливостей, які надаються зазначеною технологією. Досвід створення ГІС-технологій в Україні обмежується окремими спеціалізованими системами, зорієнтованими на вирішення вузьких задач для території рівня міста, адміністративного району чи області. Але останнім часом з'явився певний прогрес на законодавчому рівні, з 2021 р. вступив у силу закон України яким визначено «Національну інфраструктуру геопросторових даних».

У дослідженні висвітлено досвід і різноманітність використання різних типів геопросторових програмних засобів, та їх потенційні можливості щодо навчального призначення на базі комерційних (ArcGis) та відкритих ГІС-пакетів (QGis). Проаналізовані переваги і недоліки цих пакетів разом з функціональними можливостями та продуктивністю, що водночас є як прагненням, так і перешкодою до їх впровадження у ЗВО для використання в

освітньому процесі в якості підручного засобу в роботі майбутніх географів. З'ясовано, що чим функціональніший і продуктивніший пакет ГІС, тим він має більшу вартість, хоча не можна не відмітити переваги альтернативних відкритих ГІС.

Для підготовки бакалаврів географії не випадково обрано програму ArcGis Desktop сімейства Esri, для чого було заключено угоду і договір між СумДПУ імені А. С. Макаренка і офіційним дистриб'ютером Esri Inc в Україні (№ЕС/СПУ/01/21) про постачання програмної продукції Esri та придбано річну ліцензію на користування програмною продукцією кількістю 27 одиниць, серед якої окрім ArcGis Desktop 10.8-10.8.1 та ArcGis Server ліцензією передбачено програмне забезпечення наступного покоління ArcGis Pro, що дасть змогу здійснити підготовчий етап до переходу на нову версію користування програмним забезпеченням.

Встановлено, що на рівні з провідними світовими хмарними інформаційними технологіями існують і геопросторові хмарні технології. Вони надають широкі можливості майбутнім бакалаврам географії щодо використання їх як під час навчання, так і в майбутній професійній діяльності, а саме: використовувати весь потенціал геопросторових сервісів (на прикладів ArcGis-онлайн), щодо створення карт, аналізу даних, створення веб-додатків, щоб ділитися картами з колегами, співпрацювати з ними для створення карт і додатків, використовуючи інструменти просторового аналізу.

На сьогоднішній день застосування геопросторових хмарних технологій – це один з найперспективніших напрямів. Адже вважається, що у майбутньому більшість інформаційних технологій перейдуть в хмари – сервіси, які можна використати для збереження та обробки великого об'єму інформації. Із особливостей програмних продуктів, сферами їх застосування можуть бути як загально-професійне використання даних, отриманих завдяки ГІС, так і спеціалізовані завдання, а саме створення і ведення земельних, лісових, геологічних та інших кадастрів, проектування транспортних мереж, оцінка природних ресурсів та ін. Тому опанування ГІС-технологіями не тільки дасть уявлення про комп'ютерну технологію інтегрованої обробки просторово-координованої інформації щодо об'єктів земної поверхні, але й створить підґрунтя для подальшого використання можливостей ГІС-технологій.

Практична цінність.

Результати роботи включено до практичних курсів «Геоінформаційні системи і бази даних» як база використання програмного засобу ArcGis Desktop сімейства Esri, та до практичного курсу «Геоінформаційне картографування» як основа використання альтернативного безкоштовного програмного засобу QGis. Для тематик, що торкаються роботи з геопорталами та онлайн середовищами обрано ArcGis-онлайн, EO EO-browser та EARTHDATA Giovanni.

Матеріали дослідження цікаві викладачам і студентам педагогічних університетів, слухачам системи післядипломної педагогічної освіти, які проводять або планують здійснювати роботу в середовищах ArcGis, QGis та ArcGis-онлайн. Це сприяє не тільки ефективному різнобічному, міцному й глибокому усвідомленню змісту навчального матеріалу з геоінформаційних технологій, а й набуттю практичних навичок роботи як з окремими програмними засобами, чим створює передумови розуміння роботи професійних ГІС, так і з конкретним географічним матеріалом (даними, об'єктами) для виконання професійних завдань, наближуючи користувачів до реальних умов.

Науковий напрям «Гуманітарні науки та мистецтво»

Навчально-науковий інститут історії та філософії

Тема: «Соціально-економічні та культурно-освітні процеси в Україні у ХХ – на початку ХХІ століття». Державний реєстраційний номер 0121U108200. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.іст.н., доц. Вовк О. В.; кафедра історії України.

Науковий результат та його значимість.

При опрацюванні проблеми соціально-економічного та культурно-освітнього життя національних меншин України в 20-30-ті роки ХХ ст. акцентовано увагу на вивченні історії заселення України представниками різних етнічних груп, зокрема болгарами. Наукова новизна даної теми полягає в тому, що на підставі введених в науковий обіг джерел із Архіву зовнішньої політики Російської імперії і Російського державного історичного архіву та вже опублікованих документів із фахових видань досліджено переселення болгар із території Османської імперії на землі Бессарабії в 20-30-ті рр. XIX ст., що була у складі Російської імперії. Також висвітлено питання про надання юридичного статусу болгарам, які стали іноземними колоністами. Даний статус дозволяв їм володіти великими земельними ділянками і бути звільненими від рекрутської повинності. Проаналізовано соціально-економічне становище бессарабських болгар, які займалися землеробством, городництвом, ремеслами та торгівлею. Досліджено культурно-освітній рівень болгарського населення. Визначено кількість початкових шкіл, гімназій, професійних навчальних закладів, де готували агрономів, виноградарів та землемерів. З'ясовані зміни, які сталися в житті болгарського населення Подунав'я після приєднання трьох південних повітів Бессарабії до Молдавського князівства після поразки Росії у Кримській війні (1853-1856 рр.). Виявлено участь болгар у військових діях кримської кампанії на боці російської армії. Мова йде про залучення болгарських добровольців до оборони Севастополя, їхньої участі в облозі турецької фортеці Сілістрія в партизанському русі на території Османської імперії. Також визначені масштаби допомоги російській армії в роки Кримської війни, коли болгарське населення Бессарабії займалося постачанням продовольства, збирало кошти та направляло волонтерів для допомоги пораненим військовослужбовцям.

У журналі «Вісті Комбатанта» питанню повсякденного життя українських вояків у ХХ столітті приділена значна увага. Багато елементів вояцького повсякдення міститься у спогадах учасників різних військових формувань, в яких служили українці. На сторінках журналу розглядаються такі аспекти повсякденного життя: військовий вишкіл, відносини у вояцькому середовищі, якість матеріального забезпечення і харчування, духовна та матеріальна опіка вояків, участь у бойових діях, становище військовополонених українців. Журнальні публікації «Вістей Комбатанта» розкривають особливості вояцького повсякдення у арміях та військових формуваннях, де служили українці у ХХ столітті: УСС, Армія УНР, УГА, Вільне козацтво, польські, німецькі підрозділи в роки Другої світової війни, Українська повстанська армія. Публікації «Вістей Комбатанта» подають ґрунтовний матеріал для висвітлення питання повсякденного життя військовослужбовців.

Спогади учасників українських військових формувань у збройних силах Німеччини в роки Другої світової війни слугують джерелом вивчення повсякденного життя військовослужбовців. Мемуари докладно висвітлюють побутові аспекти служби (військовий вишкіл, дозвілля, матеріальне забезпечення, культурне життя, моральний стан та настрої вояків). Автори спогадів описують відносини з німецьким персоналом підрозділів як такі, що були приязними перед початком німецько-радянської війни, але згодом погіршуються з огляду на німецьке політику щодо українців. У мемуарах добре описана роль церкви та священників у житті українських підрозділів, що полягала не лише в релігійно-духовній опіці вояків, але й повсякденному житті. Спогади подають чимало інформації про відносини з місцевим населенням у тих місцевостях, де їхні підрозділи перебувають. Таким чином, можна зазначити, що спогади учасників українських збройних формувань у складі збройних сил Німеччини детально розкривають картину повсякденного життя вояків.

У галузі висвітлення історії народного житла Гуцульщини з'ясовано, що одним серед перших дослідників, котрий намагався системно описати життя і побут гуцулів, їхнє житло, був С. Витвицький – український священник, письменник, етнограф XIX століття. Інтерес до вивчення гуцульського житла як елементу матеріальної та духовної культури не припиняється і в сучасній науці. На основі аналізу досліджених праць можна дійти думки про те, що гуцульська оселя є логічним продовженням і складовою традиційного українського дерев'яного будівництва, що триває з давньоруських часів. Проте, існує й певна специфіка. Для гуцульського житла властива одно-, дво- чи трикамерність. До житла можуть бути прибудовані

кімнати для господарських потреб, сама оселя може мати вигляд, подібний до оборонних споруд (гражда). Складовими інтер'єру гуцульської оселі були піч, меблі, сволоки, одвірки. Ці елементи могли оздоблюватися різьбою, орнаментами. Житло для гуцулів було не лише місцем проживання чи простою архітектурною будівлею, але певним священним осередком, що єднає родину й супроводжує людину у побуті, на свята чи під час сумних подій протягом цілого життя. Попри те, що загальні риси гуцульської оселі вивчені науковцями, мають місце локальні особливості, які можуть бути об'єктом історико-етнографічних досліджень.

Практична цінність.

Удосконалено програми навчальних курсів: «Історія України», «Етнографія України», «Етногенез та етнічна історія України», «Охорона археологічних пам'яток», «Становлення та розвиток української державності», «Історія української культури», «Історіографія історії України», «Повсякденне життя українців у період великих воєн», «Україна в міжнародних відносинах у ХХ ст.», «Історія української еміграції».

Тема: «Стратегія розвитку України як соціальної системи під впливом наукомістких технологій (сталість нелінійності)». Державний реєстраційний номер 0120U100571. Термін виконання: 2020–2022 рр. Керівник роботи: к.філос.н., доц. Снегірьов І. О.; кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

Науковий результат та його значимість:

- проаналізовано майбутнє становище України як соціальної системи, у яке її ввергає наростаючий шквал нано-біо-генно-нейро-інфо-комп'ютерно-медійних революцій;
- запропоновано оцінку глобальних погроз комплексу біо-психо-соціо-духовних складових людини в контексті розвитку України;
- філософська рефлексія цього феномену нелінійності з метою міждисциплінарної експлікації та можливості подальшої естраполяції основних його принципів на українське суспільство. Проаналізовано гносеологічно-аксіологічний потенціал постнекласичної науки у формуванні нелінійного розуміння процесів різних аспектів та сфер функціонування держави;
- розкрито сутність основних принципів, які підсилюють виникнення та перебіг нелінійних процесів у суспільстві під впливом технологій, починаючи з появи людини: принцип відстроченої дисфункції, достатньої різноманітності та ієрархічних компенсацій;
- на основі теоретико-методологічного інструментарію постнекласичної методології визначена сутність NBICS цивілізації, її принципи, перспективи розвитку України;
- визначено соціокультурні ефекти розвитку та впровадження Ні-tech технологій, у сфері етики та релігії, превентивної освіти України;
- встановлено, що розвиток індустрії супертехнологій здатний якісно змінити умови існування людини, тілесність та генотип людини, породжуючи складний комплекс екзистенціональних, етичних, світоглядних проблем;
- доведено, що в основі тенденцій розвитку меганауки лежить взаємодія нанонаук, молекулярної біології, штучного інтелекту, які можуть досягти технологічної сингулярності, наслідком якого може бути еволюційний стрибок «людина – постлюдина»;
- виявлено специфіку біфуркаційних періодів розвитку України, а саме кореляція між фактором та атрактором, в ролі якого виступають наукомісткі технології.

Практична цінність.

Результати впроваджуються в процес викладання спецкурсів зі світоглядних та методологічних проблем освіти для студентів, магістрантів, аспірантів СумДПУ імені А. С. Макаренка. Висновки дослідження можуть бути застосовані в удосконаленні навчального процесу через внесення змін до змісту навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників, в напрацюванні нових інноваційних педагогічних технологій в освіті, а також в управлінні освітньою галуззю на всіх рівнях, зокрема в розробці стратегічного та інноваційного освітнього менеджменту. Результати проекту впроваджуються в СумДПУ імені А. С. Макаренка, в інноваційній освітній моделі (Суми, Сумська область, Полтава,

Полтавська обл., Вінницька обл., м. Чернівці, Чернівецька область). Результати впроваджуються в процес підготовки й написання дипломних робіт студентів, магістерських, кандидатських та докторських дисертацій в напрямку осмислення впливу Hi-tech на розвиток інноваційних процесів в превентивній освіті.

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Тема: «Тенденції розвитку української культури і мистецтва минулого та сьогодення у контексті світової інтеграції». Державний реєстраційний номер 0121U107489. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.мист., проф. Зав'ялова О. К.; кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології.

Науковий результат та його значимість:

- актуалізовано основні особливості розвитку українського музичного мистецтва та музикознавства в контексті світової музичної культури;
- проаналізовано специфіку художньої спадщини історичної Сіверщини й Слобожанщини;
- висвітлено особливості розвитку традиційної народної культури Сумської області: жанрово-типологічні характеристики, стилістика, діалектні особливості, архівування матеріалів;
- виявлено особливості розвитку і специфіку віолончельного мистецтва та ансамблевого виконавства в Україні;
- розкрито специфіку діяльності європейського музичного театру ХІХ – початку ХХІ століть;
- обґрунтовано пріоритетні тенденції розвитку сучасного образотворчого мистецтва України;
- розкрито художні практики мистецтва дизайну та ленд-арту та розроблено наукову концепцію впливу технологій на формування принципів створення інтерактивного предметно-просторового середовища;
- здійснено дослідження: а) мелоареалогічної картини регіону (шляхом аналізу фольклорних записів з теренів Полісся та Слобідщини) та вдосконалено методики вивчення традиційного пісенного фольклору; б) клавірного концерту ХVІІІ століття; в) українського оперно-вокального виконавства в контексті європейського оперного мистецтва кінця ХІХ – початку ХХ століть;
- досліджено: соціокультурний простір сучасного міста, сучасна людина у «точці перетину» культурних процесів в умовах глобалізації, процеси протистояння та активної взаємодії масової та елітарної культур;
- проведено низку регулярних наукових заходів, присвячених вивченню: а) історії, теорії та практики а) українського музичного виконавства, композиції та педагогіки; б) дизайну в сучасному світі; в) розвитку культурологічної науки в Україні.

Практична цінність.

Матеріали дослідження використано у викладанні культурологічних та мистецьких дисциплін у закладах середньої та вищої освіти, при написанні наукових праць та безпосередньо практичній діяльності. Зокрема, у 2021 році на основі результатів НДР оновлено курси лекцій та матеріали для практичних і самостійних занять, розроблено комплекси ілюстративних матеріалів для дистанційної освіти. Результати наукових студій та методичних розробок впроваджено у практичну діяльність установ/підприємств за межами ЗВО, проведено майстер-класи різної тематики та практичного спрямування. Матеріали дослідницької фольклористичної роботи використано у діяльності фольклорного гурту «Серпанок», популяризовано через організацію концертно-просвітницьких акцій; методичні надбання в галузі традиційного співу впроваджено під час практичних занять та майстер-класів.

Факультет іноземної та слов'янської філології

Тема: «Текст у сучасних дослідницьких парадигмах». Державний реєстраційний номер 0121U108213. Термін виконання: 2021–2023 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Семенов О. М.; кафедра української мови і літератури.

Науковий результат та його значимість.

Здійснено аналіз термінологічного апарату дослідження проблеми; законодавчо-нормативного, лінгвістичного, лінгводидактичного, лінгвоперсонологічного аспектів. Теоретичний аналіз засвідчив, що актуальність і перспективність дослідження проблеми зумовлена антропоцентричною парадигмою. Охарактеризовано лінгвістичний аспект дослідження. На основі аналізу текстів зроблено припущення, що найбільш читабельними текстами початку ХХІ століття є тексти малих жанрів, що зумовлено зміною сфери побутування текстів – інтернет-простір.

Досліджено дискурсивну природу тексту. Акцентовано увагу на дискурсивну, комунікативну природу тексту.

Законодавчо-нормативний аспект підтверджено міжнародними документами (Рамкова програма оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя (2018); результатами дослідження PISA 2018 (Programme for International Student Assessment та ін.), а також національними документами (Професійний стандарт за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затверджений Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (наказ №2736 від 23.12.2020 р.). На основі вивчення світових тенденцій та узагальнення зарубіжного досвіду (Польща, («Artes Liberales», Варшавський університет; Ягеллонський ун-т); Болгарія, Пловдивський університет) удосконалено компетентнісне наповнення освітніх компонентів освітньо-професійної програми Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова на другому (магістерському) рівні).

Здійснено діагностику проблеми дослідження щодо стану формування у студентів філологічних та нефілологічних спеціальностей культури роботи із публіцистичним, медійним, науковим, художнім текстом на заняттях із культуромовних, медіа- і лінгводидактичних дисциплін в педагогічній теорії і практиці діяльності закладів вищої педагогічної освіти України та обгрунтовано важливість застосування міждисциплінарного підходу до аналізу тексту у процесі викладання освітніх компонентів.

Практична цінність.

Полягає у реалізації міждисциплінарного підходу до аналізу тексту у процесі викладання освітніх компонентів, у розробленні науково-методичного забезпечення формування у студентів філологічних та нефілологічних спеціальностей культури роботи із публіцистичним, медійним, науковим, художнім текстом на заняттях із культуромовних, медіа- і лінгводидактичних дисциплін.

Удосконалено й апробовано навчальні програми дисциплін «Академічна культура дослідника», «Методика викладання української мови в ЗЗСО», «Синтаксис сучасної української мови» в освітньому процесі СумДПУ імені А.С.Макаренка, Луцького педагогічного коледжу згідно з угодами про співпрацю. До освітніх компонентів включено теми з культури роботи з текстом. Окреслено важливість застосування герменевтичного підходу у процесі розвитку текстової компетентності майбутніх учителів як дослідників. Герменевтичний аналіз наукових текстів дозволяє виявити найбільш оптимальні засоби оформлення самостійної дослідницької позиції, результатів наукової творчості.

Доведено, що культура укладання і створення якісного наукового тексту передбачає оволодіння текстовою культурою. Ідеться про готовність моделювати зв'язний текст з урахуванням структурно-сміслових композиційних, категоріальних особливостей та дотримання принципів текстової організації.

Тема: «Літературознавчий аналіз тексту: концепції, коди, методи інтерпретації». Державний реєстраційний номер 0120U100003. Термін виконання: 2020–2023 рр. Керівник роботи: д.пед.н., проф. Горболіс Л. М.; кафедра української мови і літератури.

Науковий результат та його значимість.

Наукова тема спрямована на узагальнення теоретичних основ вивчення проблеми синтезу та взаємодії мистецтв. Дослідження такого спрямування викликані необхідністю перепрочитання української класики, а також з'явою в українському літературному процесі творів із яскраво вираженою міжмистецькою складовою. Дослідження сприяло формуванню інтермедіального коду до вивчення проблематики, архітектоніки, специфіки художніх засобів, наративних стратегій, образів. Запропоновано алгоритм інтерпретації українських літературних текстів із залученням художньо-естетичного досвіду національного мистецтва.

Методологічна нечіткість, термінологічна невизначеність на ділянці інтермедіальних студій підкреслює актуальність і запитаність подібних досліджень. Плюралізм літератури реалізується в багатоманітних способах творення художнього світу, необмеженій свободі автора, його експериментах із часом, простором, жанром, нарацією, композицією, з героєм (апелювання до його підсвідомості, пам'яті, травми тощо), з використанням міжмистецької складової і способів презентації літературного продукту. Глибинне осмислення синтетичних процесів у художньому творі, різновекторних зв'язків літератури й малярства, олітературнення кінематографічних засобів, залучення інструментарію певного виду мистецтва для урізноманітнення засобів художньої виразності. Інтермедіальний підхід до різногранних і багатоаспектних зв'язків літератури з іншими мистецтвами є актуальним і перспективним напрямом сучасної компаративістики, що відкриває нові шляхи комплексного студіювання тексту з залученням корпусу різноманітних методологій та методів.

Герменевтичне проникнення в літературні тексти українських письменників, залучення корпусу методологій, широка теоретико-методологічна база засвідчили різноманітність контактів (взаємозв'язок, взаємовплив, взаємообмін, взаємодоповнення, взаємодія, синтез, кореспонденція мистецтв) літератури й музики, літератури й малярства, літератури й хореографії, літератури й кіно, літератури й театру. Для інтерпретації обраних літературних текстів уперше застосовано інтермедіальний код, запропоновано алгоритм інтерпретації літературного тексту з інтермедіальною складовою.

Практична цінність.

Полягає у формуванні літературознавчих підходів до аналізу літературного тексту з інтермедіальним сегментом, транслюванні інтермедіальних літературознавчих студій у широку гуманітарну площину, потрактуванні літературного тексту як складової не лише художнього чи наукового дискурсу, а й навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти та загальноосвітніх навчальних закладах. Запропоновані авторські інтерпретаційні моделі важливі для формування цілісного уявлення про творчість письменників, українського літературного процесу (з характерними ознаками стилю, генологією, наративною специфікою, системою образів тощо), а також для формування теоретико-методологічних основ інтермедіальних досліджень. Інтермедіальні студії мають активізувати процес інтеграції літературознавства в міждисциплінарний контекст.

Науковий напрям «Біологічні науки та охорона здоров'я»

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Тема: «Комплексне дослідження функціонального стану, адаптаційних можливостей організму та ризику розвитку захворювань у різних групах населення». Державний реєстраційний номер 0120U100799. Термін виконання: 2020–2025 рр. Керівник роботи: д.мед.н., проф. Калиниченко І. О.; кафедра громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури.

Науковий результат та його значимість.

Розроблено комп'ютерну програму «Комплексна оцінка репродуктивного потенціалу та сформованості здоров'язбережувальної компетентності жінок раннього фертильного віку v.1». Автори: Сурін Д. О., Калиниченко Д.О., Калиниченко І. О., Антомонов М. Ю., Заїкіна Г. Л., Латіна Г. О. Отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №104216, дата реєстрації 22.04.2021 р.

Комп'ютерна програма дозволяє здійснювати комплексну оцінку репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку. Дана програма є елементом сучасних комп'ютерних технологій, базується на мові програмування Сішарп з використанням інтерфейса програмування додатків Windows Forms. Основні алгоритми системи були розроблені з використанням методології ООП (об'єктно-орієнтоване програмування). Усі дані зберігаються в системі у вигляді колекції даних.

Комп'ютерна програма дозволяє оперативно здійснювати скринінг щодо репродуктивного здоров'я індивідуально та під час популяційних досліджень. Забезпечується такий порядок скринінгу: формування «групи ризику» → профілактичний огляд у групі ризику → уточнення діагнозу захворювання репродуктивної системи → лікування → диспансеризація.

Під час використання Програми відбувається збір повної інформації про стан РЗ; розподіл дівчат на групи за ступенем ризику для подальшого поглибленого їх обстеження; клінічне та інструментальне обстеження.

Методологія донозологічної діагностики з використанням Програми передбачає використання єдиного алгоритму дій фахівців і використання стандартних методик для оцінки резерву здоров'я:

- збір інформації за визначеними характеристиками;
- зіставлення отриманих даних з фізіологічними нормами, критеріями оцінок гармонійності розвитку та функціонування репродуктивної системи;
- фізіолого-гігієнічна оцінка кожної характеристики;
- комплексна оцінка індивідуального репродуктивного здоров'я за сумарною шкалою;
- прийняття необхідних рішень щодо чинників ризику РЗ дівчат;
- оцінка ефективності профілактично-оздоровчих заходів (принцип зворотного зв'язку).

Практична цінність.

Комп'ютерна програма унікальна, аналогів не знайдено, рекомендується як інструмент первинної та вторинної профілактики щодо попередження зниження репродуктивного потенціалу підростаючого покоління. Призначена для медичного персоналу закладів освіти, лікарів профільних спеціальностей, сімейних лікарів, науковців.

Отримані результати є підґрунтям для розробки інформаційно-просвітницьких здоров'язбережувальних програм, спрямованих на формування життєвих пріоритетів, навичок здорового способу життя населення.

Природничо-географічний факультет

Тема: «Фіторізноманіття заповідних об'єктів Сумської області». Державний реєстраційний номер 0121U107487. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.б.н., доц. Вакал А. П.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість.

Продовжено моніторингові дослідження природної флори і рослинності на території заповідних об'єктів Лебединського і Роменського районів Сумської області.

Під час дослідження сучасного стану ґрунтів природного заповідника «Михайлівська цілина» було вибрано 12 точок, які розміщувалися, як на території, яка входила до складу заповідника до 2009 року, так і на території, яка була введена до складу заповідника в 2009 році. Для точок відбору зразків ґрунту, характерними є рослинні угруповання – лучно-степові, трав'янистої рослинності на початкових стадіях вторинної сукцесії, агроценози.

Виявлено, що режим заповідання і природне відновлення рослинного покриву на території, яка була приєднана до заповідника після 2009 року, позитивно впливають на фізико-хімічні властивості ґрунтів, а саме – структури, водостійкості структурних агрегатів, питомої та об'ємної ваги, процентного вмісту гумусу.

У Роменському районі дослідження проводилися у гідрологічному заказнику місцевого значення «Миколаївський» і ботанічному заказнику місцевого значення «Борозенківський» у зв'язку з тим, що на їх території збереглися типові для даного регіону рослинні угруповання і які зазнають значного антропогенного тиску, так як знаходяться біля м. Ромни.

Рослинний покрив гідрологічного заказника «Миколаївський» представлений переважно угрупованнями болотної рослинності, яка приурочена до заплави р. Ромен і є регулятором водного режиму річки і рівня ґрунтових вод прилеглих територій. На території заказника виявлено 207 видів вищих судинних рослин, серед яких 2 види рослин занесені до Червоної книги України – пальчатокорінник м'ясочервоний (*Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo) і косарики тонкі (*Gladiolus tenuis* M.Bieb), і 2 види занесені до офіційного переліку регіонально рідкісних рослин Сумської області – латаття біле (*Nymphaea alba* L.) і півники сибірські (*Iris sibirica* L.). У межах заказника також охороняються рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України, зокрема, типові для України реліктові угруповання заростей формацій латаття білого і глечиків жовтих. Також територія заказника є місцем мешкання тварин занесених до – Червоної книги України (горностай); Європейського Червоного списку (деркач); Бернської конвенції (луні польовий, лучний та болотяний, мишоїд-зимняк, курочка мала, погонич, чорноволик, дупель, сова вухата, одуд, синьошийка, річкова кобилочка, соловейко східний, вівсянка звичайна, черепаха болотяна, тритон гребінчастий).

Під час проведення досліджень виявлено, що у лісоценотичній структурі ботанічного заказника місцевого значення «Борозенківський» переважають корінні кленово-липово-дубові та липово-кленово-дубові ліси, які були практично знищені на території Сумської області. Серед них трапляються угруповання з деревостаном віком 100-110 років (квартали – 35, 38 Роменського лісництва державного підприємства «Роменський лісгосп»). Встановлене зростання на території ботанічного заказника місцевого значення «Борозенківський» 4 видів регіонально рідкісних та зникаючих видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Сумської області – ряст Маршала (*Corydalis marshalliana* Pers), згубниця п'ятилиста (*Dentaria quinquefolia* Bieb), маруна щиткова (*Pyrethrum corymbosum* L.), проліска дволиста (*Scilla bifolia* L.). Також виявлені – типове для України рослинне угруповання звичайнодубових лісів з домінуванням у травостой зубниці п'ятилистої, яке у наш час є рідкісним і занесене до Зеленої книги України, і один тип природних середовищ, що перебувають під загрозою зникнення, а саме – термофільні дубові і мішані термофільні ліси.

На основі отриманих даних розроблено рекомендації спрямовані на збереження рослинності даних природоохоронних територій.

Практична цінність.

Отримані результати будуть використані під час моніторингових досліджень рослинного покриву природоохоронних об'єктів та розробці заходів спрямованих на збереження виявлених у районі дослідження червонокнижних, регіонально рідкісних і зникаючих видів.

Результати даного дослідження використано у «Літопису природи природного заповідника «Михайлівська цілина».

Дані отримані за результатами виконання теми можуть бути використаними Державним управлінням екології та природних ресурсів у Сумській області.

Результати даного наукового дослідження використано під час проведення лекцій і лабораторних занять з дисциплін «Ботаніка», «Основи екології», «Загальна екологія», «Охорона природи», «Екологія рослин і тварин».

Тема: **«Моніторинг стану популяцій тварин об'єктів ПЗФ Сумської області».** Державний реєстраційний номер 0121U109340. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.б.н., доц. Говорун О. В.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість.

Спільно з науковцями Інституту зоології НАН України проведено експедиційні дослідження біологічного різноманіття тварин північної частини Харківської області у вересні 2021 року. Разом з науковцями Природного заповідника та студентами природничо-географічного факультету проведено 6 експедиційних виїздів до території «Михайлівської цілини», де проводили дослідження різноманіття безхребетних тварин заповідної території, результати буде включено до другого тому «Літопису природи» заповідника.

Разом з науковцями з Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зібрано матеріали, що можуть слугувати науковим обґрунтуванням створення ландшафтного заказника місцевого значення «Нова Січ», де на сьогодні збереглися лучні та лучно-степові угруповання на схилах балкової екосистеми. Територія з системою балок, що розташована в околицях с. Нова Січ Юнаківської сільської територіальної громади Сумського району є потенційний для заповідання об'єктом.

Також здійснено експедиційні виїзди до територій Гетьманського національного природного парку та регіонального ландшафтного парку «Сеймський». Опрацьовано зібраний матеріал, опубліковано ряд статей які стосуються стану популяцій безхребетних тварин досліджених територій, матеріали також подано до літописів природи природного заповідника «Михайлівська цілина», Гетьманського національного природного парку.

Спільно з науковцями Інституту зоології АН України імені І. І. Шмальгаузена та Мезінського національного природного парку проведено спільні експедиційні дослідження біологічного різноманіття деяких рослин та тварин на території «Мезінського національного природного парку», Сеймського регіонального ландшафтного парку, «Гетьманського національного природного парку», Національного природного парку «Нижньодніпровський», Природного заповідника «Михайлівська цілина», Ворожбянського гідрологічного заказника та деяких інших місцевостях Чернігівської, Херсонської, Сумської областей та м. Суми. Було продовжено вивчення рідкісних, малочисельних та фонових видів рослин, птахів та ссавців цих територій. Результати досліджень опубліковано у «Літопису природи» та низці публікацій.

Практична цінність.

Результати досліджень формують інформаційну базу для організації природоохоронної роботи на територіях природно-заповідного фонду України, ведення кадастрів біоти, інвентаризації та моніторингу популяцій тварин.

Зібраний матеріал (оригінальні колекції, фото тощо) передано на кафедру біології та методики навчання біології природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка для використання в освітньому процесі під час вивчення курсів зоології, протозоології, ентомології, заповідної справи, виконання курсових та кваліфікаційних робіт.

Тема: «Вплив адаптаційних реакцій на стан функціональних систем організму людини». Державний реєстраційний номер 0121U113559. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: д.б.н., проф. Шейко В. І.; кафедра біології людини, хімії та методики навчання хімії.

Науковий результат та його значимість.

З'ясовано, що адаптаційні реакції імунної системи організму людини мають прямий вплив на функціональний стан нервової системи та на стан функціонування сигнальних систем по обробці інформації. Так встановлено, що імуностимуляція неспецифічної, клітинної та гуморальної ланок системного імунітету викликають покращення показників, що характеризують обробку інформації адресованої як I так II сигнальній системі.

Імуностимуляції неспецифічної, клітинної, гуморальної ланок системного імунітету мають позитивний вплив на показники та можливості функціональних систем організму людини при формуванні адаптаційних реакцій різного генезису.

Практична цінність.

Результати було введено в дисципліну «Нейроендокринна імунологія» при підготовці фахівців в галузі 09 Біологія.

Тема: **«Нозогеографічний моніторинг стану здоров'я населення»**. Державний реєстраційний номер 0121U100538. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Корнус О. Г.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

Проаналізовано рівень смертності населення Сумської області на серцево-судинні захворювання (ССЗ). Зпрогнозовано, що рівень смертності населення від ССЗ до 2025 р. знизиться на 2,9 %. Цього буде досягнуто за рахунок зниження показника смертності населення від церебро-васкулярних хвороб. Смертність від інших патологій ССЗ до 2025 р. зросте, особливо від інсультів. Також здійснено прогнозування рівня смертності населення від різних нозогруп ССЗ у територіальному відношенні. Останній показав, що у 6 районах смертність зросте. Найбільше від захворювань даного нозокласу помиратиме людей у Тростянецькому та Путивльському районах. Смертність населення від інсультів до 2025 р. найбільше зросте у Глухівському, Середино-Будському та Лебединському районах.

Досліджено особливості поширеності серцево-судинних хвороб серед мешканців новоутворених районів Сумської області. У структурі захворюваності населення на ССЗ перші місця займають гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця та цереброваскулярні хвороби. Найвищий показник поширеності на ССЗ фіксується у Роменському районі. За показником первинної захворюваності лідирують Роменський район та м. Суми. Захворювання ССЗ лідирують у загальній структурі поширеності хвороб серед мешканців Сумської області, суттєво випереджаючи інші патології. У Сумській області індекс накопичення хвороб становить 14,40, який є меншим за індекси усіх 5-ти районів, крім м. Суми. Це означає, що в районах хронічні хвороби переважають над гострими, а в м. Суми – навпаки. Незважаючи на деяке зниження рівня захворюваності населення та переважання хронічних хвороб над гострими, дана група хвороб залишається основною причиною смертності населення області.

Здійснено моніторинг стану здоров'я населення Сумської області на хвороби ока та придаткового апарату (ХОПА). Серед усіх хвороб населення Сумської області ХОПА займає 6 місце за поширеністю та 5 місце за первинною захворюваністю. Протягом 2009-2019 рр. первинна захворюваність зменшилась на 11,5 %, а поширеність на 14,9 %. Зростає первинна захворюваність таких ХОПА, як міопія (короткозорість), катаракта й кон'юнктивіт. Найвищий рівень поширеності ХОПА характерний для населення Ямпільського та Лебединського районів, особливо на кон'юнктивіт, міопію, катаракту та глаукому. Найвищий рівень первинної захворюваності фіксується у Середино-Будському районі, особливо на глаукому, атрофію зорового нерву та відшарування й розриви сітківки. На 1-му місці за первинною захворюваністю серед населення є кон'юнктивіт, 2 місце – катаракта, 3 – міопія. У структурі поширеності ХОПА 1 місце займає катаракта, 2 місце – міопія, а 3 – кон'юнктивіт. За рівнем накопичення ХОПА серед населення до I групи (високий ІНХ) ввійшли Глухівський, Сумський, Шосткинський і Тростянецький райони. До III групи (низький ІНХ) – Великописарівський, Липоводолинський, Середино-Будський та Краснопільський райони й м. Суми. Високий рівень захворюваності населення на ХОПА (I група) характерний для Лебединського, Ямпільського, Липоводолинського, Кролевецького, Роменського й Тростянецького районів. До II групи із середнім рівнем захворюваності – Охтирський, Краснопільський, Великописарівський, Середино-Будський, Путивльський та Буринський райони. III група (низький рівень) – Білопільський, Конотопський, Сумський, Недригайлівський, Шосткинський, Глухівський райони та м. Суми. В умовах нової адміністративно-територіальної реформи до I групи (високий рівень захворюваності від ХОПА) ввійшли новоутворенні Роменський та Охтирський райони. II група (середній рівень) – м. Суми та Конотопський район. III група із низьким рівнем захворюваності – Шосткинський та Сумський райони. За результатами прогнозу через наступні 5 років очікується зменшення поширеності та первинної захворюваності на ХОПА.

Практична цінність.

Виконано серію тематичних картосхем, які для території Сумської області створено вперше. Зроблено оцінку територіальних відмінностей за рівнем захворюваності населення на хвороби ока та додаткового апарату серед населення Сумської області та виділено групи адміністративних районів за рівнем захворюваності на дану групу патологій. Результати роботи увійшли до лекційного курсу «Економічна і соціальна географія України» в темах «Соціальна сфера», «Медична географія» у темі «Географія хвороб в Сумській області» і курсу «Географія Сумської області» при вивченні теми «Медичне обслуговування населення».

Тема: **«Копрофільні аскоміцети заповідників та національних природних парків України»**. Державний реєстраційний номер 0118U100053. Термін виконання: 2018–2021 рр. Керівник роботи: к.б.н., доц. Литвиненко Ю. І.; кафедра біології та методики навчання біології.

Науковий результат та його значимість.

Вперше подано повне зведення видового складу копрофільних сумчастих грибів національних природних парків територій Херсонської області, яке включає 60 видів з 22 родів, 15 родин, 8 порядків і 4 класів.

Серед виявлених видів 53 були уперше зареєстровані на території досліджень. Новими для Степової зони України є 51 вид грибів, і лише 9 виявлених видів аскоміцетів уже були описані для цієї зони раніше. Чотири із відмічених видів грибів є новими для мікобіоти України. Це, зокрема, *Coniochaeta hansenii* (Oudem.) Cain, *Preussia tetramera* (S.I. Ahmed & Cain) Krug, *Hypocopa lojkaeana* (Rehm) J.C. Krug & N. Lundq. ex Doveri та *Hypocopa merdaria* (Fr.) J. Kickx f.

Список відомих для території НПП «Олешківські піски» розширено до 44 видів грибів із 17 родів і 12 родин. У НПП «Джарилгацький» описано 31 вид грибів із 17 родів та 12 родин; всі види вперше зареєстровано на території парку. На території НПП «Олешківські піски» не відмічено представників Ascodesmidaceae та Microascaceae, у НПП «Джарилгацький» не було зареєстровано Phaeotrichaceae та Xylariaceae.

Вперше подається інформація про видовий склад копрофільних сумчастих грибів природного заповідника «Михайлівська цілина», який включає 33 види із 17 родів, 9 родин, 4 порядків і 3 класів. За період досліджень відмічено чотири нових для України види грибів: *Coniochaeta saccardoii* (Marchal) Cain, *Preussia typharum* (Sacc.) Cain, *Sporormiella ontariensis* (Cain) S.I. Ahmed & Cain та *S. pilosella* (Cain) S.I. Ahmed & Cain. Знахідка рідкісного гриба *Zygospermella insignis* (Mouton) Cain є другою в Україні.

Отримано чисті культури і досліджено біологічні властивості копрофільного аскоміцета *Iodophanus carneus*, штам Icar 04. Виявлено певний вплив досліджених середовищ на культурально-морфологічні особливості росту штаму Icar04. Найбільш варіабельними ознаками морфології колоній, в залежності від середовища, були: тип, щільність, поверхня колонії, наявність чи відсутність ексудату, більш менш сталими – край і колір колонії, зміна кольору реверзума. Для штаму Icar04 встановлено домінування шкірясто-повстистого типу міцеліальних колоній блідо-помаранчевого кольору з рівним притиснутим краєм, відсутністю ексудату та зміни кольору реверзума.

Встановлено, що для колоній *Iodophanus carneus* характерні тонкостінні септовані гіфи та, в залежності від середовища, відмічаються наступні міроморфологічні стурктури: анастомози, клітини із включеннями, вакуолізовані клітини, септовані складчасті гіфи, ланцюжки із здутих клітин (rasquet hyphae), хламідоспори (апикальні, латеральні, інтеркалярні) та міцеліальні петлі (mycelial loops).

Практична цінність.

Практична значимість проведених досліджень полягає в тому, що робота містить конкретну інформацію про копрофільні аскоміцети двох природно-заповідних об'єктів України: національного природного парку «Олешківські піски» та національного природного парку «Джарилгацький». Дані про видовий склад копрофільних сумчастих грибів передані адміністрації НПП «Олешківські піски» та впроваджені у науково-дослідну роботу парку (акт впровадження №01-18/30 від 24.02.2021 р.). У подальшому вони будуть включені до «Літопису

природи Національного природного парку «Олешківські піски» (2022). Гербарні зразки нових для України видів, зібрані під час виконання роботи, передані до Національного гербарію України (KW-M) і в майбутньому можуть бути використані при написанні чеклистів, визначників та випусків «Флори грибів України». Одержані культури *Iodophanus carneus* передано до колекції культур грибів Лабораторії екстракції рослинної сировини та біоконверсії ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної Академії наук України» (Акт № 1-2021 від 08.02.2021 р.). Встановлені культурально-морфологічні особливості дослідженого штаму *I. carneus* буде використано для поповнення банку даних про культури виду.

Оригінальні фото грибів передані на кафедру загальної біології та екології природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка для використання в навчальному процесі під час вивчення курсів мікології, ботаніки та екології, виконання кваліфікаційних робіт. Результати досліджень використано під час розробки завдань до лабораторних робіт з навчальної дисципліни «Мікологія».

Науковий напрям «Математичні та природничі науки»

Фізико-математичний факультет

Тема: «Дослідження математичних моделей з відношеннями алгебраїчного та топологічного типів». Державний реєстраційний номер 0121U108117. Термін виконання: 2021–2023 рр. Керівник роботи: д.ф.-м.н., доц. Лукашова Т. Д.; кафедра математики, фізики та методики їх навчання.

Науковий результат та його значимість.

За звітний період авторами досліджено властивості періодичних локально нільпотентних груп, в яких норми розкладних та абелевих нециклічних підгруп недедекіндові та повністю описано скінченні 2-групи з недедекіндовою нормою абелевих нециклічних підгруп. Окрім того, досліджено зв'язки між вказаними нормами в таких групах, а саме:

- отримано повний структурний опис скінченних 2-груп, що мають недедекіндову норму абелевих нециклічних підгруп;
- охарактеризовано нільпотентні групи, в яких обмеження стосуються узагальнених норм для систем розкладних та абелевих нециклічних підгруп, а також досліджено зв'язки між цими нормами у вказаному класі груп;
- встановлено критерій розв'язності лінійних слабо збурених малим параметром інтегро-динамічних систем з виродженим ядром на часовій шкалі;
- запропоновано ітераційну процедуру для отримання загального вигляду розв'язків лінійних слабо збурених малим параметром інтегро-динамічних систем на часовій шкалі у вигляді частини степеневого ряду Лорана;
- побудовано приклади множин неповних сум деяких абсолютно збіжних числових рядів та доведено, що розглядувані множини неповних сум є скінченним об'єднанням відрізків. (і не гомеоморфні класичній множині Кантора).

В ході дослідження розроблено нові теоретико-групові та теоретико-функціональні підходи і методи до дослідження алгебраїчних та топологічних структур. Отримані результати мають теоретичний характер, отримані уперше в галузі математичних досліджень, є достовірними, строго обґрунтованими та відповідають світовому рівню. Вони можуть бути використані у дослідженнях груп з різними типами обмежень, яким задовольняють системи підгруп, їх нормалізатори та відповідні норми, при встановленні зв'язків між різними Σ -нормами; вивченні крайових задач для систем інтегральних та інтегро-динамічних рівнянь на часовій шкалі; дослідженні випадкових величин і зображень дробової частини дійсного числа рядами спеціальних видів.

Фактичний матеріал проєкту розширює та доповнює структурну теорію груп, якісну теорію диференціальних рівнянь та теорію ймовірностей і може використовуватись у подальших дослідженнях фахівцями, що займаються дослідженнями аналогічних математичних

структур, у математичних центрах України та за кордоном, зокрема, в Інституті математики НАН України, Київському, Львівському, Одеському, Черкаському та Дніпровському національних університетах, НПУ ім. М. П. Драгоманова, Гомельському та Вітебському державних університетах Білорусі.

Практична цінність.

Тематика досліджень значною мірою виходить за межі навчальних планів педагогічних університетів і тому може лише частково використовуватись у змісті спецкурсів, а також для написання курсових та дипломних робіт студентами. Проте одержані результати можуть бути використані у магістерських та дисертаційних дослідженнях з теорії груп та функціонального аналізу магістрантами та аспірантами педагогічних і класичних університетів. Окрім того, результати дослідження можуть використовуватись математиками, що займаються дослідженнями математичних моделей з відношеннями алгебраїчного і топологічного типів будь-якого математичного центру України та за кордоном.

Фактичний матеріал проєкту може бути основою для спецкурсів та спецсеінарів з теорії груп, математичного та функціонального аналізу, дискретної математики та диференціальних рівнянь.

Природничо-географічний факультет

Тема: «Географічні аспекти сучасних трансформаційних процесів у соціально-економічних системах». Державний реєстраційний номер 0121U112794. Термін виконання: 2021–2024 рр. Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Сюткін С. І.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

У звітному 2021 році робота була спрямована на формування засад суспільно-географічних досліджень регіонального розвитку та обґрунтування пропозицій щодо раціональної територіальної організації господарських комплексів мезорегіонального масштабу (переважно на прикладі Полтавської і Сумської областей), зокрема з врахуванням агрогеографічної моделі Й. Тюнена та впровадженням провідних положень теорій штандорту, виробничих кластерів, центральних місць та дифузії нововведень.

Теоретичними результатами виконання НДР стали:

- обґрунтування використання методології холізму як провідної парадигми географії для розроблення комплексних (інтегральних) стратегій і програм соціально-економічного розвитку;
- узагальнення методичних підходів до вивчення територіальної організації суспільства як поєднання функціонуючих територіальних структур (розселення населення, господарства, природокористування тощо), пов'язаних структурами управління з метою здійснення відтворення життя суспільства;
- визначення ефективності територіальної організації суспільства на мезорегіональному рівні через наявність інтегрального ефекту – соціального, економічного та екологічного;
- вдосконалення методики вивчення сировинних зон молокопереробних підприємств з метою встановлення відповідності виробничих потужностей і сировинних можливостей сільського господарства.

Інформація призначена в першу чергу працівникам органів місцевого самоврядування та фахівцям з державного управління, але буде корисною для вчителів географії та економіки, членів різноманітних громадських організацій тощо.

Досить радикальна політична реформа в Україні, спрямована на децентралізацію та демократизацію управління, істотно посилює роль наведених вище суспільно-географічних підходів до теорії і практики комплексного регіонального розвитку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що вперше проведено дослідження логістичних зв'язків молокопродуктового підкомплексу АПК Полтавської області

Сумщини на основі статистичної бази виробників кінцевої молочної продукції та вперше створено картосхему сировинних зон молокопереробних підприємств Полтавської області, розраховані індекси локалізації і територіальної концентрації тощо.

Практична цінність.

Полягає у можливості їх впровадження при розробці комплексу заходів регіональної політики. За результатами обробки даних авторського соціологічного опитування населення визначені основні напрями розвитку сфери обслуговування Лубенського району Полтавської області. Оскільки цей район може вважатися модельним, то отримані висновки можна поширити на значно більшу територію. Запропонована модель функціонування сировинних зон молокопереробних підприємств (на прикладі Полтавської області) дозволить знизити транспортні витрати, відповідно, і собівартість виробленої продукції.

На основі проведених досліджень оновлено курси лекцій з географії світового господарства (лекції «Виробництво товарів народного споживання» і «Харчова промисловість»), географічних основ регіонознавства (лекції «Регіоналізація як головна складова територіальної організації суспільства», «Суспільно-географічні концепції регіонального розвитку»); розроблено нову практичну роботу («Територіальна диференціація середніх зарплат в регіонах України») та оновлено статистичні дані для 3 практичних робіт в курсі «географічні основи регіонознавства». Дані анкетування населення Лубенського району Полтавської області враховуються в графічно-розрахункових роботах з географії сфери обслуговування та соціально-економічної географії України.

Тема: **«Річки Сумської області: гідроекологічний моніторинг»**. Державний реєстраційний номер 0121U107489. Термін виконання: 2021–2025 рр. Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Данильченко О. С.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

Здійснено аналіз методик оцінки екологічного стану річок та встановлено, що методика розроблена Р. В. Хімко, О. І. Мережко та ін. найкраще підходить для даної оцінки, але потребує уточнення та удосконалення. Для малої річки зазначена методика удосконалена, а для середньої адаптовано та ускладнена. Удосконалені методики апробовані на середній річці Ворсклі та малих річках Реть та Стрілка.

Встановлено, що екологічний стан річки Ворскла оцінюється як «добрий» на обмеженій ділянці (с. Климентово), можна обмежитися лише попереджувальними заходами щодо її збереження, зокрема дотримання умов ПЗС та ВЗ, не допускати забудову заплави, зарегулювання стоку та засміченості заплави і річки; після впадіння річки Охтирки та біля кордону з Полтавською областю екологічний стан річки оцінюється як «ще добрий», але деградаційні процеси розвиваються швидко, необхідно вжити комплексних заходів задля збереження та охорони річки; у межах смт Велика Писарівка, с. Журавне, після впадіння р. Криничної та с. Лутище, після впадіння р. Хухри екологічний стан оцінений як «задовільний», що говорить про надзвичайний стан річки у якій відбуваються негативні зміни, а гирлові ділянки малих річок приток Ворскли знаходяться переважно у незадовільному стані.

З'ясовано, що екологічний стан річки Реть у межах села Тулиголове оцінено переважно як «ще добрий» (56% - 2,3 км досліджуваної ділянки річки у межах руслового ставка), 27% (1,1 км) річки після греблі знаходиться у «незадовільному» стані, а 17% (0,7 км) вище населеного пункту – у «задовільному» екологічному стані.

При дослідженні річки Стрілки у межах міста Суми її ПЗС та заплави з'ясовано, що екологічний стан річки оцінюється як «незадовільний» – 55% дослідженої ділянки, для призупинення деградації екосистеми річки і заплави необхідно терміново застосовувати широкий комплекс коротко- і довготермінових заходів та «вкрай важкий» – 45%, що вказує на те, що річка знаходиться на межі зникнення та для її відновлення потрібно покращити екологічний стан водозбору та припинити скидання різних забруднень у річку.

На основі отриманих результатів, створено акти обстеження екологічного стану річок та листи-звернення до органів влади щодо покращення стану річки із зазначеними рекомендаційними водоохоронними заходами.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше здійснено оцінку екологічного стану річки Ворскли у межах Сумської області, річки Стрільки у межах міста Суми та комплексно досліджено річку Реть та оцінено її екологічний стан у межах села Тулиголове, зроблена спроба проаналізувати екологічний стан річки на основі байдарочного паспорту.

Результати дослідження відповідають сучасному рівню розвитку географії, зокрема гідро екології та європейському рівню наукових досліджень.

Практична цінність.

Матеріали дослідження, а особливо акти обстеження екологічного стану річок та листи-звернення до органів влади щодо покращення їх стану, можуть бути використані Регіональним офісом водних ресурсів у Сумській області, Департаментом екології та охорони природних ресурсів СОДА, Гетьманським Національним природним парком при розробці територіальних комплексних водоохоронних заходів. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх впровадження при розробці коротко- і середньострокових регіональних програм екологічного оздоровлення басейнів річок, також вони у різних формах можуть використовуватися у освітньому процесі

Матеріали дослідження використано в освітньому процесі природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка при створенні завдань лабораторних робіт з навчальних дисциплін «Гідрологія», «Геоекологія», «Географія Сумської області», окремі положення увійшли до лекційного курсу «Географія Сумської області» при викладанні теми «Внутрішні води Сумської області».

Тема: «Гідрохімічний моніторинг поверхневих природних вод Сумщини». Державний реєстраційний номер 0120U100761. Термін виконання: 2020–2024 рр. Керівник роботи: к.х.н., доц. Касьяненко Г. Я.; кафедра біології людини, хімії та методики навчання хімії.

Науковий результат та його значимість.

Протягом звітнього року здійснено моніторингові дослідження вмісту флуоровмісних сполук (у формі флуорид-іонів) та сполук окремих важких металів (Fe, Mn, Cu, Zn, Ni, Co) у водних об'єктах м. Суми: рр. Стрілька, Сумка, Псел, оз. Чеха, Блакитні озера, оз. Витязь, а також у 23 зразках ґрунту, які знаходяться у промисловій зоні хімічного виробництва фосфатних добрив ПАТ «СумиХімпром». Проаналізований вміст флуоридів у снігових опадах, взятих у точках відбору проб ґрунту. Дані порівняні із фоновим вмістом на чистій території – ґрунти заповідника «Михайлівська цілина» (Лебединський район Сумської обл.).

За результатами експериментальних досліджень встановлено високий вміст флуорид-іонів у досліджених природних об'єктах м. Суми, що у більшості зразків перевищує ГДК. Усі досліджені природні об'єкти (водойми та ґрунт) мають ознаки стійкого флуоридного забруднення. Очевидно, це є результатом діяльності хімічного виробництва мінеральних добрив ПАТ «СумиХімпром» (атмосферні викиди, використання твердих промислових відходів (фосфогіпс) у шляхобудуванні, потрапляння флуоридів до орного шару ґрунту разом із фосфатними добривами та ін.). Вміст визначених важких металів у ґрунтах не перевищує ГДК (окрім ніколу).

Інформаційно-аналітичні матеріали щодо флуоридного забруднення довкілля м. Суми може бути передано для використання Департаменту охорони природи Сумської обласної державної адміністрації, іншим суб'єктам національної системи екологічного моніторингу для прийняття регуляторних рішень.

Практична цінність.

Результати наукового дослідження використані при оновленні курсу лекцій з навчальної дисципліни «Аналітична хімія довкілля» з наголосом на регіональний аспект. Також вони можуть бути використані при вивченні навчальних дисциплін «Основи екології», «Хімія довкілля» за спеціальностями природничо-географічного факультету.

Тема: «Географія Сумської області: особливості природи, соціально-економічного розвитку та раціонального природокористування». Державний реєстраційний номер 0117U004980. Термін виконання: 2017–2021 рр. Керівник роботи: к.геогр.н., доц. Корнус О. Г.; кафедра загальної та регіональної географії.

Науковий результат та його значимість.

Проведено порівняльний аналіз територіальної диференціації ступеня геоморфологічного ризику в межах адміністративних районів, який дозволив встановити, що високого геоморфологічного ризику слід очікувати у східній частині області, у колишньому Сумському, Краснопільському, Тростянецькому і Лебединському районах.

Побудована серія геоморфологічних карт; проведена бальна оцінка впливу морфометричних параметрів рельєфу, поширення та прояву сучасних геоморфологічних процесів, антропогенних чинників на еколого-геоморфологічний стан басейнових та адміністративно-територіальних одиниць Сумської області, побудовані схеми районування досліджуваної території за складністю рельєфу, величиною геоморфологічного ризику та інтегрального показника геоекологічної напруги, запропоновано комплекс заходів, спрямованих на покращення еколого-геоморфологічного стану території.

Вивчено кількість атмосферних опадів, що випадають в області за даними спостережень на метеостанції Суми, встановлено, що впродовж останніх років спостерігається збільшення екстремальності атмосферних опадів в окремі дні на фоні зменшення сумарної річної їх кількості, відбувається перерозподіл опадів впродовж року в результаті чого збільшується екстремальність окремих сезонів, спостерігається зміщення модальної складової добових сум опадів. Зменшення кількості опадів впродовж останніх років спостерігається переважно за рахунок теплих місяців. Аналіз кількості днів та висоти снігового покриву показав зміщення меж зимового сезону на більш пізні дати.

Досліджено зміни гідрологічного режиму річок, обраховано ступінь заболоченості за басейновим принципом; створено методику оцінки водних ресурсів із врахуванням їх кількісних та якісних показників та апробовано її на прикладі області у розрізі басейнів головних річок регіону.

Узагальнено методичні підходи до окремих наукових положень кластерної теорії, зокрема в частині створення і функціонування виробничих (у т.ч. виробничо-туристичних) кластерів, що дозволило територіально локалізувати окремі ланки географічно сконцентрованих сукупностей підприємств та установ як підґрунтя для забезпечення сталого регіонального розвитку, боротьби з безробіттям і відтоком молоді з депресивних регіонів. Вивчено територіальну та галузеву структуру промисловості та сільського господарства; охарактеризовано вплив промисловості на формування екологічної ситуації; удосконалено методику вивчення сировинних зон молокопереробних підприємств; укладено географічний атлас сільського господарства області. Здійснено детальний аналіз демографічної ситуації в Сумській області та виявлено, що демографічна ситуація в регіоні залишається складною, незважаючи на деяке покращення демографічних показників, таких як незначне збільшення народжуваності, зменшення смертності та уповільнення темпів природного скорочення населення, що спостерігаються останніми роками. Встановлено особливостей розвитку соціальної сфери.

Охарактеризовано галузеву і територіальну структуру виробничого туризму. Виділено шість виробничо-туристичних кластерів: Сумський, Охтирсько-Тростянецький, Роменський, Конотопський, Глухівсько-Путивльський і Шосткинський. Зроблена попередня інвентаризація об'єктів виробничого туризму є кроком до подальшого вивчення туристичних можливостей Сумщини і створення інноваційних туристичних кластерів, формування яких матиме позитивний вплив на темпи модернізації господарської структури регіону та сприятиме підвищенню його туристської конкурентоспроможності.

Удосконалено методику дослідження рівнів регіональної ідентичності аналізом інформаційних потоків та вивченням територіальних маркерів; виявлено зростання площі

депресивних (периферійних) територій; оцінена можливість врахування територіальних особливостей прояву регіональної ідентичності населення, а також впровадження елементів кластерної теорії при розробці заходів регіональної політики та проведенні адміністративно-територіальної реформи.

Практична цінність.

Результати досліджень еколого-геоморфологічного стану території Сумської області у може бути використано Департаментом захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації, Департаментом агропромислового розвитку Сумської ОДА для розробки і реалізації системи геоecологічного моніторингу досліджуваної території і створення схеми протиерозійного і меліоративного захисту угідь; дані про висоту і дати встановлення снігового покриву можуть бути Регіональним офісом водних ресурсів у Сумській області для прогнозування водопілля розрахунку меженного стоку річок. Атлас сільського господарства може бути використаний фахівцями-аграріями різного профілю. Також матеріали дослідження можуть бути використані Департаментом екології та охорони природних ресурсів СОДА при розробці територіальних комплексних планів охорони природи. На підставі укладеного договору може бути передано: рекомендації щодо водоохоронного ареалування території Сумської області, а також розроблено водоохоронні заходи з різною інтенсивністю їх застосування для кожного ареалу; інформаційні матеріали щодо встановлення негативних наслідків зарегулювання річки Ворскли Куземенською греблею. Окремі результати досліджень може бути покладено в основу розробки програми з екологічної оцінки ландшафтів Сумського лісостепу та організації системи ландшафтно-екологічного моніторингу обласними та районними екологічними службами.

В навчальній роботі. Результати роботи увійшли до лекційного курсу «Картографія з основами топографії», де використовуються при викладанні теми «Тематичне картографування», курсу «Економічна і соціальна географія України», де застосовуються при викладанні тем «Промисловість», «Населення» і «Соціальна сфера» та курсів «Географія Сумської області/Краєзнавство» при вивченні всіх тем.

Матеріали дослідження використано в освітньому процесі при створенні завдань лабораторних та практичних робіт з навчальних дисциплін «Гідрологія», «Географія Сумської області», «Геоecологія», «Краєзнавство», окремі положення увійшли до лекційного курсу «Географія Сумської області» при викладанні теми «Внутрішні води Сумської області».

Також результати роботи увійшли до лекційних курсів «Теорія та методологія суспільної географії», «Географічні основи регіоналістики», «Географія населення», «Політична географія з основами геополітики» тощо, де застосовуються при викладанні відповідних тем: «Суспільні і територіальні форми розміщення виробництва», «Галузеві і територіальні зміни під впливом НТР», «Трудові ресурси та їх використання», «Завдання внутрішньої геополітики держав».

Х. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок

№ з/п	Назва приладу, його марка, фірма-виробник, країна	Обґрунтування потреби закупівлі приладу (обладнання) в розрізі наукової тематики, що виконується кафедрою	Вартість, дол. США/євро	Вартість, тис. грн.
1.	2.	3	4	5
1	Термоциклер TC1000-G (DLAB Scientific, Китай) https://spectrolab.com.ua/p664965448-termotsikler-tc1000.html	Термоциклер призначений для мікробіологічних досліджень та робіт із ДНК. Прилад потрібен для проведення досліджень у рамках діяльності науково-дослідної лабораторії мікології та мікробіології. Зокрема, буде використаний для виділення ДНК мікроорганізмів із природних середовищ та чистих культур, встановлення та/або уточнення їх таксономічної приналежності, опису нових для науки таксонів. Також прилад буде використано в освітньому процесі студентів спеціальностей 091 Біологія та 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) під час вивчення ряду дисциплін та здійснення науково-дослідної роботи.	3760 дол. США	102
2	Ламінарна шафа HR30-II-A2 Haier (Бокс біологічної безпеки) (Haier, Китай) https://chemtest.com.ua/ua/laminarnye_shkafy_boksi	Бокс призначений для мікробіологічних та біотехнологічних досліджень. Буде використаний для проведення досліджень у рамках діяльності науково-дослідної лабораторії мікології та мікробіології. Зокрема, потрібен для виділення та одержання чистих культур мікроорганізмів, створення та підтримання колекції чистих культур грибів та бактерій. Також прилад буде використано в освітньому процесі студентів спеціальностей 091 Біологія та 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) під час вивчення ряду дисциплін та здійснення науково-дослідної роботи.	5824 дол. США	158
3	Інтерактивний дисплей Newline X9 https://hotline.ua/office-interaktivnye-doski/newline-x9/prices/#cond_new	Для продовження участі у міжнародному проєкті, пов'язаному з дослідженням математичної тривожності студентської молоді, потребуємо обладнання, яке здатне зафіксувати одночасні відповіді 20 студентів, що можливе за наявності потужних інтерактивних панелей, яких сьогодні не має СумДПУ імені А.С.Макаренка. Станом на сьогодні проміжні дослідження висвітлені у фаховій публікації міжнародного видання з бази Web of Science другого квартиля. Подальші дослідження можливі лише за наявності інтерактивної панелі такого рівня. Придбання сучасного інтерактивного дисплею сприятиме розробленню науково-дослідної теми кафедри інформатики		385–439

		«Професійне становлення фахівця в умовах цифрового творчого середовища» (номер державної реєстрації 0120U100572; керівник роботи: д.пед.н., проф. Семеніхіна О. В.).		
4	Інтерактивний дисплей Promethean ActivPanel Titanium 86" 4K (AP7-B86-EU-1) https://hotline.ua/office-interaktivnye-doski/promethean-activpanel-titanium-86-4k-ap7-b86-eu-1/prices/?gclid=EAJaIQobChMI3KLjnbqj7wIVCPhRCh3y6wp_EAAYAiAAEgLRM_D_BwE#cond_new	Розвиток ІТ галузі впливає на технології та засоби, які використовуються сьогодні в навчанні молодого покоління. Відтак ефективність професійної підготовки фахівців залежить від наявності обладнання такого рівня. Крім того придбання інтерактивного дисплею сприятиме виконанню науково-дослідної роботи кафедри бізнес-економіки та адміністрування: тема «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (номер державної реєстрації 0121U109191; керівник роботи: д.е.н., проф. В. В. Божкова).		168–176
5	Байдарки двомісні NERIS Smart Pro, 5 шт. (Україна) https://neriskayaks.com/series/series_4.html?l=ua	Плавзасоби необхідні для здійснення водних та комбінованих маршрутів і турів, які актуальні на сьогодні на вітчизняному ринку відпочинку та рекреації й використовуються як атрактивні заходи для розвитку територіальних громад Сумської області. Також дані плавзасоби використовуватимуться викладачами та студентами для апробації запропонованих інноваційних маршрутів і турів у рамках виконання науково-дослідних робіт.		140

XI. Заключна частина

Висновки про труднощі та недоліки в організації досліджень, впровадженні їх результатів, а також пропозиції щодо їх усунення сформульовано за змістовими аспектами наявних недоліків (організаційно-управлінський, фінансовий) та можливими рівнями їх подолання (особистісний, інституційний, регіональний, державний).

В організаційно-управлінському аспекті функціонування ЗВО визначаємо такі труднощі та недоліки: відсутність у ЗВО, зокрема, в педагогічному університеті, завершеного науково-дослідного циклу з упровадженням результатів як обов'язкової складової діяльності; відсутність сертифікованих адміністраторів наукових досліджень, які мають спеціальну профільну освіту; недостатній рівень розвитку наукової структури та науково-інноваційної культури університету, інформаційного забезпечення процесу управління розвитком наукової роботи; неефективна маркетингова політика наукових підрозділів та ЗВО в цілому.

Шляхами їх подолання можуть бути такі:

- на особистісному рівні – розвиток науково-дослідницьких і управлінських компетентностей науково-педагогічних працівників через самоосвіту та неперервне професійне вдосконалення, встановлення професійних контактів з перспективними замовниками певного інтелектуального продукту;

- на інституційному рівні – запровадження практики колективної професійної рефлексії щодо результатів наукової діяльності та подальших планів розвитку наукових досліджень у ЗВО; опанування основ стратегічного менеджменту наукових досліджень; мотивація дослідників до наукової діяльності та пошуку замовників з метою трансферу результатів досліджень; розвиток університетської системи грантів для фінансування наукових досліджень; системне висвітлення досягнень у сфері наукової діяльності не тільки на сайті університету, але і в регіональній та центральній пресі, в соціальних мережах; розробка методики пошуку потенційних клієнтів і споживачів результатів науково-дослідної діяльності ЗВО, створення на його базі відповідної маркетингової структури;

- на регіональному рівні – розвиток співпраці адміністраторів університетів з обласною державною адміністрацією, обласною, районними, міськими радами, головами та органами управління ОТГ; розробка та впровадження обласною адміністрацією системи заходів щодо сприяння встановленню контактів між науковими підрозділами ЗВО та регіональними замовниками наукових досліджень, розробка та впровадження цільової комплексної програми підтримки наукових досліджень у регіоні; розвиток системи грантів (малих, середніх за кошти обласного та міського бюджетів) для фінансування наукових досліджень, спрямованих на розвиток економіки та соціальної сфери регіону, залучення науковців ЗВО до створення регіональних кластерів тощо; розроблення спеціалізованих веб-сайтів, започаткування ТВ-програм тощо з метою висвітлення напрямів, пріоритетів та результатів наукової діяльності університету в регіоні; забезпечення дієвості ринкових механізмів щодо комерціалізації та комодифікації результатів наукових досліджень;

- на державному рівні – утворення національної професійної асоціації менеджерів наукових досліджень; врахування специфіки ЗВО у державній політиці розвитку науково-дослідної діяльності; забезпечення моніторингу реалізації регіональних цільових програм підтримки наукових досліджень; розмежування функцій управління науковою діяльністю ЗВО на державному, регіональному та інституційному рівнях (прогнозування, мережування, структурування, моніторинг); подальший розвиток національних рейтингів університетів; законодавче забезпечення розвитку ринку наукової продукції, контроль регіональних структур щодо комерціалізації та модифікації результатів наукових досліджень.

У фінансовому аспекті труднощі функціонування ЗВО пов'язані з недостатнім рівнем фінансової підтримки досліджень суспільного та гуманітарного напрямів, впровадження яких відбувається безкоштовно в державних установах.

Пропозиції:

- на регіональному рівні – врахування потреб розвитку наукових досліджень суспільної та гуманітарної спрямованості при формуванні програм регіонального розвитку та виокремлення відповідних пріоритетів при формуванні регіональних бюджетів;
- на державному рівні – подальший розвиток банку інформації щодо перспективних наукових розробок у суспільній та гуманітарній сферах та їх фінансова підтримка на конкурентних засадах.

**Проректор
з науково-педагогічної
(наукової) роботи**

О. Ю. Кудріна